

158. Tiistaina 18 päivänä joulukuuta 1990

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioiksi vuodelle 1991 5516

Hallituksen esitys n:o 117

Raha-asia-aloitteet n:ot 1—2796 ja 2798—3559

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 90

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi Euroopan ihmisoi-
keustoimikunnan ja ihmisoikeustuo-
mioistuimen käsittelyihin osallistuvia
henkilöitä koskevan eurooppalaisen so-
pimuksen eräiden määräysten hyväksy-
misestä 5566

Hallituksen esitys n:o 176

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16

Suuren valiokunnan mietintö n:o 279

3) Ehdotus laiksi Euroopan jälleen-
rakennus- ja kehityspankin perustamis-
ta koskevan sopimuksen eräiden mää-
räysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys n:o 240

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 288

4) Ehdotus laiksi Puolan kanssa teh-
dyn sijoitusten edistämistä ja niiden
vastavuoroista suojelua koskevan sopi-

muksen eräiden määräysten hyväksy-
misestä 5567

Hallituksen esitys n:o 297

Siv. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 289

5) Ehdotukset laiksi Vaasan yliopis-
tosta „

Hallituksen esitys n:o 87

Lakialoitteet n:ot 59/1988 vp. ja 95

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22

Suuren valiokunnan mietintö n:o 280

6) Ehdotukset laeiksi peruskoulu-
lain, lukiolain ja eräiden niihin liitty-
vien lakien muuttamisesta 5569

Hallituksen esitys n:o 108

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23

Suuren valiokunnan mietintö n:o 281

7) Ehdotukset laiksi yksityisten kou-
lujen ja kasvatustieteiden perustamises-
ta ja ylläpitämisestä annetun lain 1 §:n
muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeik-
si „

Hallituksen esitys n:o 88

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24

Suuren valiokunnan mietintö n:o 282

8) Ehdotukset laeiksi ammatillisista
oppilaitoksista annetun lain ja eräiden
siihen liittyvien lakien muuttamisesta 5589

Hallituksen esitys n:o 252

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25

Suuren valiokunnan mietintö n:o 283

9) Ehdotus laiksi kansanopistojen
valtionavusta annetun lain muuttami-
sesta „

Hallituksen esitys n:o 228

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26
Suuren valiokunnan mietintö n:o 284

10) Ehdotus laiksi kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta 5589

Hallituksen esitys n:o 271
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 285

11) Ehdotus laiksi tieliikennelain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 285
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 286

12) Ehdotukset laeiksi yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin sekä tekijänoikeuslain, oikeudesta valokuvaan annetun lain ja patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta 5590

Hallituksen esitys n:o 161
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 287

Esitellään:

13) Valtioneuvoston kertomus päihdeolojen kehityksestä vuonna 1989 (K n:o 14) 5671

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander ja toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Alaranta, Antvuori, Joutsensaari, Kemppainen, Metsämäki, Puhakka, Rusanen ja Salolainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander ja toinen varapuhemies Pesälä sekä ed. Metsämäki.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Tähkämaa,

Siv. virkatehtävien takia ed. Kemppainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Pesälä ja Rehn, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Puhakka ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Antvuori ja kuluvan kuun 20 päivään sairauden vuoksi ed. Alaranta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 117
Raha-asia-aloitteet n:ot 1—2796 ja 2798—3559
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 90

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 90. Viime perjantain kolmannessa istunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokista 21—24 päättyneeksi ja viime lauantaina pidetyssä istunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokista 25—30 päättyneeksi.

Pääluokka 24

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet-
tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Almgren: momentille 24.30.66 lisäyksenä 2 000 000 mk humanitaariseen apuun lähetysjärjestöjen kautta. (RA n:o 59)

2. Ed. Almgren: momentille 24.30.66 lisäyksenä 100 000 mk moshavi Jad Hashmon rakennustöihin. (RA n:o 60)

3. Ed. Almgren: momentille 24.30.66 lisäyksenä 4 000 000 mk kansanopiston perustamis- ja käyttökustannuksiin eräissä kehitysmaissa. (RA n:o 1288)

4. Ed. Kettunen: momentilta 24.30.66 vähennettäväksi 1 000 000 000 mk ja että momentin perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että mikäli Itä-Euroopan maille suunnataan kehitysyhteistyöhön verrattavia avustuksia, ne tulee sisällyttää tämän momentin määrärahojen puitteisiin." (Vastalause n:o III)

5. Ed. Paloheimo: momentille 24.30.66 lisäyksenä 10 000 000 mk kehitysavun pitkän aikavälin suunnitteluun. (RA n:o 2656)

6. Ed. Paloheimo: momentille 24.30.66 lisäyksenä 100 000 000 mk YK:n väestörahas-aston toimintaan. (RA n:o 2657)

7. Ed. Saapunki: momentilta 24.30.66 vähennettäväksi 250 000 000 mk kehitysyhteistyötoiminnan määrärahoista kohdasta "Kansainvälisten järjestöjen kautta ohjattava kehitysapu".

8. Ed. Wahlström: momentille 24.30.66 lisäyksenä 350 000 000 mk käyttösuunnitelman eri kohtiin seuraavasti:

1. Kansainvälisten järjestöjen kautta ohjattava kehitysapu

YK:n väestörahas-asto (UNFPA)
100 000 000 mk

Varaus kansainvälisiin rakennesopeutus- ja erityistarpeisiin sekä ohjelmittain jakamattomaan toimintaan 40 000 000 mk

2. Maa- ja aluekohtainen yhteistyö

Eteläisen Afrikan maat

Angola 10 000 000 mk

Muut Afrikan maat

Etiopia 5 000 000 mk

Sudan 25 000 000 mk

Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta
20 000 000 mk

Aasian maat

Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta
10 000 000 mk

Latinalaisen Amerikan maat

Peru 10 000 000 mk

Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta
10 000 000 mk

4. Avustukset kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhön 25 000 000 mk

6. Kehitysluotot ja korkotuki

Kehitysluotot 70 000 000 mk

7. Humanitaarinen apu kehitysmaille

Apartheidin vastainen ohjelma (ANC)
15 000 000 mk

10. Muu kehitysyhteistoiminta 10 000 000 mk. (RA n:ot 2657, 3387, 3118, 3240, vastalause n:o II)

9. Ed. Mäkelä: momentin 24.30.66 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan kehitysapumäärärahojen valvonnan tehostamisesta ja siitä, ettei kehitysapumäärärahoja makseta sotaa käyville tai pakolaisongelmaa synnyttävälle maille." (Vastalause n:o III)

10. Ed. Helle: luvun 24.30 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää Suomen myötävaikuttavan siihen, että kansainvälisesti selvitetään ja otetaan käyttöön maittain kannettava, teollistuneisiin maihin kohdistuva maksu, jonka määrä suhteutetaan arvioitujen hiilidioksidipäästöjen yhteismäärään, käytettäväksi toimenpiteisiin, joilla edistetään sademetsien säilyttämistä ja mahdollisuuksien mukaan uudelleen metsittämistä." (Vastalause n:o II)

11. Ed. Kankaanniemi: momentille 24.40.66 lisäyksenä 2 000 000 mk Jyväskylässä toimivalle Suotietokeskukselle trooppisen turvetutkimuksen käynnistämiseen. (RA n:o 270)

Keskustelu:

Ed. Almgren: Teen ehdotukset n:ot 1—3.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Kettunen: Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. Riihijärvi: Kannatan.

Ed. Paloheimo: Teen ehdotukset n:ot 5 ja 6.

Ed. Haavisto: Kannatan.

Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Mäkelä: Kannatan.

Ed. Wahlström: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Stenius-Kaukonen: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Ed. Helle: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Stenius-Kaukonen: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 11.

Ed. Almgren: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—11 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Ulkoasiainhallinto, hyväksytään.

Luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 1 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 2 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 20 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 3 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kettusen ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 4 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 173 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Paloheimon ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 5 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Paloheimon ehdotus n:o 6 on samansisältöinen kuin ed. Wahlströmin ehdotuksen n:o 8 1. kohtaan sisältyvä ehdotus YK:n väestörahaston määrärahasta, joten ehdotan meneteltäväksi siten, että ed. Wahlströmin ehdotuksesta äänestetään tältä osin yhdessä ed. Paloheimon ehdotuksen kanssa mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ed. Paloheimon ehdotuksesta n:o 6 ja ed. Wahlströmin ehdotuksen n:o 8 1. kohtaan sisältyvästä YK:n väestörahaston määrärahasta.

Mietintö ”jaa”, ehdotukset n:ot 6 ja 8 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 33 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 7 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 165 jaa- ja 12 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 8 lukuun ottamatta 1. kohtaan sisältyvää YK:n väestörahaston määrärahaa.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 8 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 9 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 165 jaa- ja 14 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Helteen ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 10 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Teollinen kehitysyhteistyö.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 11.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 11 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 50 Itä-Euroopan maiden avustaminen ja luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 25

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistetuihin ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Moilanen: momentille 25.20.01 lisäyksenä 1 100 000 mk lisävirkojen perustamiseen Helsingin hovioikeuteen. (RA n:o 2328)

2. Ed. Moilanen: momentille 25.50.21 lisäyksenä 200 000 mk huumeiden vastaisen projektin aloittamiseksi vankiloissa. (RA n:o 2331)

3. Ed. Moilanen: momentille 25.50.50 lisäyksenä 800 000 mk vapautuvien vankien jälkihoidon järjestämiseen. (RA n:o 2329)

4. Ed. Moilanen: momentille 25.50.51 lisäyksenä 350 000 mk Vapautuvien Tuki ry:n työntekijöiden palkkaamiseksi. (RA n:o 575)

5. Ed. Moilanen: momentille 25.50.51 lisäyksenä 800 000 mk lasten ja nuorten tekemien rikosten sovittelutoiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen koko maahan. (RA n:o 2327)

6. Ed. Kankaanniemi: momentille 25.50.74 lisäyksenä 5 000 000 mk Haapamäen avovankilan rakentamiseen Keuruulla. (RA n:o 271)

7. Ed. Mäkelä: momentille 25.50.74 lisäyksenä 10 000 000 mk Keski-Suomen avovankilan rakentamiseen. (RA n:o 2392)

9. Ed. P. Leppänen: momentille 25.50.76 lisäyksenä 1 500 000 mk vankilasta vapautuneiden työllistämiseksi Hennalan varuskunnassa. (RA n:o 2195)

10. Ed. Pokka: momentille 25.99.50 lisäyksenä 100 000 mk maakuntaliitoille vesiasioita

koskevan oikeusavun järjestämiseen. (RA n:o 2718)

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Teen ehdotukset n:ot 1—5.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 6.

Ed. Pekkarinen: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Pokka: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Sarapää: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—7, 9 ja 10 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Oikeusministeriö ja luku 10 Ylimät tuomioistuimet, hyväksytään.

Luku 20 Hovioikeudet.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 1 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 25 Lääninoikeudet, luku 30 Alioikeudet, luku 40 Eriyistuoimioistuimet, luku 45 Eräät oikeudenhoitomenot, luku 46 Syyttäjänvirastot ja luku 47 Ulosottovirastot, hyväksytään.

Luku 50 Vankeinhoitolaitos.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 2 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 3 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 4 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 5 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 6 ja ed. Mäkelän ehdotus n:o 7 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 6 ja ed. Mäkelän ehdotuksen n:o 7 välillä.

Ehdotus n:o 6 ”jaa”, ehdotus n:o 7 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 17 ei-ääntä, 24 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 17)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 6.

2) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 6 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 6 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 67 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 9 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 60 Eräät virastot ja luku 70 Vaalit, hyväksytään.

Luku 99 Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Pokan ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 10 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 26

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistetuin ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Aittoniemi: momentille 26.01.01 lisäyksenä 3 000 000 mk lisävirkojen perustamiseen ulkomaalaiskeskukseen. (Vastalause n:o III)

2. Ed. Aittoniemi: momentille 26.01.70 lisäyksenä 8 000 000 mk sisäasiainministeriön ulkomaalaiskeskuksen tietokonejärjestelmän laajentamiseen. (RA n:o 1190)

3. Ed. Aittoniemi: momentille 26.01.70 lisäyksenä 1 500 000 mk ulkomaalaiskeskuksen lisätoimitiloja ja atk-järjestelmää varten. (Vastalause n:o III)

4. Ed. Aittoniemi: momentille 26.75.01 lisäyksenä 12 700 000 mk uusien esitutkintavirkkojen perustamiseksi seuraavasti: 8 900 000 markkaa 85 viran perustamiseksi paikallispoliisiin ja 3 800 000 markkaa 30 viran perustamiseksi keskusrikospoliisiin. (RA n:o 1191, vastalause n:o III)

5. Ed. Moilanen: momentille 26.75.01 lisäyksenä 1000 000 mk poliisikokelasvirkkojen perustamiseen. (RA n:o 576)

6. Ed. Mäkelä: momentille 26.75.01 lisäyksenä 20 000 000 mk talousrikosten tutkimisen tehostamiseen. (RA n:o 2394)

7. Ed. Renko: momentille 26.75.01 lisäyksenä 900 000 mk lisävirkojen perustamiseen Oulun poliisilaitokseen. (RA n:o 2839)

8. Ed. Moilanen: momentille 26.75.29 lisäyksenä 500 000 mk teknisen rikostutkinnan tehostamiseksi. (RA n:o 2333)

9. Ed. Aittoniemi: momentille 26.75.70 lisäyksenä 10 000 000 mk poliisiradioliikenteen salaustekniikan hankintaan. (RA n:o 26, vastalause n:o III)

10. Ed. Jurva: momentille 26.75.70 lisäyksenä 3 000 000 mk atk-välineiden hankkimiseksi Espoon ja Vantaan nimismiespiireihin. (RA n:o 1820)

11. Ed. Jurva: momentille 26.75.70 lisäyksenä 50 000 mk Espoon nimismiespiirin tekstinkäsittelylaitteiden hankintaan. (RA n:o 1821)

12. Ed. Vistbacka: momentin 26.75.70 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että poliisiradioliikenteen salauslaitteiston rakentamiseen osoitetaan varoja siten, että laitteisto saadaan täysimittaisena käyttöön vuoden 1993 loppuun mennessä." (Vastalause n:o III)

13. Ed. Moilanen: luvun 26.75 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että esitutkintalainsäädännön voimaantulon yhteydessä edellytetyt poliisin lisävirat perustetaan viipymättä."

14. Ed. Almgren: momentille 26.80.34 lisäyksenä 2 000 000 mk Kymenlaakson kunnille väestönsuojien rakentamiseen. (RA n:o 62)

15. Ed. Almgren: momentille 26.90.77 lisäyksenä 1 500 000 mk Miehikkälän rajajääkärikomppanian jätevesien puhdistamiseen. (RA n:o 64)

16. Ed. Laaksonen: momentille 26.97.31 lisäyksenä 25 000 000 mk kuntien yleisiin valtionosuuksiin. (Vastalause n:o II)

18. Ed. Vähäkangas: momentille 26.97.34 lisäyksenä 70 000 000 mk kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin. (RA n:o 3492)

19. Ed. Mattila: momentin 26.97.34 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että erityisesti voimalaitospaikkakunnille korvataan liiketulon harkintaveron poistaminen pysyvällä lakisääteisellä järjestelmällä." (Vastalause n:o I)

20. Ed. Almgren: momentille 26.98.43 lisäyksenä 500 000 mk kylätoimikuntien tukemiseen Parikkalassa. (RA n:o 65)

21. Ed. Hautala: momentille 26.98.43 lisäyksenä 10 000 000 mk Turun ja Porin läänille kehittämisrahana. (RA n:o 1570)

22. Ed. Huuhtanen: momentille 26.98.43 lisäyksenä 5 000 000 mk Kuopion läänille kehittämisrahana. (RA n:o 1659)

23. Ed. Kankaanniemi: momentille 26.98.43 lisäyksenä 20 000 000 mk läänien kehittämisrahaan. (RA n:o 273)

24. Ed. Laaksonen: momentille 26.98.43 lisäyksenä 80 000 000 mk läänien kehittämisrahaan. (Vastalause n:o II)

25. Ed. Mattila: momentille 26.98.43 lisäyksenä 50 000 000 mk läänien kehittämisrahaan. (Vastalause n:o I)

27. Ed. Sarapää: momentille 26.98.43 lisäyksenä 8 000 000 mk Rovaniemen seudun kehittämisohjelman toteutukseen. (RA n:o 3148)

28. Ed. Laine: momentin 26.98.43 perusteluissa lausuttavaksi: "Läänin kehittämisraha on osoittautunut käyttökelpoiseksi välineeksi uusien toimintojen käynnistäjänä kunnissa ja maakunnissa. Sillä on voitu käynnistää vuosittain useita satoja kehittämishankkeita ja -projekteja ympäri valtakuntaa. Vuosittaiset määrärahat ovat kuitenkin olleet kysyntään nähden riittämättömät, joten niitä tulisi lisätä." (RA n:o 2113)

29. Ed. Vistbacka: pääluokan 26 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän välittömiin toimenpiteisiin ulkomaalaiskeskuksen toiminnan tehostamiseksi niin, että turvapaikka-anomusten käsittely vie korkeintaan yhden kuukauden." (Vastalause n:o III)

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Teen ehdotukset n:ot 1—4.

Ed. Jurva: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 6.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Aittoniemi: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Jurva: Kannatan tätä ehdotusta ja teen ehdotukset n:ot 10 ja 11.

Ed. Aittoniemi: Kannatan.

Ed. Vistbacka: Teen ehdotuksen n:o 12.

Ed. Kettunen: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 13.

Ed. Almgren: Kannatan tätä ehdotusta ja teen ehdotukset n:ot 14 ja 15.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 16.

Ed. Männistö: Kannatan.

Ed. Vähäkangas: Teen ehdotuksen n:o 18.

Ed. Laaksonen: Kannatan.

Ed. Mattila: Teen ehdotuksen n:o 19.

Ed. Kietäväinen: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 20.

Ed. Hautala: Kannatan tätä ehdotusta ja teen ehdotuksen n:o 21.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Huuhtanen: Teen ehdotuksen n:o 22.

Ed. Kääriäinen: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 23.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 24.

Ed. Männistö: Kannatan.

Ed. Mattila: Teen ehdotuksen n:o 25.

Ed. Kietäväinen: Kannatan.

Ed. Sarapää: Teen ehdotuksen n:o 27.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 28.

Ed. Wahlström: Kannatan.

Ed. Vistbacka: Teen ehdotuksen n:o 29.

Ed. Kettunen: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—16, 18—25 sekä 27—29 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Sisäasiainministeriö.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 1 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 2 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 3 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 05 Lääninhallitukset, luku 06 Väestörekisterikeskus ja luku 07 Rekisteritoimitukset, hyväksytään.

Luku 75 Poliisitoimi.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 4 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 5 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 49 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 6 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 42 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 7 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 52 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 8 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 9 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 28 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jurvan ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 10 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jurvan ehdotuksesta n:o 11.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 11 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 153 jaa- ja 31 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta n:o 12.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 12 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 13.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 13 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 80 Pelastushallinto.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 14.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 14 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 21 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 90 Rajavartiolaitos.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 15 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 50 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 97 Avustukset kunnille.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 16.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 16 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 18.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 18 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mattilan ehdotuksesta n:o 19.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 19 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 98 Läänien kehittäminen.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 20.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 20 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 33 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 21.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 21 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 40 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Koneään. 40)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Huuhtasen ehdotuksesta n:o 22.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 22 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 41)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 23, ed. Laaksosen ehdotus n:o 24 ja

ed. Mattilan ehdotus n:o 25 ovat vastakkaisia. Ensin äänestetään ehdotusten n:ot 24 ja 25 välillä, sen jälkeen voittaneesta ehdotusta n:o 23 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Mattilan ehdotuksen n:o 25 ja ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 24 välillä.

Ehdotus n:o 25 "jaa", ehdotus n:o 24 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 43 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 42)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 25.

2) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 23 ja ed. Mattilan ehdotuksen n:o 25 välillä.

Ehdotus n:o 23 "jaa", ehdotus n:o 25 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 78 ei-ääntä, 11 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 43)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 23.

3) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 23 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 23 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 44)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sarapään ehdotuksesta n:o 27.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 27 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 45)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 28.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 28 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 46)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Sisäasiainministeriön hallinnon alan muut menot, hyväksytään.

Pääluokan perustelut.

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta n:o 29.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 29 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 47)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 27

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskustuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistetuihin ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Anttila: momentille 27.12.29 lisäyksenä 1 000 000 mk pysyvän maanpuolustuksenäyttelyn perustamiseen Hämeenlinnaan. (RA n:o 1315)

2. Ed. Majjala: momentille 27.14.02 lisäyksenä 1 700 000 mk varusmiesten ja reserviläisten päivärahon korottamiseksi kahdella markalla 1.12.1991 alkaen. (Vastalause n:o I)

3. Ed. Mäkelä: momentille 27.14.02 lisäyksenä 10 200 000 mk varusmiesten ja reserviläisten päivärahain korottamiseksi kahdella markalla 1.6.1991 alkaen. (Vastalause n:o III)

4. Ed. Uitto: momentin 27.14.02 perusteissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin palvelusajan lyhentämiseksi noin 30 vuorokaudella ja kertausharjoitusten vähentämiseksi, jolloin säästyviä varoja voidaan käyttää päivärahojen parantamiseen.” (Vastalause n:o II)

5. Ed. Haavisto: momentilta 27.25.16 vähennettäväksi 900 000 000 mk puolustusmateriaalihankinnoista.

7. Ed. Uitto: momentilta 27.25.24 vähennettäväksi 100 000 000 mk puolustusvoimien varustuksen käyttöön ja kunnossapitoon tarkoitetuista määrärahoista. (Vastalause n:o II)

8. Ed. Almgren: momentille 27.27.74 lisäyksenä 4 000 000 mk Kotkan varuskuntarakennusten peruskorjaukseen. (RA n:o 66)

9. Ed. Jokiniemi: momentille 27.27.74 lisäyksenä 300 000 mk Ylämyllyn varuskunnan kasarmien peruskorjauksen suunnitteluun. (RA n:o 226)

10. Ed. Haavisto: pääluokan 27 perusteissa lausuttavaksi: ”Viime aikojen kehitys ja Pariisissa pidetty ETYK:n huippukokous ovat päättäneet kylmän sodan vaiheen Euroopassa. TAE-sopimus ja useiden valtioiden jo sitä ennen aloittama asevoimien vähentäminen ovat tehneet aseidenriisunnasta totta. Vastakkainasettelun sijaan on syntymässä uudenlainen, yleiseurooppalainen yhteistyöhön perustuva turvallisuusjärjestelmä. Uusi tilanne edellyttää, että myös Suomi lähtee aseidenriisunnan tielle.

Sotilaallisten uhkakuvien sijaan turvallisuusriskiksi ovat nousseet ympäristön pilaantuminen sekä Eurooppaa sisäisesti jakava ja pohjoista ja etelää erottava sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen epäsuhta. Asevarustelulla — edes tehokkaimmilla uusilla torjuntahävittäjillä — ei kyetä torjumaan näitä uhkia. Päinvastoin asevarustelu ja sotatarviketuotanto ovat olleet niitä synnyttämässä.

Eduskunta edellyttää, että laaditaan ohjelma Suomen oman aseriisunnan toteuttamiseksi ja turvallisuuspolitiikkamme saattamiseksi uutta eurooppalaista todellisuutta vastaavaksi. Ensimmäisenä askeleena tähän suuntaan on puolustusmäärärahoista vähen-

nettävä vuosittain 10 % käytettäväksi ympäristöministeriön hallinnonalalla kansainväliseen ja kansalliseen ympäristönsuojeluun.”

Keskustelu:

Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Maijala: Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Kietäväinen: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 3.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Ed. Uitto: Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Haavisto: Teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Uitto: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Väistö: Kannatan.

Ed. Haavisto: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Astala: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—5 ja 7—10 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Puolustusministeriö, hyväksytään.

Luku 12 Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 48)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 14 Asevelvollisten ylläpitomenot.

Puhemies: Ed. Maijalan ehdotus n:o 2 ja ed. Mäkelän ehdotus n:o 3 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Maijalan ehdotuksen n:o 2 ja ed. Mäkelän ehdotuksen n:o 3 välillä.

Ehdotus n:o 2 "jaa", ehdotus n:o 3 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 39 ei-ääntä, 11 tyhjää; poissa 19. (Koneään. 50)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 2.

2) Äänestys ed. Maijalan ehdotuksesta n:o 2 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 51)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Uiton ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 24 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 52)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 25 Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot.

Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 25 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 16. (Koneään. 53)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Uiton ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 7 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 54)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 27 Kiinteistömenot.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 8 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 145 jaa- ja 39 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 55)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 9 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 56)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta, luku 90 Valtion pukutehdas, luku 91 Vammaskosken tehdas, luku 92 Lapuan patruunatehdas ja luku 99 Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokan perustelut.

Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 10 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 31 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 19. (Koneään. 57)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 28

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskustuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet-
tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Jurva: luvun 28.01 uudelle momentille 50 000 000 mk liikevaihtoveron budjettiperusteiseen palauttamiseen pienille yrityksille. (RA n:o 1822)

2. Ed. Anttila: momentille 28.64.76 lisäyksenä 3 000 000 mk Hämeen lääninhallituksen ja valtion Riihimäen virastotalon peruskorjauksiin. (RA n:o 1317)

3. Ed. Hautala: momentille 28.64.76 lisäyksenä 2 000 000 mk valtion virastotalon suunnitteluun Uuteenkaupunkiin. (RA n:o 153)

4. Ed. Hautala: momentille 28.64.76 lisäyksenä 3 000 000 mk valtion virastotalon rakentamiseksi Saloon. (RA n:o 1572)

5. Ed. Jurva: momentille 28.64.76 lisäyksenä 20 000 000 mk määrärahan osoittamisesta valtion virastotalojen rakentamiseen Uudellemaalle. (RA n:o 234)

6. Ed. Kankaanniemi: momentille 28.64.76 lisäyksenä 8 000 000 mk valtion virastotalojen rakentamiseen Jämsään ja Keuruulle. (RA n:o 275)

7. Ed. Hautala: momentille 28.99.61 lisäyksenä 3 000 000 mk autoveron budjettiperusteiseen palauttamiseen vammaisen lapsen perheelle. (RA n:o 154)

8. Ed. Mäkelä: momentille 28.99.61 lisäyksenä 5 000 000 mk autoveron budjettiperusteiseen palauttamiseen sotainvalideille. (RA n:o 2396)

Keskustelu:

Ed. Jurva: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Aittoniemi: Kannatan.

Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotukset n:ot 3 ja 4.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Jurva: Teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Aittoniemi: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 6.

Ed. Hautala: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—8 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Valtiovarainministeriö.

Äänestys ed. Jurvan ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 37 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 58)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 03 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, luku 05 Valtiokonttori, luku 07 Eläkkeet, luku 10 Valtiontalouden tarkastusvirasto, luku 18 Verohallinto, luku 37 Eräät hinnanerokorvaukset, luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle, luku 40 Tullilaitos, luku 50 Suomen rahapaja, luku 52 Tilastokeskus, luku 54 Pankkitarkastusvirasto ja luku 60 Rakennushallinto, hyväksytään.

Luku 64 Eräät valtion kiinteistömenot.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 59)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 3 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 60)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 153 jaa- ja 33 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 61)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jurvan ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 62)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 6 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 33 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Koneään. 63)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 70 Valtionhallinnon kehittämiskeskus, luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet, luku 81 Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot, luku 82 Postipankki Oy, luku 83 Kansainväliset rahoitusyhteisöt, luku 84 Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt, luku 85 Sitoumusten lunastaminen, luku 86 Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, luku 90 Valtion painatuskeskus, luku 92 Valtion tietokonekeskus ja luku 94 Valtion ravitsemiskeskus, hyväksytään.

Luku 99 Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 7 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 64)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 8 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 79 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 65)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 29

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistetuihin ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Almgren: momentille 29.01.21 lisäyksenä 1 000 000 mk ammattikorkeakoulukokeilun käynnistämiseen Kymenlaaksossa. (RA n:o 68)

2. Ed. Puska: momentille 29.05.74 lisäyksenä 3 000 000 mk Joensuun ortodoksisen seminaarin suunnitteluun ja rakentamiseen. (RA n:o 2771)

3. Ed. Moilanen: momentille 29.10.01 lisäyksenä 250 000 mk diabetesprofessorin perustamiseen johonkin lääketieteelliseen tiedekuntaan. (RA n:o 577)

4. Ed. Moilanen: momentille 29.10.01 lisäyksenä 12 000 000 mk korkeakoulutasoisen lastentarhanopettajakoulutuksen vakinaistamiseen. (RA n:o 2342)

5. Ed. Paloheimo: momentille 29.10.01 lisäyksenä 200 000 mk tulevaisuustutkimuksen professorin perustamiseksi Helsingin yliopistoon. (RA n:o 2658)

6. Ed. Säilynoja: momentille 29.10.01 lisäyksenä 100 000 mk Oulun yliopiston venäjän kielen professorin perustamiseksi. (RA n:o 3256)

7. Ed. Astala: momentille 29.10.20 lisäyksenä 33 000 000 mk korkeakoulujen opetus- ja tutkimusmenoihin, mikä merkitsisi valokunnan tekemän vähennysehdotuksen hylkäämistä. (Vastalause n:o II)

8. Ed. Huuhtanen: momentille 29.10.20 lisäyksenä 800 000 mk Kuopion yliopiston

bioteknologian tutkimustoiminnan kehittämiseen tarvittavan projektipäällikön palkkaukseen ja muihin menoihin. (RA n:o 207)

9. Ed. Moilanen: momentille 29.10.20 lisäyksenä 400 000 000 mk korkeakoulujen laitehankintoja varten. (RA n:o 578)

10. Ed. Puska: momentille 29.10.20 lisäyksenä 2 500 000 mk Joensuun yliopistolle tutkimusyhteistyöhön Neuvosto-Karjalan tutkimuslaitosten kanssa. (RA n:o 2772)

11. Ed. Ryytänen: momentille 29.10.20 lisäyksenä 500 000 mk Kuopion ympäristöhallinnon alan tutkimusyksikön suunnitteluun. (RA n:o 3063)

12. Ed. Almgren: momentille 29.10.21 lisäyksenä 5 000 000 mk virolaisten opiskelijoiden korkeakouluopintoihin Suomessa. (RA n:o 1284)

13. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.10.21 lisäyksenä 1 000 000 mk maaseutuinstituutin perustamiseen Keski-Suomeen. (RA n:o 276)

14. Ed. Laine: momentille 29.10.74 lisäyksenä 5 000 000 mk Turun yliopiston liikuntatilojen rakentamisen aloittamiseen. (RA n:o 486)

15. Ed. Lehtosaari: momentille 29.10.74 lisäyksenä 5 000 000 mk Joensuun yliopiston Savonlinnan kääntäjänkoulutuslaitoksen uudisrakennushankkeen rahoittamiseen. (RA n:o 2190)

16. Ed. P. Leppänen: momentille 29.10.74 lisäyksenä 2 800 000 mk Jyväskylän yliopiston Konneveden tutkimusaseman laajennukseen. (RA n:o 2196)

18. Ed. Isohookana-Asunmaa: luvun 29.10 perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvoston päätöstä korkeakoululaitoksen voimavarojen reaalista lisäämisestä jatketaan vuodesta 1992 lukien viidellä vuodella ja että samalla huolehditaan siitä, että korkeakoulut saatetaan perusvoimavaroiltaan yhdenvertaiseen asemaan.”

19. Ed. Hautala: momentille 29.11.74 lisäyksenä 3 000 000 mk Rauman normaalkoulun rakentamiseen. (RA n:o 1573)

20. Ed. Almgren: momentille 29.37.21 lisäyksenä 1 000 000 mk korkeakoulujen tutkintojen ja opetuksen kehittämiseen. (RA n:o 1282)

21. Ed. Almgren: momentille 29.37.21 lisäyksenä 500 000 mk korkeakoulujen tutkijankoulutuksen kehittämiseen. (RA n:o 1283)

22. Ed. Almgren: momentille 29.39.52 li-

säyksenä 21 000 000 mk opiskelijoiden opintolainojen ylimääräiseen korkotukeen tuen maksuajan pidentämiseksi. (RA n:o 1285)

23. Ed. Jokinen: momentille 29.39.52 lisäyksenä 2 000 000 mk opintolainojen korkotuen ylimääräiseksi korottamiseksi. (RA n:o 1766)

25. Ed. Mäkelä: momentille 29.39.52 lisäyksenä 50 000 000 mk opintolainojen korkotukeen oikeuttavan ajan ylimääräiseen pidentämiseen. (RA n:o 2399)

26. Ed. Almgren: momentille 29.39.55 lisäyksenä 50 000 000 mk opintotuen tarveharkintaikarajan alentamiseksi 18 vuoteen. (RA n:o 1287)

27. Ed. Astala: momentille 29.39.55 lisäyksenä 150 000 000 mk 18 vuotta täyttäneen kodin ulkopuolella asuvan opintorahan perusosan korottamiseksi korkeakouluopiskelijoiden osalta 840 markaksi kuukaudesta, ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien ja muualla kuin vanhempiensa luona asuvien lukiolaisten osalta 610 markaksi kuukaudesta. (RA n:o 1390, vastalause n:o II)

28. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.39.55 lisäyksenä 100 000 000 mk opintorahan perusosan korottamiseksi 840 markkaan kodin ulkopuolella asuvalle 18 vuotta täyttäneelle opiskelijalle 1.9.1991 lähtien. (Vastalause n:o I)

29. Ed. Jokinen: momentille 29.39.55 lisäyksenä 62 000 000 mk opintorahan ylimääräisiin lisiin puolison ja vanhempien tulojen tarveharkinnan poistamiseen osana perusturvauudistusta. (RA n:o 1767)

30. Ed. Jokinen: momentille 29.39.55 lisäyksenä 62 000 000 mk opintotuen asumislisän maksamiseksi ympärivuotisena. (RA n:o 1768)

31. Ed. Jurva: momentille 29.39.55 lisäyksenä 185 000 000 mk, josta 120 000 000 markkaa 18 vuotta täyttäneen, kodin ulkopuolella asuvan opintorahan korottamiseksi 40 %:iin koko opintotuen määrästä 1.7.1991 alkaen ja 65 000 000 markkaa opiskelijan puolison ja vanhempien tuloista johtuvan tarveharkinnan poistamiseen ja että perusteissa lausuttaisiin:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin opiskelijoiden taloudellisen aseman helpottamiseksi siten, että opintorahan osuus koko opintotuesta nostetaan 50 %:iin vuoden 1992 loppuun mennessä."

2) "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että pankit eivät saa ryhtyä perimään opiskelijoilta heidän valtion takamista opintolainoistaan markkinakorkoa, vaan että lainojen sosiaalinen luonne osana opintotukea edelleen säilyy." (Vastalause n:o III)

32. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.39.55 lisäyksenä 100 000 000 mk opintorahan korottamiseen. (RA n:o 1900)

33. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentin 29.39.55 perusteluissa lausuttavaksi: "Opintotukijärjestelmää on uudistettava ripeästi niin, että se takaa opiskelijalle perusturvan ja antaa näin mahdollisuuden täyspäiväiseen opiskeluun eikä aiheuta kohtuutonta velkaantumista. Opintotuesta valtaosan on oltava opintorahaa, jonka suuruus sidotaan täyden kansaneläkkeen määrään. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle vuoden 1991 kevätkaudella esitykset opintotuen kehittämiseksi opintotuen selvitysmiehen ehdotusten pohjalta." (Vastalause n:o I)

34. Ed. Mäkelä: momentille 29.42.74 lisäyksenä 5 000 000 mk mustalaisväestön koulutus- ja kulttuurikeskuksen rakentamiseen. (RA n:o 2407)

35. Ed. Almgren: momentille 29.46.30 lisäyksenä 1 200 000 mk peruskoulun yläasteen tuntikehyksen korjaamiseksi. (RA n:o 1290)

36. Ed. Almgren: momentille 29.46.30 lisäyksenä 800 000 mk yhdyshenkilöiden palkkaamiseen romaanilasten koulunkäyntimahdollisuuksien parantamiseksi. (RA n:o 1292)

37. Ed. Moilanen: momentille 29.46.30 lisäyksenä 500 000 mk Helsingin kristillisen koulun kannatusyhdistyksen toiminnan tukemiseen. (RA n:o 580)

38. Ed. Mäkipää: momentille 29.46.30 lisäyksenä 1 500 000 mk peruskoululaisten kuljetuskustannuksiin kyyditykseen oikeuttavan kilometrimäärän alentamiseksi. (RA n:o 2505)

39. Ed. Renko: momentille 29.46.30 lisäyksenä 50 000 000 mk peruskoulujen tuntikehykseen suuria ala-asteita varten. (RA n:o 2845)

40. Ed. Almgren: momentille 29.46.34 lisäyksenä 10 000 000 mk Kymenlaakson peruskoulujen ja lukioden suunnitteluun ja rakentamiseen. (RA n:o 69)

41. Ed. Hautala: momentille 29.46.34 lisäyksenä 15 000 000 mk peruskoulujen ja

lukuioiden perustamiskustannuksiin Turun ja Porin läänissä. (RA n:o 1574)

42. Ed. Hautala: momentille 29.46.34 lisäyksenä 2 000 000 mk Laitilan Untamalan koulun peruskorjaukseen. (RA n:o 1575)

43. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.46.34 lisäyksenä 40 000 000 mk peruskoulujen ja lukuioiden perustamiskustannuksiin. (Vastalause n:o I)

44. Ed. Jokinen: momentille 29.46.34 lisäyksenä 6 000 000 mk Riihikosken ala-asteen koulun laajentamiseen ja perusparantamiseen. (RA n:o 1769)

45. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.46.34 lisäyksenä 25 000 000 mk peruskoulujen rakentamiseen Keski-Suomen läänissä. (RA n:o 278)

46. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.46.34 lisäyksenä 6 000 000 mk Uuraisten kirkonkylän peruskoulun ala-asteen uuden koulurakennuksen rakentamiseen. (RA n:o 279)

47. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.46.55 lisäyksenä 500 000 mk Japanin ja Thaimaan suomalaisille kouluille. (RA n:o 280)

48. Ed. Almgren: momentille 29.56.31 lisäyksenä 140 000 mk Pyhtään kirjaston peruskorjaukseen. (RA n:o 70)

49. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.56.31 lisäyksenä 25 000 000 mk kirjastorakentamiseen Keski-Suomen läänissä. (RA n:o 1902)

50. Ed. Almgren: momentille 29.58.01 lisäyksenä 900 000 mk Näkövammaisten kirjaston eräisiin palkkausmenoihin. (RA n:o 71)

51. Ed. Almgren: momentille 29.58.50 lisäyksenä 200 000 mk Näkövammaisten Keskusliitolle äänikirjojen myynnin edistämiseen. (RA n:o 1294)

53. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.60.23 lisäyksenä 10 000 000 mk ulkomaa-laisten opiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi Suomen maatalousoppilaitoksissa. (RA n:o 283)

54. Ed. Mäkelä: momentille 29.60.29 lisäyksenä 1 000 000 mk kuulovammaisten opiskelijoiden tulkkipalveluihin. (RA n:o 2405)

55. Ed. Jokinen: momentille 29.60.70 lisäyksenä 5 000 000 mk terveydenhuollon koulutuksen resursseihin. (RA n:o 1770)

56. Ed. Almgren: momentille 29.60.74 li-

säyksenä 3 000 000 mk Kotkan teknillisen oppilaitoksen tietotekniikan ja automaation laboratorion rakentamiseen. (RA n:o 72)

57. Ed. Ikonen: momentille 29.60.74 lisäyksenä 1 500 000 mk Keski-Suomen kotitalousopettajaopiston lisärakennuksen rakentamiseen. (RA n:o 1701)

58. Ed. Lehtosaari: momentille 29.60.74 lisäyksenä 1 000 000 mk Enonkosken kalatalousoppilaitoksen rakentamiseen. (RA n:o 2191)

59. Ed. P. Leppänen: momentille 29.60.74 lisäyksenä 5 000 000 mk Jyväskylän teknillisen oppilaitoksen Äänekosken sivutoimipisteen rakentamiseen. (RA n:o 2197)

60. Ed. Männistö: momentille 29.60.74 lisäyksenä 10 600 000 mk Kuopion terveydenhuolto-oppilaitoksen lisärakennuksen rakentamiseen. (RA n:o 2550)

61. Ed. Stenius-Kaukonen: momentille 29.60.74 lisäyksenä 1 000 000 mk Pirkantaan terveydenhuolto-oppilaitoksen lisärakennus- ja muutostyöhankkeen suunnittelua varten. (RA n:o 3241)

62. Ed. Vähäkangas: momentille 29.60.74 lisäyksenä 3 000 000 mk Raahan tietokonealan oppilaitoksen laajennustöiden aloittamiseen. (RA n:o 3493)

63. Ed. Anttila: momentille 29.65.37 lisäyksenä 2 000 000 mk Mustialan maatalousoppilaitoksen liikuntasalin, oppilasasuntolan ja luokkahuoneiden rakentamiseen. (RA n:o 1319)

64. Ed. Anttila: momentille 29.65.37 lisäyksenä 1 000 000 mk Ypäjän maatalousoppilaitoksen koulurakennuksen suunnitteluun. (RA n:o 1320)

65. Ed. Anttila: momentille 29.65.37 lisäyksenä 3 000 000 mk Forssan kauppaoppilaitoksen peruskorjaamiseen. (RA n:o 1324)

66. Ed. Hautala: momentille 29.65.37 lisäyksenä 8000 000 mk Rauman terveydenhuolto-oppilaitoksen toimitilojen rakentamiseen. (RA n:o 1577)

67. Ed. Almgren: momentille 29.68.50 lisäyksenä 3 000 000 mk opintososiaalisten etujen takaamiseen ylimääräisin järjestelyin kaikille kansanopistojen opiskelijoille. (RA n:o 1296)

68. Ed. P. Leppänen: momentille 29.68.50 lisäyksenä 1 000 000 mk kuvailmaisua, valaistusta, ääni-ilmaisua ja tuotantoa koskevan koulutuksen järjestämiseen Keski-Suomen opistossa. (RA n:o 2198)

69. Ed. Fred: momentille 29.68.52 lisäyksenä 500 000 mk rakennusavustuksena Kalajoen kristilliselle kansanopistolle. (RA n:o 1506)

70. Ed. Fred: momentille 29.68.52 lisäyksenä 500 000 mk rakennusavustuksena Karhumäen kristilliselle kansanopistolle. (RA n:o 1507)

71. Ed. Fred: momentille 29.68.52 lisäyksenä 500 000 mk rakennusavustuksena Kauhajoen evankeliselle opistolle. (RA n:o 1508)

72. Ed. Hautala: momentille 29.68.52 lisäyksenä 800 000 mk rakennusavustuksena Turun kristilliselle opistolle. (RA n:o 156)

73. Ed. Riihijärvi: momentille 29.68.52 lisäyksenä 300 000 mk Nurmeksen evankelisen opiston henkilökunta-asuntojen korjaamiseen. (RA n:o 2900)

74. Ed. Sarapää: momentille 29.68.52 lisäyksenä 1 000 000 mk Ranuan kristillisen kansanopiston rakennusavustukseen. (RA n:o 3150)

75. Ed. Saapunki: momentille 29.68.57 lisäyksenä 300 000 mk Kuusamon kansanopiston rakennuskustannuksista aiheutuneiden velkojen korkotukeen. (RA n:o 3083)

76. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.69.53 lisäyksenä 3 000 000 mk avustuksiin kotitalousneuvontajärjestöille, ja momentin 29.69.53 perusteluja muutettavaksi niin, että valtionavustuksen piirissä olevien henkilöiden määrä on vuonna 1991 202 henkilöä. (Vastalause n:o I)

77. Ed. Helle: momentille 29.84.29 lisäyksenä 800 000 mk Varikonniemen kaivauksiin Hämeenlinnassa. (RA n:o 1616)

78. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.88.50 lisäyksenä 15 000 000 mk SILMU-tutkimusohjelmaan, ilmakehän globaalisesti ja alueellisesti vaikuttavien muutosten tutkimukseen. (RA n:o 2263)

79. Ed. Pulliainen: momentille 29.88.50 lisäyksenä 5 000 000 mk SILMU-tutkimukseen. (RA n:o 2745)

80. Ed. Apukka: momentille 29.88.53 lisäyksenä 100 000 mk Kultamuseon toiminnan tukemiseen. (RA n:o 1366)

81. Ed. Männistö: momentille 29.88.53 lisäyksenä 120 000 mk Snellman-instituutin toiminnan turvaamiseksi. (RA n:o 960)

82. Ed. Vistbacka: momentille 29.88.53 lisäyksenä 120 000 mk Halsuan museoalueen laajentamiseen. (RA n:o 3459)

83. Ed. Koistinen: momentille 29.90.30

lisäyksenä 500 000 mk kuntien kulttuuritoiminnan tukemiseen Kainuussa. (RA n:o 2018)

84. Ed. Astala: momentille 29.90.51 ylimääräisenä lisäyksenä 712 000 mk kymmenen yksivuotisen taiteilija-apurahan myöntämiseen. (RA n:o 1398)

85. Ed. Almgren: momentille 29.90.52 lisäyksenä 5 000 000 mk vapaille kirkko- ja seurakunnille kulttuuri- ja sosiaalitoimintaa varten. (RA n:o 75)

86. Ed. Almgren: momentille 29.90.52 lisäyksenä 300 000 mk säveltaidejärjestöille. (RA n:o 1300)

87. Ed. Astala: momentille 29.90.52 lisäyksenä 5 000 000 mk Turun Vanhan Suurtorin alueen rakennusten peruskorjaukseen. (RA n:o 1396)

88. Ed. Hautala: momentille 29.90.52 lisäyksenä 3 500 000 mk Turun piirustuskoulun tilojen korjaamiseen. (RA n:o 1579)

89. Ed. Jokinen: momentille 29.90.52 lisäyksenä 4 000 000 mk taideteosten ostamiseksi taloudellisissa vaikeuksissa olevilta taiteilijoilta. (RA n:o 1773)

90. Ed. Almgren: momentille 29.90.53 lisäyksenä 165 000 mk Luovan säveltaiteen edistämisseatiölle ja Suomalaisen musiikin tiedotuskeskukselle. (RA n:o 1299)

91. Ed. Fred: momentille 29.90.53 lisäyksenä 100 000 mk avustuksena Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlat ry:n toiminnan tukemiseen. (RA n:o 1511)

92. Ed. Laine: momentille 29.91.50 lisäyksenä 8 000 000 mk kunnille maksettavan valtionosuuden korottamiseksi 28 markkaan asukasta kohden urheiluseura-avustuksia ja erityisryhmien liikuntatoiminnan kehittämistä varten. (RA n:o 2116)

93. Ed. P. Leppänen: momentille 29.91.50 lisäyksenä 2 500 000 mk kansainväliseen liikunta-alan yhteistyöhön sekä liikuntatutkijoiden ja -kasvattajien opintomatkoihin. (RA n:o 2200)

94. Ed. P. Leppänen: momentille 29.91.50 lisäyksenä 2 000 000 mk suunnistuskarttojen valmistuksen tukemiseen. (RA n:o 2265)

95. Ed. Mäkelä: momentille 29.91.50 lisäyksenä 100 000 mk Mustalaislähetys ry:n Nuorten opintorahaston tukemiseen. (RA n:o 2412)

96. Ed. Mäkipää: momentille 29.91.50 lisäyksenä 60.000 mk eräiden urheiluseurojen toiminnan tukemiseen. (RA n:o 2511)

97. Ed. Saapunki: momentille 29.91.50 lisäyksenä 10 000 000 mk valtionosuuksina kunnille urheiluseurojen toimintaan. (RA n:o 3087)

98. Ed. Siuruainen: momentille 29.91.50 lisäyksenä 1 000 000 mk liikuntapolikliinisen yksikön kehittämiseen Oulun Diakonissalaitoksen yhteyteen. (RA n:o 3197)

99. Ed. Vihriälä: momentille 29.91.50 lisäyksenä 100 000 mk Jukola 91 -viestin järjestämiseen Vimpelin ja Alajärven Lakeaharjulla. (RA n:o 1052)

100. Ed. Heikkinen: momentin 29.91.50 perusteluissa lausuttavaksi: "Momentin määrärahasta käytetään Sotkamon pesäpallostadionin perustamiskustannuksiin 2 000 000 markkaa."

101. Ed. Anttila: momentille 29.91.51 lisäyksenä 1 000 000 mk nuorisotilojen perustamiskustannuksiin. (RA n:o 1329)

102. Ed. Apukka: momentille 29.91.51 lisäyksenä 45 000 000 mk kuntien nuorisotyön valtionosuuden korottamiseen, jolloin ns. nuorisomarkka voitaisiin korottaa 10 markaksi. (RA n:o 1367)

103. Ed. Apukka: momentille 29.91.51 lisäyksenä 10 000 000 mk valtakunnallisten nuorisojärjestöjen toiminnan tukemiseen. (RA n:o 1368)

104. Ed. Jokinen: momentille 29.91.51 lisäyksenä 2 500 000 mk nuorisotyötä tekevien kansalaisjärjestöjen kulttuuri-ohjaajien palkkaukseen. (RA n:o 1774)

105. Ed. P. Leppänen: momentille 29.91.51 lisäyksenä 1 000 000 mk nuorisotyöttömyyden seurauksivaikutusten lieventämiseen. (RA n:o 2201)

106. Ed. Apukka: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 700 000 mk saamelaisvaltuuskunnalle saamenkieliseen kulttuuri- ja julkaisutoimintaan. (RA n:o 1369, vastalause n:o II)

107. Ed. Astala: momentille 29.99.50 lisäyksenä 500 000 mk mustalaisväestön koulutus- ja kulttuurikeskuksen perustamiseen. (RA n:o 1395, vastalause n:o II)

108. Ed. Fred: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 500 000 mk avustuksena Suomen ev.-lut. Kansanlähetykselle ruokala/kokoontumistilojen rakentamishankkeisiin Hausjärven Ryttylään. (RA n:o 1512)

109. Ed. Fred: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 000 000 mk avustuksena Larsmon

Lähetyskodin laajennushankkeisiin. (RA n:o 1513)

110. Ed. Jokinen: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 000 000 mk Esperantoliiton toiminnan tukemiseen. (RA n:o 1775)

111. Ed. Moilanen: momentille 29.99.50 lisäyksenä 2 900 000 mk uskonnollisten lehtien tukemiseen. (RA n:o 2344)

112. Ed. Väänänen: momentille 29.99.50 lisäyksenä 260 000 mk maaseudun kulttuuri-perinteen tallentamiseen ja tutkimiseen. (RA n:o 3551)

113. Ed. Vistbacka: momentille 29.99.51 lisäyksenä 50 000 mk Köyhäjoen seurantaloon korjaukseen. (RA n:o 3462)

114. Ed. Vistbacka: momentille 29.99.51 lisäyksenä 300 000 mk Pulkkisten nuorisoseurantaloon rakentamiseen. (RA n:o 3463)

115. Ed. Moilanen: pääluokan 29 perusteluissa lausuttavaksi: "Kuvataiteen piirissä nonfiguraatiivinen nykytaide on saavuttanut vankan ja tunnustetun aseman. Se ei ole vain alan harrastajien vaan myös yhä laajempien väestöpiirien kuvataiteellisen mielenkiinnon ja tutustumisen alue. Tästä syystä on suuri puute, ettei maassamme ole riittävän tasokasta julkista nykytaiteen museota. Ajatuksen toteuttamiseen olisi pikaisesti ryhdyttävä.

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin nykytaiteen museon aikaansaamiseksi maahamme."

116. Ed. Moilanen: pääluokan 29 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että kulttuurin ja opetustoimen kehittämisen perustaksi otetaan maassamme perinteisesti kunnioitetut arvot, koti, uskonto ja isänmaa."

Keskustelu:

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Puska: Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Huhtanen: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotukset n:ot 3 ja 4.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Paloheimo: Teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Pulliainen: Kannatan.

Ed. Säilynoja: Teen ehdotuksen n:o 6.

Ed. Vähäkangas: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Huuhtanen: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Ryynänen: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Puska: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Väistö: Kannatan.

Ed. Ryynänen: Teen ehdotuksen n:o 11.

Ed. Huuhtanen: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 12.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 13.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 14.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Lehtosaari: Teen ehdotuksen n:o 15.

Ed. Kietäväinen: Kannatan.

Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 16.

Ed. Pekkarinen: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 18.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 19.

Ed. Almgren: Kannatan ja teen ehdotukset n:ot 20—22.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 23.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 25.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 26.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 27.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 28.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotukset n:ot 29 ja 30.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Jurva: Teen ehdotuksen n:o 31.

Ed. Aittoniemi: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 32.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 33.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 34.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotukset n:ot 35 ja 36.

Ed. Moilanen: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 37.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Mäkipää: Teen ehdotuksen n:o 38.

Ed. Mäkelä: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 39.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 40.

Ed. Hautala: Kannatan ja teen ehdotukset n:ot 41 ja 42.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 43.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 44.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotukset n:ot 45—47.

Ed. Almgren: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 48.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 49.

Ed. Almgren: Kannatan ja teen ehdotukset n:ot 50 ja 51.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 53.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 54.

Ed. Mäkipää: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 55.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 56.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Ikonen: Teen ehdotuksen n:o 57.

Ed. Pekkarinen: Kannatan.

Ed. Lehtosaari: Teen ehdotuksen n:o 58.

Ed. Kietäväinen: Kannatan.

Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 59.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Männistö: Teen ehdotuksen n:o 60.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Stenius-Kaukonen: Teen ehdotuksen n:o 61.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Vähäkangas: Teen ehdotuksen n:o 62.

Ed. Säilynoja: Kannatan.

Ed. Anttila: Teen ehdotukset n:ot 63—65.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 66.

Ed. Almgren: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 67.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 68.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Fred: Teen ehdotukset n:ot 69—71.

Ed. Hautala: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 72.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Riihijärvi: Teen ehdotuksen n:o 73.

Ed. Mäkelä: Kannatan.

Ed. Sarapää: Teen ehdotuksen n:o 74.

Ed. Saapunki: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 75.

Ed. Sarapää: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 76.

Ed. Ikonen: Kannatan.

Ed. Helle: Teen ehdotuksen n:o 77.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 78.

Ed. Helle: Kannatan.

Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 79.

Ed. Paloheimo: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 80.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Männistö: Teen ehdotuksen n:o 81.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Vistbacka: Teen ehdotuksen n:o 82.

Ed. Kettunen: Kannatan.

Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 83.

Ed. Heikkinen: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 84.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotukset n:ot 85 ja 86.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 87.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 88.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 89.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 90.

Ed. Fred: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 91.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 92.

Ed. P. Leppänen: Kannatan ja teen ehdotukset n:ot 93 ja 94.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Mäkelä: Teen ehdotuksen n:o 95.

Ed. Mäkipää: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 96.

Ed. Mäkelä: Kannatan.

Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 97.

Ed. Sarapää: Kannatan.

Ed. Siuruainen: Teen ehdotuksen n:o 98.

Ed. Renko: Kannatan.

Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 99.

Ed. Vistbacka: Kannatan.

Ed. Heikkinen: Teen ehdotuksen n:o 100.

Ed. Koistinen: Kannatan.

Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 101.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotukset n:ot 102 ja 103.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 104.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 105.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 106.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 107.

Ed. Männistö: Kannatan.

Ed. Fred: Teen ehdotukset n:ot 108 ja 109.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 110.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 111.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Väänänen: Teen ehdotuksen n:o 112.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Vistbacka: Teen ehdotukset n:ot 113 ja 114.

Ed. Kettunen: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotukset n:ot 115 ja 116.

Ed. Hautala: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—16, 18—23, 25—51 sekä 53—116 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Opetusministeriö.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 1 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 23 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 23. (Koneään. 66)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 02 Luterilainen kirkko, hyväksytään.

Luku 05 Ortodoksinen kirkko.

Äänestys ed. Puskan ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 2 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 67)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 06 Valtion audiovisuaalinen keskus, hyväksytään.

Luku 10 Korkeakoulut.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 3 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 68)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 73 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 69)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Paloheimon ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 70)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 6 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 44 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 71)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 7 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 66 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 72)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Huuhtasen ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 8 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 63 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 14. (Koneään. 73)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 9 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 74)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Puskan ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 10 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 75)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ryynäsen ehdotuksesta n:o 11.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 11 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 76)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 12.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 12 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 77)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 13.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 13 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 78)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 14.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 14 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 79)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Lehtosaaren ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 15 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 69 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 80)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 16.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 16 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 29 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 81)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 18.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 18 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 73 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 82)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 11 Valtion harjoittelukoulut.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 19.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 19 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 31 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 83)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 12 Kuvataideakatemia, hyväksytään.

Luku 37 Muut korkeakoulumenot.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 20.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 20 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 84)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 21.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 21 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 38 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Koneään. 85)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 39 Valtion opintotukikeskus.

Puhemies: Ed. Almgrenin ehdotus n:o 22 ja ed. Mäkelän ehdotus n:o 25 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksen n:o 22 ja ed. Mäkelän ehdotuksen n:o 25 välillä.

Ehdotus n:o 22 ”jaa”, ehdotus n:o 25 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 38 ei-ääntä, 19 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 86)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 22.

2) Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 22 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 22 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 87)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 23.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 23 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 88)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 26.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 26 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 89)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Opintorahaa koskevat ed. Astalan ehdotus n:o 27, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 28, ed. Jurvan ehdotus n:o 31 siltä osin, kuin se koskee opintorahaan varattavan määrärahan korottamista, ja ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 32 ovat vastakkaisia, joten ehdotan äänestyksissä meneteltäväksi seuraavasti: Ensimmäisen äänestettiin ed. Astalan ehdotuksen n:o 27 ja ed. Jurvan ehdotuksen n:o 31 välillä, sitten voittaneesta ed. Kankaanniemen ehdotusta n:o 32 vastaan, voittaneesta ed. Isohookana-Asunmaan ehdotusta n:o 28 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Jurvan ehdotuksen n:o 31 ja ed. Astalan ehdotuksen n:o 27 välillä.

Ehdotus n:o 31 ”jaa”, ehdotus n:o 27 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 44 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 90)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 31.

2) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 32 ja ed. Jurvan ehdotuksen n:o 31 välillä.

Ehdotus n:o 32 ”jaa”, ehdotus n:o 31 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 34 ei-ääntä, 32 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 91)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 32.

Ed. Metsämäki merkitään läsnä olevaksi.

3) Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksen n:o 28 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 32 välillä.

Ehdotus n:o 28 ”jaa”, ehdotus n:o 32 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 38 ei-ääntä, 23 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 92)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 28.

4) Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 28 mietintä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 28 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 93)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Jokisen ehdotus n:o 29 ja ed. Jurvan ehdotus n:o 31 siltä osin, kuin se koskee tarveharkinnan poistamista, ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Jokisen ehdotuksen n:o 29 ja ed. Jurvan ehdotuksen n:o 31 välillä.

Ehdotus n:o 29 ”jaa”, ehdotus n:o 31 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 19 ei-ääntä, 24 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 94)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 29.

2) Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 29 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 29 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 95)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 30.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 30 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 96)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jurvan ehdotukseen n:o 31 sisältyvästä 1) perustelulausumasta.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 31 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 97)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jurvan ehdotukseen n:o 31 sisältyvästä 2) perustelulausumasta.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 31 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 98)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 33.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 33 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 99)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Opetushallitus ja luku 41 Kouluhallitus, hyväksytään.

Luku 42 Eräät valtion oppilaitokset.

Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta n:o 34.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 34 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 100)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 43 Lukiot, hyväksytään.

Luku 46 Peruskoulut.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 35.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 35 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 101)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta
n:o 36.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 36 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
129 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 102)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta
n:o 37.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 37 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
154 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 103)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta
n:o 38.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 38 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
121 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 104)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 39.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 39 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
119 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 105)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta
n:o 40.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 40 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
151 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 106)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta
n:o 41.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 41 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
146 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 11. (Koneään. 107)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta
n:o 42.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 42 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
149 jaa- ja 38 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 108)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 43.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 43 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
117 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 109)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 44.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 44 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
150 jaa- ja 37 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 11. (Koneään. 110)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 45.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 45 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
156 jaa- ja 33 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 9. (Koneään. 111)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 46.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 46 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 112)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 47.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 47 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 113)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 50 Eräät opettajankoulutuksen menot, luku 51 Lastentarhanopettajaopistot, luku 52 Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset ja luku 55 Vammaisten lasten koulut, hyväksytään.

Luku 56 Kirjastotoimi.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 48.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 48 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 31 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 10. (Koneään. 114)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 49.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 49 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 30 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Koneään. 115)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 58 Näkövammaisten kirjasto.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 50.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 50 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 116)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 51.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 51 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 117)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 59 Ammattikasvatushallitus, hyväksytään.

Luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 53.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 53 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 118)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta n:o 54.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 54 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 119)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 55.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 55 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 120)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 56.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 56 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 159 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 10. (Koneään. 121)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ikosen ehdotuksesta n:o 57.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 57 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 122)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Lehtosaaren ehdotuksesta n:o 58.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 58 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 123)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 59.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 59 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 37 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 124)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta n:o 60.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 60 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 125)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 61.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 61 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 126)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 62.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 62 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 127)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 61 Koulutilat ja metsät, hyväksytään.

Luku 65 Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 63.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 63 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 64 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 9. (Koneään. 128)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 64.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 64 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 129)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 65.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 65 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 130)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 66.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 66 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 131)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 67 Yksityiset ammatilliset oppilaitokset, hyväksytään.

Luku 68 Yleissivistävä aikuiskoulutus.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 67.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 67 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 132)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 68.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 68 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 40 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 10. (Koneään. 133)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 69.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 69 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 134)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 70.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 70 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 135)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 71.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 71 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 136)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 72.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 72 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 137)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Riihijärven ehdotuksesta n:o 73.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 73 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 138)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sarapään ehdotuksesta n:o 74.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 74 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 139)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 75.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 75 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 140)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 69 Ammatillinen aikuiskoulutus.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 76.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 76 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 141)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 74 Koulutussopimus- ja oppisopimuskoulutus, luku 80 Varastokirjasto, luku 81 Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos, luku 82 Kotimaisten kielten tutkimuskeskus sekä luku 83 Arkistolaitos, hyväksytään.

Luku 84 Museovirasto.

Äänestys ed. Helteen ehdotuksesta n:o 77.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 77 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 142)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 85 Suomenlinnan hoitokunta, hyväksytään.

Luku 88 Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen.

Puhemies: Ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 78 ja ed. Pulliaisen ehdotus n:o 79 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksen n:o 79 ja ed. Löyttyjärven ehdotuksen n:o 78 välillä.

Ehdotus n:o 79 ”jaa”, ehdotus n:o 78 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 39 ei-ääntä, 18 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 143)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 79.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 79 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 79 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 144)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 80.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 80 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 145)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Männistön ehdotuksesta n:o 81.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 81 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 146)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta n:o 82.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 82 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 33 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 147)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 90 Taiteen tukeminen.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 83.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 83 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 148)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 84.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 84 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 43 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 149)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 85.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 85 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 163 jaa- ja 18 ei-ääntä, 2 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 150)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 86.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 86 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 151)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 87.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 87 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 152)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 88.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 88 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 153)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 89.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 89 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 24 ei-ääntä, 5 tyhjä; poissa 10. (Koneään. 154)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 90.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 90 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 155)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 91.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 91 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 38 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 9. (Koneään. 156)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 91 Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 92.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 92 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 157)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 93.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 93 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 28 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 9. (Koneään. 158)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 94.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 94 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 159)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta n:o 95.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 95 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 160)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta n:o 96.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 96 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 24 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 161)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 97.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 97 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 162)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Siuruaisen ehdotuksesta n:o 98.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 98 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 163)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 99.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 99 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 64 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 164)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Heikkisen ehdotuksesta n:o 100.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 100 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 68 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 9. (Koneään. 165)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta
n:o 101.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 101 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
122 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 166)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta
n:o 102.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 102 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
118 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 167)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta
n:o 103.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 103 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
115 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 168)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 104.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 104 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
136 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 169)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta
n:o 105.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 105 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
128 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 170)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Lukuryhmän 29.88, 90 ja 91, Veikkauksen
ja raha-arpajaisten voittovarot, perustelut,
luku 92 Valtion taidemuseo, luku 95 Suomen
elokuva-arkisto, luku 96 Elokuvien tarkas-
tus, luku 97 Neuvostoliittoinstituutti ja luku
98 Kansainvälinen yhteistyö, hyväksytään.

*Luku 99 Opetusministeriön hallinnonalan
muut menot.*

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta
n:o 106.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 106 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
113 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 171)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta
n:o 107.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 107 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
133 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 172)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 108.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 108 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
153 jaa- ja 34 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 11.
(Koneään. 173)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 109.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 109 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
156 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13.
(Koneään. 174)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 110.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 110 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 175)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 111.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 111 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 31 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 176)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väänäsen ehdotuksesta n:o 112.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 112 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 177)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta n:o 113.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 113 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 55 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 178)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta n:o 114.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 114 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 39 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 11. (Koneään. 179)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokan perustelut.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 115.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 115 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 180)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 116.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 116 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 181)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 30

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet-
tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Kankaanniemi: momentille 30.29.64 lisäyksenä 100 000 000 mk viljan varmuusvarastoinnin lisäämiseen. (RA n:o 286)

2. Ed. Almgren: luvun 30.29 uudelle momentille 4 000 000 mk valtion viljavaraston rakentamiseen Parikkalaan. (RA n:o 76)

3. Ed. Kankaanniemi: luvun 30.29 uudelle momentille 200 000 mk valtion viljavaraston suunnitteluun Keuruun Haapamäelle. (RA n:o 285)

4. Ed. Mäkipää: momentille 30.30.40 lisäyksenä 25 000 000 mk käytettäväksi luonnonmukaiseen viljelyyn siirtymistä edistävän tutkimus- ja koulutustoiminnan tehostamiseen. (Vastalause n:o III)

5. Ed. Mäkipää: momentille 30.30.40 lisäyksenä 20 000 000 mk luonnonmukaiseen viljelyyn siirtyneiden viljelijöiden tukemiseen. (RA n:o 2513)

6. Ed. Säilynoja: momentille 30.30.40 lisäyksenä 1 000 000 mk käytettäväksi luonnonmukaisen viljelyn neuvontaan. (RA n:o 3257)

7. Ed. Säilynoja: momentin 30.30.40 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että neuvonnan painopistettä siirretään luonnonmukaisen viljelyn suuntaan." (Vastalause n:o II)

8. Ed. Vihriälä: luvun 30.30 perusteluissa lausuttavaksi: "Koska maaseudun elinkeinon neuvonta ei kohdistu yksinomaan maanviljelijöihin eikä neuvontajärjestöillä ole edustusta maataloustuloneuvotteluissa, ei neuvonnan valtionapua voida ottaa huomioon maatalouden tulona." (Vastalause n:o I)

9. Ed. Säilynoja: momentille 30.31.41 lisäyksenä 60 000 000 mk maatalouden tulotuen korottamiseksi. (RA n:o 3258, vastalause n:o II)

10. Ed. Riihijärvi: momentin 30.31.44 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta katsoo, että hallituksen tulee pikaisesti selvittää, kuinka myös marjanviljely voidaan saada satovahinkokorvausjärjestelmän piiriin." (Vastalause n:o III)

11. Ed. Mäkipää: Luvun 30.31 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta velvoittaa hallituksen välittömästi selvityksen valmistuttua ryhtymään käytännön toimenpiteisiin maataloustuotteiden tiloilta tapahtuvan suoramyyntin rajoitusten poistamiseksi." (Vastalause n:o III)

12. Ed. Mäki-Hakola: momentin 30.32.40 perusteluissa lausuttavaksi: "Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 10 000 000 mk perunoiden vientitukeen, mikä luetaan kokonaan maataloustuottajien vastuuksi vientikustannuksista ja enintään 30 000 000 mk Neuvostoliiton ja Suomen välisistä elintarviketuotantoprojekteista aiheutuvien menojen maksamiseen."

13. Ed. Kettunen: luvun 30.32 uudelle momentille 50 000 000 mk Itä- ja Pohjois-

Suomen pien- ja perheviljelmille niiden vauputtamiseksi budjettiperusteisesti maidon kiintiö- ja markkinointimaksun kaltaisista karjatalouden rajoitustoimista. (RA n:o 1950)

14. Ed. Säilynoja: luvun 30.32 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, miten tuotantopanoksia (esim. lannoitteet ja torjunta-aineet) vähentämällä ja maataloutta luonnonmukaisemmaksi kehittämällä ylituotantoa ja maatalouden aiheuttamia ympäristöhaittoja voidaan vähentää niin, että pien- ja perheviljelijä saa hyvityksen mm. tulotukena ja aluetukena, joita kehitettäisiin perustoimeentulon suuntaan." (Vastalause n:o II)

15. Ed. Vihriälä: momentille 30.33.40 lisäyksenä 20 000 000 mk nuorten viljelijöiden aloittamisavustuksiin. (Vastalause n:o I)

16. Ed. Laine: momentille 30.33.43 lisäyksenä 2 000 000 mk biokaasureaktoreiden käytön edistämiseen maatiloilla. (RA n:o 2118)

17. Ed. Vihriälä: momentille 30.33.43 lisäyksenä 10 000 000 mk maatilojen investointiavustuksiin ja myöntämisvaltuuden korottamista 105 000 000 markkaan. (Vastalause n:o I)

18. Ed. Apukka: momentille 30.33.44 lisäyksenä 10 000 000 mk niin, että avustuksia voitaisiin myöntää vuonna 1991 enintään 135 000 000 mk. (Vastalause n:o II)

19. Ed. Väistö: momentille 30.33.44 lisäyksenä 5 000 000 mk maaseudun yrittäjäkoulutukseen. (RA n:o 3544)

20. Ed. Apukka: momentille 30.33.47 lisäyksenä 1 500 000 mk Lapin turkistarhojen rehunkuljetusten tukemiseen. (RA n:o 1370)

21. Ed. Apukka: momentille 30.33.48 lisäyksenä 6 000 000 mk peruskuivatusavustuksiin. (Vastalause n:o II)

22. Ed. Renko: momentille 30.33.48 lisäyksenä 10 000 000 mk maankuivatushankkeisiin Oulun läänissä. (RA n:o 2867)

23. Ed. Tenhiälä: momentille 30.33.48 lisäyksenä 10 000 000 mk peruskuivatusavustuksiin. (Vastalause n:o I)

24. Ed. Vähäkangas: momentille 30.33.48 lisäyksenä 5 000 000 mk kuivatushankkeiden toteuttamiseen Oulun vesi- ja ympäristöpiirin alueella. (RA n:o 3494)

25. Ed. Apukka: momentille 30.33.49 lisäyksenä 10 000 000 mk maaseutuelinkeinotoiminnan korkotukeen. (Vastalause n:o II)

26. Ed. Tenhiälä: momentille 30.33.60 lisäyksenä 100 000 000 mk maatilatalouden kehittämisrahastoon. (Vastalause n:o I)

27. Ed. Apukka: momentille 30.33.83 lisäyksenä 6 000 000 mk peruskuivatuslainoihin. (Vastalause n:o II)

28. Ed. Tenhiälä: momentille 30.33.83 lisäyksenä 10 000 000 mk peruskuivatuslainoihin. (Vastalause n:o I)

29. Ed. Säilynoja: luvun 30.33 perustelussa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän maatilatalouden tuotannon yhteistyön tukemista sekä tapoja edistää uudenlaisen tuotanto- ja asuinyhteisöjen kokeiluja." (Vastalause n:o II)

30. Ed. Pulliainen: momentille 30.34.44 lisäyksenä 12 000 000 mk kotimaisen energian käytön edistämiseen. (RA n:o 2747)

31. Ed. Apukka: momentille 30.34.46 lisäyksenä 1 000 000 mk metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukemiseen. (RA n:o 2748, vastalause n:o II)

32. Ed. Pokka: momentille 30.34.46 lisäyksenä 1 000 000 mk kotimaisten marjojen jatkojalostukseen ja tuotekehittelyyn. (RA n:o 2723)

33. Ed. Pulliainen: momentille 30.34.46 lisäyksenä 1 000 000 mk metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukemiseen. (RA n:o 2748)

34. Ed. Jokiniemi: momentille 30.37.23 lisäyksenä 500 000 mk Kesälahden kalatalouden kehittämiskeskuksen suunnitteluun. (RA n:o 227)

35. Ed. Saapunki: momentille 30.37.23 lisäyksenä 150 000 mk Oulankajoen — Kitkan alueen kalatalouden kehittämiseen. (RA n:o 3094)

36. Ed. Almgren: momentille 30.37.41 lisäyksenä 1 000 000 mk Etelä-Suomen Merikalastajien Liitolle vaellussiian poikasten istuttamiseksi Suomenlahteen. (RA n:o 78)

37. Ed. Pekkarinen: momentille 30.37.41 lisäyksenä 1 500 000 mk Pihlputaan kalastuksen kehittämiskeskukselle. (RA n:o 2669)

38. Ed. Apukka: momentille 30.37.42 lisäyksenä 5 000 000 mk kotimaisen kalan käytön edistämiseksi. (Vastalause n:o II)

39. Ed. Almgren: momentille 30.37.77 lisäyksenä 5 000 000 mk kalaportaiden rakentamiseen Kymijoen läntiseen haaraan. (RA n:o 77)

40. Ed. Löyttyjärvi: momentille 30.37.77 lisäyksenä 2 500 000 mk kalataloudellisiin

rakentamis- ja kunnostushankkeisiin. (RA n:o 2266, vastalause n:o II)

41. Ed. Laaksonen: momentille 30.38.74 lisäyksenä 500 000 mk Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen Reposaaren kenttääseman tilojen kunnostukseen. (RA n:o 2076)

42. Ed. Siuruainen: momentille 30.38.74 lisäyksenä 4 000 000 mk Ohtaojan kalanviljelylaitoksen perusparannustöihin Taivalkosken kunnassa. (RA n:o 3204)

43. Ed. Sarapää: momentille 30.38.75 lisäyksenä 6 000 000 mk porotutkimusaseman rakentamiseen Inariin. (RA n:o 3156)

44. Ed. Kankaanniemi: momentille 30.40.23 lisäyksenä 15 000 000 mk haja-asutusalueiden vesihuoltotöitä varten Keski-Suomen läänissä. (RA n:o 290)

45. Ed. Renko: momentille 30.40.23 lisäyksenä 1 000 000 mk Oulun vesi- ja ympäristöpiirille pohjavesitutkimuksiin Oulun juomavesihankkeita varten. (RA n:o 2869)

46. Ed. Väistö: momentille 30.40.23 lisäyksenä 800 000 mk Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiirille pohjavesiselvityksiin. (RA n:o 3540)

47. Ed. Almgren: momentille 30.40.30 lisäyksenä 1 000 000 mk Kotkan ja Anjalan kosken kaupungeille sekä Vehkalahden kunnalle korkotukena runkovesijohdon rakentamiseksi. (RA n:o 79)

48. Ed. Löyttyjärvi: momentille 30.40.31 lisäyksenä 21 000 000 mk avustuksena yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin. (Vastalause n:o II)

49. Ed. Pulliainen: momentille 30.40.31 lisäyksenä 5 000 000 mk avustuksina yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin. (RA n:o 2750)

50. Ed. Tenhiälä: momentille 30.40.31 lisäyksenä 20 000 000 mk avustuksena yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin. (Vastalause n:o I)

51. Ed. Almgren: momentille 30.40.77 lisäyksenä 5 000 000 mk runkovesijohdon rakentamiseen Valkealasta Anjalankoskelle, Kotkaan ja Vehkalahdelle. (RA n:o 80)

52. Ed. Anttila: momentille 30.40.77 lisäyksenä 500 000 mk Tarpianjoen järjestelyihin Kalvolassa. (RA n:o 1336)

53. Ed. R. Aho: momentille 30.40.77 lisäyksenä 10 000 000 mk vesihuoltotöihin Keski-Suomessa. (RA n:o 2202)

55. Ed. Riihijärvi: momentille 30.40.77 lisäyksenä 2 000 000 mk Pöljän vesiosuus-

kunnan vesijohdon rakentamiseen. (RA n:o 836)

56. Ed. Sarapää: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 000 000 mk Petäjäskosken koe-pohjapadon rakentamiseen. (RA n:o 3157)

57. Ed. Vihriälä: momentille 30.40.77 lisäyksenä 7 000 000 mk osoitettavaksi vesi- ja ympäristöhallituksen suunnitelmien mukaisesti vesi- ja ympäristöpiireille. (Vastalause n:o I)

58. Ed. Vähäkangas: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 200 000 mk Liminkaajan alaosan täydennysperkaukseen Pyhäjoella. (RA n:o 3495)

59. Ed. Vähäkangas: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 500 000 mk Piehingin ja Mutalan patojen korjaamiseen Raahessa. (RA n:o 3496)

60. Ed. Väistö: momentille 30.40.77 lisäyksenä 4 300 000 mk Tervaruukin — Ilomantsin, Kaltimon — Kontiolahden, Heinävaaran — Kiihtelysvaaran ja Kaltimon — Huosiolammen syöttövesijohtojen rakentamiseen. (RA n:o 3541)

61. Ed. Kettunen: momentille 30.58.44 lisäyksenä 100 000 000 mk metsänparannusvarojen lisäämiseksi. (RA n:o 1951)

63. Ed. Vihriälä: momentille 30.58.83 lisäyksenä 40 000 000 mk metsänparannuslainoihin. (Vastalause n:o I)

64. Ed. Väistö: luvun 30.58 uudelle momentille 500 000 mk metsätalousyrittäjyyttä edistävän koulutus- ja neuvontahankkeen toteuttamiseksi Pohjois-Karjalassa. (RA n:o 3537)

65. Ed. Anttila: momentille 30.70.28 lisäyksenä 4 000 000 mk Maatalouden tutkimuskeskukselle maksullisen palvelutoiminnan kehittämiseen. (RA n:o 1339)

66. Ed. Riihijärvi: momentille 30.70.29 lisäyksenä 1 500 000 mk Suomen alkuperäiskarjan suojeluun. (RA n:o 2918)

67. Ed. Anttila: momentille 30.70.70 lisäyksenä 500 000 mk otsonitutkimukseen tarvittavien analysaattorilaitteiden hankkimiseksi Maatalouden tutkimuskeskukselle Joikioissa. (RA n:o 1342)

68. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 30.76.01 lisäyksenä 1 000 000 mk Metsäntutkimuslaitoksen Muhoksen aseman tutkimushenkilöstön palkkaukseen. (RA n:o 1725)

69. Ed. Almgren: momentille 30.80.50 lisäyksenä 180 000 mk Koe-eläinten Suojelury:n toiminnan tukemiseen. (RA n:o 81)

71. Ed. Siuruainen: momentille 30.99.27 lisäyksenä 2 000 000 mk lietalunnan ja turpeen kompostoinnin tutkimukseen Oulun yliopistossa ja Ruukin koeasemalla. (RA n:o 3207)

72. Ed. Vihriälä: momentille 30.99.27 lisäyksenä 4 000 000 mk metsien tilan tutkimukseen ja erityisesti Itä-Lapin metsävaurioiden tutkimuksen tehostamiseen. (Vastalause n:o I)

73. Ed. Väistö: momentille 30.99.27 lisäyksenä 500 000 mk Valkeasuon hyötykäytön tutkimukseen Tohmajärvellä ja Kiihtelysvaarassa. (RA n:o 3545)

74. Ed. Jokinen: luvun 30.99 uudelle momentille 15 000 000 mk vesakkojen hävittämiseen ilman vesakkomyrkkyyä. (RA n:o 1779)

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Almgren: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 3.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Mäkipää: Teen ehdotukset n:ot 4 ja 5.

Ed. Mäkelä: Kannatan.

Ed. Säilynoja: Teen ehdotukset n:ot 6 ja 7.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Säilynoja: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Riihijärvi: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Mäkelä: Kannatan.

Ed. Mäkipää: Teen ehdotuksen n:o 11.

Ed. Mäkelä: Kannatan.

Ed. Mäki-Hakola: Teen ehdotuksen n:o 12 ja totean perusteluksi, että tämä on muutossuositus, jonka valtiovarainministeriö on tehnyt mietinnön valmistumisen jälkeen.

Ed. Luttinen: Kannatan.

Ed. Kettunen: Teen ehdotuksen n:o 13.

Ed. Riihijärvi: Kannatan.

Ed. Säilynoja: Teen ehdotuksen n:o 14.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 15.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 16.

Ed. Säilynoja: Kannatan.

Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 17.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 18.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 19.

Ed. Jokiniemi: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotukset n:ot 20 ja 21.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 22.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 23.

Ed. Vihriälä: Kannatan.

Ed. Vähäkangas: Teen ehdotuksen n:o 24.

Ed. Säilynoja: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 25.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 26.

Ed. Vihriälä: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 27.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 28.

Ed. Vihriälä: Kannatan.

Ed. Säilynoja: Teen ehdotuksen n:o 29.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 30.

Ed. Haavisto: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 31.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Pokka: Teen ehdotuksen n:o 32.

Ed. Pekkarinen: Kannatan.

Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 33.

Ed. Haavisto: Kannatan.

Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 34.

Ed. Väistö: Kannatan.

Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 35.

Ed. Sarapää: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 36.

- Ed. Kankaanniemi: Kannatan.
- Ed. Pekkarinen: Teen ehdotuksen n:o 37.
- Ed. Ikonen: Kannatan.
- Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 38.
- Ed. P. Lahtinen: Kannatan.
- Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 39.
- Ed. Kankaanniemi: Kannatan.
- Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 40.
- Ed. Laaksonen: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 41.
- Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.
- Ed. Siuruainen: Teen ehdotuksen n:o 42.
- Ed. Renko: Kannatan.
- Ed. Sarapää: Teen ehdotuksen n:o 43.
- Ed. Saapunki: Kannatan.
- Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 44.
- Ed. Almgren: Kannatan.
- Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 45.
- Ed. Siuruainen: Kannatan.
- Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 46.
- Ed. Jokiniemi: Kannatan.
- Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 47.
- Ed. Kankaanniemi: Kannatan.
- Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 48.
- Ed. Laine: Kannatan.
- Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 49.
- Ed. Haavisto: Kannatan.
- Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 50.
- Ed. Vihriälä: Kannatan.
- Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 51.
- Ed. Kankaanniemi: Kannatan.
- Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 52.
- Ed. Tenhiälä: Kannatan.
- Ed. R. Aho: Teen ehdotuksen n:o 53.
- Ed. Apukka: Kannatan.
- Ed. Riihijärvi: Teen ehdotuksen n:o 55.
- Ed. Mäkelä: Kannatan.
- Ed. Sarapää: Teen ehdotuksen n:o 56.
- Ed. Saapunki: Kannatan.
- Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 57.
- Ed. Tenhiälä: Kannatan.
- Ed. Vähäkangas: Teen ehdotukset n:ot 58 ja 59.
- Ed. Säilynoja: Kannatan.
- Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 60.
- Ed. Jokiniemi: Kannatan.
- Ed. Kettunen: Teen ehdotuksen n:o 61.
- Ed. Riihijärvi: Kannatan.
- Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 63.
- Ed. Tenhiälä: Kannatan.
- Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 64.
- Ed. Jokiniemi: Kannatan.

- Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 65. maatalousteknologian tutkimuslaitos, hyväksytään.
- Ed. Tenhiälä: Kannatan.
- Ed. Riihijärvi: Teen ehdotuksen n:o 66. *Luku 29 Viljan varmuusvarastointi.*
- Ed. Mäkelä: Kannatan. Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 1.
- Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 67. Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 1 ”ei”.
- Ed. Tenhiälä: Kannatan. Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 182)
- Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 68. Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.
- Ed. Mattila: Kannatan. Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 2.
- Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 69. Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 2 ”ei”.
- Ed. Kankaanniemi: Kannatan. Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 55. (Koneään. 183)
- Ed. Siuruainen: Teen ehdotuksen n:o 71. Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.
- Ed. Renko: Kannatan. Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 3.
- Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 72. Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 3 ”ei”.
- Ed. Tenhiälä: Kannatan. Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 26. (Koneään. 184)
- Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 73. Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.
- Ed. Jokiniemi: Kannatan. Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta n:o 4.
- Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 74. Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 4 ”ei”.
- Ed. Männistö: Kannatan. Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 185)
- Keskustelu julistetaan päättyneeksi. Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.
- Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—53, 55—61, 63—69 ja 71—74 ja niitä on kannatettu.
- Selonteko myönnetään oikeaksi.
- Päätökset:**
- Luku 01 Maa- ja metsätalousministeriö, luku 08 Maatilahallinto ja luku 14 Valtion

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta
n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 5 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
113 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 186)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta
n:o 6.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 6 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
111 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 187)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta
n:o 7.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 7 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
131 jaa- ja 51 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16.
(Koneään. 188)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 8 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
127 jaa- ja 56 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15.
(Koneään. 189)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 31 Maataloustuotteiden hintatuki.

Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta
n:o 9.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 9 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
106 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 190)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Riihijärven ehdotuksesta
n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 10 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
114 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 191)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta
n:o 11.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 11 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
113 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 192)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

*Luku 32 Maataloustuotteiden vientituki ja
tuotannon tasapainottamistoimenpiteet.*

Äänestys ed. Mäki-Hakolan ehdotuksesta
n:o 12.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 12 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
1 jaa-ääni ja 176 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 15.
(Koneään. 193)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Mäki-Hakolan
ehdotuksen.

Äänestys ed. Kettusen ehdotuksesta
n:o 13.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 13 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
118 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 194)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta
n:o 14.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 14 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 61 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 195)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 33 Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 15 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 65 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 196)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 16.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 16 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 197)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 17.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 17 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 198)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 18.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 18 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 199)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 19.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 19 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 200)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 20.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 20 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 201)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Apukan ehdotus n:o 21 ja ed. Tenhiälän ehdotus n:o 23 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Apukan ehdotuksen n:o 21 ja ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 23 välillä.

Ehdotus n:o 21 ”jaa”, ehdotus n:o 23 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 45 ei-ääntä, 17 tyhjää; poissa 16. (Koneään. 202)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 21.

2) Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 21 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 21 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 203)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Rengon ehdotus n:o 22 ja ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 24 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 24 ja ed. Rengon ehdotuksen n:o 22 välillä.

Ehdotus n:o 24 ”jaa”, ehdotus n:o 22 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 50 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 204)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 24.

2) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 24 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 24 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 205)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 25.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 25 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 206)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tenhiälän ehdotuksesta n:o 26.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 26 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 207)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Apukan ehdotus n:o 27 ja ed. Tenhiälän ehdotus n:o 28 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Apukan ehdotuksen n:o 27 ja ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 28 välillä.

Ehdotus n:o 27 ”jaa”, ehdotus n:o 28 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 49 ei-ääntä, 12 tyhjää; poissa 16. (Koneään. 208)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 27.

2) Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 27 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 27 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 209)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta n:o 29.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 29 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 150 jaa- ja 33 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 210)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 34 Muut maatalouden menot.

Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 30.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 30 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 211)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Apukan ehdotus n:o 31 on saman sisältöinen kuin ed. Pulliaisen ehdotus n:o 33, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 31 ja ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 33.

Mietintö ”jaa”, ehdotukset n:ot 31 ja 33 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 73 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 16. (Koneään. 212)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pokan ehdotuksesta n:o 32.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 32 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 213)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 35 Metsästyksen ja porotalouden, hyväksytään.

Luku 37 Kalatalous.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta n:o 34.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 34 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 214)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 35.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 35 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 215)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 36.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 36 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 64 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17. (Koneään. 216)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta n:o 37.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 37 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 217)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 38.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 38 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 218)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 39.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 39 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17. (Koneään. 219)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 40.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 40 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 220)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 38 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 41.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 41 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17. (Koneään. 221)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Siuruaisen ehdotuksesta n:o 42.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 42 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 61 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 20. (Koneään. 222)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sarapään ehdotuksesta n:o 43.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 43 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 223)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Vesivarojen käyttö.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 44.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 44 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 47 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 224)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 45.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 45 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 225)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 46.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 46 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 226)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 47.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 47 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 227)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 48 ja ed. Pulliaisen ehdotus n:o 49 ja ed. Tenhiälän ehdotus n:o 50 ovat vastakkaisia. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 48 ed. Tenhiälän ehdotusta n:o 50 vastaan, sitten voittaneesta ed. Pulliaisen ehdotusta n:o 49 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 50 ja ed. Löyttyjärven ehdotuksen n:o 48 välillä.

Ehdotus n:o 50 ”jaa”, ehdotus n:o 48 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 35 ei-ääntä, 22 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 228)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 50.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksen n:o 49 ja ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 50 välillä.

Ehdotus n:o 49 "jaa", ehdotus n:o 50 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 58 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 28. (Koneään. 229)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 49.

3) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 49 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 49 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 230)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 51.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 51 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 231)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 52.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 52 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 49 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Koneään. 232)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. R. Ahon ehdotuksesta n:o 53.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 53 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 37 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 233)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Riihijärven ehdotuksesta n:o 55.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 55 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 234)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sarapään ehdotuksesta n:o 56.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 56 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 235)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 57.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 57 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Koneään. 236)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 58.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 58 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 237)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 59.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 59 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 238)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 60.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 60 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 65 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17. (Koneään. 239)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 58 Yksityismetsätalous.

Äänestys ed. Kettusen ehdotuksesta n:o 61.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 61 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 240)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 63.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 63 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 241)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 64.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 64 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 242)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 60 Maanmittaushallinto ja luku 65 Geodeettinen laitos, hyväksytään.

Luku 70 Maatalouden tutkimuskeskus.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 65.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 65 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 50 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 243)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Riihijärven ehdotuksesta n:o 66.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 66 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 244)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 67.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 67 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 67 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 245)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 72 Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos, hyväksytään.

Luku 76 Metsäntutkimuslaitos.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 68.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 68 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 246)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 80 Eläinlääkintätoimi.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 69.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 69 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 247)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 84 Valtion eläinlääketieteellinen laitos, luku 90 Valtion margariinitehdas, luku 92 Karttakeskus, luku 95 Metsähallitus ja luku 98 Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta, hyväksytään.

Luku 99 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Siuruaisen ehdotuksesta n:o 71.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 71 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 248)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 72.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 72 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 249)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 73.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 73 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 250)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 74.

Mietintö ”jaa”, ehdotus n:o 74 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 251)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan päiväjärjestyksen 12) asian käsittelyn jälkeen.

2) Ehdotus laiksi Euroopan ihmisoikeustoumikunnan ja ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyihin osallistuvia henkilöitä koskevan eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 176

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16

Suuren valiokunnan mietintö n:o 279

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin perustamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 240

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 288

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen pää-

tetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi Puolan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja niiden vastavuoroista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 297
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 289

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laiksi Vaasan yliopistosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 87
Lakialoitteet n:ot 59/1988 vp. ja 95
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22
Suuren valiokunnan mietintö n:o 280

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Björkstrand: Herra puhemies, herr talman! Toisessa käsittelyssä esitettiin eräitä väitteitä, joita on syytä tarkastella lähemmin vielä tässä kolmannessa käsittelyssä. Eräiden edustajien käsityksen mukaan sivistysvaliokunnan mietinnössä esiintyvä ponsi kaksikielisestä yliopistosta on ristiriidassa jo hyväksytyn lakiehdotuksen kanssa, joka käsitteli ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittamista. Näin ei ole asianlaista.

Ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittaminen on tarpeen myös siinä tapauksessa, että Vaasassa olevat korkeakouluyksiköt yhdistetään yhdeksi kaksikieliseksi yliopistokokonaisuudeksi. Vaasan kohdalla yhteensovittamiseen ottavat tulevaisuuden Vaasan kaksikielisen yliopiston osalta osaa ruotsinkielisen opetuksen edustajat aivan samalla tavalla kuin jo nyt on ajateltu tapahtuvan Helsingin yliopiston kohdalla.

Ihmettelen, että eräät tahot vastustivat sitä, että olisi jo tässä vaiheessa todettu, että opetus Vaasan yliopistossa annetaan suomen kielen lisäksi myös ruotsin kielellä, kuten todellisuudessa jo tapahtuu. Eihän siihen voi liittyä mitään ongelmia, vaan ainoastaan hyötyä sekä ruotsinkielisten että koko yliopiston kannalta.

Ponnen merkityksestä on esitetty erilaisia arvioita. On tietenkin ponsia, joilla ei ole ollut mitään merkitystä, tietyn mielipiteen

hetkellistä kirjaamista vain. Tällä ponnella sitä vastoin on varmaankin seuraavassa hallituksessa Vaasan yliopistoyksiköiden tulevaisuutta ohjaavaa vaikutusta. Sen takana on melkein koko eduskunta ja sen lisäksi Vaasan läänin elinkeinoelämä kokonaisuudessaan. Siksi ei ole mitään syytä sen vähättelemiseen, kuten on tapahtunut eräillä ta-
hoilla.

Tässä vaiheessa ei ole mitään mahdollisuutta siirtyä suoraan kaksikieliseen yliopistoon, kuten esitetään vastalauseessa, koska esimerkiksi Åbo Akademin valtiollistamisen yhteydessä päätetty lainsäädäntö edellyttää sopimista tämän yliopiston kanssa. Lähden siitä, että ponsi toimii periaateratkaisuna, jonka pohjalta jatkosuunnittelua voidaan tehdä päämääränä kaksikielinen pohjoismaisesti suuntautunut yliopistokokonaisuus, johon kuuluvat kaikki Vaasassa toimivat korkeakouluyksiköt.

Herr talman! Det finns ingen orsak att nedvärdera betydelsen av att riksdagen så gott som enhälligt omfattar en kläm om att högskoleenheterna i framtiden skall bilda en enda universitetshelhet. Det finns naturligtvis klämmar som inte har haft någon större betydelse. Den här kommer inte att höra till dem. Hade riksdagen kunnat säga sin mening redan nu så hade man otvetydigt gått in för ett tvåspråkigt universitet. En sådan lösning strider dock mot till exempel den utformning lagen om Åbo Akademi fick vid förstatligandet.

Klämmen kommer otvivelaktigt att utgöra grundval för det utvecklingsarbete som kommer att vidta med målet att alla högskoleenheter i Vasa i framtiden skall bilda en enda enhet. Det arbetet kommer att bli betydligt svårare än många i dag föreställer sig, omöjligt är det dock inte. Klämmen strider inte alls, som man har hävdat, mot lagen om samordning av den svenskspråkiga högskoleutbildningen. Under alla omständigheter behövs en sådan lag och för Vasaenheternas del kommer samarbetspartnern i ett framtida tvåspråkigt universitet att vara den svenska sektorn vid det tvåspråkiga universitetet precis som fallet är med Helsingfors universitet i den godkända lagstiftningen. Förvånad är jag över att man inte redan i detta skede i lagtexten kunde slå fast det som är ett faktum, nämligen att man vid Vasa högsko-

la, senare Vasa universitet, i detta nu ger undervisning också på svenska. Varför skulle vi svenskspråkiga motsätta oss att man undervisar på svenska vid Vasa universitet? Ofattbart!

För en framtida utveckling kunde ett sådant stadgande ha stor betydelse. De utvecklingsplaner som finns på juridiska och tekniska fakulteter kunde från början ha fått en tvåspråkig inriktning. Nu blir det betydligt svårare att arbeta för sådana lösningar. Hur som helst är det viktigt att vi nu tar det första steget emot ett verkligt universitet också i Österbotten. De hotbilder man målar upp skrämmer mig inte, jag är full av förhoppningar inför framtiden.

Ed. Pystynen: Herra puhemies! Pidän erinomaisen hyvänä, että ed. Björkstrand kiinnitti huomiota niihin asioihin, joihin hän katsoi olevan aihetta toisessa käsittelyssä käydyin keskustelun pohjalta. Omalta osaltani olen aivan samaa mieltä hänen kanssaan, ja olisin kyllä pitänyt suotavana, että lain 7 § olisi nyt jo muutettu siihen muotoon, että opetuskielenä Vaasan yliopistossa ovat suomi ja ruotsi, mikä olisi vastannut tosiasiaa tällä hetkellä vallitsevaa asiointilaa. Mutta hyvä näinkin, että voidaan eduskunnan lausuman perusteella edetä sitä kohti.

On käsittämätöntä, että erityisesti opetusministeriön piirissä viime aikoina on esiintynyt mielenilmaisuja, jotka sisältävät sen ajatuksen, että eduskunnan lausumilla ei olisi juuri mitään merkitystä. Kun eduskunta vastaa hallitukselle sen lakiehdotukseen ja siihen tulee ilmoitus, että eduskunta edellyttää, että näiden korkeakoulujen yhteistyötä kehitetään niin, että tavoitteena on kaksikielinen Vaasan yliopisto, niin jos tämän merkityksen joku asettaa hallinnossa kyseenalaiseksi, se kertoo kyllä varsin omituista käsitystä eduskunnan asemasta ja suomalaisesta parlamentarismista.

Ed. Jäätteenmäki: Herra puhemies! Pidän myönteisenä, että ed. Björkstrandin puheenvuoron yhteydessä päästään samalla irti siitä ed. Donnerin väitteestä, että tämä ponsi, jossa edellytetään, että Vaasan yliopistoa kehitetään kaksikieliseksi, olisi työtapaturma. Tämä selventää huomattavasti tilannetta. Toivonkin, että opetusministeriössä nyt todella ryhdyttäisiin tositoimiin Vaasan

kaksikielisen yliopiston toteuttamiseksi. On Vaasan läänin nuorille ja opiskelijoille rikkautta, että he voisivat opiskella kaksikielisesä yliopistossa. Toivon, että kaikki puolueet tästä lähtien voivat aivan yksituumaisesti toimia sen eteen, että kaksikielisyys Vaasan läänissä nähdään todella rikkautena eikä taakkana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi peruskoululain, lukio-lain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 108

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23

Suuren valiokunnan mietintö n:o 281

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laiksi yksityisten koulujen ja kasvatustieteiden perustamisesta ja ylläpitämisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 88

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24

Suuren valiokunnan mietintö n:o 282

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Almgren: Herra puhemies! Olen käsiteltävänä olevien lakien eri käsittelyvaiheessa esittänyt, miksi oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus olisivat vaatineet, että myös kristilliset koulut olisivat saaneet saman kohtelun kuin antroposofiaan perustuvat steinerkoulut.

Kun eduskunta kuitenkin toisessa käsittelyssä antoi laille yksipuolisen sisällön, tulen esittämään, että lakiehdotukset hylätään.

Steinerkoulut perustuvat Rudolf Steinerin kehittämään oppirakennelmaan, josta käytetään nimeä antroposofinen hengentiede. Antroposofia on synkretistisen salatieteen haarauma, joka vuonna 1913 on irtautunut teosofiasta. Sen ainekset on saatu gnostilaisuudesta, mystiikasta ja teosofiasta. Antroposofian mukaan jokaisella ihmisellä on mahdollisuus yliaistillisen tiedon saavuttamiseen. Näiden aatteiden pohjalta on perustettu erityisiä kouluja. Ensimmäinen Suomessa toimiva steinerkoulu aloitti toimintansa Helsingissä 1955.

Professori Nils Mustelin, fyysikko, on hyljättäin kirjoittanut artikkelin, jossa hän analysoi mm. steinerkouluja. Otsikkona ovat sanat "Okkultismi ja steinerkoulut". Kirjoittaja käsittelee ihmisen kaipuuta, elämän tarkoitusta ja olemassaolon mysteeriä. Käsitellyään ensin uskontojen merkitystä ihmiselle yleensä Mustelin tarkastelee ns. uususkontoja, jotka herättävät ihmisessä miellyttäviä assosiaatioita. Kirjoittaja mainitsee sanat kokonaisvaltaisuus, positiivinen, kosminen, luonnonmukainen ja pehmeä ilmaisuina, jotka liittyvät uususkontoihin. Hänen kritiikkinsä kohdistuu kuitenkin siihen, että nämä liikkeet eivät rajoitu henkisiin tai hengellisiin asioihin, vaan sisältävät usein myös väitteitä, jotka ovat mitä jyrkimmässä ristiriidassa tieteellisen tutkimuksen saamien tulosten kanssa.

Mustelin toteaa, että niiden markkinointiin liittyy yleensä voimakas, jopa kiihkeä tieteenvastaisuus. Mustelin kirjoittaa: "Yksi vuosisatamme vaikutusvaltaisimmista okkultistisista ajattelua edustavista liikkeistä on

antroposofia, jonka perustaja Rudolf Steiner on näinä päivinä ajankohtainen Suomessa steinerkoulujen asemaa koskevan lakiehdotuksen yhteydessä." Professori Mustelin jatkaa kirjoitustaan: "Siitä huolimatta, että Steiner kutsui perustamaansa liikettä 'hengentieteeksi', antroposofia on luonteeltaan selvästi mytologisdogmaattinen uskonjärjestelmä. Sen käsitteistöön kuuluvan kaikenkarvaiset demonit ja henkiolennot, eetteri- ja astraaliruumiit, sekä 'imaginatiivisesti', inspiroituvasti ja intuitiivisesti tunnistettavissa olevat monikerroksiset todellisuudet." Professori Mustelin toteaa, että Steinerin yritykset valistaa maailmaa atomien rakenteesta tai Einsteinin erehdyksistä vaikuttavat pohjattomassa naivudessaan lähinnä piinallisilta.

Käytännön tasolla Steinerin opit ovat johdaneet ainakin kolmeen sovellutukseen, nimittäin biodynaamiseen viljelyyn, antroposofiseen lääkitään ja steinerkoulujen aatteellisenä pohjana olevaan steinerpedagogiikkaan.

Steinerkoulujen opettajat saavat koulutuksensa Snellman-korkeakoulussa. Opinnot alkavat yleisopinnoilla. Yleisopintoihin kuuluu mm. tutustuminen biodynaamiseen viljelyyn. Erikseen on samassa oppilaitoksessa biodynaamisen viljelyn ja luonnonhoidon opintosuunta. Mitä on biodynaaminen viljely? Biodynaaminen viljelymenetelmä perustuu antroposofiaksi kutsuttuun filosofiseen oppisuuntaan, jonka Rudolf Steiner on kehittänyt. Antroposofiaan sisältyy ajatus ihmisen uusiutuvista jälleensyntymisistä. Samoin oletetaan ihmisen voivan mietiskelyn avulla saavuttaa yliaistillista tietoa.

Näitä ajatuksiaan Steiner on soveltanut kehittämäänsä biodynaamiseen viljelymenetelmään. Siinä on kolme pääperiaatetta: ensiksi vuoroviljely, jossa kylvö- ja hoitoajan kohdat valitaan kosmisten rytmien perusteella, toiseksi maata lannoitetaan kompostoiduilla jätteillä ja kolmanneksi viljelyn tehottajana käytetään biodynaamisia preparaatteja. Viimeksi mainituilla preparaateilla on keskeinen sija. Niiden avulla pyritään viljelyn avuksi ottamaan muoto- eli eetterivoimia.

Steinerin mukaan ihminen elää syömänsä ravinnon muotovoimista, ei itse ravinnosta. Preparaateista tärkeimpiä ovat humuspreparaatti ja piipreparaatti. Humuspreparaatti valmistetaan siten, että lehmänsarveen pannaan lehmänlantaa ja sarvi kaivetaan talveksi maahan. Sisällöstä valmistuu preparaatti,

kun sen sisältöön sitoutuu muotovoimia. Piipreparaatti tehdään hienoksi jauhetusta kvartsista. Lehmänsarvi saa täytteineen olla maassa kesän ajan. Kemiaallisteknisestä viljelystä ja biologisesta viljelystä biodynaaminen viljely poikkeaa juuri antroposofisen hengentieteen ja siihen liittyvän preparaattien käytön suhteen. Luonnontieteen edustajalle muotovoimien luonteen ymmärtäminen ja preparaattien käyttö tuottaa ylipääsemättömiä vaikeuksia.

Professori Nils Mustelin jatkaa äsken mainitsemaani kirjoitustaan: "Toisaalta jos steinerkoulut toimivat antroposofisen liikkeen tukikohtina, joissa oppilaille syötetään okkultistista ajattelua ja siihen liittyviä tieteenvastaisia asenteita, kyseessä on vakava ja huolestuttava asia."

Käsiteltyään ristiriitaisen tilanteen problematiikkaa Mustelin toteaa: "Vaikka onkin ilmeistä, että suurin osa steinerkoulujen opettajista eivät itse ole antroposofisten uskomusten kannattajia, moni näitä kouluja sisältäpäin tunteva on antanut sängen järkyttävän kuvan okkultististen asenteitten soluttamisesta oppilaiden nuoriin ja vaikutusalttiisiin mieliin."

Professori Nils Mustelin lainaa kirjoituksessaan kasvatustieteen professori Karl Bruhnin teosta 1900-luvun koulupedagogisista virtauksista. Professori Bruhnin kirjaan sisältyy näet Rudolf Steinerin väite, joka asettaa steinerpedagogiikan outoon valoon. Bruhnin mukaan Steiner lausuu: "On tullut aika, jolloin ihmisen on johdettava kaikki kasvatukseen liittyvät asiat niistä tiedoista, jotka koskevat ihmisen suhdetta kosmokseen."

Professori Nils Mustelin päättää kirjoituksensa: "Jos opetamme lapsiamme halveksimaan empiirisen tieteen metodiikkaa ja nielemään kriittikittömästi antroposofien tai muiden okkultistien mahtipohtisia ja nöyryydellä pilaamattomia fantasioita, ryöstämme heiltä mahdollisuuden korjata omia erehdyksiämme."

Helsingin yliopiston Uuden Testamentin eksegetiikan professori Heikki Räisänen, jota ei juuri voitane syyttää ainakaan äärifundamentalismista, on kirjoittanut Vartija-lehteen viime marraskuussa artikkelin otsikolla "Uhka, haaste vai näköharha". Räisänen päättää Vartija-lehden pääkirjoituksen näin: "Näkyvin esimerkki mytologis-dogmaattises-

ta New Age -tyyppisestä filosofoinnista on antroposofia, joka meillä pesii mm. steinerkoulujen suojissa. Moni näitä kouluja sisältäpäin tunteva torjuu väitteet, että niissä olisi kysymys vain toisenlaisesta pedagogiikasta. Olisi merkillistä, jos lainsäädäntö turvaisi yhtä ja vain yhtä maailmankatsomusta edustaville kouluille erityisaseman peruskoulun rinnalla." Juuri tätä näkökohtaa olen voimakkaasti painottanut aikaisemmissa puheenvuoroissa.

Juhani Simojoki on huolissaan Kirkko ja Kaupunki-lehdessä 19.4.1989: "Steinerkoulut ovat kiistattomasti ja monin tavoin sidoksissa steinerilaiseen antroposofiaan. Antroposofia on perinteiselle kristinuskolle vieras maailmankatsomus, jota usein pidetään jopa uususkontona."

Usein väitetään, että steinerkouluilla ja antroposofeilla ei ole sellaista yhteyttä, joka vaikuttaisi koulujen työskentelyyn. Osoitan muutamalla esimerkillä, että yhteys on erittäin kiinteä, jopa steinerkouluja kontrolloiva ja ohjaava. Kesäkuun 2 päivänä 1980 on Suomen antroposofisesta liitosta lähetetty kaikille antroposofisen liiton jäsenille kirje, jossa puututaan Helsingin Sanomissa 1.6.80 olleeseen laajaan kirjoitukseen Lahden steinerkoulun tapahtumista. Mainitun liiton johtokunta ottaa kantaa opetuksen menettelytapoihin, antroposofisen liiton vastuupiirin aiheuttamiin hankaluuksiin Lahden steinerkoulun toiminnassa, käsittelee Kriittisen korkeakoulun asemaa ja lopulta eräitä Rudolf Steinerin lausumien todenperäisyyksiä.

Kirje päättyy kappaleeseen: "Antroposofisen hengentieteen käytännöllisiä virikkeitä soveltavat laitokset ovat Suomessa vielä jatkuvassa kehitystilanteessa ja toimivat usein vaikeissa ja puutteellisissa olosuhteissa. Vieläkään steinerpedagogiikan ominaislaatua ei ympäristön taholta aina ole täysin ymmärretty. Sen takia erityisesti kasvuvaiheessa ei ongelmien esiintyminen sinänsä ole ihmeteltävää. Vahingollisiksi ne muodostuvat vasta, jos syntyy epäluottamusta eri ryhmien ajatuksia kohtaan. Sen takia johtokunta toivoo, että Lahden Rudolf Steiner -koulu saisi kaiken tässäkin mielessä tarvitsemansa tuen." Kirjeessä on allekirjoittajana pelkästään johtokunta.

Mitä aihetta Suomen antroposofisella liitolla on ryhtyä paimenkirjeessä ohjailemaan tapahtumia Lahden Rudolf Steiner -koulus-

sa, jos antroposofisella liikkeellä ei ole vaikutusta koulun asioihin. Kaiken tämän tietäen steinerliikkeen asiantuntijat lausuvat sivistysvaliokunnassa 12. lokakuuta 1990: "Steinerkoulut ovat itsenäisiä suhteessa antroposofiseen liikkeeseen."

Toinen näyte. Elokuun 11 päivä 1976 kirjoitti Helena-Leena Armanto antroposofisen yhdistyksen, antroposofisen seminaarin ja Rudolf Steiner -koulujen johtokunnille kirjeen. Kirjoittaja on pahoillaan erään seminaarin johdosta. Hän oli osallistunut tapahtumaan, jossa herra F. Heinz oli esiintynyt luennoitsijana. Herra Heinz oli siihen aikaan lahtelaisen Sylvia-kodin johtajana. Kirjoittaja on harmistunut ja tekee retorisen kysymyksen: "Onko antroposofian liitosta ja Rudolf Steiner -koulun opettajakunnasta muodostumassa hienostelevan hymistelevä epäsosiaalinen yhteisö?" Painotan, että kirje on kirjoitettu ja osoitettu mm. steinerkoulujen johtokunnille. Yhteys antroposofisen liiton ja steinerkoulujen välillä on suorastaan elimellinen.

Kari E. Turunen on väitellyt tohtoriksi Rudolf Steinerin kehityksestä ja ajattelusta. Eräs yksityiskohta hänen väitöskirjassaan on mielenkiintoinen: "Steinerin käsitykset lapsesta ja hänen kehityksestään ovat osaksi ymmärrettävissä terveellä järjellä ja avaralla psykologisella ajattelulla. Steinerin pedagogikka on kuitenkin keskeisiltä osin kosmista luonteeltaan, koska hän kuvaa esimerkiksi lapsen sielunruumiin kehitystä ja niitä vain yliaistillisesti havaittavia tekijöitä, jotka lapsen kehityksessä vaikuttavat. Hänen antamansa ohjeet opettajille perustuvat siis yliaistillisten tekijöiden huomioon ottamiseen."

Tohtori Turunen käsittelee steinerpedagogiikkaa ja antroposofista maailmankatsomusta ja toteaa: "Maailmankatsomusta ja metodologiaa ei tietysti ole helppo pitää erillään, koska opettajat usein ovat antroposofeja. Niinpä heidän käsityksensä ja toimintaotteensa heijastavat tätä maailmankatsomusta, vaikka antroposofisesta mielipiteen muokkauksesta pidätyttäisiinkin. Käytännön opetuksessa on mukana antroposofista tulkintaa esimerkiksi oppiaineiden sisällöissä."

Toimittaja Tapani Suominen pyrki ilmeisesti varoittamaan sosialidemokraattista puoluetta hyvissä ajoin, koskapa kirjoitti 1. helmikuuta 1985 laajan jutun Suomen Sosialidemokraattiin. Antaakseen oman puolueen-

sa poliittisille päätöksentekijöille oikeita eväitä päätöksentekoa varten toimittaja Suominen lainasi Steineria itseään:

"Sitten Aurinko ja Jupiter jälleen yhtyvät ja vähitellen tapahtuu siirtyminen Venustilaan. Sen kuluessa Venuksesta lohkeaa erillinen taivaankappale, johon sijoittuvat kaikki ne olennot, jotka ovat olleet kehitystä vastaan muodostaen eräänlaisen parantumattoman kuun, joka käy sellaista kehitystä, että sen kuvaamiseen ei ole ilmaisua, koska se poikkeaa niin suuresti kaikesta, mitä ihminen voi maan päällä kokea. (Ed. Jaakonsaari: Sehän on mielenkiintoista!) Kehittynyt ihmiskunta siirtyy täysin henkistyneessä olotilassa Vulcanus-kauteen." (Ed. Rinne: Tuo ei ole SDP:n ohjelmassa!) — Niin, ed. Rinne, tämä oli suora lainaus toimittaja Suominen tekstistä Suomen Sosialidemokraatissa 1. helmikuuta 1985. (Ed. Rinne: Niin, mutta ei ole puolueohjelmassa!)

Toimittaja Suominen asettaa erityisesti kyseenalaiseksi vasemmistolaisen liikkeen osallistumisen steinerkoulujen perustamisvaiheeseen. Suominen kirjoittaa: "Steinerin yhteiskunnallista ajattelua ei hyvällä tahdollakaan voi yhdistää vasemmistolaiseen maailmankatsomukseen."

Joskus kuulee väitettävän, että steinerkouluissa opiskelevilla oppilailla olisi parempi koulumenestys kuin peruskoululaisilla. Kaleva-lehden julkistama menestymisvertailu ei tue tällaista käsitystä. Parhaillaan on eduskunnan oikeusasiamiehellä käsiteltävänään kantelu. Helsingiläinen 13-vuotias tyttö käy seitsemättä luokkaa steinerkoulussa. Hän tahtoisi vaihtaa peruskouluun, koska tyttö itse ja hänen vanhempansa eivät ole tyytyväisiä opetuksen tasoon. Kantelukirjelmästä käy ilmi, että siirtyminen on kyllä mahdollista, mutta seisemännellä vuosiluokalla steinerkoulussa opiskeleva joutuisi peruskoulussa kaksi vuosiluokkaa alemmalle tasolle. Steinerkoulusta tulee kantelukirjelmän mukaan pakkokoulu, josta vaihtaminen peruskouluun esimerkiksi paikkakunnalta muuttamisen vuoksi ei ole mahdollista ilman haitallisia seuraamuksia.

Kantelukirjelmän mukana seuraa Helsingin Rudolf Steiner -koulun vuosikertomus. Vuosikertomuksesta käy ilmi, että niille oppilaille, joiden äidinkieli on suomi, alkaa vakinainen äidinkielen opetus vasta viidennellä luokalla. Sitä ennen äidinkieltä opiskel-

laan vain jaksoissa. Tämä estää lapsen lukuja kirjoitustaidon kehittymisen. Kantelija jatkaa: "Tällainen ratkaisu näkyy tyttäreni kohdalla siinä, että vaikka hän osasi steinerkouluun mennessään jo lukea ja kirjoittaa, nämä taidot unohtuivat häneltä koulussa ja hän oppi vasta useita vuosia myöhemmin lukemaan ja kirjoittamaan." Kantelija pyytää oikeusasiamieheltä toimenpiteitä sen selvittämiseksi, ovatko eri kouluviranomaiset laiminlyöneet heille asetetun valvontavelvollisuuden Helsingin Rudolf Steiner -koulun opetusta ajatellen.

Herra puhemies! Olen esittänyt lain toisessa käsittelyssä, että myös kristilliset koulut saisivat yhtäläiset toimintamahdollisuudet steinerkouluihin verrattuna. Eduskunnan enemmistö ei siihen suostunut. Lait saivat mielestäni väärän muodon. Siksi ehdotan, että lakiehdotukset hylätään. Jos ne kuitenkin tulisivat hyväksytyiksi, ehdotan, että ne äänestettäisiin lepäämään yli vaalien.

Herra puhemies! Olen myös valiokunnan mietintöön liittäessäni vastalauseessa esittänyt, että Helsingissä toimivat vieraskieliset yksityiset koulut saatettaisiin samaan asemaan, kuin nyt tullaan lailla säätämään steinerkoulusta. Hämmästyttävää oli, että myöskin tässä suhteessa jäin valiokunnassa yksin. Sen vuoksi ehdotan, nähdäkseni, mitä mieltä eduskunta kokonaisuudessaan on vieraskielisistä yksityisistä oppikouluista, että eduskunta hyväksyisi valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen sisältyvään perustelulausuman, joka kuuluu näin: "Valiokunta edellyttää hallituksen antavan vieraskielisiä yksityisiä kouluja koskevan lakiesityksen, jossa nämä koulut saatetaan taloudellisesti samaan asemaan kuin ne koulut, joista säädetään peruskoululain 77 a §:ssä."

Ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Holvitie (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ymmärrän ed. Almgrenin oikeudenmukaisuustavoitteen ja hyväksynkin sen. Mutta en ymmärrä miten tavoite parane hylkäämällä tämä mahdollisuus steinerkouluilta. Se ei vie käsitykseni mukaan koulutuksen valintamahdollisuuksia ja monipuolisuutta yhtään eteenpäin. Näistä me olemme

käsitykseni mukaan ed. Almgrenin kanssa täysin samaa mieltä.

Olen kuitenkin ymmärtänyt hallituksen aloittaneen yksityisten koulujen toimintamahdollisuuksien parantamisen tällä lailla saattamalla ensin kymmenkunta steinerkoulu valtionavun piiriin siitä lainsuojattomasta tilasta, jossa ne ovat olleet. Se ei tapahdu lainkaan liian aikaisin, sillä taloudelliset vaikeudet ovat todella mahtavat monissa steinerkouluissa, jopa ylivoimaiset. Oppivelvolliset oppilaat ja heidän vanhempansa ovat epäoikeudenmukaisessa asemassa kuten, myönnän kyllä, kristilliset koulutkin ja nykyiset kielikoulut. Minä en kuitenkaan voi asettaa kristillisyyttä ja antroposofiaa oppeina samalla tavalla vastakkain, kuin ed. Almgren tekee, kun on kyse nimenomaan steinerkouluista. Väitän, että olen näitä kouluja sisältäpäin tunteva. Pidän tärkeänä, että peruskoulun omaksi eduksi, jo vertailun vuoksi, tämä laki lopultakin tulee voimaan ja myöhemmin aluetta laajennetaan muihin yksityiskouluihin oikeudenmukaisuutta noudattaen.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme saaneet havaita, että ed. Almgren ei pidä steinerkouluista. Hän suorastaan hekumoi kauhukuvilla antroposofiasta ja steinerkouluista. Todettakoon nyt totuuden nimessä kuitenkin se, että näillä asioilla ei ole mitään tekemistä koulutyön arkipäivän kanssa steinerkouluissa. (Ed. Hautala: Kukas sen tietää?) — Minä olen myöskin tutustunut steinerkoulujen arkipäivän toimintaan, ed. Hautala, ja tiedän siltä osin mistä puhun.

Steinerpedagogiikka on se syy, miksi minä olen hyväksynyt nämä koulut täydentämään peruskoulun antamaa opetusta. Tämä on se syy, ja vain tämä. Steinerkoulut ovat nimitäin tuottaneet hyviä tuloksia pedagogiallaan. Ne ovat kysyneet vahvistamaan luovuutta, yhteisöllisyyttä, sosiaalisuutta, yhteistyötä kilpailun sijaan sekä kodin ja koulun yhteistyötä. Hyvin arvokkaita saavutuksia. (Ed. Rinne: Näinhän on peruskoulussakin!)

Käsittelyssä oleva lakiesitys ei suo subjektiivisia oikeuksia yhteisöille perustaa yksityisiä kouluja ja saada niille valtionosuutta, eikä sen pidä näin tehdä. Peruskoululla on meille arvokas ja jakamaton merkitys. Se turvaa kaikille korkeatasoisen opetuksen va-

rallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta. Sitä on kehitettävä. Valiokunnan mietinnössä on arvokas ponsilausuma peruskoulun kehittämisestä myös vaihtoehtoisilla pedagogikoilla.

Ed. Björkstrand (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puuttumatta tässä sen enempiä ed. Almgrenin esittämään kokonaisarviointiin steinerkouluista haluaisin omasta puolestani sanoa, että laki kyllä kieltämättä asettaa steinerkoulut etuoikeutettuun asemaan. Mielestäni parempi vaihtoehto olisi ollut, että valinnaisuutta ja joustavuutta olisi lisätty peruskoulun sisällä kuten kouluhallitus lausunnossan esitti tai olisi oltu valinnaisuuden kannalla ylipäättänsä ja steinerkoulujen erikoisasema olisi sitä kautta poistunut. Lain nimihän on nimenomaan vaihtoehtoehtokoululaki.

Laki tässä muodossa voi johtaa uusien steinerkoulujen perustamiseen. Tämä myös merkitsee sitä, että kun steinerkoulut ovat ainoat vaihtoehtokoulut, jotka nauttivat lakisääteistä valtionapua, on esitys epätyydyttävä, enkä omasta puolestani voi äänestää sen puolesta.

Jag kan alltså inte rösta för det här förslaget därför att man i förslaget ställer steinerskolorna i en premierad ställning i förhållande till andra alternativa skolformer. Det skulle ha varit bättre att ge grundskolorna möjlighet till större flexibilitet och mångsidighet när det gäller den pedagogiska utformningen såsom skolstyrelsen har förslagit eller så skall man öppna dörrarna på vid gavel och tillåta olika slag av alternativa skolor.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tavallaan kunniakas, että ed. Almgren jatkaa ristirekseen steinerkouluja vastaan loppuun asti ja äänestyyttä siitä vielä nyt. Mutta teksti tällä kertaa oli sen verran paksua, että sitä ei minusta täällä tarvitse niellä.

Hän ensinnäkin sekoittaa uskonnolliset käsitykset, antroposofian, siihen pedagogiikkaan, jota steinerkouluissa käytetään. Tätä minun on ainakin hyvin vaikea hyväksyä. Kun ed. Almgren kritisoi Steineria siitä, että Steinerin mielestä lapsilla on sielu, niin en ymmärrä ensinnäkään, että kritiikki tulee

ed. Almgrenin taholta, ja toiseksi, miten se tekisi steinerpedagogiikan jotenkin huonommaksi pedagogiikaksi Suomen kouluissa.

Samoin ymmärsin ed. Almgrenin niin, että hän kritisoi uskontojen epätieteellistä luonnetta puheessaan. Jos ottaisimme Ilmestyskirjan tekstiä ja miettisimme sen epätieteellisyksiä, niin pääsisimme aivan samoihin johtopäätöksiin kuin ed. Almgren omien sitaattiensa varjolla pääsee.

Enkä myöskään ymmärtänyt, miten maatalouspoliittinen keskustelu viljelymenetelmistä koulukeskusteluun oikein kuului.

Se, minkä takia on perusteltua, että nyt lähdetään liikkeelle steinerkoulujen tekemiseksi tavallaan laillisiksi tai niiden valtionavun mahdollistamiseksi, on mielestäni se, että ne nyt ovat ne koulut, joita on olemassa. Ne ovat ne koulut, joiden eteen vanhemmat ja opettajat ovat tehneet työtä. On tosiasian tunnustamista, että näiden koulujen eteen tehty työ hyväksytään ja näiden koulujen toimintamahdollisuus turvataan. Itse olisin myös mielelläni nähnyt joitakin laajennuksia, erilaisia vaihtoehtopedagogisia kouluja ja kokeiluja Suomessa tulevaisuudessa, mutta tästä on ilmeisesti lähdettävä liikkeelle nyt.

Mitä tuli ed. Almgrenin kielikouluja koskevaan käsitykseen, se on asia, jonka voin täysin hyväksyä. Pahoittelen, että en sitä valiokunnassa kannattanut. Se jäi tavallaan tämän muun keskustelun alle. Mutta mielestäni kielikoulujen asema täytyy myös turvata.

Ed. Pohjanoksa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaavia esitelmiä, jonka me äsken kuulimme ed. Almgrenin pitämänä, voidaan kyllä steinerpedagogiikasta pitää varsin monia, sillä se on hyvin laaja pedagogiikka ja yleensäkin steiner-ajattelutapa. Steiner on pedagogiikkaan kuitenkin jäänyt elämään monien muiden kuollessa, samoin kuin ovat jääneet elämään myös montessori- ja freinet-pedagogiikat. Katson, että tämä on eräs näyttö siitä, että sillä on myös annettavaa suomalaisen koulutukseen ja opetukseen.

Ed. Almgren arvosteli tätä pedagogiikkaa niiden vaikeuksien takia, joita on syntynyt. Huomauttaisin, että tällaista pedagogiikkaa voidaan käyttää väärin ja oikein, aivan samalla tavalla kuin voidaan toimia myös

peruskoulussa väärin ja oikein. Mielestäni se on väärä tapa arvioida tuloksia.

Olen ainakin omalta osaltani sitä mieltä, että tämä on yksi monista vaihtoehtoista, joita me tarvitsemme suomalaisen peruskoulun ohella.

Ed. Wasz-Höckert (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En lähde nyt analysoimaan steinerpedagogiikkaa. Totean vain, että lakiesitys on steinerpainotteinen, ja ihmettelen, että ministeriössä ministeri itse tai virkamiehistö ei ole ottanut esille muita vaihtoehtoja. Ilman muuta nyt, kun olemme siirtymässä kansainvälisempään atmosfääriin Eurooppaan päin, tulisi meidän tukea vieras-kielisiä kouluja, joita meillä jo on. Minä koetin tuloksetta saada esille vastapainoksi keskieuropallaisiin pedagogisiin ajatteluihin jotakin anglosaksista. Meillähän on tohtori Laurin Zilliacus, joka perusti jo vuonna 1928 koulun, jonka tulokset ovat olleet erittäin hyvät, ja se jatkuu nyt yhtenäiskoulumuodossa. Tätä ei otettu edes valiokunnan mietintöön.

Toivon tämän vuoksi, että seuraavan hallituksen aloitteesta lähdettäisiin paremmalle valmistustyölle, koska lapset ovat siinä määrin erilaisia, että kyllä Suomen lapsille pitää löytyä muitakin kuin kantti kertaa kantti-pedagogiikkoja.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Almgren oli nähnyt varsin paljon vaivaa 20-minuuttista esitelmää tehdessään. Olisin hartaasti toivonut, että hän näin suuren vaivan nähtyään, siis omista lähtökohdistaan, olisi käyttänyt sen steinerpedagogiikan pedagogiikkana arvioimiseen. Silloin olisi keskustelupohjaa ollut jatkossakin, mutta nythän ei ollut näin. Hän oli tehnyt jännän muklautuksen sillä tavalla, että kaikki oli muuttunut eräällä tavalla hengelliseksi siinä hengellisessä ajattelussa, mitä hän itse ilmeisesti edustaa. Kun näin on, niin silloinhan ei voi oikeastaan siihen väittää mitään vastaan, koska hän ajattelee asiat hyvin suppeasti, ahdasmielisesti omalta kannaltaan ja sillä tavalla sulkee kaikelta muulta todellisuudelta aistinsa.

Se näkyi hyvin hänen esitelmässään siinä, kun hän kumosi väitteen, että steinerkoulut ovat itsenäisiä suhteessa antroposofiaan, vain todeta, että ne eivät ole. Edelleen hän

väitti, että ne ovat epäsosiaalisia, pystymättä esittämään minkäänlaista näyttöä sille, että kysymys on epäsosiaalisesta instituutiosta jne. jne.

Kuin osoitukseksi siitä, kuinka asioita voidaan lähestyä myöskin ei-ahdasmielisesti, minä äänestin ed. Moilasen Helsingin Kristillisen koulun kannatusyhdistyksen toiminnan tukemiseen tarkoitettua 500 000 markan puolesta ilman, että olisin asettanut ed. Moilasen motiiveita millään tavalla kyseenalaiseksi tässä asiassa.

Ed. Lamminen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Steinerpedagogiikasta on puhuttu ja kirjoitettu viime aikoina paljon, puhuttu tässäkin salissa. Sanoisin, että ne kirjoitukset, joita lehdistössä on ollut, ovat tietysti olleet mielipiteen muokkausta, jotta saataisiin meidät kansanedustajat muuttamaan mielemme. Steinerpedagogiikkaan en puutu sen paremmin, totean vain, että ”jotain ehkä tietäisin, olinhan siellä minäkin”.

Pidän tätä lakia kuitenkin väliaikaisena. Se varmaan korjataan muutamien vuosien päästä, koska on todella paradoksaalista esimerkiksi, että erään kirkkokunnan, adventistien, ylläpitämä koulu, lukio ja yläaste, saavat valtion tukea, mutta taas vastaavan koulun ala-aste ei sitä saa. Samoin lain ulkopuolella on, kuten ed. Pulliainen mainitsi, Kristillinen koulu. Sen sijaan Ranskalainen ja Venäläinen koulu ovat valtion kouluja ja saavat tukea. Mutta taas kaksi muuta kieliryhmää, esimerkiksi Saksalainen ja Englantilainen koulu ovat yksityiskouluja eivätkä nauti valtion tukea. Tässä on melkoinen hedelmäkeitto. Kuten sanottu, laki varmasti tullaan uusimaan muutaman vuoden päästä.

Ed. Hacklin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi totean, että tässä on kysymys yksityisiä kouluja koskevan lainsäädännön muuttamisesta sekä peruskoululain että lukiolain yksityisiä kouluja koskevien säännösten muuttamisesta. Varsinaisesta erillisestä vaihtoehtokoululaista ei ole kyse. Tämä nimitys lienee syntynyt julkisuudessa. Sen nimistä lakia ei ole, vaan aikaisempien lakien muuttamisesta on kysymys.

Ed. Almgrenin ajatus liikkui filosofiassa ja sellaisissa sfääreissä, mikä on todella vierasta minä tahansa koulun arjessa, niin peruskoulun kuin steinerkoulunkin arjessa, eikä se

minusta liittynyt pedagogiikkaan, josta tässä on kysymys eli siitä, että erilaisiin kansainvälisesti tunnettuihin pedagogiikkoihin perustuvia kouluja Suomessa voi olla.

Mitä tulee siihen, että opettajilla on vakaumus steinerkoulussa, opettajilla on erilaisia vakaumuksia myöskin peruskoulussa. Haluan nyt todeta, että ei kristillinen vakaumus ole mitenkään heikossa asemassa Suomen koululaitoksessa, vaan kristillinen vakaumus on hyvin vahvassa asemassa Suomen peruskouluissa. Meillä on pakollinen tunnusmerkkinen opetus, sekä luterilainen että ortodoksinen. Tämä näyttää tässä keskustelussa unohtuvan.

Lisäksi haluan vielä todeta, että konflikteja koulumaailmassa opettajien, oppilaiden ja vanhempien välillä syntyy toki peruskoulusakin eikä vain steinerkoulussa.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Almgren aliarvioi puheenvuorossaan sivistysvaliokunnan jäsenten kykyä päättää asioista juuri kysymyksessä olevassa aiheessa. Hänen hyökkäyksensä myös hallitusta ja asiantuntijoita kohtaan tuntui olevan kohtuuton. Ainakin Turussa jo vuosia toiminut steinerkoulu on saanut hyvin paljon kiitosta toiminnastaan.

Ed. Almgrenillä tuntuu olevan jyrkkä asenne steinerkouluja vastaan. Hänen esimerkkinsä olivat sellaisia, että vastaavia kyllä löytyy, kun niitä haluaa etsiä muualtakin koulun toiminnan piiristä. Ed. Almgrenin kaavoittunut asenne ehkä johtuu siitä, että hän näyttää olevan niin vakavasti oman uskonsa vallassa, että hänen on mahdoton nähdä laajemmin, ottaa huomioon, että kokonaisuus on sittenkin parempi kuin jokin yksi kapea näkemys.

Ed. Almgren (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Haavistolle huomautan, että kritiikkini kohdistui juuri siihen, että steinerilaisessa antroposofiassa käytetään nimitystä hengentiede. Olen valmis keskustelemaan uskon asioista ja hengellisistä asioista, mutta se onkin kokonaan toinen sfääri. Kritiikki on juuri siinä: hengentiede ja uskon asiat. Tämä pitää aina muistaa silloin, kun puhutaan niistä. Se, että Steinerin oppirakennelmaa kohtaan esitetään fyysikkojen niin kuin tässä Mustelinin ja myös eksegetiikan

professorin taholta kritiikkiä, perustuu juuri tähän mainitsemaani seikkaan.

Olen myös sanonut, että kompromissi on kohtuullinen ratkaisu politiikkaa tehtäessä. Mutta kun siihen ei voitu päästä, niin katson aiheelliseksi ainakin omalta osaltani valottaa asiaa myös eräistä perusteista lähtien.

Esimerkiksi ed. Jokinen ei olisi koskaan tässä istunnossa ottanut puheenvuoroa puolustakseen omaa kantaansa, ellen olisi hänelle antanut siihen mahdollisuutta.

Ed. Lammisen puhuessaan erilaisista kouluista ja niiden saamasta valtionosuudesta ja valtionavusta oli aivan oikeassa. On kuitenkin muistettava, että Saksalainen koulu ja Englantilainen koulu, jotka Helsingissä toimivat, saavat harkinnanvaraista, vuosittain määriteltävää budjetissa olevaa valtionapua, mutta ne eivät saa varsinaista valtionosuutta.

Olen myös kiitollinen siitä, että esityksensä käytettiin kunnianarvoista nimitystä esitelmä. Se oli minusta tavattoman hieno. (Ed. Rinne: Tieteellinen! — Eduskunnasta: Mutta ei taiteellinen!) — Se oli joka tapauksessa niin huomionarvoinen, että aikaisemmista puheistani en ole tällaista mainintaa saanut. Noteeraan sen omassa ansioluettelossani suurella kiitoksella.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hacklinin puheenvuoro, jossa hän korosti, että kyseessä ei ole vaihtoehtokoululaki vaan koululainsäädännön muuttaminen, osoittaa mielestäni sen, että sosialidemokraattien piirissä suhtaudutaan valitettavan nihkeästi, kielteisesti tämän kaltaisiin vaihtoehtokouluihin.

Tässä keskustelussa mielestäni ei ole tarpeen kovin paljon keskustella steinerpedagogiikasta puhumattakaan, että keskusteltaisiin syvällisesti antroposofiasta. Olennaista mielestäni on se, että steinerkoulua käyvien lasten vanhemmat ovat tässä asiassa eräällä tavoin äänestäneet jaloillaan eli halunneet laittaa lapsensa steinerkouluihin, siis perustaa näitä kouluja, laittaa niihin lapsensa, ylläpitää omin raskain ponnistuksin näitä kouluja. Yhteiskunnan on tultava näitä vanhempia vastaan ja tuettava nyt säädettyä tavoin näitä kouluja, kun näistä kouluista on ihan hyvät kokemukset ja kun tällä tavoin vaihtoehtoisuutta suomalaisessa koulujärjestelmässä voidaan edistää.

Kuten ed. Lammisen puheenvuoro hyvin

osoitti, kokoomukselle olisi toki sopinut erittäin mieluusti se, että esillä oleva lainsäädäntöhanke olisi tehty laajemmalla pohjalta, mikä olisi myös laajemmin avannut vaihtoehtoisille kouluille mahdollisuuden yhteiskunnan tukeen. Mutta valitettavasti hallituksen piirissä ei ollut aikaansaataavissa muu kuin se tulos, että käytännössä steinerkoulujen asia pyritään tällä lailla hoitamaan. Toivon ed. Lammisen tavoin, että lähivuosina asiassa päästäisiin eteenpäin muitakin vaihtoehtokouluja tukevalla tavalla.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Ensiksi kannatan ed. Almgrenin hylkäysehdotusta, yli vaalien lepäämäänjättämisehdotusta sekä perustelulausumaehdotusta.

Lailla saatetaan nyt steinerkoulut monopoliasemaan vaihtoehtokouluina Suomessa. Puheenvuoroissa on kautta linjan todettu, että nyt hyväksyttävä laki on epäonnistunut ja sitä pitäisi korjata lähivuosina. Jopa opetusministerin puoluetoverit pahoittelevat lakiesityksen yksipuolisuutta. Sopiikin kysyä, miksi RKP ei hoitanut asiaa niin, että lakiesitys olisi sisältänyt vaihtoehtoja eikä vain tarjonnut monopoliasemaa vaihtoehtojen sijasta yhdelle järjestelmälle.

Valitulle ratkaisulle ei löydy mitään asiallista perustetta. Tosiasiaksi jää, että vaihtoehtokouluja ei Suomessa hyväksytä. Vain teoriassa Suomessa vanhemmilla on valinnan mahdollisuus, mutta käytännössä valtionosuuden puuttuminen poistaa tämän valinnan mahdollisuuden vanhemmilta. On huomattava, että tilanne on maassamme täysin toisenlainen kuin muissa Pohjoismaissa, joissa myös käytännössä kunnioitetaan vanhempien valinnan mahdollisuutta, jota kokoomuskin tähän asti on aina korostanut mutta nyt toimii käytännössä täysin päinvastoin.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi mitenkään ottaa vastaan sosialidemokraattisena kansanedustajana enkä sivistysvaliokunnan jäsenenä sitä kritiikkiä, että me haluaisimme jotenkin säilyttää monopoliaseman suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Me olemme koulutuspoliittiseen selontekoon kirjanneet erittäin laajan periaatteellisen kannanoton siitä, että koko suomalaista peruskoulujärjestelmää tulee kehittää omaleimaiseen ja avaraan suuntaan.

Se tarkoittaa käytännössä sitä, että meidän peruskoulumme erilaisten koulujen tulee voida kehittää omaperäistä luonnetta jopa niin, että jonkin kaupunginosan koulu voi olla keskittynyt freinetpedagogiikkaan, jokin montessori- ja vaikkapa jokin kolmas steinerpedagogiikkaan. Meidän puolestamme kouluissa saa ja tulee kukkia monia pedagogisia kukkia. Tämä on meidän tahtomme ja toiveemme suomalaisen koulujärjestelmän kehittymisen osalta.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilanen väitti, että kokoomus toimii vanhempien valinnan vapautta vastaan. Asia on todellisuudessa juuri päinvastoin. Kokoomus toimii vanhempien ja lasten valinnan vapauden puolesta. Juuri sen vuoksi, että haluamme laajentaa vanhempien valinnan vapautta, halusimme olla tukemassa nyt esillä olevan lainmuutoksen aikaansaamista, koska sillä joka tapauksessa tuetaan niitä monia steinerkouluja, jotka vanhempien valintojen kautta ovat vapaaehtoiselta pohjalta syntyneet. Se, että asiassa ei päästy pidemmälle, ei päästy siihen, että laajemmin myös muut vaihtoehtokoulut ja esimerkiksi nämä kristilliset vaihtoehtokoulut olisivat tulleet saman kohtelun piiriin, on erittäin valitettavaa kokoomuksen mielestä.

Mutta, ed. Moilanen, se tilanne, joka meillä oli valittavanamme hallituksessa ja käsittääkseni myös sivistysvaliokunnan käsittelyssä, oli se, että joko saamme steinerkouluasian hoidettua tai emme saa mitään asiaa hoidettua. Toisin sanoen esillä ei ollut sitä vaihtoehtoa, ei ollut realistista sosialidemokraattien vastustuksen vuoksi aikaansaada sitä vaihtoehtoa, jossa laaja-alaisesti mm. kristillisten vaihtoehtokoulujen asema olisi vastaavalla tavalla pystytty järjestämään kuin steinerkoulujen. Tässä tilanteessa pidimme parempana sekä hallitusvaiheessa että eduskunnassa sivistysvaliokuntavaiheessa, että saisimme edes steinerkoulujen ongelman hoidettua ja pääsisimme tällä tavoin asiakokonaisuudessa eteenpäin. Mutta tämän ratkaisun teimme nimenomaan sen vuoksi, että halusimme tukea lasten vanhempien valinnan vapautta.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Edustajatoveri Almgren käytti puheenvuoron, jossa hän esitti aika rankan väitteen kertomalla

esimerkin lapsesta, joka osasi mainiosti lukea mennessään steinerkouluun, mutta kun oli vähän aikaa siellä, menetti lukutaitonsa valan koko koulussa. Ymmärrykseni mukaan asianlaita on niin kuin polkupyörällä ajon. Jos sen kerran oppii, sitten sitä osaa aina.

Mutta tasapuolisuus edellyttäisi ehdottomasti, että jos jotakin — niin kuin tässä tapauksessa steinerkoulua — tuetaan, myös muita tuetaan. Olen sitä mieltä, että tämän kaltainen epätasa-arvoisuus ei ole mistään kotoisin. Esimerkiksi kielikoulujen osalta olen aivan samaa mieltä kuin ed. Wasz-Höckert.

Valtiolla ei ole minun mielestäni minkäänlaista velvollisuutta ruveta taikauskoa tukemaan, vain yhden lajin taikauskoa. Jokainen harrastakoon menninkäisiä ja tonttuja ja kaikkia muita harrastuksenaan — ei siinä mitään, se on ihan kiva. Taidanpa itsekin joulupukiksi taas muutaman päivän päästä pukeutua. Mutta ei sitä tarvitse valtion millään tavalla tukea. Uskoohan tonttuihin suurin osa lapsista Suomessa, mutta ei silti mitään valtion tukitoimia tällaiseen suunnata. Maatalous on hyvä esimerkki. Se on maailman kallein harrastus, jossa harrastelijaviljelijöitä tuetaan miljardeilla.

Minun ymmärrykseni mukaan tasapuolisuus edellyttää sitä, että jos tuetaan yhtä peruskoulun lisäksi, silloin pitää myös tukea muita. Samanarvoisuudesta on pidettävä kiinni. Tässä tapauksessa nostetaan steinerkoulu ylitse muiden vaihtoehtojen — tätä ei ole kukaan kai kieltänytkaan — ja silloin tämänkaltainen menettely ei ole tasapuolista, oikeudenmukaista menettelyä muita kouluvaihtoehtoja kohtaan.

Ed. Almgren (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rinteen puheenvuoron alussa mainittiin, että olisin esittänyt väitteen helsinkiläisestä työstä. Mielestäni mainitsin puheenvuorossa selkeästi, että lainasin otteen eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetusta kantelukirjelmästä. (Ed. Rinne: Oliko lapsi kirjoittanut sen vai vanhemmat?) — No, kai hän 13 vuoden ikään tullessa osaa jo kirjoittaa, mutta arvioni on, että sen on kirjoittanut joku muu kuin tyttö itse. — Mutta siis väite ei ollut minun, vaan se oli suora lainaus äsken mainitusta oikeusasiamiehelle osoitetusta kantelukirjelmästä.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinteelle haluan todeta sen, että hän ei nyt valitettavasti ole lainkaan vihkiytynyt lain sisältöön. (Ed. Rinne: Olen sen mukaan kuin olen kyennyt!) — Sitten kyky ei riitä, jos edustaja näin toteaa, että ei ole kyennyt. (Ed. Rinne: Ed. Astala on todennut, etten ole kyennyt, omasta mielestäni olen!)

Nimittäin ei lailla suoda mitään subjektiivista oikeutta perustaa Suomeen yksityisiä kouluja, mutta ed. Rinne puhuu sillä tavalla, ikään kuin näin olisi. Näin ei ole, vaan nyt nimenomaan pyritään täydentämään peruskoulua tietyiltä osiltaan ja nimenomaan pedagogiikan osalta, jossa esimerkiksi steinerkouluilla on myönteisiä tuloksia osoitettavana. Niin se on, ed. Rinne, ja siitä ei pääse yli eikä ympäri.

Lailla on tiettyjä reunaehtoja juuri sen tähden, että ei muodostu subjektiivista oikeutta kaikille mahdollisille yhteisöille voida perustaa kouluja mihin vain. Tämä on nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen ydin. Valitettavasti ed. Rinne ei ole päässyt vihkiytymään asian ydinkohtiin. Korostan nyt vielä kerran sitä, että laissa edellytetään kansainvälisesti tunnettua kasvatusopillista järjestelmää ja sitä, että koulun tulee hyödyttää maan opetus- ja kasvatustoiminnan kehittämistä. Kysymys on nimenomaan toiminnan kehittamisestä ja peruskoulun kehittymisestä.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Almgren käytti esimerkkiä siitä lapsesta, joka haluaisi siirtyä tavalliseen peruskouluun steinerkoulusta, ja tavallaan, jos ymmärrän oikein, kysyy, mikä on tällaisen järjestelmää vaihtavan lapsen oikeusturva, kun pedagogiikat ovat erilaisia. Sitä vastaan on sitten tavallaan niiden ihmisten oikeusturva, jotka ovat päättäneet valita vaihtoehtopedagogiikan. Kuinka paljon yhteiskunnan on sitä syytä tukea? Mielestäni epäkohta on kuitenkin pienempi niiden osalta, jotka haluavat vaihtaa järjestelmästä toiseen.

Huomautan, että niillä eväyksillä, jotka eduskunnan sivistysvaliokunta antoi tavalliselle peruskoululle, tulee poistetuksi juuri näitä ongelmia, kun valinnan vapauksia lisätään peruskoulun sisällä, kun annetaan peruskoulujen itsensä käyttää vaihtoehtoisia opetusmenetelmiä. Silloin ei mennä rinta

rinnan koko maan peruskouluissa, vaan eri vuosina eri kurssit, eri oppiaineet vaihtelevat — ei taso, mutta kurssit, lukemisen järjestys vaihtelee — ja silloin vain lopputulokset ratkaisevat, ed. Almgren, ei se, mitä siellä välillä tapahtuu.

Steinerkouluista on pystytty osoittamaan, että sieltä tulee aivan kelvollisia ihmisiä, sieltä valmistuu ylioppilaita niin kuin muualtakin ja he pärjäävät elämässä niin kuin muistakin kouluista tulleet, eikä siinä ole mitään tasoeroa enää siinä vaiheessa. Siksi minusta on epäilemättä käyttäen esimerkkinä sitä, että otetaan sieltä keskeltä tämän ja tämän tason oppilas: osaako hän juuri niin hyvin kirjoittamista, lukemista ja laskemista, jos kerran koko opetus suunnitelma on ollut erilainen. Haluaisin, että tähän tulisi keskustelussa korjaus.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olen yrittänyt puolustaa peruskoulua, ja peruskoulun puitteissa voidaan erilaisia kokeiluja varten hyvin tehdä. Sinne voidaan tuoda erilaisia kokeiluja ja erilaisia suuntia.

Se, mikä minua pistää vastaan, on se, että laki ei ole tasapuolinen. Se suosii vain yhtä. Minun mielestäni tämä sali on sitä varten, että se toteuttaa tasapuolisuutta, vain sitä.

Ed. Almgren (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, miten ed. Haavisto voi pitää epäilemättä sellaista, kun maan julkisimmalta puhujanpaikalta saa jokainen salissa oleva esittää minkä puheenvuoron haluaa. Tähänhän parlamentarismi juuri perustuu. Jos minä käytän puheenvuoron, sama mahdollisuus on ed. Haavistolla ja kaikilla muillakin. Se on juuri reilun pelin periaatetta. Se ei tapahdu nurkan takana eikä nimimerkin turvissa vaan avoimesti kaikkien kuullen. Jokainen saa vastata niin kuin haluaa. Eihän tätä voi pitää epäilemättä.

Olen jokaisesta sitaatista myös maininnut, mistä se on peräisin, avoimesti ja täysin reilusti salaamatta yhtään mitään. Ei tällaista syytetä, ed. Haavisto, voi esittää. Eihän tämän reilumpaa periaatetta voi ollakaan. Ei ed. Haavistokaan olisi voinut eikä mahdollisesti halunnutkaan käyttää puheenvuoroa, ellen olisi avauksellani antanut siihen hänelle mahdollisuutta. Tähän jos mikään on

juuri kaikkein reiluinta parlamentarismien hengen mukaista väittelyä.

Sitten tasoisista. Lain 77 a §:ssä nimenomaan sanotaan: ”Omaa opetussuunnitelmaa noudattavan peruskoulua korvaavan koulun vuosiluokan oppimäärän suorittaminen voi yhdeksättä vuosiluokkaa lukuunottamatta poiketa vastaavan peruskoulun vuosiluokan oppimäärän suorittamisesta — —.” Tämä juuri aiheuttaa vaikeuden. Ed. Haavisto puhui tietenkin vain ns. lopputuotteesta eli sanokaamme peruskoulun yhdeksannen luokan tasosta, mutta mainittu esimerkki 13-vuotiaasta työstä osoitti, että vaikeus tulee juuri siellä keskellä tämän lain sanamuodon vuoksi.

Ed. Pystynen: Arvoisa puhemies! Halusin tulla puhujakorokkeelle sen vuoksi, että kahden minuutin raja tuntui hyvin nopeasti kovin ahdistavalta. Halusin tulla alun perin sanomaan vain sen, että minusta oli erinomainen asia, että ed. Almgren piti puheenvuoronsa, jonka piti, ja niin huolellisesti valmisteltuna kuin hän sen oli tehnyt. En ota kantaa hänen kritiikkiinsä Steinerin antroposofiseen hengentieteeseen taikka koulun sisältöön vaan siihen, että se havainnollisesti osoitti sen, että pedagogiikat, joita laissa hyväksytään, jos ne ovat kansainvälisesti tunnettuja, yksityisen koulun perustamisen pohjaksi, eivät itse asiassa ole muuta kuin osa siitä kokonaisajattelujärjestelmästä, jolle nämä koulut rakentuvat. Takana on aina tietty ihmiskäsitys ja tietty elämänfilosofia, usein uskonto taikka eettinen perusrakennelma. Todella, aivan niin kuin ed. Rinne on korostanut ja monet muutkin, yksi tällaisista järjestelmistä asetetaan poikkeuksellisen voimakkaasti erilaiseen asemaan suomalaisessa koulujärjestelmässä.

Mutta haluan korostaa sitä, vaikka eräät asiantuntijat valiokunnassa ovat asiasta esittäneet keskenään eriäviä näkemyksiä, että hallituksen esityksen perusteluista varsin selvästi käy ilmi, että tämä on ollut lain antamisen tarkoituksin. Täällä sanotaan, että muutoksilla pyritään ensisijaisesti epävirallisten steinerkoulujen aseman järjestämiseen, ja todetaan, että epävirallisten steinerkoulujen asema voidaan järjestää periaatteessa kolmella tavalla. Siis tätä nimenomaan pohditaan, miten steinerkoulujen asema voitaisiin järjestää, kun niitä on kolmen laissa erikoi-

saseman saaneen steinerkoulun lisäksi kolmesta sellaista, jotka ovat tavallisia yksityisiä kouluja, lakiin sijoitettujen kolmen steinerkoulun kanssa erilaisessa asemassa, ja todetaan, että vaihtoehtoja olisi kolme.

Ensinnä steinerkoulusta annettua lakia voitaisiin muuttaa siten, että luku kolme poistetaan ja jätetään täysin vapaaksi steinerkoulujen perustaminen tai muutetaan muuksi tuo luku, esimerkiksi kolmeksitoista tai kahdeksikymmeneksi. Toinen vaihtoehto olisi se, että säädetään erillislaki vaihtoehtokouluista, ja kolmas, että peruskoululainsäädäntöä muutetaan siten, että kunnalle annetaan oikeus sopia yksityisen koulun kanssa vaihtoehtoisia opetussuunnitelmaa noudattavan koulun muodostamisesta. Näistä on valittu viimeksi mainittu. Hallitus toteaa, että hallitus pitää tätä vaihtoehtoa parhaana ratkaisuna epävirallisten steinerkoulujen aseman järjestämisessä.

Ei siis jää mitään epäselvää siitä, ettei tämä lakiehdotus ole annettu nimenomaan epävirallisten steinerkoulujen kuntoon saattamiseksi, ja se selittää sen, että pykälässä on otettu yksityisen koulun perustamisen ensimmäiseksi ehdoksi, että koulun opetus perustuu kansainvälisesti tunnettuun kasvatusopilliseen järjestelmään. Meillä ei ole muita kuin yksi kansainvälisesti tunnettu kasvatusopillinen järjestelmä, joka määrätietoisesti pyrkii oman koulun perustamiseen, ja se on steinerpedagogiikka.

Muut täällä mainitut, montessori ja freinet, pyrkivät kyllä oman pedagogiikkansa soveltamiseen, mutta voivat toteuttaa sitä peruskoulun sisällä, mikä on tietysti erinomainen asia. Tosin asiantuntijakuulemisessa tuli esiin, että ennen pitkää todennäköisesti ainakin montessoripedagogiikka ja sen edistäjät pyrkivät myös ehkä omien koulujensa perustamiseen, mutta silloin se on tämän lain mukaan mahdollista, jos muut edellytykset täyttyvät eli koulun toiminta hyödyttää maan opetus- ja kasvatustoiminnan kehittämistä ja aikaansaadaan sopimus asianomaisen kunnan kanssa ja valtioneuvosto myöntää luvan. Näiden lukkojen takana se tämänkin lain jälkeen on.

Mielestäni suomalainen yhteiskunta on kyllä tavattoman ahdas verrattuna muihin Pohjoismaihin yksityisten koulujen perustamismahdollisuuksia ajatellen varsinkin, kun lähdetään siis siitä, että nyt asetetaan yksi

perusfilosofia tai siihen rinnastettava, puhutakoon sitten eettisistä tai maailmankatso-muksellisista tai filosofisista rakennelmista, erityisasemaan, kun esimerkiksi Tanskassa yksityisiä kouluja on yhteensä noin 400, joiden kustannuksista valtio maksaa 85 prosenttia, jokaisen. Siis Tanska on olennaisesti vapaampi yhteiskunta tässä mielessä. Norjassa on valtionavun piirissä noin 180 yksityiskoulua.

Ruotsi on lähestulkoon meidän tasollamme. Siellä on yksityisiä kouluja noin 30, jotka saavat valtionapua, ja siellä yksityisen koulun perustamisen edellytyksenä on, että koulu pystyy antamaan sellaiset tiedot ja taidot, jotka laadultaan ja tasoltaan pääasiallisesti vastaavat peruskoulun antamia tietoja ja taitoja, ja koulu myös muissa suhteissa pyrkii peruskoulun yleisiin tavoitteisiin. Siis tässä kriteeri on erilainen kuin meillä. Peruskoulun kanssa muutoin samanlaisia menetelmiä noudattava ja samoihin tavoitteisiin pyrkivä voi saada luvan Ruotsissa ja riittää, kun asianomainen kunta hyväksyy sen oppivelvollisuuskoulun tehtävää toteuttamaan. Tämän jälkeen Ruotsissa siis koulu saa valtionapua. Ruotsissa on steinerkouluista valtionavun piirissä 15 ja lisäksi toimii useita steinerkouluja, jotka eivät saa valtionapua. Siis tilanne on vähän samanlainen kuin meilläkin.

Omalta osaltani yhdyin siihen niin kuin tietääkseni kaikki muutkin kokoomuksen sivistysvaliokuntaryhmän ja niin kuin uskon eduskuntaryhmänkin jäsenet, mihin ed. Zyskiewicz jo ryhmän varapuheenjohtajana viittasi, että me olisimme toivoneet, että jo tässä vaiheessa olisi voitu antaa yleisempi määritelmä yksityiskoulun perustamisen mahdollisuuksiin muutoin niillä edellytyksillä, mitä tässä on, eli että sopii kunnan kanssa ja valtioneuvosto antaa perustamisluvan ja että koululla on olennainen tietty omaleimaisuus opetussuunnitelmansa rakentaessaan ja omia menetelmiä käyttäessään ilman, että sen välttämättä tarvitsee olla kansainvälisesti yleisesti tunnettu.

Pitäisi lähteä siitä, että muitakin koulun perustamisen tarpeita eri ihmisryhmillä voi olla kuin kansainvälisesti tunnettu pedagogiikka, varsinkin kun, niin kuin jo sanoin, pedagogiikka ei suinkaan ole se kaikkein keskeisin. Sanotaan, että meillä peruskoulussa on joka tapauksessa tunnustuksellinen

kristillinen opetus ja monia muita sellaisia aineita, joihin tässä on viitattu. Täytyy myös muistaa, että meillä on varsin runsaasti ihmisiä niiden 90 prosentin joukossa Suomen kansasta, jotka kuuluvat kristilliseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, evankelis-luterilaiseen tai muuhun kirkkokuntaan tai muuhun kristilliseen yhteisöön, jotka eivät ole tyytyväisiä uskonnolliseen opetukseen ja jotka katsovat, että koulun hengen pitäisi kokonaan olla erilainen tältä kannalta, vaikka sovellettaisiinkin samanlaisia pedagogiikoita kuin muualla. Tämä koulun henki nimenomaan on se, mikä on lapsen henkisenä kasvuympäristönä ja asennoitumisena lähimmäiseen ja yhteiskuntaan määrää paljon enemmän kuin pedagogiikat.

Tältä pohjalta vapaampi ajattelu olisi suotavaa ja toivon hartaasti, että tulevat hallitukset näkisivät vapaamielisemmin suomalaisen yhteiskunnan samalla, kun en kuitenkaan halua missään tapauksessa asettaa kyseenalaiseksi peruskoulun asemaa vaan toivon, että peruskoulu pelkäämättä omaa asemaansa voisi uskaltaa ottaa rinnalleen nykyistä enemmän ja vapaammin yksityisiä kouluja.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli varsin merkittävää kuulla sivistysvaliokunnan puheenjohtajan vahvistavan kokoomuksen näkemyksen siitä, että kokoomuspuolueen koulupoliittinen tavoite on itse asiassa luoda rinnakkainen oppivelvollisuuskoulujärjestelmä tähän maahan siitäkkin huolimatta, että ed. Pystynen puheensa lopussa antoi muodollisesti arvoa peruskoululle.

Kun toisaalta tiedämme sen, että tulevaisuudessa koko koululaitoksen kehittämistavoitteet ovat niin mittavia, että tarvitaan 5—6, eräiden arvioiden mukaan 7 miljardia markkaa nykyistä enemmän rahaa, olisin halunnut kuulla myöskin ed. Pystyseltä tarkempia perusteluja siitä, minkä takia kokoomuspuolue on valmis tässä tilanteessa vaihtoehtoisen järjestelmän maahamme rakentamaan ottaen nimenomaan huomioon taloudelliset paineet, jotka kohdistuvat peruskouluun, nuorisostaan koulutukseen ja korkeakoulutukseen sekä aikuiskoulutukseen.

Tuntuu siltä, että tässä tilanteessa Suomella ei ole varaa julkisen vallan kautta kehittää rinnakkain kahta järjestelmää, peruskoulua

ja yksityistä koulujärjestelmää. Jos näin aiotaan tehdä, varmasti siitä nimenomaan peruskoulujärjestelmä tulee kärsimään, koska yksityiskoulupuolella todella tulevat lukukausimaksujen muodossa suuremmat korvaukset ja peruskoulut jäävät heikompaan asemaan. Tätä kehitystä en itse pidä hyvänä, vaan toivoisin, että maassa olisi vielä innostusta kehittää peruskoulua sillä tavalla kuten esimerkiksi äskeisessä koulupoliittisessa selonteossa todettiin.

Ed. Uosukainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä keskustelun tässä vaiheessa haluan vastata ed. Pystysen puheenvuoroon sikäli, että hän teki oletuksen kokoomuksen sivistysvaliokunnan jäsenten kannasta koulujärjestelmän monipuolistamiseen. Vastaan omalta osaltani myöntävästi, että näin juuri on.

Ed. Isohookana-Asunmaalle pyydän vastata samalla nimenomaan siinä suhteessa, että nämä järjestelmät eivät ole tarkoitettut toisiaan poissulkemaan. Ed. Pystysen arvonto kohdistui peruskouluun ihan sinänsä eikä vain muodollisesti. Olemme valiokunnassa aivan ehdottomasti olleet sitä mieltä, että koko ajan me pystymme kehittämään peruskoulujärjestelmää ja rikkaudeksi ottamaan myös steinerkouluissa esille tulleet pedagogiikat, samoin kuin montessori- ja freinet- ja muut pedagogiikat.

Arvoisa puhemies! Minusta kumminkin tämäkin keskustelu on osoittanut taas, että pelkästään Euroopan yhdyntyessä jo, puhumatta muutenkin maapallon pienemmäksi käymisestä, välimatkojen lyhentymisestä, kulttuurien lomittumisesta monella tavalla, me saamme eteemme paljon nykyistä moninaisemman kirjon erilaisia koulujärjestelmiä niin, että tähän asiaan on varmasti aihetta palata, ei suinkaan minään organisaatioina ja laatikkoina, vaan avoimena sille, mitä koulutuksemme ja koulutusjärjestelmämme vaatii, kun aika muuttuu.

Tällä erää steinerkouluista on todettava, että ne ovat sekä haluttuja että tunnustettuja, hyviin tuloksiin päässeitä. Mielestäni tätä ei pidä unohtaa ja tämä askel on nyt yksi askel moninaistaa, mutta ei suinkaan tarkoitettu peruskoulujärjestelmän vastaiseksi.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pystysen puheenvuo-

ro henki myönteisyyttä varmasti ihan vilpittömästi, mutta tuo filosofia toteutuessaan kuitenkin tuo eteemme sen vältettävän tulevaisuuden uhkakuvan, jossa peruskoulu taapertaa hiukan harmaanolaisena yksin puihin lyötynä ja taloudellisesti vaikeuksissa olevana koulumuotona, kun samaan aikaan innostavat kokeilut, myönteiset vaihtoehdot pyritään toteuttamaan rinnakkaisjärjestelmässä. Korostan, että nyt käsitteillä oleva laki ei sitä toki vahvista eikä välttämättä kehitäkään merkittävästi järjestelmää siihen suuntaan, mutta laajennetussa muodossaan se toisi tämän uhan todelliseksi. Taloudelliset rajat ovat ne rajat, jotka ensimmäisinä tulevat vastaan paljon ennen kuin mielikuvituksemme rajat tulevat vastaan tai eräät tyrkyllä olevat uskonnolliset tai filosofiset suunnat koulujärjestelmän vaihtoehtoisuuden pohjana. Peruskoulua on kehitettävä huomattavasti nykyisestä tasostaan vaihtoehtoiseen suuntaan ja niinkin pitkälle kuin ed. Gustafsson aikaisemmin puheenvuorossaan esiin toi.

Rahan saamisen kannalta on myös tärkeätä, että peruskoulunkin osalta on voitava harkita taloudellisen panostuksen mahdollistamista muullakin tavalla kuin pelkästään yhteiskunnan julkisen sektorin tuutista. Myös peruskouluun minusta pitää voida etsiä rahoituskanavia yksityiseltä sektorilta ja tavoitella lasten vanhempien mukaan saamista paljon nykyistä enemmän sen toimintaan.

Ed. Holvitie (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pahoittelen sitä, että herra opetusministeri, joka äsken piipahti salissa, on nyt poistunut. Hän voisi lain syntyä selvittämällä estää mahdolliset asiantunteamattomat puheenvuorot, sillä ratkaisu tämän lain kohdalla on varsin yksioikoinen. Nyt on valittava valtioneuvostossa syntynyt ratkaisu, hyväksyttävä tämä tai ei mitään. Tämän kumpi tahansa opetusministeri voisi täällä todeta ja vahvistaa.

Kun kokoomuksen edustajat ovat moneen otteeseen todenneet sen, että kokoomus pitää kaikkia vaihtoehtokouluja rikkautena myös peruskoululle, haluan tämän erityisesti ja vielä kerran alleviivata. Tämä laki ei toteuta rikkautta siinä laajuudessa kuin olemme toivoneet. Ymmärrän, ettei ed. Kalliomäkikään vastusta innostavia vaihtoehtokouluja, sillä

ei niistä mitään haittaa peruskoululle ole. (Ed. Kalliomäki: Vievät resursseja!) Ei peruskoulu siitä harmaaksi tule, että on innostavia vaihtoehtopedagogioita. Ei tällaiselta ajatuspohjalta mielestäni voi lähteä liikkeelle.

Kun ratkaisu nyt alkaa steinerkouluista, niin se on mielestäni ainakin eräällä tavalla todettava oikeudenmukaiseksi jo siksi, että niiden taloudellinen tila, jotka ovat tämän lainsäädännön ulkopuolella, on todella kestämätön. Niitä toimii eniten maassa, ja niiden asemaa on yritetty vuosittain jotenkin järjestää. Muistan, että rouva puhemies itse on jättänyt aloitteen tätä koskien jo noin 10 vuotta sitten.

Mitä tulee ed. Isohookana-Asunmaan käsitykseen siitä, että vaihtoehtokoulu merkitsi eräänlaista rahan satsausta kalliimmalla tavalla kuin peruskoulu, niin totean, että oppivelvollisia veronmaksajien lapsia sielläkin on. Ne on jotenkin hoidettava, ja ne maksavat joka tapauksessa peruskoulussakin, joten annetaan nyt kaikkien kukkien kukkia ja muistetaan, mitä valtioneuvosto on saanut aikaan.

Ed. Pystynen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa veti vähän turhan rohkeita johtopäätöksiä puheenvuorostani, kun hän päätteli, että olin rinnakkaiskoulujärjestelmään palaamisen kannalla. Sitä en ole enkä sellaista esittänyt. (Ed. Isohookana-Asunmaa: Ajatukset olivat sellaisia!) — En ajatellutkaan, ed. Isohookana-Asunmaa. — Eivät koulujen omistussuhteet tee koulusta rinnakkaiskoulujärjestelmää. Silloin kun me olimme kansakoulu- ja oppikoulujärjestelmässä, oli oppikouluja sekä yksityisiä, valtion että kuntien. Ne olivat omistussuhteesta riippumatta todella rinnakkaiskouluja kansakouluun verrattuna.

Mutta jos nyt tähän järjestelmään tulee yksityisiä kouluja, joista tässä on puhe, eivät ne merkitse rinnakkaiskoulujärjestelmää, koska niissä oppimäärät ovat samat, kaikkien pitää saavuttaa sama peruskoulussa säädetty oppimäärä. Meillä ei ole koulupakkoa, mutta meillä on oppivelvollisuus. Oppivelvollisuus merkitsee peruskoulun oppimäärän saavuttamista. Silloin se on yhtenäiskoulu tältä kannalta yleissivistävänä koko kansan kattavana, ja sellaisiksi tässäkin olevat koulut on tarkoitettu.

Mitä tulee kustannuspuoleen, niin asian-

tuntija opetusministeriöstä sanoi meille valio-kunnassa, kun tästä kysyttiin, ettei hän näe, että yksityiskoulujen perustaminen tuottaisi lisää kustannuksia, koska samat oppilaat on joka tapauksessa hoidettava joko yksityisessä koulussa tai kunnan koulussa. Oppilasta kohden ne aiheuttavat suurin piirtein samat kustannukset. En väitä, ettei minunkin käsitykseni mukaan jonkin verran ylimääräisiä kustannuksia tulisi aiheutumaan, mutta ylläpitäjät maksaisivat osan niistä kustannuksista. Ei suinkaan kaikki tulisi valtion tai kuntien kukkarosta. Halu näiden perustamiseen kustannuksista riippumatta käy ilmi siitä, että niitä on nyt jo perustettu, steinerkoulujakin 13, kokonaan yksityisillä varoilla.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen olen kyllä tiennyt, että sosialidemokraatit vastustavat yksityisiä kouluja ideologisista syistä, mutta se oli minulle uutta, että myös keskustassa on tällaista näkökantaa eli ed. Isohookana-Asunmaa suhtautui hyvin kielteisesti yksityisiin kouluihin.

En ymmärrä sitä argumenttia, että yksityiset koulut tulisivat jotenkin rasitukseksi veronmaksajille tai niiden kustannukset olisivat poissa peruskoulusta, päinvastoin. Minulla on se näkemys, että yksityiset koulut ovat hyvin taloudellisia, hoitavat asiansa hyvin taloudellisesti ja näissä kouluissa kustannukset oppilasta kohti saattavat tulla jopa paljon halvemmiksi kuin peruskoulussa. Mielestäni se ei ole mikään perustelu vastustaa yksityisiä kouluja. Kyllä tässä täytyy olla enemmän kysymys ideologiasta, ja siitä syystä ihmettelen, että keskustassa on tällainen käsitys näistä asioista.

Mielestäni elämme aikaa, jossa Suomikin voi mennä lähemmäs länsimaita ja aivan hyvin sallia enemmän vaihtoehtoja myös koulunkin puolella. Ei enää tarvitse ohjata ylhäältä ja tietää niin hyvin ylhäältä käsin, miten asioita hoidetaan. Tämä ideologiahan on hyvin läheinen sosialidemokraateille, se, että he tietävät paremmin, miten asiat pitää hoitaa. Siitä syystä olen vähän pessimistinen lain toteutumisen suhteen käytännössä.

Totesin jo aikaisemmassa keskustelussa, että Tampereella, joka on vasemmistoenemistön kaupunki, sosialidemokraatit ovat joka kerran kaataneet hankkeet steinerkou-

lun laajentamisesta. Epäilen, että niin tulee käymään jatkossakin.

Ed. Jääskeläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seuraavana asiana tulee ammatillisia kouluja koskeva lakiesitys. En mene siihen nyt, vaan totean pedagogiikasta nimenomaan sen, että mm. kesäyliopistot ovat tehneet erinomaista työtä opettaessaan ammatillisten oppilaitosten opettajia pedagogiikkaan. Opin saatuaan opettajat ovat vieneet sen ammatillisen koulun puolelle ja saaneet ymmärtääkseni erittäin hyviä tuloksia aikaan. Siellä ei tietääkseni missään vaiheessa antroposofia ole tullut esille, tuskin he edes tietävät, mistä on kysymys tämän henkিতieteen kanssa.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Monilla, mm. itselläni, ei ole mitään sitä vastaan, että maahamme syntyy yksityisiä kouluja, mm. steinerkouluja, montessorikouluja, mitä tahansa tämälapsia kouluja. Itse haluaisin korostaa, että tällaisia kouluja Suomi ehdottomasti tarvitsee. Meidän koulujärjestelmämme kehittämisen kannalta on välttämätöntä, että meillä on juuri erilaisia pedagogisia vaihtoehtoja. Olen kannattanut ja edelleen kannatan esimerkiksi steinerkoulujen olemassaoloa.

Ongelma on siinä, että jos julkinen valta eli valtio ja kunnat ryhtyvät nyt yhtä aikaa täysipainoisesti perustamaan ja tukemaan yksityisiä kouluja ja antamaan niille valtion-apua, aivan varmasti jää peruskoulu tässä tilanteessa kehittymättä. Tämä olisi tavattoman onnetonta, koska peruskoululla on paljon hyviä vaihtoehtoja tarjottavanaan. Se on erinomainen koululaitos vain yhdellä edellytyksellä. Se edellytys on se, että nyt nopeasti peruskoulun sisäistä kehittämistä ryhdytään toteuttamaan, muuten peruskoulu jää jalkoihin.

Ed. Tainalle haluaisin todeta, että varmasti on, ed. Taina, niin, että tämä on ideologinen kysymys. Itse kyllä haluaisin luoda koulujärjestelmää sellaiseksi, että se olisi tasa-arvoinen ja antaisi kaikille Suomen kansalaisille, nuorille, mahdollisuuden saada hyvää opetusta. (Ed. Taina: Sehän puoltaa vaihtoehtoja!) — Mutta meillä ei ole voimavaroja kehittää kahta järjestelmää, ja se on tuhlausta, joudutaan rakentamaan kaksi koulua ja, kuten ed. Pystynen aivan oikein

totesi, kyllä ilman muuta yksityiskoulujärjestelmän luominen maahan vie voimavaroja enemmän (Ed. Zyskiewicz: Oulun yliopisto riistää voimavaroja Helsingin yliopistolta!) ja on sillä tavalla kalliimpaa.

Ed. Riihijärvi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu paljon ja monelta kantilta arviointeja käsiteltävänä olevasta laista, erityisesti steinerkouluista. Mielestäni lakiin sisältyy monia ongelmia, kun se on nostamassa steinerkoulut erityiseen asemaan ja kun toisaalta tiedetään, että takana on separatistinen pyrkimyskin vetäytyä kokonaan omaan järjestelmään, joka perustuu antroposofiaan, josta täällä on ansiokkaasti puhuttukin. Mielestäni laki on vielä niin keskeneräinen, että meidän koululaitokselle on varmasti onneksi, että laki täällä kertaan hylätään. Tehdään sellainen laki, joka tuo oikeutta kaikille, kaikille kukille eikä pelkästään steinerkoululle.

Ed. Hacklin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron pääasiassa ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuorojen johdosta. Haluan painokkaasti todeta, että peruskoululla on tunnustettu asema ja se sen aseman ansaitsee. Sehän takaa tasa-arvoisen koulutien kaikille suomalaisille lapsille. Peruskoulun sisäinen kehittäminen on oleellisin asia, mitä Suomen koulupoliitikassa lähiaikoina tulee tehdä, niin kuin ed. Isohookana-Asunmaa sanoi.

Kun hän ensimmäisessä puheenvuorossaan epäili, riittääkö innostusta kehittämiseen, niin haluan väittää, että riittää. Se näkyy koulutuspoliittisesta selonteosta ja myös tämän lain mietinnössä, jossa pontena esitetään, että peruskoulun sisällä pitää voida saada resursseja myös erilaisiin pedagogisiin kokeiluihin, ja toivotaan, että yhteys steinerkoulujen ja peruskoulun välillä niissä kunnissa, joissa steinerkouluja on, toimisi ja saataisiin pedagogisia virikkeitä myös steinerkouluista peruskoulun puolelle. Tämä todetaan myös mietinnössä.

Haluan vielä todeta tasosta, kun siitä on täällä keskusteltu, että kyllä toki peruskoulussakin samalla luokalla on hyvin eri kehitysvaiheissa olevia lapsia ja nuoria. Tämä näkyy erityisesti murrosiässä. Muistutan mieleen, että koulutuspoliittisessa selonteossa on valiokunta yksimielisesti ollut sillä kannalla,

että ruvettaisiin kokeilemaan mm. luokattomia yläasteita. Silloinhan ei voida tasoa mitata luokka kerrallaan, niin kuin nykyään, vaan lapsen ja nuoren omasta opiskelutahdista lähtien.

Ed. Renko: Arvoisa puheenjohtaja! Kollegat toteavat, että on jo todisteltu ihan tarpeeksi. Mutta minusta on syytä edelleen painaa mieleen se, että steinerkoulujen keskustelu saa kohtuuttoman suuren painoarvon ja kuitenkin on kysymys erittäin suurista koulutuspoliittisen linjanvedon näkemyseroista hallituksen sisällä. Toisaalta täytyy tietoenkin ihailla, että sosialidemokraatit ovat näin vähällä röykytyksellä päässeet ja uittaneet tämän lain eduskunnan isoon saliin saakka. Aivan selvästi he ovat viimeiseen hengenvetoon saakka, muistaakseni ed. Jaakonsaari toisessa käsittelyssä käytti tällaisen puheenvuoron, peruskoulun kehittämisen kannalla. Kysynkin, miksi te annoitte tämän lain tänne, kun käy ilmi, että jopa RKP:ssa ollaan tämän hylkäämisen kannalla.

Toisaalta kouluhallituksen pääjohtaja Erkki Aho on esittänyt keskushallinnon kannanoton kahteen kertaan hallitukselle, että peruskoulun tuntijakoa lähdetään kehittämään ja sisäiseen kehitystyöhön lähdettäisiin. Mitä tarkoittaa peruskoulun kehittäminen, jos ei tehdä toimia? Tämä hallitus istuu vielä monta kuukautta. Sillä olisi aikaa tehdä kiireellinen päätös työryhmien asettamisesta peruskoulun kehittämiseksi. Meillä on monta pontta sivistysvaliokunnasta lähetetty tähän suuntaan ja viestit pitäisi viedä perille, jos todella on peruskoulun kehittämisen kannalla. Mutta te ette tee vakuuttavaa työtä, ja tässä suhteessa on ihan oikein, että vielä todistellaan, koska pallo on hukassa ja koulutuspoliittinen linja tältä hallitukselta on hukassa.

Kokoomuksen kanta on tullut ihan selvästi ilmi, että halutaan kehittää tähän maahan yksityiskoulujärjestelmää ja vertailevia, kilpailevia ja vaihtoehtoisia kouluja. On tietenkin seuraavan hallituksen asia, mihin suuntaan lähdetään, ja resursointikysymys eittämättä tulee siihen mukaan.

On turha väittää, ettei jo tämä laki, saatikka sitten jos tie avataan kokonaan vaihtoehtoisille kouluille, tuo lisäkustannuksia. Jokainen peruskoululapsen isä ja äiti haluaisi lapselleen pienen, turvallisen, hyvän,

pedagogisen koulun. Miksi ei enemmistöväestön lapsille anneta pieniä kouluja, vaan pidetään koulut mammuttikokoisina? On hyvin vaikea saada koulupiirien jakoja ja erittäin vaikea saada ryhmäkokoja pienemmäksi. Erittäin vaikea on saada kokeilulupia. Löytyy vaikka kuinka paljon jarruja, joita vasemmisto nimenomaan on ylläpitänyt. Näin ei tasa-arvon puitteissa nostateta yhteiskunnassa paineita peruskoulun kehittämiseen. Meillä syntyy nähtävästi seuraava lakimuutosesitys näitten paineitten tuloksena ja avataan koko kilpaileva koulujärjestelmä eli mennään kohti Tanskan mallia, joka on kallis malli. Mutta voi olla, että siltä ei välttyä, mikäli ei peruskoulua nopeasti ruveta kehittämään ja vastata vanhempien vaatimuksiin ja haasteisiin.

Tämä yksityiskoululaki, joka tässä nyt on, tuo joka tapauksessa kunnille maksuvelvoitteita. Siellä on se ensimmäinen ehto, että kunnanvaltuustot tekevät sopimuksen. Mutta ilman kotikunnan maksusuostumusta ei synny laskuja. Jos kunta ei tee tätä maksusopimusta, niin kuitenkin vanhemmille jää vapaus panna lapsensa edelleenkin steinerkouluun satojenkin kilometrien päästä, jonka jälkeen kysytään, koditko maksavat. No, näin on. Eli tämänkin lain sisällä jää edelleen yksilöllistä eriarvoisuutta. Tämä laki ei voi olla pysyvä näistäkään syistä.

Tämä laki tuo kahden tyypin korvaavia kouluja: niitä, jotka noudattavat mahdollisesti kunnan opetussuunnitelmaa, ja niitä, joilla ei ole koulupiiriä ja jotka noudattavat omaa opetussuunnitelmaa, niin kuin hyvin moneen kertaan on todettu.

Meillä on tuhat lasta, joita varten tämä laajennus tehdään. Ihmettelen, että hallitus ei ole valinnut sitä linjaa, että voimassa oleva steinerkoululaki olisi avattu, jos tämä kerran on tarkoitettu steinerkoululle, niin kuin todetaan.

Kyllä tässä yhteiskunnassa löytyy minkälaisia mielihaluja tahansa perustaa oma koulu, pitää yllä sitä säätiönä ja yhteisönä ja sen jälkeen ruveta valittamaan köyhyyttä ja vaatia yhteiskunnan vastaantuloa. Jos me lähemme tälle linjalle, joka nyt suodaan tuhanalle lapselle ja heidän vanhemmilleen, niin se on kyllä hyvin arveluttava linja. Silloin olisi ollut, jos steinerkoululaisia olisi haluttu tukea, olemassa olevan steinerkoululain avaaminen laajemmaksi, paljon turvallisempi

tie kuin tämä toinen vaihtoehto, minkä hallitus valitsi. Ilmeisesti se on valittu tietoisesti ja lähdetään siitä, että peruskoulu painuu alaspäin ja meille tulee kilpailevia kouluja, yksityisiä kouluja, eri puolille maata. Tämäkö on tasa-arvoa, minä kysyn suoraan edelleenkin sosialidemokraateilta. Mielestäni se ei ole tasa-arvoa.

Ymmärrän ed. Almgrenin tuskan, se on näkynyt selvästi jo valiokunnassakin, ja viereistä seuranneena voi joskus kysyä, että jos freinet-, montessori- ja steinerpedagogiikka ovat kansainvälisesti tunnettuja, niin eikö sitä ole kristinoppi, jolla on selvät arvot ja normit. Kirkko on pannut koululaitoksen monissa maissa pystyyn ja edelleenkin harjoittaa tätä toimintaa lähetysmaissa. Se suljetaan tästä pois, joten tämä on heikko laki.

Mielestäni tämä on huonoin laki, mitä minun eduskunnassa oloikanani on tullut, koska tämä jättää avoimia tyytymättömyysepäkökeitä eri maailmankatsomusten kannalta taikka myös pedagogiselta kannalta, resurssipuolen kannalta jne., vieläpä visioihinkin nähden.

Aivan hyvin ymmärrän kokoomuksen lähdekohdan, että tätä ollaan viemässä eteenpäin ns. takataskulakina, jos keskiaste ajetaan nuorisokouluun, mihin me törmäsimme mietinnössä viime viikolla. Mutta jos se siihen sisäisesti kokeilujen kautta viedään, niin kun tämä laki on voimassa, meillä on mahdollisuus perustaa yksityisiä lukioita. Tässä suhteessa sosialidemokraatit ovat kyllä sitoneet itsensä aikamoisen vaikeaan lakiin. En väärin luule povaavani, että tämä laki on hyvin lyhytaikainen.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti katsoisin, että meidän pitää luoda koulutusjärjestelmä, jossa on paljon joustavuutta ja erilaisia mahdollisuuksia, pitää kehittää nykyistä peruskoulua, yhteiskoulua, ja luoda siinä vaihtoehtoja, mutta myös tukea steinerkouluja, jotka ovat osoittautuneet hyviksi kouluiksi, myös sitten tukea montessori- ja muita pedagogiikkoja, kun niitä ilmestyy tähän maahan.

Mitä tulee kristillisten otteeseen meidän koululaitoksestamme, se on jo tällä hetkellä erittäin voimakas. Minun mielestäni ei siltä taholta pitäisi olla mitään kateutta eikä mitään valittamista, koska kristilliset hallitsevat koko koululaitostamme tällä hetkellä.

Olen siis tukemassa tätä lakia juuri sen vuoksi, että vaihtoehtoja pitää olla nuorille ihmisille. Steinerkoulu sopii joillekin erittäin hyvin. Minulla on kokemuksia omista lapsistani, jotka ovat siellä olleet. Joillekin se ei sovi. Heillä pitää olla muita vaihtoehtoja koulunkäynnissä.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Ed. Renko ihmetteli, miksi kristinuskoa ei hyväksytty tällaiseksi opiksi. Se on todella hyväksytty meidän peruskoulussamme tunnusluonteellisen uskonnonopetuksen muodossa sellaiseksi opiksi, jota enemmistö Suomen koululaisista lukee ja jonka opetuksista tavallisessa peruskoulussa nauttii, joten sen suhteen ei pitäisi olla huomauttamista.

Toinen asia: kunnille tulevat maksuvelvoitteet. Kunnat joutuvat maksamaan sen rahan, josta ovat säästäneet näiden tuhannen oppilaan kohdalla; ne koulut saavat siis sen saman rahan, jonka peruskoulut. En minä ymmärrä, että voi kovin paljon kritisoida, jos nämä tuhat oppilasta nostetaan samaan tilanteeseen, jossa muut peruskoulua käyvät oppilaat nyt ovat.

Mitä tulee peruskoulun kehittämiseen, olen lähes kaikkien niiden kanssa samaa mieltä, jotka siitä täällä puhuivat. En kuitenkaan usko, että peruskoulu voi kehittyä keskusjohtoisesti, että nyt päätetään, että aletaan kehittää peruskoulua ja lähdetään kehittämään tätä järjestelmää, vaan uskon, että peruskoulua pitää tästä eteenpäin kehittää koulukohtaisesti ja omaksua sen jälkeen hyvät tulokset muissakin kouluissa. Tähän koulukohtaiseen kehittämiseen peruskoulun kouluyksiköt tarvitsevat yhä enemmän vapauksia. Meidän on luotettava yhä enemmän opettajien, koulujen johtokuntien, vanhempien innostukseen ja ammattitaitoon ja lähteä kehittämään sitä alhaaltapäin eikä niin, että täältä ylhäältä aletaan antaa ohjeita, miten te nyt sitten kehitytte siihen toivottuun suuntaan ja toivotulle tasolle.

Kun ed. Renko viittasi siihen, että tässä-hän kohta voi toteuttaa millaisia mielihaluja tahansa koulujen perustamisen suhteen, niin tänä päivänä juuri niin voi tehdä. Kaikki saavat tänä päivänä perustaa kouluja. Jostakin syystä steinerkouluja on tullut 13 ja muita kouluja kovin vähän. Ilmeisesti kysyntää steinerkoulun kaltaiselle opetukselle on, ja minun mielestäni se pitää ottaa täällä

tosiasiana. Ihmiset ovat halunneet valita sen ja meidän tehtävämme on nyt reagoida, antaa sille yhteiskunnan tukea.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Ed. Renko mielestäni on täysin oikeassa vaatiessaan peruskoulun kehittämistä ja esittäessään kysymyksiä siitä, miksi ei ole tehty enemmän peruskoulun kehittämiseksi. Tässä suhteessa kritiikin aihetta on varmasti paljon. En kuitenkaan näe asiaa siten, että nyt esillä olevan lain hyväksyminen olisi pahin este tai yleensäkin paha este peruskoulun kehittämiseksi. En asettaisi sitä sillä tapaa vastakkain kuin ed. Renko äsken puheenvuorossaan.

Tosin myönnän, että en minä ole niin kovin innostunut tästä hallituksen esityksestä enkä steinerkoulujärjestelmästä. Mutta tällainen koulu on syntynyt, niitä on eri puolilla maata, niissä on satoja lapsia. Kannan huolta näistä lapsista ja myös niistä lasten vanhemmista, jotka muutoin joutuvat ne suuret kustannukset maksamaan, jotka tästä koulusta ja koulujärjestelmästä aiheutuvat.

Toivon kovasti, että ei tällä lailla olla synnyttämässä tai tukemassa mitään rinnakkaista koulujärjestelmää ja tässä mielessä olen hallituksen esityksen hyväksymisen kannalla sellaisin saatesanoin kuin valiokunnan mietinnössä on esitetty.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatteja on arvosteltu monissa puheenvuoroissa siitä, että me emme halua kehittää peruskoulua. Sen vuoksi haluan muistuttaa peruskoulun historiasta sen, että kun aikanaan päätettiin lähteä kehittämään yhtenäiskoulujärjestelmää, joka johti sitten peruskouluun, sen puolesta äänesti tässä salissa vasemmisto ja kolme oikeistoon lukeutuvaa kansanedustajaa, nimittäin kansanedustaja Leinonen silloisesta kansanpuolueesta, ed. Saalasti ja ed. Kervinen keskustapuolueesta, siis vasemmiston lisäksi. Lisäksi keskeinen henkilö, että tämä asia lähti eteenpäin, oli silloinen sosiaalidemokraattinen kouluhallituksen pääjohtaja Reino Oittinen, joka sitten opetusministerinä aikanaan esitteli eduskunnalle peruskoululain. Olen tyytyväinen siihen, että nyt kuitenkin tämä tunnustetaan saavutuksena, mutta toivoisin muistettavan tämän historian, myös sosiaalidemokraattien osalta.

Rinnakkaiskoulujärjestelmän yksi haitta on, jos tuodaan paljon näitä yksityiskouluja, korvaavia kouluja, joista nyt on puhe, että se maksaa yhteiskunnalle enemmän. Yhteiskunta on rakentanut peruskoulut, palkannut opettajakunnan ja ottanut kannettavakseen muut yleiset kustannukset. Jos niiltä vedetään oppilaita pois ja heille järjestetään muu koulutus, on aivan selvää, että koulutuksen kokonaiskustannukset yhteiskunnassa nousevat. Niinpä oikea periaate tietyksi olisi se, että ne vanhemmat, jotka esimerkiksi YK:n periaatteisiin nojautuen haluavat lapsille jonkin erityisopetuksen, voivat sen tehdä, mutta omalla kustannuksellaan. Yllä mainitusta huolimatta vaikka olen vahvasti tätä mieltä, olen valmis siihen, että pitää olla ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Knuuttila, vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Haavistolle tarkastellakseni asiaa koulun ja opettajan näkökulmasta. Jotta kaikki hienot tavoitteet, joita ed. Haavisto äsken luutteli, toteutuisivat, kyllä silloin on jotakin keskusjohdon taholla tehtävä. Minä haluan viitata siihen, että uudistusten ja peruskoulun sisäisen kehittämisen esteenä tänä päivänä ovat todellakin tuntijakosäännökset, opetussuunnitelma, josta kaksi kolmasosaa on pakollista kaikille, ikäjakoperiaate luokkien muodostamisessa jne.

Vaikka tässä aika paljon on lainuudistuksella muutettu käytäntöä, kuitenkin kaikki oleelliset asiat ovat muuttumattomia, jotka ilman muuta ovat esteenä, että opettajat eivät pääse tekemään sisäistä uudistustyötä. On pakko ottaa huomioon lakisäateiset määräykset. Jos näihin ei pystytä nopeasti muutoksia löytämään työryhmien tai komitean asettamisen kautta, olen itse sitä mieltä, että ilman muuta minäkin äitinä ja kasvattajana haluan, että maahan syntyy yksityiskoulujärjestelmä. Ei kukaan halua lapsiaan pitää koulussa, joka ei ollenkaan kehity.

Ed. Ryynänen: Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin vastata ed. Haavistolle. Vaikkakin yhdyin hyvin pitkälti hänen puheenvuoroonsa ja myös siihen, että meidän on todella päästävä koulukohtaiseen kehittä-

miseen ja uudistuksen on lähdeittävä ruohonjuuritasolta, tarvitaan myös valtakunnallisia säännöksiä, joilla lisätään todellisia mahdollisuuksia kehittämistyöhön puuttamalla tuntijakoon ja antamalla todellista valinnaisuutta.

Valiokunnassa me kuulumme mm. Hakalan koulusta ja sen hyvin innostavasta mallista, joka osoitti, että uudistus ja valinnaisuus voidaan hyvin peruskoulun sisälle tuoda, kun on luovuutta ja on itsenäisyyttä. Itsenäisyyden lisäämiseenhän tähtää myös täällä hyväksytty sääntelyn purkulainsäädäntö, joka sinänsä olisi saanut tulla voimaan ennen kuin tähän vaihtoehtokoululainsäädäntöön puututtiin.

Mutta ongelma, minkä näen todellisenä, jos me olemme tulevaisuudessa — niin kuin täällä kokoomuksen edustajat ovat esittäneet — laajentamassa vaihtoehtokoulu-verkostoa, on siinä, että hyvin suuri osa kehittävästä ja uudistavista voimavaroista, tarkoitan täällä hyvin pitkälti henkisiä voimavaroja ja myös aineellisia, siirtyy peruskoulun ulkopuolelle. Silloin me emme hyödy, niin kuin tarkoitus on, vaihtoehtojen innostavasta voimasta, vaan menetämme mahdollisuuksia, joita meidän pitäisi käyttää peruskoulun sisällölliseen kehittämiseen.

Ed. Knuuttila: Arvoisa puhemies! Jatkan äsken kesken jäänyttä puheenvuoroani, mutta kuitenkin lyhyesti. Vaikka olenkin vankkumaton peruskoulun kannattaja — uskallan sanoa, yksi perustajista — niin suvaitsen myös yksityisiä kouluja ja hyväksyn tietysti asteessa jopa valtion ja muunkin yhteiskunnan tuen, koska näen asian sillä tavalla, että näillä erityisillä kasvatusmetodeilla voi olla annettavaa koulujärjestelmän yleiseen kehittämiseen.

Kun näin on, en vastusta kovin fanaattisesti myöskään ehdotuksia, jotka nyt ovat esillä. Kuitenkin haluan korostaa 77 a §:n 1 momentin 2) kohtaa, jossa ehdoksi asetetaan, että koulun toiminnan tulee hyödyttää maan opetus- ja kasvatustoiminnan kehittämistä. Olkoon tämä myös todellisuutta: muilla ehdoilla tällaisia kouluja alkoon yhteiskunnan tuella ylläpidettävä!

Lisäksi haluaisin korostaa vielä valiokunnan hyvää lausumaa, jossa valiokunta on edellyttänyt, että peruskoulujärjestelmän sisällä suositetaan pedagogisia kokeiluja ja myös

erilaisia kasvatusjärjestelmiä. Siten ei tarvita välttämättä yksityisiä kouluja siinä laajuudessa kuin jotkut muut ajattelevat.

Vaikeaksi minulle kysymys muodostuu niin kuin monelle muullekin sen vuoksi, että nyt annetaan erityisasema koulujärjestelmälle, joka on vieras suomalaisen yhteiskunnan perinteelle. Samalla kielletään erityisasema kristilliseen perinteeseen ja kristinuskoon perustuvilta rinnakkaiskouluilta, joilla niilläkin voi olla annettavana jotain muuta kuin se, mitä peruskoulu sinänsä pakollisen tai tunnistuksellisen uskonnonopetuksen kautta voi antaa. Sen vuoksi näen, että jollakin tavalla myös tämä konflikti on purettava.

Kun tiedän, että huomattava enemmistö kuitenkin täällä käytettyjen puheenvuorojen valossa on lakiesityksen takana, en lähde tässä enempää protestoimaan. Halusin tämän pöytäkirjaan kirjata, koska vähän aikaisemmin, pari päivää sitten, kun asiaan perehdyin, ajattelin, että olen hylkäämässä tätä. Kun ei siihen näytä edes olevan mitään reaalisia mahdollisuuksia, niin toivon, että tämä asia kuitenkin lain sisällön puolesta pystytään hallitsemaan ja tasapuolisuus enemmistön taholta toteutetaan muidenkin kuin steinerkoulun kohdalla. Olen valmis tämän pitkin hampain hyväksymään.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Oli erittäin mielenkiintoista kuulla tässä salissa ensimmäinen sosialidemokraattinen puhe, jossa vähän tunnustetaan, että oltaisiin hylkäämisen kannalla. Nimittäin valiokunnassa teidän ryhmänne jäsenten puheenvuoroissa tämä oli aika paljon esillä, mutta täältä nuo puheenvuoron käyttäjät näyttävät olevan poissa. Ehkä teillä on ryhmäkuri pannut toverit järjestykseen, koska tähän niin vähän nyt on puututtu.

Totean lyhyesti, että keskustalla tässä asiassa on vapaat kädet. Valiokuntaryhmä oli tämän lain hyväksymisen kannalla, mutta meillä on myös näkemyksiä ryhmän sisällä, että tämä on huono laki juuri sen takia, että se antaa steinereille erikoisoikeuden ja haluttaisiin sen laajempaa avaamista. Meillä on tässä ryhmän jäsenillä vapaat kädet.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Keskustelu on mielestäni ollut hyödyllistä erityisesti siksi, että peruskoulun kehittämisellä on ollut varsin suuri ja yksimielinen kannatus.

Toivon mukaan tämä keskustelu on antamassa voimaa ja virikettä koulun kehittäjille: sekä opetusministeriölle, tulevalle opetushallitukselle että kunnan, opettajien ja koulujen tasolle. Kehittämisen suunta on nyt todella tiedossa ja tarvitaan pikaisesti tekoja. Edesauttakoot monimuotoiset kokeilut hyviä tuloksia.

—
 Toinen varapuhemies Pesälä merkitään läsnä olevaksi.

—
 Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Almgren ed. Moilasen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Almgren ed. Moilasen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset, mikäli ne tulevat hyväksytyiksi, jätettäisiin lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Vielä on ed. Almgren ed. Moilasen kannattamana ehdottanut siltä varalta, että lakiehdotukset eivät tulisi hylätyiksi tai jätettyiksi lepäämään, vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, E. Aho, R. Aho, Ajo, Ala-Harja, Alho, Andersson, Anttila, Apukka, Astala, Björklund, Bärlund, Dromberg, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Helle,

Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokinen, Jokiniemi, Joupila, Juhantalo, Junnila, Järvenpää, Järvisalo, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Korkia-Aho, Kärhä, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, P. Lahtinen, Laine, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, P. Leppänen, U. Leppänen, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Löyttyjärvi, Majala, Mattila, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Männistö, Mönkäre, Mörttinen, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Pesälä, Pohjanoksa, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renko, Renlund, J. Roos, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Skinnari, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tenilä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähtämaa, Törnqvist, Uitto, Uosukainen, Wahlström, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Vähäkangas, Vähänäkki, Väänänen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Almgren, Fred, Hautala, Heikkinen, Huuhtanen, Jurva, Kankaanniemi, Kettunen, Kokko, Lehtosaari, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Nieminen, Pokka, Puska, Riijijärvi, Rinne, Savela, Vistbacka ja Väistö.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Björkstrand ja Savolainen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Alaranta, Antvuori, Backman, von Bell, Donner, Elo, Hetemäki-Olander, Joutsensaari, Kanerva, Kauppinen, Kempainen, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, M. Lahtinen, Laurila, Lax, Lindroos, Malm, Melin, Metsämäki, Niinistö, Paasio, Pelttari, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjola, Puhakka, Rehn, T. Roos, Rusanen, Saari, Saari, Salolainen, Suominen, Taxell, Urpilai-

nen, Wasz-Höckert, Virolainen, Vuoristo ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 22 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 42. (Koneään. 252)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksyttyjen lakiehdotusten jättämisestä lepäämään yli vaalien, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös tehdään päätös perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

8) Ehdotukset laeiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 252
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 283

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi kansanopistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 228
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 26
Suuren valiokunnan mietintö n:o 284

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 271
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 285

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 285
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 286

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotukset laeiksi yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin sekä tekijänoikeuslain, oikeudesta valokuvaan annetun lain ja patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 161

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 16

Suuren valiokunnan mietintö n:o 287

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Tekijänoikeuslailla säädellään luovan työn tekijöiden oikeuksia teoksiinsa. Tämän lain soveltamisen alaa laajennetaan käsittelyssä olevan lainsäädäntöehdotuksen yhteydessä koskemaan myös tietokoneohjelmia. Tekijänoikeuslain pohjalta esittävät taiteilijat, kirjailijat, muut kirjallista työtä tekevät, säveltäjäilijät, säveltäjät jne. saavat suojan teoksilleen. Tämän tekijänoikeuslain piiristä puuttuu kuitenkin valokuvataiteen suoja. Valokuvateosten tekijöille suojaa annetaan erillisellä valokuvallailla.

Toisessa lakivaliokunnassa käydyssä keskustelussa hyvin laajasti todettiin, että tämä tilanne ei ole perusteltu, vaan valokuvien osalta pitäisi tekijänoikeuden suoja saattaa samalle tasolle kuin muidenkin teosten.

Valiokunta edellytti perustelulausuman muodossa, että tekijänoikeuslainsäädännön valmistelussa pohjoismaisessa yhteistyössä valokuvan suojaa pyritään kehittämään. Vastemistoliiton valiokuntaryhmän mielestä olisi pitänyt antaa tässä yhteydessä myös tälle kehittämistyölle suuntaa, ja tästä syystä, arvoisa puhemies, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin kuten valiokunnan mietintöön jätetyssä II vastalauseessa eli seuraavasti:

”Eduskunta katsoo, että valokuvateokset eivät luovan työn tuloksina periaatteessa eroa muista teoksista. Tästä syystä eduskunta edellyttää, että valokuvateosten tekijöille turvataan tekijänoikeuslainsäädäntöä kehitettäessä vastaavan tasoiset oikeudet kuin

muiden teosten tekijöille samalla huolehtien muiden valokuvien riittävästä suojasta.”

Ed. Säilynoja: Arvoisa puhemies! Tämän asian etenemisen kannalta on erittäin tärkeää, että koko eduskunta ottaisi myönteisen kannan valokuvan tekijänoikeussuojaan, ja näistä syistä toivon, että todella näin tapahtuu. Kannatan ed. Löyttyjärven tekemää lausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Säilynojan kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 50. (Koneään. 253)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

1) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991

Ensimmäinen varapuhemies: Jatketaan päiväjärjestyksen 1) asian käsittelyä.

Pääluokka 31

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kannatti taas kerran termospullon kanssa

olla puoleltaöin keskuskanslian oven takana, kun on päässyt ensimmäiseksi puheenvuoron pitäjäksi.

Tarkoituksena on oikeastaan käsitellä tässä vain paria asiaa, joista puhutaan myös valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Toinen on valtatie 3 täältä Helsingistä pohjoiseen Tampereen kautta, ja toinen on tietysti tuo ikuinen postikysymys, jota täytyy maltillisella tavalla hiukan ruotia, kun tämänkin asian käsittelyssä ollaan tietyllä tavalla ainakin näin edustuksellisesti loppusuoralla.

Silloin kun liikenneministeriö tai oikeastaan liikenneministeri Vistbacka teki päätöksen kolmostien linjauksesta, moottoritien linjauksesta, Iittalasta Kuljuun, samanaikaisesti valkeakoskelaisia ja muita sellaisia, jotka olisivat nähneet asian toisin, toisin sanoen että linjaus olisi tapahtunut nykyistä linjaa myöten ja suunnassa Valkeakosken kautta, lohduteltiin sillä, että tämä tie tuskin tulee rakennettavaksi tällä vuosituhanalla, tuskin vuoden 2000 jälkeenkään aivan alkuvuosien aikana. Tämä näkemys herätti tietysti jo siinä vaiheessa ärtymystä siinä mielessä, että moottoritietä nimenomaan Tampereelle jatkuvana yhtenäisenä liikenneväylänä on Pirkanmaalla odotettu ja odotettu sen kehitystä näiden vuosien aikana.

On selvää että, kun tulevaisuudessa, toivottavasti jo seuraavan eduskunnan aikana, keskustelu Pirkanmaan läänistä uudelleen viriää ja toivottavasti seuraavan eduskunnan aikana tehdään myöskin päätös Pirkanmaan läänistä, Tampere kasvavana teollisuuden, talouden ja tieteenkin keskuksena on niin voimakas, että tielinjauksen mahdollisimman nopea toteuttaminen Tampereelle saakka on erittäin tärkeä asia. Vain Hämeenlinnaan ja Iittalaan saakka jatkettuna se on suhteellisesti merkityksetön siihen nähden, kuin se on Tampereelle saakka toteutettuna. (Ed. Tenhiälä: On se aika merkityksellinen Hämeenlinnaankin saakka!) — On se tietysti merkityksellinen Hämeenlinnaankin asti rakennettuna, mutta Hämeenlinna on uinuva pikkukaupunki, joka ei koskaan vastaa niitä suuntauksia, mitä Tampereen osalta voidaan odottaa. Kaikki kunnia Hämeenlinnalle, mutta on turha jättää loppujen lopuksi pientä pätkää rakentamatta Iittalasta Kuljuun, kun sen jälkeen, kun tämä osuus on tehty, tien merkitys, vaikutus ja teho ovat moninkertaiset.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä aivan oikein todetaan, että tien rakentamista pitäisi jatkaa yhtäjakoisesti vuoden 93 jälkeen. Siihen mennessä kai tämä tie on Hämeenlinnaan saakka valmis. Jatkamisen Tampereen suuntaan valtiovarainvaliokunnan mielestä pitäisi tapahtua välittömästi sen jälkeen, ja se on aivan oikein.

Valtiolla tahtoo tapahtua usein niin, että joku hyvä ratkaisu ja hyvä suunnitelma toteutetaan vain tiettyyn pisteeseen saakka, sen jälkeen muuttuvat suunnitelmat joko poliittisista syistä tai rahan puutteesta, ja sen jälkeen siihenkin saakka tehty toimenpiteet eivät tuo sitä yhteiskunnallista hyötyä, mitä kokonaisratkaisulla on tarkoitettu.

Rouva puhemies! Toivomukseni siis on, että moottoritien rakentamista jatketaan yhtämittaisesti niin, että se 90-luvun puolenvälin jälkeen olisi valmis myöskin Tampereelle tai oikeastaan Kuljuun saakka — Tampereltahan on muistaakseni 16 kilometrin pätkä ollut tehtynä valmiiksi jo vuosikymmenet.

Mitä tulee linjaukseen, Toijalan vai Valkeakosken kautta, vaikka omaa eduskuntaryhmää edustanut ministeri Vistbacka on päätöksen tehnyt, en ole koskaan hyväksynyt sitä päätöstä henkilökohtaisesti. Ministeri Vistbacka sen varsin hyvin tietää. En arvostele hänen päätöksistään, siihen ovat vaikuttaneet monet syyt. Kysymys on nyt vain siitä, millä tavalla henkilökohtaisesti kansanedustajana tämän asian näen. Ehdottomasti sekä taloudellisilta vaikutuksiltaan että muuten linjaus olisi ollut Valkeakosken kautta perustellumpi, nykyistä tielinjausta myöden, koska Toijalan kautta kulkee jo valtakunnallinen runkorata. Näin ollen moottoritie olisi tasapainottanut kuljetuksia, kun se olisi kulkenut nykyistä linjausta myöten.

Eikä siihen ole esitetty mitään perusteltuja esteitäkään. On puhuttu Rapolanharjusta ja siellä lepäävistä vainajista ja heidän rauhaan, kiviröykkiöistä tai kivenpaloista, joita luulee toinen kirveeksi, toinen puukoksi. Minä arvostan muinaisjäännöksiä ja muinaisalueita, mutta ei se nykyaikana tarkoita sitä, että valtakunnallisen tien ja suojeltavan alueen välille pitäisi jättää 15 kilometriä erämaata, johon pääsee kulkemaan vain tuohivirsut jalassa ja kontti selässä. Tieyhteydet kuuluvat suomalaiseen yhteiskuntaan, eikä pidä lähteä siitä, että ne viedään mahdollisimman kauas tällaisista paikoista. Kolmos-

tien ajateltu linjaus ei olisi millään tavalla näitten kunnia-arvoisien vainajien ja muinaisen elämän rauhaa häirinyt.

Olen edelleenkin sitä mieltä, että pitäisi tulla järki päähän tässä asiassa ja vielä ennen kuin lähdetään tätä rakentamaan, siinä vaiheessa kai on jo viimeinen hetki. Pitäisi vielä kerran, kun tämä kuumentunut keskustelu on tässä vuosikausia pyörinyt, harkita, kumpi, Valkeakoski vai Toijala, ja ottaa siinä huomioon kaikki tekijät. Kysymys ei ole minun henkilökohtaisesta näkemyksestäni sellaisenaan, vaan liikenneministeriössä varmasti monet erinomaisen hyvät asiantuntijat olivat selkeästi sitä mieltä, että Valkeakosken vaihtoehto on sekä taloudellisesti että kuljetustarpeen kannalta parempi ratkaisu kuin Toijalan.

Tietysti minun pitäisi puhua, koska Toijala ja Valkeakoski molemmat ovat vaalipiiriäni, niin kuin poliitikot yleensä, että esittäisin neljä viisi mallia ja vielä pari vaihtoehtoja niin, että Toijalan ja Valkeakosken asukkaat kumpikin luulisivat, että puhun heidän puolestaan, mutta siihen minun kykyni ei riitä, ja näin en lähde yrittämäänäkään, koska tämä näkemykseni on ollut selkeä jo tähänkin saakka.

Rouva puhemies! Katselen kelloa, 7 minuuttia ja 27 sekuntia on kulunut tähän tielinjaukseen, ja nyt tielinjaus on jo muutettu Toijalasta Valkeakoskelle. Näin nopeasti se tapahtuu, kun tartutaan tiukasti asioihin.

Postikysymys on aika huvittavaakin keskustelua eduskunnassa joskus, mutta kuitenkin keskustelua asiasta, jolla on hyvin suuri merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa. Postipankin kasinopelistä liikkeelle lähtenyt tapahtumasarja on johtanut siihen, että postin suunnitelmat hävittävät valtaosan maaseudun kiinteistä postitoimipaikoista tämänhetkisen suunnitelman mukaan, mitä minulla on tiedossa. Täällä on ministeri Kanerva, joka tietää varmasti asioista paremmin. En tiedä, puuttuuko hän asiaan vai ei.

Kun keskustelu on hiukan viilentynyt postien osalta, on todettava se, että ei kai Suomessa posti lakkaa kulkemasta Pekka Vennamonkaan suunnitelmien toteutumisen jälkeen. Saattaa olla joissakin tapauksissa, että ihmiset ovat tyytyväisempiäkin, toisissa tyytymättömiä, toisissa perin tyytymättömiä.

Tärkein kysymys maaseudun haja-asutusalueen kannalta on se, että näillä alueilla

kylissä niin kuin taajamissakin on aina ollut ”meidän koulu”, ”meidän kauppa”, ”meidän posti”, ja kun postin kyltti revitään pois postin seinästä, elinympäristö muuttuu merkittävästi. Uskon, että maaseudun väestöstäkin suuri osa ajattelee juuri tällä tavalla, elinympäristönsä muuttumista negatiiviseen suuntaan. Heille tärkeiden jo olemassa olevien palveluiden muodollinenkin poistuminen, kyltin pois repiminen, on huono asia.

Viime keväästä välikysymyskeskustelusta alkaen siitä syystä että Pekka Vennamo on tänä päivänä Postin pääjohtaja — eikä ole ollut millään tavalla vaikuttamassa ainakaan eduskuntaryhmän toimenpiteisiin ja päätöksiin eduskunnassa — ja on tehnyt liikelaitoksen johtajana päätöksiä, ne on kohdistettu poliittisesti meihin täällä, tehty meistä postirosvoja ja annettu ymmärtää, että kahdeksan kansanedustajaa Suomessa lopettaa haja-asutusalueiden postit. Luulen, että kukaan Suomessa ei enää tätä usko, mutta kyllä uskoi jossakin vaiheessa, ennen kuin tunteet alkoivat vähän viilentyä näissä asioissa. Tänä päivänä sitä ei kyllä usko kukaan, joka ei sitä välttämättä halua uskoa. Näinhän asia on. Me emme ole olleet posteja kaatamassa tästä maasta.

En lähde mitään historiaa selittämään sen enempää. Olemme tehneet nyt, niin kuin varmaan eräät muutkin, ehdotuksen valtion budjettia varten siitä 200 miljoonan markan määrärahasta, joka tarvitaan kenties siihen, että nykyiset postitoimipaikat haja-asutusalueillakin pidetään pystyssä ja se kyltti ehkä neonvaloilla loistavana seinässä, ja siihen liittyvän perustelulausuman, jolla tämä asia voitaisiin korjata.

Nyt ollaan sitten siinä vaiheessa, viimeisellä rannalla, niin kuin sanotaan, kun huomena tai ylihuomenna äänestetään. Ne, jotka ovat 200 miljoonan markan takana, ovat asialla, muut ovat sitten postirosvoja. Nyt on totuuden hetki, ja tästä ei päästä mihinkään, siitä huolimatta, että täällä kaiken aikaa, kun posteista on keskusteltu, on suoritettu sekä demareiden että myöskin keskustan taholta tietynlaista varjonyrkkeilyä.

Talletuspankkilakien yhteydessä demareitten taholta kai ed. Knuuttila ajoi tietynlaista pakkopykälää Postipankkia kohtaan aivan tietysti ansiokkaasti ajatellen, että kun Postipankki saadaan valtion tehomääräyksellä pitämään Postipankkien palvelut tietyissä

postitoimipaikoissa, silloin myöskin voidaan lähteä siitä, että postit säilyvät. Ed. Knuuttila tiesi varsin hyvin, ettei tämä tule onnistumaan, mutta tällä yritetään vetäytyä pois siitä 200 miljoonan markan äänestyksestä, jonka perään täällä on puoli vuotta huudettu ja nyt kova hätä takana, että mitäs nyt tehdään, kun tulee nappia painaminen, vihreätä tai punaista tai mahdollisesti tyhjää. (Ed. Knuuttila: Viisi ääntä vain puuttui äänestyksessä!) — Katsotaan nyt, mitä puuttuu huomenna tai ylihuomenna, ed. Knuuttila, ja katsotaan demareitten käyttäytymistä, jotka ovat tähän saakka täällä soittaneet suutaan ja näytelleet sormella SMP:läisiä. Katsotaan nyt, kuka äänestää ja mitä äänestää.

Suomen keskusta taas teki ehdotuksen siitä, että postipalvelut voitaisiin viedä pankkeihin tai postimerkkien myyminen mahdollistettaisiin pankeissa. Sekin oli varjonyrkeilyä, jossa halutaan osoittaa, että me ehdotimme näin ja sen takia emme olleet 200 miljoonan markan takana ja sillä tavalla.

Mutta kaikki tämä homma, kaikki, se on teennäistä ja näennäistä. Kahden päivän aikana tulee äänestys, jossa kerralla ratkeaa se, ketkä ovat maaseudun postien säilyttämisen kannalla ja ketkä eivät ole.

Täällähän on nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnössä tehty taas uusi pökkuskonsti. Siirretään muusta pääomasta peruspääomaan 200 miljoonaa markkaa, ja sellaisissa kyläyhteisöissä, jotka ovat tietyn suunnitellun kohteena, säilytetään kiinteät postitoimipaikat, mutta myönnetään selvästi, että haja-asutusalueilla mennään siihen suuntaan kuin Pekka Vennamo on viitoittanut. Tämäkin, en tiedä kenen ajama valtiovarainvaliokunnan mietinnössä kolmas hokkus pökkuskonsti on, on täyttä teatteria ja pelleilyä. Tällä systeemillä ei mikään muutu niissä suunnitelmissa, mitkä Pekka Vennamon taholta on aikanaan, kyllä, tuotu esille.

Tässä asiassa auttaa vain se, että eduskunta hyväksyy 200 miljoonaa markkaa budjettiin rahaa, niin kuin liikelaitoslain pohjalta voidaan tehdä, ja toisaalta ponnen siitä, että ryhdytään nopeasti valmistamaan sellaista lainsäädäntöä, joka pakottaa Postin toimimaan sillä tavoin kuin eduskunta edellyttää. Tällä hetkellä on todennäköistä, että se ei ole niinkään selvää. Näin eräät asiantuntijat väittävät. Mutta ensin tarvitaan 200 miljo-

naa rahaa ja ponsi ja sen jälkeen ryhdytään toimenpiteisiin. Kahden päivän aikana nähdään, ketkä tässä maassa ovat postirosvoja ja ketkä eivät!

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi puhui postien puolesta, mikä on ihan oikein. Vaikuttaa siltä, että keskustan ja SMP:n eduskuntaryhmillä on yhteinen linja asiassa eli 200 miljoonaa markkaa on budjettiin saatava. Mutta ed. Aittoniemi viisaasti vaikeni siitä kysymyksestä, joka meitä muita on askarruttanut, miksi liikenneministeri Vistbacka ei vaivautunut edes tekemään ehdotusta postien säilyttämiseksi silloin, kun hänellä oli valta, eli hallituksen budjettiriihessä syksyllä.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleen kerran ed. Aittoniemen puheesta kuului läpi se suunnaton hätä, joka SMP:llä on omien tekostensa peittämiseksi. Hän väitti, että SMP:tä on syytetty postirosvoiksi. Muutaman lauseen kuluttua hän syytteli sitten jo muita postirosvoiksi. Voin ed. Aittoniemen omaatuntoa keventää sen verran, että ei kai SMP postirosvo ole, sillä ei se vielä postirosvoamista ole, jos vie postin paikkaa ilmoittavat kilvet posteista pois.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa olen siitä samaa mieltä, että todella nyt se äänestys, joka 200 miljoonasta käydään todennäköisesti huomenna, osoittaa, ketkä ovat lunastamassa sen lupauksen, joka annettiin laajalle kylätoimikuntien lähetystöle eduskuntatalon edessä muistaakseni 3 päivänä lokakuuta tänä vuonna. Siellä jokainen eduskuntaryhmä vakuutti, että haja-asutusalueen postit tullaan säilyttämään.

Ed. Aittoniemeä haluan muistuttaa siitä, että liikenneministeri Pekka Vennamon aikana annettiin eduskuntaan laki liikelaitosseudistuksesta nimenomaan Postia koskien ja se yhdessä vaiheessa jo äänestettiin yli valtiopäivien, kunnes se jälleen tuotiin tänne korjattuna ja sen jälkeen tuli hyväksytyksi.

Sen jälkeen, ed. Aittoniemi, hallitus, jossa SMP oli mukana, unohti sen tosiasian, että tämän lain mukaan olisi pitänyt osoittaa oma määräraha niille haja-asutusalueen kan-

nattamattomille posteille, joita ei voida ylläpitää liiketalousperiaatteita noudattaen ihan siitä syystä, että niiden toiminta ei kannata eikä peitä niiden kuluja. Totta kai pitää miettiä, mikä on se palvelutaso, joka säilytetään, mutta kiinteä postitoimipaikka pitää jokaisessa elävässä kylässä olla. Vaikka valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on ponsi-lauselma, jos rahaa ei tule, tällainen ponsi-lauselma ei posteja pidä auki.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vennamon liikelaitoslaki on hyväksytty eduskunnassa, niin kuin tiedämme. Saattaa olla, että Postin osalta muuten, varsinkin kun sillä on kieltämättä ehdottomasti ja todennäköisesti pätevä johtaja tänä päivänä, Posti- ja telelaitoksen toiminnat ripeytyvät, mutta meidän emme hyväksy Vennamon suunnitelmia tässä tapauksessa.

Mitä tulee vanhaan tarinaan siitä, miksi te ette budjettiriihessä esittäneet sitä taikka tätä: Kun budjetista oli valtiovarainministeriön ja liikenneministeriön väliset neuvottelut, ministeri Vistbacka ei ole ehdottanut rahaa, koska Pekka Vennamo oli ilmoittanut, että he eivät tarvitse eivätkä tule sitä käyttämään. Olen huomannut, että budjettiriihi on oikein valehtelijoiden kerho. Aina, kun sieltä on esittänyt joitakin näkemyksiä, ja myös, kun aikoinaan puhuttiin kansaneläkkeistä, siellä olevat henkilöt eivät tunnustavatsiasioita, mitä siellä on tapahtunut. Meidän taholtamme liikenneministeri Vistbackan suulla on vaadittu määrärahaa nimenomaan budjettiriihessä postien säilyttämiseksi. Siitä piti tarkkaan huolta eduskuntaryhmämme, joka lähes kokonaisuudessaan oli paikalla. Tämä on tapahtunut budjettiriihessä, ja sitä ei ole hyväksytty.

Mutta on sitten kuinka hyvänsä, nyt täällä ratkaistaan, mitä budjettiin tulee. Unohtakaamme viha ja karsaus, vai kuinka Seitsemässä veljeksessä sanottiin — ehkä ed. T. Roos muistaa paremmin näitä asioita — mutta nyt on se hetki, jolloin meidän täytyy iskeä ja palauttaa asiat kohdalleen.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Käsitte-len sekä kansanvaltaa sananvapauden tietyiltä osilta että ekologisesti kestävästä liikenne-politiikan kehittämistarvetta. Taloudellinen taantuma tai sen odotukset vaikuttavat mo-

niin muihinkin asioihin kuin suoranaiseen aineelliseen hyvinvointiin ja kulutukseen. Odotukset lähestyvistä lamasta uhkaavat muokata uudelleen suomalaista tiedonvälitystä tavalla, jolla on vaikutusta sanan- ja mielipiteenvapauteen ja moniarvoisuuteen. Sanomalehtien ilmoitustulot ovat jyrkästi supistuneet viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana. Samalla nykyisen hallituksen kuntiin kohdistamat taloudelliset lisärasitukset ovat vähentäneet kuntien ilmoitusmarkkoja. Myös kuljetuskustannukset ovat nousseet suurlehtien omistamien kuljetusyhtiöiden nostettua hintojaan.

Tällainen kehitys on saattanut erityisesti työväenlehdet ja ns. kakkoslehdet taloudellisesti erittäin vaikeaan asemaan. Niiden ilmestyminen alkaa olla suoranaisesti uhattuna. Ellei sanomalehtien julkisen tukijärjestelmän rakennetta pian muuteta tai määrärahoja tuntuvasti lisätä, edessä on lehtikuolemia. Se kaventaisi merkittävästi nykyistä lehtitarjontaa. Kysymys on siis toisaalta sananvapauden kaventumisesta, toisaalta sanomalehtien keskittymisestä yhä harvempien suurten lehtitalojen käsiin. Demokratian kannalta tällaista kehitystä ei voida pitää suotavana.

On syytä kiinnittää huomiota myös ns. ei-kaupallisen paikallisradioluvan saaneiden radioiden toiminnan tukemiseen. Kaupallisten paikallisradioiden ohella Suomessa toimii kuusi yhteisöradiota, ns. ei-kaupallista lähiradiota: Lähiradio Helsingissä, Radio Robin Hood Turussa, Yliopistoradio Tampereella, Radio Haapavesi, Inarin radio, Radio Provinssi Torniossa ja Iniön radio. Yhteisöradioiden toimiluvan ehtona on, etteivät ne saa rahoittaa toimintaansa mainoksilla tai lupamaksuilla. Niiden on siis rahoitettava toimintansa omista varoistaan.

Kansalaisradioihanteen mukaan kaikilla pitää olla tasaveroiset mahdollisuudet saada äänensä kuuluville. Siksi radioasemien on taattava käyttäjilleen tekninen ja osin toimituksellinenkin apu. Nykytilanteessa lähijämielipideradioiden taustayhteisöt joutuvat pitkälti omilla rajallisilla toiminta-avustuksillaan pitämään yllä jatkuvuutta. Kyseisten radioiden työntekijä- ja muut henkilöresursit ovat tästä syystä riittämättömät radiotoiminnan kehittämiseen. Radioiden ohjelma-ajan käyttökorvaukset eivät niin ikään voi nousta kovin korkeiksi. Sehän rajoittaisi

käyttäjien määrää, ja sananvalta jäisi edelleenkin niille, joilla se paljolti jo nyt on. Mainittakoon lisäksi, että lähiradiot harjoittavat myös laajaa radiotoiminnan koulutusta.

Niin sanotut epäkaupalliset radioasemat ovatkin toivoneet valtion budjettiin 2 miljoonan markan määrärahaan yhteisöradiotoiminnan tukemiseen. Malli yhteisöradiotuella löytyy opetusministeriön jakamasta mielipidelehtituesta tai liikenneministeriön lehdille kohdentamasta kuljetuksesta. Tulemme tekemään kyseisen ehdotuksen budjettiin.

Liikennepolitiikasta puhuttaessa käsittelemme aihepiiriä, jota ei itse asiassa ole olemassakaan, ei ainakaan kestävää kehitystä tukevaa liikennepolitiikkaa. Se on vakava puute siksi, että ekologisesti kestävä kehitys on tulevien sukupolvien olemassaolon ehto. Tulevaisuutta ei yleensä voi ennustaa, mutta sitä voidaan suunnitella, voidaan etsiä myönnteistä suunnittelua, uutta, ekologisesti kestävää liikennepolitiikkaa, jossa ihmiset voivat vaikuttaa ja ratkoa ongelmia yhdessä päättäjien kanssa. Eri kansalaisjärjestöt ja kansalaisliikkeet ovatkin ilahduttavalla tavalla mielestäni viime aikoina aktivoituneet toimimaan uuden, ekologisesti kestävän liikennepolitiikan puolesta.

Vaikka rikkipäästöt onkin saatu viime vuosina alenemaan, ei happamoitumista ole saatu pysäytettyä liikenteen kasvun aiheuttaman typenoksidipäästöjen lisääntymisen takia. Lisääntyvä yksityisautoilu sekä raskaiden kuljetusten siirtyminen yhä enemmän maanteille tuottavat enemmän hiilivetyjä, häkää, melua, pölyä ja liikennekuolemia sekä vammautumisia. Teiden suolaus uhkaa lisäksi pilata pohjavetemme. Nopeuksien alentamisella on huomattava vaikutus typpipäästöjen määrään. Ajettaessa 120 kilometrin tuntinopeudella henkilöauto saastuttaa 2,5 kertaa enemmän kuin 80 kilometrin vauhdissa.

Liikennepolitiikan suunta pitäisikin kääntää uusille raiteille. Vasemmistoliitto ehdottaa, että Suomessa aletaan määrätietoisesti suosia raideliikennettä sekä henkilö- että tavarakuljetuksissa. Nopeat luotijunat on otettava käyttöön meilläkin. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy sitä, että osana valtion säästöpäätöstä VR:n radanpidon momentilta on leikattu 25 miljoonaa markkaa. Se on typerää säästämistä, sillä se ei ole itse asiassa mitään säästämistä.

Edelleen vasemmistoliitto on sitä mieltä, että uusia moottoritiehankkeita ei enää aloiteta vaan liikenneinvestointien painopiste siirretään raiteille. Olemme esittäneet vastalauseessa lausumaa, jossa toteamme, että vasemmistoliitto edellyttää, että ympäristösyistä moottoriteiden ja moottoriliikenneteiden rakentamisesta luovuttaisiin ja nopeuksia nykyisillä moottoritieosuuksilla alennettaisiin. Vasemmistoliitto katsoo, että siellä, missä liikennemäärät ovat suuret, voidaan rakentaa useampikaistaisia teitä pyrkimättä moottoritietasoon.

Edelleen vasemmistoliitto on sitä mieltä, että nopeutetaan katalysaattorien asentamista henkilöautoihin, asetetaan henkilöautoille päästöraajat, joita valvotaan katsastuksen tapaan. Kattonepeuksia alennetaan typpipäästöjen ja liikenneonnettomuuksien vähentämiseksi, ja suurimmissa kaupungeissa keskustat rauhoitetaan kävelykaduilla.

Eräiden tietojen mukaan seuraavien 20 vuoden aikana Suomessa on tarkoitus investoida teihin, ratoihin ja lentoasemiin noin 45 miljardia markkaa, josta tielaitoksen osuus on peräti 31 miljardia, siis varsin mittava summa. En ole muuten kuullut rahavartijamme, siis valtiovarainministerin, huolta moimesta rahankäytöstä tulevaisuudessa ja sen suunnittelusta. Valtiovarainministerillä onkin hyvin valikoitu sormella heristely niin kuin tiedämme. Hän ei ole itsekään täällä viime päivien aikana äänestänyt minkään säästämisen puolesta. Näitäkin ehdotuksia olisi ollut käytössä.

On siis pakko tehdä valintoja. Rautatie saastuttaa vähemmän ja kuluttaa vähemmän energiaa. Turvallisuuserokin on murskaava. Maanteillä kuoli 80-luvulla noin 5 000 ihmistä, rautatieliikenteessä vain muutama ylikäytäväonnettomuuksissa. Tulevaisuus siis on kiskoilla, ja rautateiden kehittäminen on paras lääke saasteisiin, onnettomuuksiin, energiakriisiin ja autottomien liikkumisongelmiin. Suomessa on 2,5 miljoonaa ihmistä, joilla ei ole ajokorttia.

Liikenteen saastepäästöt uhkaavat sekä luonnon että ihmisten terveyttä. Suomessa ei ole liikenteen kasvuun perustuvaa todellista tarvetta uusien moottoriteiden rakentamiseen. Nopeusvaatimuksetkaan eivät enää kelpaa perusteluksi moottoriteiden rakentamiselle. Autojen saastepäästöjen hillitseminen edellyttää joka tapauksessa ajoneuvojen

alentamista moottoriteilläkin. Edellä olevan perusteella tuntuu lähes uskomattomalta liikenneministeri Kanerva esitys siitä, että nykyinen hallitus vielä päättäisi 10—15 lähivuoden tiesuunnitelmasta: 700 kilometristä uusia moottoriteitä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi päädyn vielä esittelemään esitykseni Turun tiepiirin konekorjaamon rakentamisen aloittamiseksi. Tämä alkaa olla lähes ikuisuuskysymys. Viimeinen tielaitoksen konekorjaamo, jota ei ole korjattu, on siis tämä Turun tiepiirin konekorjaamo. Aiottu on pitkään, varmasti kymmenen viime vuotta, mutta aina on jouduttu joidenkin säästökohteiden, joidenkin leikkauskohteiden kohteeksi.

Tällä konekorjaamolla ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta enää kauaa hoitaa tehtävää, sillä niin se on, kun kalusto ei sovi sisälle korjaamoon, eipä siinä paljon sitten korjata. Tämä on todella vakava asia, ja se on erittäin tuhoisaa sen tähden, että tämä konekorjaamo korjaa myös lautta- ja lossikaluston. Se on erityisen tärkeä kalusto saaristorikkaassa Varsinais-Suomessa. Ihmettelen, millä tavalla liikenneministeriö aikoo tämän asian huoltaa tulevaisuudessa, mikäli ei rahaa myönnetä tämän konekorjaamon rakentamiseen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä sen, että postien sulkeminen on kyllä minun mielestäni ollut arvoton näytelmä tällä syyskaudella. Kukahen mahtaa ottaa vastuun? Mahtaako vastuu kävellä juuri sisälle ovesta? Kenties. Mutta kuka ottaa vastuun siitä, että Suomessa postipalvelut, kiinteät postikonttorit aiotaan tarvella sillä tavalla kuin nyt aiotaan tehdä?

Vastuunkantajia on löytynyt telakkakriisiin. Ministeri Suominen kantoi kovasti vastuuta. Ministeri Puolanne on myös juuri vastikään todennut kantavansa erittäin suurta vastuuta verohallituksen sotkuista. Mutta postiasiaan ei ole vielä löytynyt vastuunkantajaa. Minä odotan jännityksellä, kuka ilmoittautuu, kun tämä hallitus yleensä on vahvasti esittänyt sitä, että aina löytyy vastuunkantaja.

Yhdyں kuitenkin lopuksi ed. Aittoniemen käsitykseen siitä, että varsinaiset vastuunkantajat löytyvät tästä salista silloin, kun tästä asiasta äänestetään, silloin kun tuo 200 miljoonaa on äänestämisen kohteena. Silloin löytyvät todella ne vastuunkantajat, jotka

Postilaitoksen tulevat joko tarvelemään tai pitämään kunnossa.

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! Liikenneministeriön hallinnonalan pääluokka 31 nostaa esiin tavallista suurempia haasteita. Liikenteen aiheuttamat saasteet ovat jo tällä hetkellä maassamme kohtuuttoman suuret. Niiden aiheuttama uhka ei ole vain kaupunkien ja suurten keskusten alueelle rajoittuva, vaan yhä suuremmassa määrin maahan ja vesistöihin saasteita levittävä. Yhä enemmän on maamme viljelyalueiden läpi kulkevien moottori- ja maanteiden uhka jokapäiväisessä ravinrossamme mukana.

Kaikki liikenteen aiheuttamat uhkatekijät eivät valitettavasti rajoitu voimakkaasti lisääntyviin saasteisiin, vaan toisena vakavana ja varoittavana tekijänä ovat liikenteen aiheuttamat onnettomuudet, joita rattijuopous omalta osaltaan lisää. Tälläkin hetkellä maamme sairaaloissa ja hoitolaitoksissa makaa satoja nuoria ihmisiä lopullisesti liikuntakyvyttöminä liikenteen vammauttamina. On valitettavaa, että tämä jokaisena viikonvaihteena ihmisiä tappava ja lamauttava liikenteen kasvava uhkatekijä jää liian vähälle huomiolle. Niitä asioita nähdään ehkä sadan millin juttuina jossain lehtien sisäisivuilla. Autoa ei koeta vaarallisena julkisen tiedotustoiminnan piirissä, ennen kuin sattuu monia ihmishenkiä vaatinut kolari ja suuria aineellisia vaurioita aiheuttanut tapahtuma.

Liikenteen jatkuva kasvu edellyttää, että tähän uhkatekijään paneudutaan sen vaatimalla vakavuudella. Olisi aika jo lainsäädännön tasossa pyrkiä vaikuttamaan nykyistä paremmin tähän vakavaan, kansalaisten terveyttä ja elämää uhkaavaan tekijään. Sitä ei enää voida sivuuttaa vain pienillä uutisilla päivälehdissä. Liikennepolitiikka on sellainen haaste nimenomaan lainsäätäjille, että siihen on tartuttava täydellä vastuulla. Sen edellyttää julkisen liikenteen toimivuuden parantamista ja ennen kaikkea raideliikenteen ottamista uudella tavalla suunnittelun ja kehityksen kohteeksi. Se edellyttää myös yksityisautoliikenteen nykyistä tärkeämpää seurantaa ja kartoittamista. Tämän alueen suunnittelu ja järjestäminen on ajastaan jäljessä. Siitä kertoo selvää kieltään esimerkiksi täysin tarpeeton autolla ajelu kaupunkien keskustassa.

Meillä kerrotaan Japanin hyvistä liikennejärjestelyistä. Se onkin Suomea edellä, koska

maksu kerätään jopa kilometrin ja lyhyempienkin matkojen välillä ja useita kertoja kaupungin alueella. Silloin ei tee mieli turhaan ajeluun. Meillä sen sijaan saa ajella kaupungin ruuhkaisilla väylillä samaa rinkiä vaikka koko päivän ja iltaisin tämä on muotia. Kuinka monta tuntia tahansa liikennettä voidaan olla tukkimassa tarpeettomastikin. Minkäänlaista haittaveroa ei myöskään ilman pilaamisesta meillä ole. Ajat sitten täysin turhaan ja ajan kuluksi tai ajat työmatkaasi, kustannus on sama.

Suurella äänellä mainostetut katalysaattorit eivät kaupunkiajossa vastaa lainkaan sitä tarkoitusta, jota varten niitä kehoitetaan hankkimaan ja jonka perusteella niitä kovasti mainostetaan. Kaupunkiajon vauhti ei yllä sille tasolle, jolla katalysaattorit toimivat. Moottoriteillä ne saattavat olla hyödyksi vähentämällä viljelyksille muutoin leviävää saastetta.

Raideliikenteen kehittäminen niin pitkillä matkoilla kuin kaupunkiseudun lähiliikenteessäkin, toimivuuden parantaminen, on tulevaisuuden haaste. Esimerkkinä rautateiden palvelujen parantamisesta on se, että vihdoinkin Turku—Helsinki-välille saadaan sähköistetty rautatieliikenne. Saa nähdä, kuinka paljon siihen saadaan varoja ja miten nopeasti se etenee. Joka tapauksessa nyt on lopultakin huomattu, että se on välttämätön ja tärkeä. Tosin Turun eteläisen piirin kansanedustajat ovat asiaa kiirehtineet jo kolmen vuosikymmenen ajan ja jopa eduskunta on siihen osoittanut määrärahan 1970-luvun alussa liikenneministeri Paavo Aitton toimesta. Myöhemmin asialle pantiin jarrut ja tehtiin karhunpalvelus koko suomalaiselle yhteiskunnalle ja raideliikenteen kehittämiseksi. On tehty ratkaisuja, jotka ovat nostaneet radan korjaamisen ja sähköistämisen kustannukset moninkertaisiksi. Jos alkupe-
räisten suunnitelmien mukaan olisi edetty, olisi todella jo tänä päivänä liikenne toimiva.

Tänään rantarata jo toimii siellä suoritettujen korjausten jälkeen aikaisempaa paremmin, mutta suurimmat puutteet ovat edelleen siinä, että henkilökuntaa on vähennetty niin runsaasti, että esimerkiksi aikataulujen tiedusteluihin ei kukaan vastaa. Kuka lähtee nykyaikana asemalle odottamaan junaa muutamien tuntien ajaksi? Ei kukaan, koska ei ole tietoa etukäteen, milloin juna lähtee.

Moottoriteitä lisää vaativa liikenneminis-

teri Kanerva on todellinen vaara Suomelle ja suomalaisille. Juuri moottoritiet ovat myös suurin terveysriski saasteiden lisääntymisen muodossa kautta Suomen, mutta luonnollisesti myös onnettomuusriskit lisääntyvät. Kustannukset puolestaan otetaan kansalta veroina ja poistoina sosiaalisen turvallisuuden, terveydenhoidon ja koulutuksen alueelta. Näinhän käytännössä toimivaan. Kansainvälisten autokauppiaiden asialla oleminen on vaara myös itselle, minä ymmärtäisin. Vaikka saisikin oman auton hyvin edullisesti, tulee vastuu olla muustakin kuin omasta itsestään.

Postin lopettaminen puolestaan on tämän päivän keskeinen puheenaihe. Siitä on jo täällä puhuttu. Siinä on kyllä Vennamon selvä järjen ja käden jälki, sitä ei ed. Aittoniemi voi toiseksi muuttaa. SMP:n liikenneministeri sen puolestaan toteutti. Siellä se taakka nyt on, selittää sitä miten tahansa. ”Kansa kyllä tietää”, näinhän sitä on tavattu sanoa, ja se myös tuntee nahoissaan tänä päivänä sen, mihin tällä ratkaisulla on tultu.

Kansa myös Turussa tuntee hyvin tarkoin, mitä on merkinnyt esimerkiksi lähialueiden postien lopettaminen, jopa 20 000 asukkaan kerrostaloalueelta Hepokullasta posti noin vain vietiin pois kaikista vastalauseista huolimatta. Kaiken lisäksi alueelle, jonne posti siirrettiin, ei ole liikenneyhteyksiä lainkaan. On siis ajettava kaupungin kautta, jotta pääsee postiinsa, ja on vaihdettava autoja matkalla ja tehtävä monen tunnin matka, jotta onnistuu toimittamaan asioitaan: hake-
maan paketin tai mitä tarvitaan. Eikä 20 000 ihmistä ole vähäinen määrä, jolta kaupungin lähialueella viedään posti, eikä tämä ole ainoa valitettavasti. Paljon köyhempänä aikana on maa pystynyt pitämään postin palvelut kunnossa. Nyt on kuljettu taaksepäin, oikein loikkivin askelin eikä kanneta mitään huolta tavallisen ihmisen tarpeista eikä hänen eduistaan. Lasketaan vain oman auton omistajien ja niillä liikkuvien mukaan kaikki suunnittelu, jopa postipisteiden lopettaminen. Kuitenkin suuri osa kansalaisista on ilman autoa. Myöskään nuorilla perheillä ei kaikilla suinkaan ole varaa oman auton ostoon ja käyttöön, eivätkä eläkeläiset ja lapset yleensä omaa autoa käytä, vaan enemmän juuri julkisen liikenteen palveluja.

Näitä tosiasioita eivät maan hallitus eivätkä esimerkiksi yhteiskunnan ylläpitämien

palvelujen suunnittelijat näytä lainkaan ottavan huomioon. Toivottavasti kansa antaa, kun saa sananvuoron maaliskuun vaaleissa, ehkä sitten muistutuksen niille, jotka ovat tällaiseen suuntaan maata viemässä.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jokiselle, en viitsi nyt lähteä perusteellisesti käymään läpi vastauspuheenvuorossa niitä asioita, mihin hän viittasi, mutta haluaisin erään tosiasian kuitenkin todeta hänelle, jos hän ei ole mistään sattunut lukemaan, missä niitä onnettomuuksia ainakin tilastojen mukaan eniten sattuu: vain alle 10 prosenttia nimenomaan yli 80 kilometrin nopeusrajoitusalueilla.

Mitä tulee posteihin, niin silloin kun itse olin siellä mukana, niitä päätöksiä ei vielä tehty. Budjettiriihessä esitin 200 miljoonan markan määrärahaa käytettäväksi avustuksena nimenomaan ylimenokaudella, mutta valitettavasti en saanut silloin tukea, en nykyiseltä liikenneministeriltä, joka ei kylläkään ollut niissä neuvotteluissa silloin, kun ministeriryhmien vetäjät pääministerin johdolla keskustelivat, mutta tämän asian toin myös puhelimesta silloin esiin, jolloin ilmoitin, mikäli muistan oikein, että olen esittänyt määrärahaa, mutta minun ylitseni on kävelty. Jos ed. Jokinen haluaa nähdä sen esityksen, jonka siellä esitin, se on minulla mukana tässäkin tilaisuudessa.

Ed. Pokka: Herra puhemies! Olen vähän hämmentynyt. Oletin, että postien lakkauttamisasia kiinnostaisi meitä useampia (Ed. Laine: Kyllä kiinnostaa!) tässä iltapäivällä keskustelemaan ja käyttämään puheenvuoroja. Onhan tämä ollut ilman muuta tänä syksynä ylivoimaisesti eniten haja-asutusalueiden ihmisiä liikuttanut asia, ja käsittääkseni siitä on ylivoimaisesti eniten tullut palautetta meille kansanedustajille muulloinkin kuin silloin lokakuun 2 päivänä, kun eduskuntatalon portailla oli iso kylätoimikuntien lähetystö. (Ed. Laine: Eikä vain haja-asutusalueiden ihmisiä!) — Aivan, voin ed. Laineelle asiaa sen verran korjata, että ilman muutahan tämä koskee myös taajamien palveluita.

Mutta toivon kuitenkin, että tässä muistettaisiin perusasia. Nimittäin vastuunkantajia olemme me kaikki tässä salissa sen liikelaitoslain mukaan, joka aikanaan täällä

on hyväksytty. Sehän äänestettiin mm. keskustaopposition voimin yhden kerran yli valtiopäivien. Päätösvalta näiden palveluiden osalta on nimenomaan eduskunnalla, ja jokainen meistä kansanedustajista yksitellen ottaa sen vastuun.

Saattaa olla, että tässä talossa ei tällä hetkellä ehkä oikein ole osattu ajatellakaan, kuinka paljon tämä päätös on ihmisten keskuudessa eduskunnan luotettavuuden ja arvostuksen mittari. Hyvin paljon tullaan tämän äänestyksen pohjalta, mikä aivan kohta toimitetaan, ilmeisesti tänään tai huomenna, tekemään sitä arviota, onko meistä kansanedustajista käyttämään sitä päätösvaltaa, joka tälle talolle kuuluu.

Pääjohtaja Vennamosta sanon sen verran, että minun mielestäni hänen toimintansa pitkin syksyä on ollut tavattomasti eduskunnan arvovaltaa aliarvioiva ja kansanedustalaitoksen merkitystä vähättelevä. Hänhän on esikuntineen vienyt postien tappolistaa koko ajan johdonmukaisesti eteenpäin. Kirjeet on ihmisille koteihin lähetetty, mitkä postit suljetaan, mitkä säilyvät, ja saneerausta on viety eteenpäin aivan niin kuin eduskunnan päätöstä ei olisi olemassakaan. Muistan kyllä vieläkin ne television lausunnot, joita pääjohtaja antoi alkusyksystä ja joissa hän ilmoitti, että eduskunta saa tehdä mitä tahtoo. Hän aikoo viedä tämän saneerauksen läpi.

Tässä on periaatteessa tietysti kysymys siitä, että ei pitäisi tehdä arvovaltakysymystä sellaisesta, mikä ei arvovaltakysymys ehkä ole, mutta kyllä tässä myös sellainen asetelma on, kumpi nyt on isäntä liikelaitoslain mukaan, yksi yksityinen pääjohtaja vai tämä eduskunta ja siinä olevat 200 kansanedustajaa.

Päätös täällä tapahtuu yhdellä napinpainalluksella, mutta me päätämme siinä aika monen tuhannen ihmisen palveluista, joiden osalta he ovat veronmaksajina oman osuutensa säällisesti hoitaneet.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on perusteluihin kirjoitettu seuraavaa: ”Haja-asutusalueiden jäsenytyneen kehityksen aikaansaamiseksi sekä palvelusten saatavuuden turvaamiseksi eduskunta edellyttää palvelutasovaatimuksena, että alueellisesti kehitettäväksi suunnitelluissa kyläkeskuksissa ja taajamien alakeskuksissa pysytetään osana palveluvarustusta kiinteä postitoimi. Haja-

asutusalueiden palvelutason parantamiseksi on edelleen aktiivisesti kehitettävä liikkuvia postipalveluja sekä kunnallisten palvelusten ja postilaitosten yhteistyötä.”

Tämä on sellaista liiromlaarumia, jota voidaan ehkä jonkun omantunnon rauhoittamiseksi esittää, mutta eihän tällä ole mitään merkitystä, jos niitä rahoja tai lähinnä nyt Postin tulostavoitteen pienentämistä ei tehdä, jolla nämä palvelut voidaan säilyttää. Käsittääkseni tällä ponsilausemalla tai mietinnön perusteluihin kirjoitetulla kannanotolla ei ole mitään merkitystä, kun katsoo, miten saneerausta nyt viedään eteenpäin. Päätösvalta tulee vasta sitten, kun rahat myös osoitetaan. Toivon todella hartaasti, että me osaisimme nyt olla viisaita ja tehdä sen päätöksen, niin kuin oikein on.

Ed. Metsämäki: Herra puhemies, herr talman! Uusmaalaisena ja erityisesti länsi-uusmaalaisena olen mielenkiinnolla lukenut budjettikirjaa tie- ja rautatiemäärärahojen osalta.

Katsottaessa määrärahojen kehitystä kokonaisuutena voidaan tyydytyksellä todeta, että ne viime vuosina ovat kohonneet sekä nimellisesti että reaalisesti. Määrärahojen suuntaaminen lähinnä päätieverkon kehittämiseen ja Uudellamaalla erityisesti Helsingin ulosmenoteiden, esimerkiksi kolmostien, jota ed. Aittoniemi piti niin tärkeänä, rakentamiseen ja kehittämiseen on kuitenkin johtanut siihen, että alempiarvoinen tieverkko, jopa tärkeät kantatiet, on jäänyt kehityksessä jälkeen.

Koko läntisen Uudenmaan kehityksen kannalta on kantatie 53:n asema keskeinen. Kantatie kulkee läpi koko tämän alueen ja on tärkein tieyhteys sekä henkilö- että tavaraliikennettä ajatellen. Tie on huonokuntoinen ja kapea ja myös mutkikas erityisesti välillä Skogby — Hanko. Se on peruskorjauksen tarpeessa myös välillä Meltola — Mustio — Virkkala. Tie on erittäin voimakkaasti liikennöity, ja suuri osa liikenteestä on raskasta tavaraliikennettä. Tien merkitys on alueen kuntien kehitykselle suuri. Erittäin suuri se on Hangon kaupungille, onhan se ainoa kaupunkiin johtava tieyhteys. Hankoniemellä oleva teollisuus ja Hangon satama ovat rautatiestä huolimatta pitkälti riippuvaisia maantiekuljetuksista.

Hangon sataman kautta tulee vuosittain

maahamme noin 150 000 autoa, jotka kuljetaan Hangosta rekkakuljetuksina edelleen määräraikkoihinsa. Hangon ja Travemünden välillä liikennöivät junalautat, joita jo tällä hetkellä on liikenteessä kolme, kuljettavat vuosittain rautatievaunujen lisäksi noin 15 000 puoliperävaunua, jotka kulkevat kantatiellä molempiin suuntiin. Tie ei ole saanut tarvittavia määrärahoja, ei edes ensi vuoden budjettiin, mitä pidän erittäin valitettavana. Haluan kuitenkin käyttää tämän puheenvuoron, kun liikenneministerikin on paikalla, vastaisuuden varalle, jottei tämä tärkeä tiehanke unohtu, kun vuoden 1992 budjettia aletaan valmistella.

Ei niin paljon pahaa, jottei jotain hyvääkin. Rantaradan peruskorjaus- ja sähköistystyöt etenevät hyvää vauhtia. Budjetissa on ensi vuodeksi varattu kaikkiaan 190 miljoonaa töiden jatkamiseksi. Määrärahan pitäisi olla riittävä, jotta jo hyväksytyssä aikataulussa pysytään. Radan sähköistystöitä tehdään parhaillaan Kirkkonummen ja Karjaan välillä. Kun työ on valmis Karjaalle asti vuonna 1992, parantuvat läntisen Uudenmaan liikenneolosuhteet ratkaisevasti. Karjaa on silloin mahdollista liittää Helsingin lähiliikennealueeseen, mikä antaa aivan uudet mahdollisuudet läntisen Uudenmaan ja Helsingin välisen liikenteen hoitamiseen. Turkuun pitäisi näillä näkymin Helsingistä päästä sähköjunalla vuonna 1994.

Kun tulevaisuudessa jatketaan sähköistystöitä, on läntisen Uudenmaan kannalta tärkeää, että myös Hanko — Hyvinkää-rata voidaan liittää sähköisen liikenteen piiriin. Hanko — Hyvinkää-rataa peruskorjataan parhaillaan, ja olisi aivan luontevaa, että sähköistystyöt tehtäisiin samassa yhteydessä rantaradan kanssa, onhan Karjaa molempien ratojen risteyspaikka. Hanko — Hyvinkää-radan sähköistys helpottaisi myös vetokaluston käyttöä, kun myös Hankoon ja Hyvinkäälle menevässä liikenteessä voitaisiin käyttää sähkövetureita.

Kun julkisuudessa on näkynyt tietoja, että nykyinen liikenneministeri on voimakkaasti satsaamassa kumipyöräliikenteeseen, toivoisin näin junapuoluelaisena, että ministeri todella paneutuisi raide- ja kumipyöräliikenteen hyötyihin ja haittoihin, ennen kuin julkisuudessa kerrotusta 700 kilometriä pitkän moottoritienpätjän rakentamisesta päätetään.

Ed. Wahlström: Herra puhemies! Ensi vuoden valtion budjettiesityksessä ei yritetäkään muuttaa liikenteen painopistettä ympäristöystävälliseen ja energiaa säästävään suuntaan. Raideliikennettä selvästi syrjitään. Radanpitoon esitetyillä määrärahoilla ei kyetä lähivuosisikymmeninä aikaansaamaan muutosta.

On arvioitu rataverkon arvoksi noin 40 miljardia markkaa. Kun kuoletusajaksi lasketaan 30 vuotta, tarvitaan pelkästään rataverkon uusintaan vuosittain 1 300 miljoonaa markkaa. Valtionrautateiden omat suunnitelmat vaatisivat uusiin projekteihin tämän lisäksi 500 miljoonaa markkaa vuodessa. Budjetissa esitetään yhteensä noin 1 500 miljoonaa markkaa, siinäkin on jonkin verran valiokunta nipistänyt. Vajaus on jo siis ensi vuonna 300 miljoonaa markkaa. Ei siis tapahdu painopisteen siirtymistä oikeaan, vaan väärään suuntaan.

Monet ovat tietysti tyytyväisiä siihen, että tienpidon määrärahat ovat kasvaneet enemmän kuin aiemmin. Onhan budjetissa yhteensä lähes 6 miljardia perustienpitoon ja kehittämiseen, kun sama summa radan peruskunnossapitoon ja kehittämiseen on yhteensä puolitoista miljardia markkaa, siis vain neljännes tuosta.

Otetaan esimerkiksi jo mainittu suunta, johon Helsingistä Tampereelle päin rakennetaan moottoritietä. Mutta sinne pitäisi myös rakentaa parempi rautatie. Helsinki — Tampere-rataosuuden tason nostoon kokonaiskustannuksiltaan 2 800 miljoonaa markkaa. Ensi vuodelle esitetään 90 miljoonaa markkaa. Ehkä nyt vähän yksinkertaistan, mutta tämän luvun perusteella on helppo laskea, että tällä rahoitusvauhdilla homma kestää 30 vuotta. Ehkä se onkin hallituksen tarkoitus. Siirryhän tänä aikana yhä enemmän liikennettä maantielle ja moottoritievaatimukset kasvavat ja saavat uutta pontta.

Täällä on jo mainittu, että liikenneministeri Kanerva on lähtenyt tällaista tilannetta ennakoimaan tosiasiaissa esittäessään rakennettavaksi 700 kilometriä moottoritietä lisää 15 seuraavan vuoden aikana. Nyt jo on syytä yhtyä siihen käsitykseen, minkä ed. Metsämäki esitti, että vastaavasti muilla tasoilla, kantatie- ja paikallistietasoilla, ovat puutteet kasvamassa pelkästään kunnossapidon osalta. Meillä on tällä hetkellä runsas 200 kilometriä moottoriteitä, joten lisäys olisi

todella melkoinen. Olisiko lisäys perusteltu, on jo aivan toinen juttu. Selvästi ministerin kannanotto on raideliikenteen kehittämistä syrjivä. Molempien suuntien yhtäaikaista kehittämiseen ei ole varmaan resursseja. On siis valittava painopiste.

Ministerin kumipyöräliikennettä suosiva näkemys ei välttämättä saa tukea kokonaistaloudellisista perusteista eikä missään nimessä ota huomioon ympäristökustannuksia ja saasteita. On tietenkin totta, että meillä on valtion teitä 76 000 kilometriä ja rautateitä 6 000 kilometriä. Rautateitä pitkin ei pääse joka paikkaan, mutta ei rautateiden kehittämiseen liitykään tavoitetta saada rautatie joka kirkolle. Silti on mahdollista siirtää sekä tavara- että henkilöliikennettä raiteille, mutta se onnistuu vain satsaamalla suhteellisesti enemmän raideliikenteeseen. Ministeri Kanervan uljaat moottoritienäyt pohjautuvat oletukseen liikenteen jatkuvasta samanlaisesta kasvusta, mikä viime vuosikymmenen aikana on tapahtunut. Todennäköisesti ja toivottavasti tällaista kasvua ei tapahdu.

Jos hieman jotain aiemmin sanottuja ympäristöpoliittisia, energiapoliittisia perusteita tarkastelee, niin energian kannalta on hyvin pitviä laskelmia siitä, miten edullinen raide-liikenne on verrattuna muuhun liikenteeseen. Jos henkilöliikenteessä verrataan keskimääräisten matkustajamäärien mukaan, linja-auto on matkustajaa kohden runsaat kaksi kertaa, henkilöauto lähes kuusi kertaa, lentokone lähes yhdeksän kertaa enemmän energiaa kuluttava kuin junaliikenne. Tämä perustelu jo sinänsä minusta on aika vakuuttava. Tavarakuljetuksessakin suhdeluvut ovat, riippuen siitä, miten lasketaan, ainakin 1,3—2,7-kertaisesti edullisemmat junan suhteen, vastaavasti myös tietysti silloin, kun sähköenergiaa käytetään.

Mitä ympäristöön tulee, toki on niin, että katalysaattorit tulevat aikaansaamaan parannusta, mutta tällä hetkellä tilanne ei suinkaan ole tällainen. Sitä paitsi, jos ajatellaan sähköjunaliikennettä, niin sehän ei aiheuta välittömiä päästöjä lainkaan. Toki siellä, missä sähkövoimaa tuotetaan, mutta Valtionrautateiden osuushan ei esimerkiksi tällä hetkellä ole kovin suuri koko maan sähkön kulutuksesta.

Moottoriteitä toki perustellaan niin kuin muutakin tieympäristöä sillä, että liikenne yhä kasvaa ja kasvaa ja että sen vuoksi

moottoritiet ovat turvallisempia. Turvallisuusnäkökohdalla erityisesti perustellaan. Se varmasti osittain pitää paikkansa, mutta mielestäni pitäisi miettiä, mitä on tapahtunut meidän liikenneympäristössämme viime vuosina ja vuosikymmeninä. Liikenneympäristö, tiet ja muu liikenneympäristö, on huomattavasti parantunut. Tosin myös liikenne on samaan aikaan kasvanut, niin että vaatimuksetkin ympäristölle ovat suuremmat. Mutta minä en ainakaan voi välttyä siltä, kun katselen tilastoja ja tutkimuksia liikenneonnettomuuksista ja niitten syistä, että useimmiten — en nyt sano prosenttilukua, mutta tekisi mieli sanoa korkea prosenttiluku — syy onnettomuuteen on korvien välissä eikä liikenneympäristössä, auton teknisessä heikkoudessa tai jossain muussa. Siinä mielessä moottoriteiden perustelu kyllä ontuu.

Teiden lisäämistä perustellaan myös sillä, että henkilöautoilla yleensä tehdään paljon matkoja tällä hetkellä. Työmatkoista pääkaupunkiseudulla jo yli 50 prosenttia ja lähes 80 prosenttia työmatkoista tehdään muualla maassa henkilöautoilla. Tähän perusteluun tietysti voisi kysyä, mistä tämä johtuu. Se johtuu siitä, että joukkoliikennettä ei ole kehitetty. Näin ollen tästä saadaan perustelu, joka minusta on täysin väärinpäin käännetty. Eikö pitäisi kysyä, mistä johtuu tällainen työmatkaliikenne? Johtuuko se mahdollisesti siitä, että yhdyskuntarakenne on niin pirstoutunut, ja toisaalta siitä, että joukkoliikennettä ei ole kehitetty.

Minun mielestäni ei ainakaan ole mitään elämisen laatua se, että pääkaupunkiseudulla täytyy perheellä olla kaksi autoa, jotta he voisivat kulkea työmatkansa ja viedä lapsensa päivähoitoon jne. Minusta se ei ole mitään elintäsoa eikä kerro yhteiskunnan terveestä kehityksestä. Siitä syntyy kyllä paljon liikenesuoritetta, jota sitten katsotaan pelkästään siinä valossa, että se olisi jotakin kehitystä. Minusta se on kaikkea muuta kuin kehitystä eikä välttämättä näiden ihmisten kannaltaakaan onnellinen ratkaisu. Mutta tämä taas johtuu hyvin paljon siitä, että yhdyskuntarakenne on kehittynyt hajanaiseksi, asuntojen hinnat ovat ajaneet ihmiset kauas työpaikoista jne.

Lopuksi vielä palaan asiaan, mitä täällä on jo kosketeltu. Tämän budjetin äänestysten yhteydessä voidaan ratkaista se, miten Postilaitosta kehitetään. Kun liikelaitoslaki hy-

väksyttiin, aivan selvästi siinä yhteydessä eduskunta päätti laista, joka jättää eduskunnalle mahdollisuuden päättää palvelutasosta. Jos halutaan palvelutasoa ylläpitää sellaisilakin alueilla, joilla se ei ole kannattavaa, se on mahdollista vain laittamalla budjettiin sitä vastaava määräraha. Se on näin yksinkertaista. Silloin Postilaitoksen on asia hoidettava ja eduskunta voi siinä tahtonsa sanoa.

Mutta näinhän ei eduskunnassa todennäköisesti tule tapahtumaan, vaan hallituspuoleet nöyrästi noudattavat sitä, mitä hallitus on ehdottanut, siitä huolimatta, että koko syksyn täällä on kuultu kauniita puheita siitä, että kaikki ovat puolustamassa Postin peruspalvelujen ylläpitämistä ja kaikki ovat vakuuttaneet, että maaseudun elävänä pitäminen edellyttää myös, että palveluja maaseudulla on. Se asia ratkaistaan todellakin budjetin käsittelyn yhteydessä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä toki tulee äänestämään sen puolesta, että Posti saa nämä rahat. Se kanta meillä on ollut aivan selvä jo hyvin pitkään, ja sen mukaan tulemmme tämänkin pääluokan äänestysten yhteydessä toimimaan.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Wahlström, jos oikein ymmärsin, suhtautui vähän kielteisesti moottoriteiden rakentamiseen ja väitti, ettei niitä voida perustella liikenneturvallisuudella. Ainakin kolmostietä ja sen rakentamista voidaan perustella liikenneturvallisuudella, koska liikenne on erittäin vilkasta ja tie on erittäin kapea ja heikko. Väittäisin, että kolmostie on huonoin tie, mitä meillä on näin suurten kaupunkien välillä kuin Tampere ja Helsinki. Sen korjaaminen ja rakentaminen on kaikkein kiireellisin. En oikein ymmärrä niitä vaatimuksia, mitä esitetään esimerkiksi Turusta tai Lahdesta, että pitäisi rakentaa moottoritie, ja niitä verrataan kolmostiehen, jolloin puhutaan aivan eritasoisista asioista. Toivon, että kansanedustajat sen verran matkustaisivat Tampereen ja Helsingin välillä, että tietäisivät, minkälaisesta tiestä on kysymys.

Ed. Wahlström myös viittasi siihen, että rautatien rakentaminen olisi kiireellinen ja välttämätön Tampereen ja Helsingin välille tai sen korjaaminen. Mikäs siinä. Mielestäni nopeudet kyllä riittävät tälläkin hetkellä.

Missään tapauksessa rautatien nopeuden lisääminen ei saa olla este sille, että kolmostietä ei rakennettaisi. Se on ehdottomasti kiireellinen hanke.

Valiokunta on ottanut mietinnössään myönteisen kannan kolmostien jatkamiseen. Toisaalta ministeri Kanerva on usein puhunut moottoriteiden rakentamisesta yleensä. Minä toivoisin, että ministeri Kanerva ottaisi julkisesti kantaa myös kolmostien tärkeyden puolesta.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minua ihmetyttää, että vasemmiston edustajat, jotka aina haluavat ihmistä pitää arvossaan, eivät kuitenkaan hyväksy sitä, että ihmiset haluavat autoja käyttää. Meillä on tässä aivan selvä syy rakentaa moottoritieitä, koska heti kun autoja on yli 10 000 vuorokaudessa, syntyy ruuhkia, syntyy onnettomuuksia, kuluu bensiiniä ja syntyy saasteita. Moottoritiet, silloin kun ne ovat tarpeen, ovat ehdottomasti järkeviä rakentaa. Sitä osoittaa minusta jo sekin, että Suomi on Euroopan moottoritietilastossa ehkä 14. tai 15. Romanian ja Kreikan kanssa samalla tasolla. Kyllä me olemme sentään huomattavasti kehittyneempi ja teollistuneempi maa tällä hetkellä kuin Romania. (Vasemmalta: Ainakin pitäisi olla!)

Ei myöskään voida sanoa, että liikenne aina vain kasvaa. Eihän se voi kasvaa enää, kun jokainen suomalainen on autossa jo ajamassa; silloin se on se maksimi, mitä saadaan aikaan, jos ulkomaalaisia ei kovin paljon tule mukaan. Liikenne kasvaa ehkä enää vain noin kaksinkertaiseksi. Ei meidän tarvitse rajattomasti moottoriteitä rakentaa. Minusta ministeri Kanerva on aivan oikeassa, kun hän esittää 700:aa kilometriä. Sillä tavalla päästään pitkäksi aikaa liikenneongelmista.

Toinen asia, mikä minua hämmästyttää, on se, että täällä jatkuvasti puhutaan rautateiden merkityksestä henkilö- ja tavarakuljetuksissa. Nämä mallit on otettu Keski-Euroopasta, missä asuu paljon ihmisiä. Jos esimerkiksi Helsingistä Kuopioon rakennetaan nopea luotijuna, sen lipun hinnaksi tulee 8 000 markkaa. En usko, että moni sillä matkustaa.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllähän me toki tiedämme

ne suhteet, mikä on toisaalta rautatie- ja toisaalta maantiekuljetusten välillä.

Mutta minusta ed. Tainan näkemys esimerkiksi Tampereen suunnasta osoittaa juuri tämän, että ei nähdä tätä painopisteajattelua. Sen, että kehitetään samaan aikaan rautatie- ja nopeammaksi ja lisätään sen vetovoimaa ja kapasiteettia, minusta pitäisi johtaa siihen, että moottoritiellä tai yleensä tällä kolmostiellä ei ole niin paljon liikennettä, mikäli siihen todella satsattaisiin. Sen pitäisi olla tavoitteena. Jos Helsingistä Tampereelle pääsee tunnissa matkustamaan, niin en usko, että kovinkaan houkutteleva vaihtoehto olisi tietä kulkea. En minäkään puolusta huonoja teitä, mutta se on toinen asia kuin moottoritiet.

Enkä myöskään kiistä sitä, mitä ed. Tiuri sanoo, kun verrataan Keski-Euroopan tilannetta. Siellä on todellakin hyvin paljon suuremmat matkustajamäärät ja valtavan suuri väkimäärä asuu pienellä alueella verrattuna siihen, mitä Suomessa on. Mutta toki pitää todeta, ettemme varmasti ole missään vaiheessa vaatineetkaan, niin kuin äsken totesin, jokaiseen kylään ja kaupunkiin vedettäväksi rautatietä ja luotijunaa. Mutta jos ajattelee esimerkiksi suuntaa Tampere ja siitä edelleen Seinäjoki — Oulu, sen radan kehittäminen sekä tavaraliikenteen että matkustajaliikenteen kannalta varmasti olisi kannattavaa ja hyvin paljon liikennettä voitaisiin sitä kautta hoitaa.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Wahlströmille toteaisin, että siitä huolimatta, vaikka osittain tavaraliikennettä ja ihmisliikennettä siirtäisikin rautateille, kolmostie on rakennettava uudelleen, koska se on vaarallinen ja huono tie. Se ei missään tapauksessa vastaa nykyajan liikenneoloja.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tästä on oltu hyvin paljon samoilla linjoilla kuin ed. Taina ja luonnollisista syistä. Minä näen kyllä Tampere — Helsinki-rataosuuden rakentamisen sillä tavalla, että ajatus, että yhdessä tunnissa ajetaan Tampereelta Helsinkiin, on aika utopistinen; ehkä en osaa sitä sanoiksi ilmentää.

Moottoritie on tänä päivänä rakennettu jo Tampereelta Kuljuun, toisaalta valmistuu muistaakseni vuonna 1992 Hämeenlinnaan ja

Iittalaan. Ratoja ja moottoriteitä ei pidä rinnastaa ollenkaan toisiinsa. Osuus Iittalan ja Kuljun välillä pitää rakentaa hyvin nopeasti, koska muuten uhraukset, jotka on tähän päivään mennessä tehty kolmostien moottoritieosuuteen, ovat osittain kuin veteen heitettyjä. Siinä vaiheessa kun Tampereesta, joka on myös merkittävä kasvukeskus, tulee Pirkanmaan läänin pääkaupunki, pitää myös tämän tien Tampereelta Helsinkiin olla moottoritien luonteisena valmis. Silloin se palvelee myös muuta pohjoisesta tulevaa valtakunnallista tieliikennettä, jota rautatiet eivät koskaan korvaa.

Rataa ja kolmostietä ei pidä pitää rinnakkaisina, vaan kolmostien nopean toteuttamisen pitää olla ehdoton, ja vasta sen jälkeen ja erillisenä tietysti kehitellään rautatietä. Henkilökohtaisesti katson ja moni muukin kansalainen katsoo rautatien kehittämisen niin, että tunnissa pääsee Tampereelta Helsinkiin, vähemmän tärkeäksi, ja vähän kohautellaan olkapäitä, ja niin teen minäkin tässä.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on tietysti siitä, suunnittelemmeko liikennepoliittikkaa vai emmekö suunnittele. Jos lähdetään siitä, että annetaan tilanteen mennä niin kuin se on mennäkseen, toki meillä tarvitaan moottoriteitä ja tieliikenteelle kovin paljon uusia väyliä.

Toinen asia on, jos pyrimme suunnittelemaan ja etsimään yhteiskuntapoliittisesti järkeviä keinoja, joilla minimoidaan liikenteen tarve ja ohjataan se kansantaloudellisesti järkeville reiteille ja järkeviin liikennemuotoihin. Silloin voidaan tulla erilaiseen tulokseen kuin esimerkiksi liikenneministeri on tullut viikko sitten esittelemissään teeseissä, joissa hän ehdotti mm. 700 kilometriä uutta moottoritietä Suomeen ja suhtautui erittäin varauksellisesti nopeiden junayhteyksien rakentamiseen.

Jos meillä on kehittynyt joukkoliikenne ja yhdyskuntasuunnittelu on toteutettu niin, että liikennemäärä on mahdollisimman pieni, on mahdollista, että tieliikenteessä liikennemäärät eivät kaksinkertaistu kuten on esitetty.

Kysymys kolmostiestä onkin asetettava tähän yhteyteen: Onko mitään järkeä kehittää yhtä aikaa moottoritietä ja nopeita junayhteyksiä samalle matkalle vai voitaisiinko

kenties moottoritieratkaisua esimerkiksi harkita, että rakennettaisiin ohituskaistoja ja sillä tavalla tuon tien vetävyyttä parannettaisiin?

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuollainen hyvin nopea juna Tampereelle vaatii radan, joka on vielä kalliimpi kuin moottoritie. Siinä ei saa olla tasoristeyksiä, ei ylä- eikä alamäkeä eikä paljon kaarteitakaan. Rata on jo aika inhoitavan näköinen ympäristön kannaltakin. Moottoritie on paljon tyylikkäämpi. Moottoritie palvelee lisäksi kaikkia matkan varrella olevia paikkoja ja myös tavaraliikennettä Pohjois-Suomeen ja muualle. Rautatiehän ei palvele kuin kahta kolmea paikkakuntaa matkan varrella, missä se juna pysähtyy, ja on hyvin jäykkä systeemi.

Kun ed. Myller sanoi, että yhdyskunnat pitää suunnitella sillä tavalla, ettei tarvita muuta kuin joukkoliikennettä, niin aika vaikea niitä on nyt ruveta rakentamaan uudestaan, ja olisi vielä valtavan paljon kalliimpaa. Suomalaiset ovat tähän mennessä rakentaneet yhdyskuntansa niin, että asutaan suhteellisen väljästi: on omakotitaloja, rivitaloja ja vastaavia eikä niitä enää voida miksiään muuttaa. Kyllä meidän täytyy tyytyä siihen, mitä meillä tällä hetkellä on, ja rakentaa liikenne sitä palvelemaan. Ei liikenne ole itsetarkoitus, vaan liikenne suunnitellaan sitä varten, että yhteiskunta toimii.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta kukaan ei vain kuvittelisi täällä, että olen samaa mieltä ed. Tiurin, ed. Aittoniemen ja ministeri Kanervan kanssa, ilmoitan nyt jo, että olen täysin eri mieltä. (Ed. Tiuri: Ei ole vaaraa!) Nähdäkseni heidän kaikkien näkemykset näissä kysymyksissä olivat erittäin lyhytjänteisiä ja kapea-alaisia. Tulen myöhemmin omassa puheenvuorossani seikkaperäisesti osoittamaan, kuinka väärässä he ovat.

Koska tämä asia on kuitenkin melko monisyinen, ei kahden minuutin vastauspuheenvuorossa voi tätä perusteellisesti selvittää. Ilmoitan nyt jo, että kannattaa pysyä salissa siihen saakka.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustajakollegani Tiuri kylä pysyi tyyllilleen uskollisena. Hän mielellään

puhuu ydinvoimasta, ja siitä olen varsin pitkälle hänen kanssaan kyllä samaa mieltä. Mutta siinä, mikä koskee raideliikennettä ja tieliikennettä, minusta tuntuu, että ed. Tiuri on kyllä valitettavasti jäänyt ajastaan jälkeen. Jos esimerkiksi katsotaan eurooppalaista kehitystä, jota me ed. Tiurin kanssa aika tarkkaan seuraamme mm. Euroopan neuvoston näkökulmasta, niin kyllä tänä päivänä raideliikennettä Euroopassa eniten kehitetään. Ed. Tiuri sen aivan hyvin tietää. (Ed. Tiuri: Moottoritiet on jo!)

Kyllä, herra puhemies, minun mielestäni varsin erikoista makua osoittaa ed. Tiurilta se, kun hän sanoo, että moottoritiet ovat jopa tyylikkäämpiä kuin rautatiet. Kyllähän jokainen valistunut ihminen myöntää sen, että raideliikenne on ympäristöystävällisempää ja ihmisten kannalta paljon miellyttävämpää kuin moottoriliikenne. Toivon, että ed. Tiuri tässä suhteessa tosiaan muuttuisi vähän entistä eurooppalaisemmaksi.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kovasti samanlaisia ajatuksia ed. Tiurin puheesta minulle heräsi kuin ed. Elollekin. Moottoriteiden vertaaminen tyylikkyudessa rautateihin on varmasti makukysymys, mutta jos tyylikkyyteen vielä lisätään puhtaus, turvallisuus, kyllä ehdottomasti kallistun rautateiden puolelle.

Mikä on kalliimpaa kuin toinen? Meillähän ei ole tällä hetkellä vielä sellaista laskentatapaa liikenteelle, että me voisimme ottaa kaikki yhteiskunnalliset kustannukset huomioon: Mitkä kustannukset koituvat ympäristölle, ja mitä turvallisuusriskejä liittyy? Jos näiden perustalta, sitten kun tällainen laskentatapa on olemassa, tehdään vertailuja, voidaan tulla erilaiseen tulokseen kuin ed. Tiuri.

En missään tapauksessa ole sanonut, että on kehitettävä pelkästään joukkoliikennettä. Yhdyskuntaa on rakennettava ja kehitettävä niin, että joukkoliikennettä voidaan kehittää. Suomi on laaja maa, eikä tietenkään ole mahdollista, että liikenne sujuu pelkästään joukkoliikenteen avulla, mutta niin paljon kuin mahdollista. Alueelliset ratkaisut ja yhdyskuntien rakentamiskäsit eivät saa olla ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiuri kuvaili puheenvuo-

rossaan, kuinka moottoritiet palvelevat ihmisiä ja yksittäisiä paikkakuntia, mutta hän jätti visusti kertomatta sen tahon, jota moottoritiet eivät palvele. Kun moottoritiet eivät palvele tätä tahoa, eivät ne myöskään palvele ihmisiä eivätkä näitä paikkakuntia. Tämä taho on luonto ja ympäristö. Ed. Tiuri ei kerro, että liikenteen saasteet ovat pahimpia luonnon tuhoajia ja saastuttajia tänä päivänä. (Ed. Tiuri: Lehmien jälkeen!) Siitä ed. Tiuri ei kerro sanaakaan. Vaikka hän tietää erittäin hyvin, että vaikka rikkipäästöt esimerkiksi onkin saatu viime vuosina alenemaan, ei happamoitumista ole saatu pysäytettyä liikenteen kasvun aiheuttaman typenoksidipäästöjen lisääntymisen takia. Näiden typenoksidien laskemiseen tarvitaan myös nopeuksien alentamista. (Ed. Tiuri: Katalyysaattorit!)

Toivoisin, että ed. Tiurillekin ekologisesti kestävä kehitys merkitsisi tärkeätä asiaa, sillä ekologisesti kestävä kehitys on meille kaikille, kuten myös tuleville sukupolville, tärkein asia.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tiurihan tunnusti, missä tilanteessa me olemme. Niin kuin ed. Myller sanoi, meillä ei ole ollut kokonaisvaltaista liikennepolitiikkaa, vaan autoilu on vapaasti kasvanut vapaassa maassa ja yhdyskunnat on sitten rakennettu sen mukaan, kuin on tapahtunut. Tästä jälleen seuraa, että näin pitää edelleen jatkaa.

Mutta kierteeseen on joku pysähdys saatava aikaan, jos halutaan todellakin säästää energiaa, säästää ympäristöä ja tehdä ihmisten elämä paremmaksi. En minä ainakaan ymmärrä, mitä onnea siinä on, että pitää istua omassa autossa tunti menen ja tunti tullen työmatkaa tehdessä. En minä näe, että se olisi elämänlaatua tai korkeata elintasoa.

Sitä paitsi ed. Tiuri ajattelee pelkästään Etelä-Suomea, kun hän puhuu lyhentyneestä junamatkasta. Jos junamatka Tampereelle lyhenee tuntiin, niin vastaavasti se lyhenee siellä loppupäässäkin Ouluun ja Rovaniemellekin saakka. Minä toivoisin ainakin, että rataa parannettaisiin aivan Pohjois-Suomeen saakka, jotta sieltäkin ihmiset voisivat tarvittaessa päästä tänne Etelä-Suomeen. Jos taas kokonaistaloudellisesti ajatellaan, Keski-Suomeen saakka olisi varmasti sekä ympä-

ristön että energian kulutuksen kannalta paljon edullisempaa kulkea junalla kuin len tokoneella.

Liikenneministeri Kanerva: Herra puhemies! En aikunut tässä yhteydessä vielä tulla tähän keskusteluun, mutta koskaan joudun kello 19 viimeistään lähtemään, lie nee keskustelun ryödittämiseksi aihetta tässä yhteydessä hieman keskustelua sohaista. Lie nee niin perustaltaan, että kun ed. Wahlström, joka todella edustaa tähän saakka noudatettua liikennepolitiikkaa, asettuu täällä sitä arvioimaan, niin kai sitä sietää sitten minunkin lähteä arvioimaan.

Maassa on harjoitettu liikennepolitiikkaa, jossa on perinteisesti ollut vasemmistolainen liikenneministeri. (Ed. Wahlström: Ei pidä paikkaansa.) — Kyllä on, siellä on liikenneministeriön seinällä taulut heistä, jotka ovat liikenneministerinä tähän saakka olleet. Siellä on ed. Wahlströmin komeat, miehekkäät piirteet myös mukana ja monen muun joko SKDL:n tai sosialidemokraattisen puolueen kavereiden kuvat. Linjaa ei ole tietysti voinut nopeasti muuksi muuttaa SMP:n liikenneministerikausi.

Mutta kiistatta maassa tarvitaan radikaaliakin liikennepolitiikan muutosta sen todella vanhakantaisen liikennepolitiikan jatkeeksi, johon Suomessa on tähän saakka tultu, jonka liikennepolitiikan suurimpia arvostelijoita ovat täällä vasemmiston kansanedustajat. Suuresti ihmettelen, miten samat edustajat, jotka itse ovat luoneet linjan, asettuvat täällä sitä uljakkaasti vastustamaan argumenteilla, jotka ovat näennäisesti kovinkin sutjakkaita.

Tosiasiahan on se, että meillä on liikennepolitiikassa harjoitettu niin takaperoista suhtautumista moniin keskeisiin ja olennaisiin kehittämishankkeisiin, että jos meidän tulisi esimerkiksi kyetä elinkelpoisesti ja iskukykyisesti kilpailemaan Euroopan integraation luomassa haasteessa, niin huonosti hommasa käy. Liikennepolitiikka on hyvin strategisessa roolissa, sillä liikennekustannukset esimerkiksi, ed. Elo, joka on asiasta taatusti kiinnostunut, ovat elinkeinoelämän kannalta suurempi menoerä kuin konsanaan energiainvestoinnit, joten emme puhu kovin pienestä asiasta tältä osin. Minkälaiseksi kokonaisuus järjestetään, on Suomessa keskustelematon kysymys.

Minä olen yrittänyt muutama päivä takaperin hieman avata keskustelua, jotta voitaisiin päästä sellaiseen kansalaiskeskusteluun, joka tässä suhteessa mielestäni on välttämätön. Jo tällä hetkellä on tietysti hyvin selvästi nähtävissä se, että meillä suositaan — totta kai ja aivan oikein on näin tehty — sinällään raideliikennettä. Ei kai täällä kukaan sitä asetu vastustamaan, katsotaan sitä liikennesuorituksen valossa, kansantalouden vinkkelistä tai niitten ihmismäärien välitystä ajatellen, jotka rautateitä pitkin matkustustarpeensa tyydyttävät. Vaikka meillä on satsattu voimakkaasti rautateihin, siitä huolimatta yli 90 prosenttia ihmisistä käyttää maanteitä. Sen sijaan maantieliikennettä ei ole kehitetty. Niin kuin totesin, viimeisen parinkymmenen vuoden aikana, jolloin liikenne on meillä kasvanut huikeasti, on rakennettu 27 kilometriä moottoriteitä. Siinä on vasemmiston liikennepolitiikan koko kuva: sairaalloinen suhtautuminen siihen, mitä maantieliikenteen kehittämässä tapahtuu.

Meillä tullaan jatkossakin suosimaan epäilemättä a) joukkoliikennettä ja b) kokonais kuvassa myös rautatieliikennettä. Rautatieliikenteen pitää myös uskaltaa ottaa rehdisti vastaan se keskustelu, jossa katsotaan, kuinka paljon kustannuksia per henkilö ja per kilometri tuo liikennemuoto aiheuttaa suhteessa muihin liikennemuotoihin. Keskusteluun pitää mielestäni rehdisti ja avoimesti mennä eikä ruveta täällä puhutaan sellaista tekstiä, jonka vastaavuutta ei voitaisi myös numeroitten valossa todentaa.

Suomen kannattaa pitää mielessä herkän luontonsa ja meidän kansallisuusvarallisuutemme luonne, siis ennen muuta metsät, ja ottaa huomioon hyvin tarkasti se, että liikenteen aiheuttamat päästöt ovat niin minimaalisia kuin mahdollista. Tässä suhteessa Suomi on pyrkimässä tällä hetkellä Euroopan eturiviin. Mitään ei tehty sen enempää itäautojen kuin muittenkaan autojen päästöjen vähentämiseksi silloin, kun meillä oli vasemmistolaiset liikenneministerit, ei puupennin vertaa tehty siirtoja tähän suuntaan. Tällä hetkellä meillä on Euroopan eturivin normisto, joka täytyy tässä myös saada sillä tavoin toimimaan, että meidän kannaltamme olennaisissa maissa noudatetaan samaa päästönormistoa kuin meilläkin. Ei se paljon auta esimerkiksi otsonin häviämisilmiössä, että meillä on rajut päästönormit, jos meidän

naapureissamme ei ole minkään valtakunnan normeja näitten asioiden osalta.

Suomi tekee tällä hetkellä voimakasta työtä sen suhteen, että saadaan sekä Länsi-Euroopassa että Itä-Euroopassa sellaiset normit liikenteen päästöjen aikaiseksi, että se todellakin alkaa vaikuttaa näihin liikenteen päästöihin, ja lopetetaan tämä pöpinä tältä osin. Tehdään siis toimia, joissa sitovin kansainvälisin sopimuksin voidaan saada päästöt sille tasolle, että luonnon sietokyky suhteessa liikenteeseen on jossakin kohtuudessa.

Vaikka me kuinka paljon sijoittaisimme rautateihin, niin me emme kykene siitä huolimatta siirtämään sen enempää ihmis- kuin tavaraliikennettä sillä tavoin rautateille, että meidän elinvoimamme suomalaisena yhteiskuntana sisäisesti tai ulkoisesti kyettäisiin riittävällä tavalla turvaamaan. Me emme, ed. Elo, poikkea tässä suhteessa eurooppalaisesta profiilista lainkaan. Aivan muutama hetki takaperin Oecd:n tämän vuoden aikana keräämien tilastojen valossa liikenteen profiilin kasvut ovat täysin samat Euroopassa kuin Suomessakin, Euroopassa, jossa on koettu ratkaista kysymyksiä rautatieliikenteen avulla eikä ole kyetty. Siitä huolimatta siellä joudutaan jatkuvasti satsaamaan tieliikenteen kehittämiseen. Niin joudutaan meilläkin tekemään.

Toinen vaihtoehto on jättäytyä tästä kehityksestä pois, ja sekin on tietysti vapaasti täällä tehtävissä. Mutta, kun olen ymmärtänyt, ed. Elo — allekirjoittanut kyllä tukee tätä linjaa — että meidän pitää kyetä olemaan euroluokassa tämän yhteiskunnan laadussa ja toimivuudessa, silloin ei päästä, ed. Elo, mihinkään siitä, että meidän täytyy kehittää tieliikennettä, muutakin kuin 20 vuodessa 27 kilometriä moottoriteitä.

Tämän vuoksi minä olen yrittänyt tehdä tielaitoksen kanssa sellaista ohjelmaa, joka tässä suhteessa toisi Suomen, katsotaan sitten entistä sosialistista Eurooppaa tai läntistä Eurooppaa, vähänkään vertailukelpoiselle tasolle, niin että meidän tielosuhteemme vastaavat sitä eurooppalaista luokkaa, josta täällä niin ylväästi eri yhteyksissä puhutaan. Niiden täytyy toteutua siis tällä ympäristöehdolla, johon viittasin. Sen lisäksi niillä kyetään radikaalisti alentamaan meidän onnettomuustilastojamme.

Jotain yhtäläisyyttä on siinä, että meillä on

liikennekulttuurissa erittäin huono käyttäytymistä ja sen mukaiset myöskin onnettomuustilastot. Meillä on hirveitä juppeja ja juntteja liikenne täynnä, juntteja, jotka luulevat, että he ovat ostaneet itselleen oikeuden siihen osaan tietä, jota he kulloinkin käyttävät ilman mitään joustavuutta, ja sellaisia juppeja, jotka ovat kuin Euroopan omistajia, toimivat liikenteessä muista täysin piittaamattomalla tavalla. (Eduskunnasta: Onhan niillä eroa!) — Kyllä, mutta lopputulos on sama. — Tässä suhteessa Suomessa on liikennekulttuurissa huomattavan paljon kehittämistä. Mutta me olemme sekä tielosuhteiltamme että liikennekäyttäytymiseltämme Suomessa tällä hetkellä todella Euroopan takapajula. Katsokaa onnettomuustilastoja! Moottoriliikenneväylillä ja moottoriteillä kyetään ratkaisevasti parantamaan näiden asioiden toimivuutta, mitä turvallisuuteen tulee. Ja haluaisin kysyä kansanedustajalta: Millä tavoin tähän asiaan sitten voitaisiin vastata? Me olemme tätä ikuista valistuksen tietä kulkeneet ja kulkekaamme, edistys, valistus, siinä ohjelmamme, mutta siitä huolimatta pitäisi hieman muutakin tässä suhteessa rohjeta tehdä.

Sitten sanoisin vielä, että jos maassa tehdään painopisteen siirtoa meidän liikennepoliitikassamme siitä, mitä tähän saakka on tehty ja kaikki voivatelevalat ja entiset työntekijät haukkuvat omaa työtään ja aikaansaannostaan, niin kyllä, ed. Taina, tässä maassa tarvitaan moottoriteitä muuallekin kuin Tampereelle. Minä turkulaisena olen valmis tämän avoimesti toteamaan, että Tampere tarvitsee oman tiensä, ja toimikaamme siihen suuntaan, mutta ei kannata asettaa vastakkain muita paikkakuntia ja sanoa, että minun paikkakuntani on ainokainen tässä maassa, joka tarvitsee toimivat liikenneyhteydet.

Tampereelle ja Turkuun tehdään nytkin budjetissa, eduskunta tulee huomenna sen tämän pääluokan osalta toteamaan äänestyksissäkin, hyvin voimakas painopisteen siirto myös rataliikenteen kehittämiseen sähköistämisen merkeissä. (Ed. Jokinen: Olisi jo aikakin!) — Niin, mutta kun eivät vasemmistolaiset ministerit ole ennen aikaansaaneet sitä, ed. Jokinen. — Tässä suhteessa tapahtuu voimakas painopisteen siirto, ja sen takia minä toivoisin, että pienen pienen annos rehellisyyttä tätä keskustelua myös

olisi ryhdyttävässä ja antamassa sille vauhtia.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Monilta osin saatan yhtyä ministeri Kanervan aatoksiin. Kun täällä on puhuttu raideliikenteen asioista, täytyy muistaa, miksi Euroopassa ja euroluokassa on siirrytty raideliikenteeseen. Siellähän menivät lentokentät yksinkertaisesti tukkoon. Suurten kaupunkien välille haluttiin joustavat liikennemuodot, ja siinä ratkaisuksi löydettiin raideliikenne.

Mutta ministeriltä haluaisin vielä sen veran perätä, että kun hän tässä linjoittaa asioita uudestaan, niin eräs asia, josta täällä hyvin vähän on puhuttu, on pääkaupunkiseudun liikenne ja pääkaupunkiseudun liikenteen ongelmat. Täällä puhutaan helposti sellaisista tienpätkistä, joilla silloin tällöin on yksi kaksi kulkijaa eikä mitään todellisia liikenneongelmia. Haluaisin myös kuulla joi-takin ratkaisuja pääkaupunkiseudun liikenteen rahoitukseen.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, miten kiittäisi ministeri Kanervaa siitä suuresta ”arvonannosta”, jonka hän antaa niille muutamalle liikenneministerille, jotka ovat esimerkiksi vasemmistoliiton puolelta olleet toimesta, sillä kyllä on aivan totta, että näissä yhteyksissä vasemmistolaiset liikenneministerit ovat minun käsittäkseni esittäneet joukkoliikenteen kehittämistä, myös raideliikenteen kehittämistä, ja siinä mielessä mielestäni ovat olleet ihan oikealla linjalla, sen voi tunnustaa edelleenkin.

Mutta liikennepoliittiset päätökset on kyllä tehty tässä talossa niillä määrärahoilla, mitä täällä on tehty, ja porvarienemmistöllä myös hallituksissa. Ei sen paremmin hyvistä kuin huonoistakaan tuloksista kyllä voi pelkää näitä ministereitä syyttää.

Se täytyy kyllä kunnioituksella todeta, että jos ministeri Kanerva nyt tällä suhteellisen ”pitkällä” urallaan on kyennyt saamaan aikaan muutoksen, niin siitä pitää hattua nostaa, kun muut ovat yrittäneet aikaansaada muutoksia suuntaan tai toiseen kymmeniä vuosia, mutteivät ole onnistuneet.

Minusta edelleenkin puhe siitä, että tiet ovat huonoja ja pitäisi euroluokkaan päästä, ei pidä kyllä paikkaansa. Jos moottoriteitä

on rakennettu vain 27 kilometriä, niin kyllä, herra nähköön, Suomenmaa on rakennettu täyteen muunlaisia ja suhteellisen hyväkuntoisiakin teitä. Me emme todellakaan halua, että tiet olisivat huonossa kunnossa, mutta on muitakin vaihtoehtoja kuin moottoritiet ja on muitakin vaihtoehtoja kuin tieliikenne.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin yhdyin hyvin pitkälle siihen, mitä ed. Wahlström sanoi vasemmistolaisesta liikennepolitiikasta, jota ministeri Kanerva niin kovasti mainosti. Tosiasiaan on se, että yksi ministeri ei tee kesää eikä taida tehdä talveakaan, ei edes ministeri Kanerva liikenneministeriössä, vaan siellä on aikamoinen määrä enemmän tai vähemmän hyviä liikenneasiantuntijoita, virkamiehiä. Toisaalta, niin kuin ed. Wahlström aivan oikein huomautti, eduskunnan oikeistoenemistö on kuitenkin säädellyt meidän liikennepolitiikkamme hyvin pitkälle. Ei ministeri Kanervan kannata tulla jeesustelemaan, että nyt on aivan uusi suunta tullut, kun hän tai Vennamo Turusta ovat päässeet ohjaksiin.

Mitä tulee raide- ja tieliikenteeseen, olisin toivonut, että ministeri Kanerva olisi lukenut eilisen Helsingin Sanomien pääkirjoituksen, jossa mielestäni aivan oikein arvostellaan ministeri Kanervan linjaa. Se on kerta kaikkiaan väärä linja, ja se on aivan vanhanlainen linja. Kun ministeri Kanerva tuo jonkinlaisena uutena mahdollisuutena, miten rakennetaan 700 kilometrinä moottoritietä, niin se on aivan vanhentunut linja.

Kyllä minä, ministeri Kanerva, toivon, että ministeri voisi matkustaa Euroopassa ainakin yhtä paljon kuin allekirjoittanut, että havaitsisimme, mitä raideliikenne merkitsee. Kun esimerkiksi Ranskassa junat kulkevat 250—300 kilometrin tuntinopeudella, ne ovat todellinen vaihtoehto esimerkiksi lentoliikenteelle. Meillä Suomessa ei asianlaita näin ole. Minä toivoisin, että liikenneministeri todella keskittyisi raideliikenteen kehittämiseen, niin että me voisimme saada kilpailukykyisen raideliikenteen tänne. Ei näillä 80—100 kilometrin tuntinopeuksilla todella kilpailla, ei edes oikein autoliikenteen kanssa vielä Suomessa.

Mitä onnettomuuksiin tulee, ne tuskin johtuvat teistämme, vaan monista muista tekijöistä. Muistuttaisin ministeriä siitä, että meillä on aikamoinen talvi ja talviliikenteessä

tapahtuu suurin osa niistä onnettomuuksista, joita valitettavan usein maanteillä tapahtuu.

Vielä ihmettelen sitä, onko todella kokoomuksen linja, että rakennetaan moottoriteitä.

Liikenneministeri Kanerva: Herra puhemies! Pääkaupunkiseudun asiasta tässä vaiheessa, sanoisinko hieman varovaisemmin äänenpainoin kuin äskeisestä asiakokonaisuudesta, sillä tämä asia on hahmottumassa ja siinä täytyy ilman muuta pääkaupunkiseudun kuntien yhteisen tahdonilmauksen kautta löytää se linjaus, jota täällä tehdään.

Perustaltaan on pääkaupunkiseudun asiassa kysymys siitä, että täällä liikenne on muodostunut niin tukkoiseksi ja toimimattomaksi, että selviin uusiin avauksiin on välttämätöntä päästä. Se lienee kaikille pääkaupunkiseudun liikenteen käyttäjille aika lailla selviö.

Mitkä ne ratkaisut ovat? Ne edellyttävät ennen muuta sitä, että pääkaupunkiseudulla ensinnäkin löytyy riittävä poliittinen yksimielisyys siitä, mitä muotoja tässä käytetään. Olen varma siitä, että silloin ei selvitä sen enempää ilman maantieliikenteen suunnassa olevia tieratkaisuja kuin myöskään raideliikenteen suunnassa olevia vaihtoehtoja. Molempia tässä paketissa tullaan vääjäämättä tarvitsemaan.

Toinen asia on, millä aikataululla tässä asiassa tullaan etenemään. Lähtisin liikkeelle siitä, että mielellään liikenneministeriön suunnasta voitaisiin olla myötävaikuttamassa sellaisen ratkaisun tekemiseen. Vaikka täällä vähätellään ministeriön mahdollisuuksia, niin minä en vähättelisi. Ministeriö haluaa tällä hetkellä, että pääkaupunkiseudun liikennekysymykset saataisiin kohtuullisen tehokkaasti nyt päätettyä yhteisissä talkoissa. Kuka tulee milläkin tavalla vastaan, on kysymys, jossa luulen, että tähän saakka muutamat sellaiset vastaukset, jotka ovat ei-sisältöisiä, joudutaan muuttamaan kyllä sisältöisiksi, kun katsotaan, mitkä ovat aikataulukysymykset ja mitkä ovat rahoitukseen liittyvät problematiikat. Mitä rahoitusvaihtoehtoja siinä on olemassa, on keskustelun kohteena.

Tulen tammikuun aikana pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyövaltuuskunnan kanssa tätä kysymystä käsittelemään. Olen heidän kanssaan tähän saakka asiasta jo neuvotellut ja yllätyksekseni havaitsin, että

se ero, joka syntyi julkisen sanan kautta, ei ollut ollenkaan niin suuri yhteisessä pöydässä, jossa yhteinen näkemys ja tahto oli huomattavan selkeä ja antoi optimistiset odotusarvot pääkaupunkiseudun liikenneongelmien linjaamiseksi.

Mitä tulee Helsingin Sanomien eiliseen pääkirjoitukseen, sanoisin, että harvoin minään paikkakunnan osalta näkee, että joku lehti on niin nurkkapatrioottinen, että kunnan pääkaupunkiseudun ongelmat hoidetaan, niin sillä on tullut koko muu maa hoidettua. Minulle oli huomattavan suuri yllätys, että Helsingin Sanomat valtakunnallisena lehtenä kuitenkin lähti siihen, että se on tässä tapauksessa pääkaupunkiseudun lehti. Kyllä tässä maassa tarvitaan, ed. Elo, muuallakin liikenneolojen reipasta kehittämistä kuin pelkästään pääkaupunkiseudulla, jossa toki tietysti tilanne on tällä hetkellä huomattavan tukkoinen. Sen takia, että Helsingin Sanomat otti näin nurkkapatrioottisen kannan, hieman yllätyin, mutta tulen heille antamaan tästä asiasta mielelläni huomenissa vastineen ja toivon, että keskustelu siitä vain jatkuisi.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ministeri Kanerva ylväästi kertoi, että tämä on eräänlainen liikennepoliittisen keskustelun avaus, niin kehoittaisin, hänen omia sanojaan käyttäen, harrastamaan hieman rehellisyyttä. Tämä ei ole mikään liikennepoliittisen keskustelun avaus. Tämä on epämiellyttävä välistä veto siitä syystä, että parlamentaarinen liikennekomitea on nyt istunut puolitoista vuotta. Sen paperit ovat suurin piirtein valmiita, puhtaaksikirjoitusta vaille. Ministeri Kanerva ilmeisesti kurkisteltuaan näitä papereita päätti sitten ylväästi esittää liikennepoliittikan linjat -näkemyksensä.

Kuitenkin on käynyt sillä tavalla, kuten on käynyt huonommalle oppilaalle, joka on luntannut jonkun paremman oppilaan paperista koetuloksia, että hän ei ole oikein ymmärtänyt, mistä on kysymys, mutta on tuloksia sieltä yrittänyt kopioida. Ministeri Kanervan paperista puuttuvat täydellisesti ne näkemykset, joita edellyttäisi silloin, jos jollakin lailla visionäärisesti joitakin liikennekysymyksiä haluaa käsitellä. Tässä on perusvirhe, pyritään ekstrapoloimaan menneisyyttä, ei luoda tulevaisuutta. Tämä on kaikkein

lapsellisin tapa lähestyä liikennekysymyksiä, mikä saattaa olla. Tässä ei ole minkäänlaista laajaa näkemystä, ei minkäänlaista pitkäjänteisyyttä, tässä ei puututa mihinkään peruskysymyksiin, ei käsitellä aluepolitiikkaa ja liikennepolitiikkaa yhtenäisenä kokonaisuutena. Ministeri Kanervan paperissa ovat kaikki mahdolliset virheet, mitä voi vain tehdä.

Lopuksi: Miksi ministeri Kanerva häipyi täältä kello 19, kun kerrankin olisi tilaisuus saada opetusta näistä asioista?

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihan lyhyesti haluan todeta ministeri Kanervan ensimmäisen puheenvuoron johdosta, nimenomaan siitä, kun hän puhui 700 kilometrin moottoritien rakentamisesta. En henkilökohtaisesti ymmärrä ihan — en ole koko haastattelua ja selvitystä kuullut — sitä logiikkaa, ensinnäkin kun pohditaan, millä tavoin valtiovarainvaliokunta on jo pudottanut tiemäärärahoja, kun niitä nyt kerran saatiin riittävästi — erittäin mielestä ei riittävästi mutta ottaen huomioon sen, paljonko kerralla pystytään nostamaan tiemäärärahoja. Nyt sieltä jo pudotetaan 20 miljoonaa, joka tietenkään ei kokonaissummassa niin suuri määrä ole mutta huolestuttava piirre. Jos pohditaan, paljonko 700 kilometriä moottoriteitä tulee maksamaan, siihen vaaditaan hyvin paljon rahaa.

Eräs seikka, joka mielestäni pitäisi huomioida silloin, kun puhutaan tällaisesta suuresta määrästä, on alempiasteinen tiestö ja myös se, että ennusteet, joita tiedän tehdyn autokannan ja autoliikenteen lisääntymisestä, ovat sellaiset, että vuoteen 2010 mennessä tulee sellainen taitekohta, jolloin liikenne ei lisäännä kovinkaan suuresti, mikäli emme saa ulkoa lisää asukkaita pakolaisten tai muiden muodossa, jolloin liikenne lähtee uudelleen kasvamaan.

Sitten siihen, mitä ministeri Kanerva totesi VR:n osalta. Olen täysin samaa mieltä, että VR:ää ei ole sillä tavoin kehitetty, että se olisi pystynyt kilpailukykyisesti hoitamaan omaa leiviskäänsä. Toivottavasti nyt, kun sinne on saatu henkilövaihdoksia jne., VR itse omatoimisesti lähtee kilpailemaan myös autoliikenteen kanssa. Niin kuin on todettu, se on tulevaisuuden liikennemuoto varmaan, mutta tasapuolisesti täytyisi kehittää kaikkia.

Liikenneministeri Kanerva: Herra Puhemies! Ed. Paloheimolle ensin totean, että en ole sivuakaan lukenut parlamentaarisen komitean mietintöluonnosta. Mutta sen sijaan ihmettelen, että parlamentaarinen komitea haluaa pidättää mietintöönsä yli vaalien. Miksi, ed. Paloheimo, näin? Pelkäätekö te kansanvaltaa komiteassa? Kun tiedän, että teillä on työ koko lailla kansissa jo tällä hetkellä, minkä takia te ette tuo sitä ennen vaaleja julkiseen keskusteluun vaan pimitätte sen yli vaalitaistelun ettekä tuo sitä vaaleissa tarkasteltavaksi ja ihmisten arvioitavaksi? Tämä on erityisen outoa avoimessa demokratiassa.

Olen pyytänyt, että tässä suhteessa komitea voisi jouduttaa työtään. En ole kurkkinut ed. Paloheimon olan yli, mitä hengentuotteita hänen pöydällään saattaa olla, enkä muitenkään komitean jäsenten osalta ole moiseen ryhtynyt enkä pidä sitä tarpeellisena, mutta odotan sieltä hyvin konstruktivistista panosta tähän keskusteluun, jossa on kreatiivista ainesta, jota ed. Paloheimo niin kovasti kaipaa ja johon allekirjoittaneen henkiset resurssit eivät anna sinänsä edellytyksiä yltää. Mutta se jätettäköön sitten kunkin tyyliesteitten varaan, kuka milläkin osuudella ottaa osaa tieliikenne- tai liikennepoliittiseen keskusteluun.

Mitä tulee 700 kilometrin tavoitteeseen, joka on julki tuotu, joka perustuu siihen, missä liikennesuoritteillemme on kysyntää, joka edellyttäisi tämän tasoista ratkaisua, se ei tietenkään tarkoita sitä, että alemman asteinen tieverkko, kansallisvarallisuutemme, joka on olemassa olevaa varallisuutta, jätettäisiin oman onnensa nojaan. Eihän tietenkään näin takaperoisesti kukaan voi kuvitella. Se, tullaanko Suomessa pääsemään 700 kilometriin, on tietysti vasta tulevaisuudessa nähtävissä, mihin resurssimme yltävät. Se riippuu kovin monista tekijöistä. Mutta täytyy olla jokin näkymä siitä, millä Suomi euroluokkaan infrastruktuurinsa osalta tulee sijoittumaan. Se voi itse ratkaista, haluaako se sitä vai ei. Se on itsemme päätettävissä. Mutta jollei ministeriössä ole tästä näkymää, mitä 10—15 vuotta edellyttää, niin luulen, että silloin kannattaisi ottaa eduskunnassa huomattavasti toisen sävyinen keskustelu käytäntöön.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastaan ministeri Kanervan

kysymykseen, jonka hän esitti parlamentaarisen liikennekomitean työn tulostamisesta. Alkuperäinen aikataulu ymmärtääkseni oli tulostaa työ maaliskuun loppuun mennessä. Ministeri Kanervan puoluetoveri, joka toimii komitean puheenjohtajana, oli sillä kannalla ja samoin komitean jäsenet, että noudatamme alkuperäistä aikataulua vaaleista riippumatta. Kysymys ei nähdäkseni ole mistään pelkuruudesta esittää sitä julkisuuteen vaan pikemminkin vaatimattomuudesta.

Miten tulee ministeri Kanervan huomautukseen, joka koski olan yli kurkistelua ja parlamentaarisen liikennekomitean papereihin tutustumista, olen aika hämmästynyt, jos ministeri ei ole sen vertaa kiinnostunut, että olisi katsonut, mitä komitea on tehnyt, kun paperia on kuitenkin jo monia satoja sivuja tulostettu. Minä ihmettelen tällaista kiinnostumattomuutta oman ministeriön asioihin.

Toivon, että ministeri Kanerva muuttaisi ohjelmaansa tältä illalta ja jäisi tänne jatkokeskusteluun kello 19:n jälkeen, niin voitaisiin jatkaa keskustelua.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän mennessä on budjetin pääluokkien osalta käyty erittäin mielenkiintoista keskustelua uuden poliittisen kulttuurin mukaisesti. On todella keskusteltu. Mutta ministeri Kanerva jatkaa sinnikkäästi vanhaa pysähtyneisyyden ajan inttämismallia juupas — eipäs. Me olemme yleensä kunnioittaneet keskusteluissa toistemme mielipiteitä, vaikka ne ovatkin olleet vaihtoehtoisia ja erilaisia.

Kun ministeri Kanerva puhuu muutoksen suunnasta, muutos tapahtuisi hänen esityksensä mukaan pahempaan — 700 kilometriä moottoriteitä. Yhä vähemmän ekologisesti kestävää liikennepolitiikkaa tämä olisi. Ministeri Kanerva toteaa, että pitäisi rehdisti ja avoimesti keskustella kustannuksista. Siitä varmasti kaikki olemme yhtä mieltä, ja niin pitäisi tehdä. Mutta silloin pitää ottaa ehdottomasti myös huomioon liikenteen aiheuttamat saasteet ympäristölle. Siinä olisi liikenneministeriöllekin puuhaa, luoda tämän kaltaisia normistoja, joiden perusteella voitaisiin keskustella asiallisesti, rehdisti ja avoimesti.

Kun ministeri Kanerva loppupuolella puheenvuoroaan totesi, että emme me voi säätää muille päästönormeja muille maille siis — tottahan se on, mutta itse me voimme

säätää päästönormit itsellemme, jos meillä vain on tahtoa siihen.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan aluksi annan tunnustuksen siitä, että ministeri Kanerva on paikalla käymässä keskustelua. Nimittäin lauantaipäivänä me kävimme keskustelua, jossa olivat mukana ainoastaan hallituksen naisministerit.

Liikennekäyttäytymisestä olen ministeri Kanervan kanssa ihan samaa mieltä, eli vika on nimenomaan ratin ja selkänojan välissä. Hämeessä mm. liikennekuolemaan johtavat onnettomuudet lisääntyivät maassamme eniten eli viime vuonna 44 prosenttia, joka on todella hälyttävä luku. Sitä taustaa vasten pitää toki kaikki tehdä, mitä voidaan, liikenneturvallisuuden kautta asian hoitamiseksi.

Ministeri Kanerva, toivoisin, että moottoritieinnostuksessanne ette unohtaisi alemman asteista tieverkkoa. Hämeessä meillä on hyvä esimerkki: Kun valtatie 3:a rakennetaan, joka on erittäin tarpeellinen ja tärkeä, siitä suoraan seurasi se, että paikalliselle väestölle tärkeät alemman asteisen tieverkon hankkeet pyyhkäistiin kertaheitolla rakentamisohjelmasta pois. Niitä toteutetaan tiemestarin varatyökohteena ja toimesta, ja silloin aikataulu on aivan muuta kuin se, että se olisi normaalin rakentamisbudjetin puitteissa, niin kuin pitäisi olla. Ei kaikkea liikennettä voida hoitaa moottoritieverkolla. Alemman asteen tieverkko toki tarvitaan, ja siitä tulee kantaa huolta. Tästä toivoisin teiltä muutama kommentin.

Jos kerran ministeri joutuu täältä lähtemään, mielellään vastauspuheenvuorossani esittäisin kysymyksen siitä, millä tavalla ministeri aikoo turvata Postin palvelujen säilymisen, koska määrärahoja valtiovarainvaliokunnan mietintö valitettavasti ei tähän taroitukseen anna.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rauramo kiinnitti jo pääkaupunkiseudun tieongelmiin huomiota. Täällähän olot ovat kurjimmat. Toivoisin, että ministeri Kanerva voisi auttaa sitä, että Lahden ja Turun moottoritiet voitaisiin yhdistää moottoritiellä. Ilmeisesti Helsingin kaupunki on jo pitkään yrittänyt jarruttaa sitä. Se ei minusta ole mikään Helsingin asia,

vaan se on koko maan asia, että moottoritiet yhdistetään toisiinsa.

Lohdutan myös ministeri Kanervaa sillä, että Helsingin Sanomien pääkirjoitus ei ole mikään Jumalan sana. Nythän gallupkyselyt ovat osoittaneet, että toimittajat esimerkiksi energia-asiassa ovat väärillä teillä, mm. uskovat, että uusiutuvat energialähteet ovat heti käytettävissä. Aivan samalla tavalla toimittajat ovat aivan väärillä jäljillä myös moottoritieasioissa ja aivan samasta syystä ilmeisesti, koska vihertävät väärin päin. Moottoritiet ovat ehdottomasti ympäristön kannalta edullisia, koska ruuhkien poistuessa tutkimusten mukaan jopa kolmasosa päästöistä vähenee, kun autot pääsevät kulkemaan eivätkä enää seiso. Ed. Astala, joka jatkuvasti puhuu liikenteen saasteista, ei ilmeisesti tiedä, että jos hän tutkii Haproraportin tuloksia tarkasti, siitä voidaan tehdä johtopäätös, että maidon ylituotannon lopettaminen Suomessa vähentää maaperän happamoitumista enemmän kuin koko henkilöautoliikenteen lopettaminen, joten liikenne ei ole pahin saastuttaja.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puheenvuoroni on vastaus ministerin ensimmäiseen puheenvuoroon. Olen samaa mieltä siitä, että rehellisyyttä tarvitaan ja että liikenteessä on niitä juppeja, jotka rikkovat sääntöjä, ajomoraali on alhaista. Mutta minä en voi mitenkään ymmärtää sitä, että tämä ongelma ratkaistaisiin moottoriteitä rakentamalla. Siinä tarvitaan varmasti muuta, jolloin asenteet saataisiin muuttamaan.

Olen ehdottomasti sitä mieltä, että painopisteenä tulee pitää raideliikenne. Halusin vastauspuheenvuoroni nimenomaan pyytääkin lähinnä siinä tarkoituksessa, kun ministeri ilmoitti poistuvansa, että aion tehdä ehdotuksen raideliikenteen määrärahan korottamisesta nimenomaan rantaradan osalta.

En ole samaa mieltä ministerin kanssa siitä, että vasemmistolaiset liikenneministerit olisivat pystyneet Suomen liikennepolitiikan suunnan määräämään. Jos he näin ovat tehneet, huonoahan se on ollut. En minä ainakaan ole sitä liikennepoliittista linjaa voinut kannattaa. Mutta minä nimenomaan olen sitä mieltä, että ministerin väite tältä osin ei pidä paikkansa. (Eduskunnasta: Ei alkuunkaan!)

Olen kovasti monipuolisen keskustelun kannalla. Siinä mielessä nyt valitankin, vaikka en itse keskusteluun mitään suurta ideaa pysty esittämään, kuitenkin sitä, että ministeri joutuu poistumaan silloin, kun kansanedustajilla olisi halua käydä keskustelua.

Liikenneministeri Kanerva: Herra puhemies! Ensinnäkin poistumiseen: Niin kuin sanoin, haluan tulla tähän keskusteluun väliin juuri sen takia, että joudun poistumaan kello 19 erääseen aiemmin julkisesti sopimaani liikenneturvallisuuden edistämistä koskevaan hankkeeseen. Valitan sitä, mutta olen varma siitä, että saan tämän keskustelun hedelmät myös käyttööni keskustelun täällä jatkuessa.

En tiedä, miten minä ystäväilleni vasemmistoliitosta oikein asian muotoilisin, kun liikenneministeriössä on kasvogalleria, jossa on aikaisemmat liikenneministerit, kaikki vasemmistolaisia järkiään. En minä tiedä, mitä ovat siellä tehneet, jolleivät liikennepolitiikkaa. Ed. Wahlströmin komea kuva siellä todella komeilee seinällä. En minä oikein ymmärrä, mitä siellä on tehty, jollei oteta vastuuta siitä, mitä Suomen liikenneolot ovat tällä hetkellä. Ne eivät siedä kansainvälistä vertailua, eivät liikenteen välityskyvyltään, turvallisuudeltaan, luonteeltaan.

Eivätkä myöskään meidän liikenneolosuhteemme kestä tarkastelua siinä kustannuskehitysverailussa, jota meidän elinkeinomme joutuu tällä hetkellä kantamaan. Kustannukset nousevat tällä hetkellä meidän hyvin vanhakantaisen liikennepolitiikkamme johdosta sillä tavalla, että on todella huolta ja aihetta kysyä, millä tavoin enää suomalainen yritystoiminta voisi suomalaisissa puitteissa toimia. Tulee käymään niin kuin tonniston puolella ulosliputtamisia hyvin huomattavassa määrin. Sekö on tavoittelemisen arvoinen asiantila? Ei varmastikaan.

Toinen asia, jossa en oikein ymmärrä, minkä takia pitää inttää: Olen täällä selvästi sanonut, että Suomessa normit ovat tällä hetkellä liikenteen päästöjen osalta eurooppalaista kärkiluokkaa ja me teemme tällä hetkellä hyvin aktiivisti työtä Länsi- ja Itä-Euroopan liikenneministerien porukassa niin, että Suomi on siinä puheenjohtajana niin, että saadaan muut maat myös samoihin normikehitystalkoisiin mukaan. Mitä tässä pitäisi tehdä, kun me olemme Euroopan

kärkirivi ja koetamme saada Euroopassa sekä lännen että idän maat toimimaan samalta pohjalta, samoihin tavoitteisiin pyrkien, jolloin vasta päästään vaikuttamaan siihen, että otsonikadot ja muut ympäristön kannalta ongelmalliset kysymykset saataisiin jollain tavalla kuntoon?

Herra puhemies! Alemman asteisiin teihin toteaisin, että alemman asteista tieverkostoa ei saa päästään rappeutumaan, se on meidän kansallisuusvarallisuutemme ja tärkeä verisuoniston osa, muuten ei tule mitään, muuten menevät muut asiat tukkoon tässä yhteiskunnassa. Olen ed. Anttilan kanssa täysin samaa mieltä Minä vain sanoisin, että olen puhunut tuon 700 kilometrin moottoritieosuuden rahoittamisesta: Kun meillä liikenteen kasvu, nyt ei ole puhe mielipiteistä, vaan käytössä olevien kaikkien premissien mukaan arvioituna riidattomasti, näyttäisi olevan kymmenen seuraavan vuoden aikana noin 3 prosenttia, sitä kautta vuosittain tuleva polttoaineveron lisäystuotto on 250 miljoonaa, joka tämänhetkisten arvioiden mukaan on myös tuon 700 kilometrin rahoituksellinen pohja. Sen vuoksi tässä on koetettu katsoa, millä tavoin myös alemman asteisen tieverkon kunto ja kehittäminen voitaisiin turvata. Sen vuoksi olen tuon ajatuksellisen mallin nyt tuonut keskusteltavaksi, polttoaineveron lisäyksen käytettäväksi moottoriteihin, jotta alemman asteisen tieverkoston kehittämistä ei jouduttaisi jarruttamaan tai sitä resurssia millään tavalla niukentamaan.

Pääkaupunkiseudun kysymykseen en enää muuta kertaa, kuin totean vain sen, että yhdessä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa tässä asiassa nyt on hihat kääritty ja koetaan todellakin saada se sillä tavoin kuntoon, että edellytykset positiivisen tai negatiivisen päätöksen tekemiseen olisivat kasassa ennen kuin hallitus omalta osaltaan ministeriöittäin tulee ensi vuoden budjettia käsittelemään.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran totean, että jos todella olisi näin, että vasemmistoliitto, aikaisemmin SKDL, olisi voinut rakentaa tämän maan liikennepoliittisen linjan, niin olisihan sillä merkillinen valta ollut, pienellä vähemmistöllä.

Jos niitä linjoja olisi noudatettu, meillä olisi toimivampi joukkoliikenne, meillä olisi

aiemmin herätty kehittämään raideliikennettä, meillä olisi pääkaupunkiseudullakin parempi liikenne. Pääkaupunkiseudun liikenteestä ovat vastanneet näitten kuntien päättäjät, pääasiassa kokoomuslaiset ja sosialidemokraatit. Siinä mielessä otan kyllä mielelläni vastuun, että olemme ajaneet linjaa, joka nyt monessa asiassa on huomattu välttämättömäksi. Mutta tämän talon enemmistö on päättänyt siitä, miten näitä resursseja jaetaan, ja siitä on hyvä esimerkki juuri se, että rautatieliikennettä ei ole kehitetty, koska tämän talon porvarillinen enemmistö ei ole katsonut sitä mahdolliseksi. Muita esimerkkejä ei edes tarvita tähän, joilla voidaan täysin tyrmätä ministeri Kanervan kummalliset ja perättömät ajatukset.

Jos hän kuvittelee, että hän nyt itse pystyy muutamassa kuukaudessa aikaansaamaan muutoksen liikennepoliitikassa, se on tietysti hienoa, jos se muutos lähtee hyvään suuntaan. Mutta nyt näyttää siltä, että se lähtee aivan väärään suuntaan niiden esitysten perusteella, mitä hän on tehnyt.

Ei esimerkiksi tässä postiasiansa näytä ministeri Kanervan kanta vaikuttavan. Eduskunta tulee todennäköisesti päättämään juuri siihen suuntaan, että postit lakkautetaan. Jos ministerillä on nyt niin valtavasti valtaa, eikö hänen pitäisi edes tämä asia saada muuttumaan?

Liikenneministeri Kanerva: Herra puhemies! Olen toisessa yhteydessä käyttänyt vissiin kymmenkunta puheenvuoroa eduskunnan kanssa dialogiin postiasiaista. Siihen ei ole sinänsä mitään uutta tullut paitsi valtiovarainvaliokunnan mietinnön muotoilu, joka ei ole niin kovin täsmällinen vai miten sitä pitäisi kutsua. (Ed. Aittoniemi: Epätasällinen!) — No, ei se epätasällinenkään ole. — Kyllä siinä suunta tietysti sanotaan, mutta se pyrkii nyt ehkä ensimmäistä kertaa tavoittelemaan sitä, mikä pitäisi olla postin palvelutason ja sitä sitten katsotaan, mitä tuosta on johtopäätöksiä vedettävissä. Muuten siihen ei ole mitään tuotavissa.

Mutta sen minä sanoisin, että kyllä Postin nykyisen johdon kanssa tässä on koetettu neuvotella etsiä sellaista ratkaisua, jossa eduskunnassa selvästi oleva tahto tulisi saaneerausohjelman sisällöksi. Me emme ole halunneet lähteä siitä, ettei Postia kehitettäi-

si, niin kuin uusi pääjohtaja sitä haluaa kehittää, mutta eduskunnan on asetettava reunaehdot sille. Jo huomattavasti ennen kuin eduskunta on reagoinut, on lähdetty liikkeelle näitä reunaehtoja Postille piirtämään. Ovatko ne riittävät niin, että Postin palvelut kaikissa osissa voidaan turvata, niin että missään ei notkahdusta tapahdu, sitä en pysty päälläni vastaamaan.

Mutta lähtökohtana ei tietysti voi olla se, että ihmisten peruspalveluksi luonnehdittava asia tässä maassa päästettäisiin jollain tavalla rappiolle. Ei, siitä ei haluta tietysti missään tapauksessa lähteä liikkeelle, vaan nimenomaan siitä, että jokaista postin lakkauttamista koskevassa hankkeessa on pomminvarmalla tavalla korvaava ja toimiva palvelu olemassa niin, että ihmiset myös itse sen adoptoivat, hyväksyvät sen toiminnallisen järjestelyn, joka siinä on kyseessä, ja siitä tietysti täytyy lähteä.

Sen vuoksi edellytin, että tähän tulee sellainen työryhmä valvomaan tätä hanketta, jossa on eri intressitahojen edustajat, myös kunnallisista keskusjärjestöistä oleva edustus, joka osaltaan paikallisten olosuhteiden mukaisessa järjestyksessä katsoo saneerausohjelman sellaisen toteutuksen, että siitä voidaan vastuu ottaa.

Tässä lähdettiin liikkeelle hieman sillä tavalla, että kansalaisille syntyi oikeutetusti suuria pelkotiloja siitä, mitä heidän palveluile tapahtuu. Valitettavasti täytyy sanoa, että huoleen oli oma aiheensa, mutta onhan siihen nyt puututtu sekä ministeriön että eduskunnan toimesta, eli kyllä tässä nyt koetetaan tietysti nämä reunaehdot sillä tavoin hoitaa, että toimivat Postin palvelut kansalaisille voidaan mieluummin laadullisesti joustavammin toteutettuna turvata kuin tähän saakka on ollut asianlaista.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on jo kovasti polveillut siitä, mistä se alun perin lähti liikkeelle, mutta haluan nyt ne muutamat numerot ottaa tässä esille, mistä täällä on paljon keskusteltu. Kuten ministeri Kanerva on esittänyt, viimeisen 20 vuoden aikana moottoriteitä on rakennettu 27 kilometriä. Hurjimmat ajatukset, mitä täällä esitettiin, olivat, että kymmenessä vuodessa vai mikä tuo aika sitten olikaan, tieliikenne kaksinkertaistuu, mutta moottoriteitä halu-

taan rakentaa seuraavan 15 vuoden aikana 700 kilometriä lisää.

No, minun mielestäni ovat erittäin tärkeitä nämä argumentit, joita ministeri esitti, että liikenneonnettomuuksia halutaan vähentää, ruuhkia halutaan pienentää jnp. Mutta se johtopäätös, että tämä tapahtuu moottoriteitä rakentamalla, ei mielestäni ole oikea, vaan nimenomaan ratkaisua pitäisi etsiä sieltä, että meillä on hyvä rataverkko ja siihen yhdistettynä hyvä ja joustava liityntäliikenne. Tämä on se perusta. Tämä edellyttää ilman muuta sitä, että meillä on nykyistä huomattavasti joustavampi joukkoliikenne niin, että meillä ei aseteta keinotekoisesti vastakkain rautateitä esimerkiksi linja-autoliikenteen kanssa, vaan ne muodostavat järkevän ja kansantaloudellisesti nimenomaan järkevän kokonaisuuden. Siellä raideliikennettä, missä se on oikein ja kohtuullista, ja sitten nimenomaan liityntäliikennettä ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puoli tuntia sitten olen pyytänyt puheenvuoron ministeri Kanervan puheenvuoroon, ja keskustelu on polveillut sen jälkeen ja ministeri Kanerva on puhunut itse enimmänsä osan koko ajasta.

Minulla olisi eräitä asioita — olen ollut liikennevaliokunnassa jo parikymmentä vuotta sitten, kun tulin tänne, muutaman kauden ja tiedän myös jonkin verran näistä asioista. Esimerkiksi Aitio oli ministerinä ollessaan hyvin aktiivinen juuri ajamaan sitä liikennepolitiikkaa, joka on jo tänä päivänä Euroopassa ja kaikkialla huomattu parhaaksi. Olen varma, että juuri vasemmistoliiton tai aikaisemmat SKDL:n edustajat ovat olleet edistyksellisiä liikennepolitiikan läpiviejiä. Mutta kun Aitio sai kovalla työllä mukaan jo budjettiin hyväksytyksi rantaradan eteenpäin viemisen määrärahan, se otettiin sieltä pois. Harvoin tällaista tapahtuu, että budjetin jälkeen otetaan. Se sitten siirrettiin muualle ja lähdettiin tätäkin viivyttämään, ja se onkin todella tullut kalliiksi suomalaiselle yhteiskunnalle, kun nyt vasta sitä joudutaan monen mutkan kautta lähtemään viemään eteenpäin.

Hölmöyksien perässä mennään Suomessa ihan suoraa päätä. Tässä ministeri Kanerva

kulkee Eurooppaan, kun Eurooppa jo menee toista tietä eteenpäin ja lähtee raideliikennettä hyvin voimakkaasti viemään eteenpäin ja on jo monia vuosia sitä kehittänyt. Siellä todella se toimii, kun siellä on jo huomattu moottoriteiden täydellinen hölmöys ja niiden epäkohdat ja sen takia on ollut tärkeää kehittää.

Sanoisin vielä ministeri Kanervalle, että jos hän haluaa saada nimensä liikenneministerinä jäämään aikakirjoihin, hän lähtee viemään Udestakaupungista rataa Raumalle. Se olisi eräs sellainen hanke, jonka kanssa hän voisi osoittaa olevansa järkevän liikennepolitiikan kannalla, ei moottoriteiden rakentamisella.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva totesi varsin reippaasti, että ajaa oikeistolaista liikennepolitiikkaa. Nyt on nähty, mitä se on. Se on tarpeettomien maanteiden politiikkaa. Tämä koskee toisaalta yksittäisiä tiehankkeita, ja se koskee myös rakennettavien teiden laatua, eliikkä hän on täällä moottoritie- ja moottoriliikennetielinjalla.

Otan edellisestä esimerkin. Edellinen liikenneministeri Vistbacka ja ministeri Puhaka totesivat, että Sotkamon Vaarankylän kautta kulkeva oikaisupätkä on täysin tarpeeton, totaalisesti, täydellisesti, tarpeeton. Nyt luin Kaleva-lehdestä, että ministeri Kanerva on käynyt paikalla ja todennutkin, että sepä onkin kovin tarpeellinen tie. Sinne vain 30 miljoonaa markkaa, että huihai.

Sitten moottoriteistä! Hän puhui hyvin kauniisti ympäristönäkökulmasta, mitenkä meillä on peräti tiukin normisto Suomessa Euroopan laajuisesti tarkasteltuna. Hän ei kiinnittä lainkaan huomiota siihen, että juuhan on siinä, että meillä ovat kaikkein ongelmallisimpia typenoksidien päästöt ja kun siirrytään nopeusalueelta 80 kilometriä tunnissa ylöspäin, typenoksidien päästöt lisääntyvät 20 prosenttia 10:tä kilometriä lisänopeutta kohti. Toisin sanoen siinähan päästölisäys tulee, jonka kanssa me olemme suomeksi sanottuna naimisissa tällä hetkellä. Mitä auttaa ympäristöministeriön työskentely, kun rakenteellisesti tuhotaan? Eikö 80—90 kilometrin nopeudella ajamista varten tarvita moottoriteitä eikä moottoriliikenneteitä. Sanoitte turvallisuudesta: turvallisuus on toki parempi junissa kuin autoissa maanteillä.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Eurooppalaisella” voidaan nykyisin perustella ihan mitä tahansa. Ilmeisesti ajatellaan, että kun ilma on Euroopassa saastunut, sen pitää sitten olla Suomessakin, että me olisimme eurooppalaisia.

Jos puhutaan nyt vaikka eurooppalaisesta liikennepolitiikasta ja moottoriteistä, euro-normi kai tarkoittaa silloin sitä, että otetaan sama liikennemäärä, mikä Keski-Euroopassa on, ennen kuin rakennetaan moottoritie, ja vasta sitten rakennetaan moottoritie tänne. Siinä tapauksessa esimerkiksi Helsingistä Tampereelle ne muutamat autot, jotka silloin tällöin ajelevat, eivät edellytä mitään moottoritietä eurooppalaisen normin mukaan. Mutta täällä aina, kun kaksi autoa muodostavat jonkinlaisen jonon, tulee lähetystö: Moottoritie täytyy saada, kun ne eivät pysyneet ohittamaan toisiaan aivan välittömästi.

Joka tapauksessa suomalaiset liikennemäärät eurooppalaiseen verrattuna ovat niin pieniä, ettei täällä tarvittaisi moottoriteitä lainkaan. (Ed. Tiuri: Eikö luotijunaa!) — Ei tarvita luotijunaakaan! Siinä ed. Tiuri on aivan oikeassa, että 400 kilometriä tunnissa meneviä junia ei Suomessa myöskään tarvita. (Ed. Wahlström: 200 kilometriä tunnissa riittää!) — 200 kilometriä tunnissa taas ei ole luotijunan nopeus.

Sitten on totta, että raideliikenteen mahdollisuudet ratkaista liikenneongelmat ovat rajallisia, mutta juuri siinä liikenteessä, jota moottoritiet edustavat, raideliikenne kilpailee aika tehokkaasti: suurten keskusten välillä. Sen sijaan haja-asutusliikenteessä raideliikenne kilpailee erittäin huonosti, mutta sillä taas ei ole mitään tekemistä moottoriteiden kanssa.

Olen samaa mieltä siitä, että pääkaupunkiseudulla liikenteen ongelmat ovat päässeet pahasti kärjistymään, mutta sen sijaan, että täällä tarvittaisiin hillittömästi uusia väyliä, täällä tarvitaan lainsäädännön suomina keinoja liikenteen määrien säätelyä. Me tarvitsemme mahdollisuuden rajoittaa pysäköintiä myös yksityisillä tonteilla. Me tarvitsemme mahdollisuuden erilaisten tietullien keräämiseen.

Kunnallisen itsemääräämisoikeuden mukaan kyllä moottoritien rakentaminen Helsinkiin olisi aika paljon helsinkiläisten asia.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen ministeri Kanervan kanssa samaa mieltä siitä, että on satsattava Etelä-Suomeen teiden rakentamisessa. Aikaisemat hallitukset ja ministerit ovat rakentaneet teitä sinne, missä ei ole liikennettä, eli Pohjois- ja Itä-Suomessa on erittäin hyvät tiet, mutta ei juuri lainkaan liikennettä. On vihdoin viimein aika rakentaa Etelä-Suomeen sellaiset tiet, joilla liikenne pystyy kulkemaan.

En vastusta suinkaan sitä, että moottoriteitä rakennettaisiin muidenkin suurten kaupunkien välille kuin Tampereen ja Helsingin, mutta väitän, että kaikkein heikoin tie tällä hetkellä on Tampereen ja Helsingin välinen kolmostie. Sen tähden se on asetettava tärkeysjärjestyksessä ensimmäiseksi, ja mielestäni siinä mielessä ei esimerkiksi Lahden ja Helsingin tiestä voida puhuaakaan samana päivänä, niin paljon parempi tie on jo tällä hetkellä Lahden ja Helsingin välillä kuin parannusta vaativa kolmostie.

Toistan vielä sen, että vaikka rautateitä rakennettaisiin, se ei poista sitä tarvetta, että meillä tarvitaan myös maantieliikennettä. Suomi on erittäin harvaan asuttu maa, täällä on vähän väkeä, ja tämä on maantieteellisesti suuri maa. Siitä syystä täällä tarvitaan aivan omanlaisensa ratkaisut liikenteessä ja koskaan ei pystytäkään siirtämään koko liikennettä joukkoliikenteeseen, vaikka täällä jotkut siitä haaveilevatkin. (Ed. Tiuri: Ei ole joukkoja!)

Samaten ei voida verrata myöskään Keski-Eurooppaa ja Suomea liikenteellisesti, kun Euroopassa asuu ehkä 400 miljoonaa ihmistä pienellä alueella verrattuna Suomeen. Jos siellä joudutaan liikenteen hoitamiseksi rakentamaan rautateitä tai jossain Ranskassa tarvitaan luotijunia, kun siellä on 50 miljoonaa ihmistä ja miljoonat ihmiset siirtyvät päivittäin paikasta toiseen, siellä puhutaan aivan erilaisista asioista kuin Suomessa, ja siitä syystä mielestäni ei voida näitä liikeneratkaisuja lainkaan verrata.

Sen sijaan kun ministeri Kanerva puhui siitä, että Euroopan yhdentyminen on tärkeä elinkeinoelämän kannalta, silloin ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskusteluun sen verran

laittaisin lusikkani sekaan, että muistuttaisin liikenneturvallisuuden osalta 70-luvusta. Silloin parlamentaarisen liikennekomitean ehdotuksesta saatiin todella tuloksia aikaan. Odotan uudelta liikennepolitiikalta, jonka ministeri Kanerva haluaa toteuttaa, lyhyenä aikana tosin, että voitaisiin käynnistää samanlainen prosessi. Tarvitaan tietoa, jota kyllä löytyy riittävästi, mutta myös poliittista rohkeutta, ettei politiikkaa tehdä lähimmäistemme onnettomuuksien yli.

Toinen suuri asia on kustannukset. Meillä Suomessa on sangen paljon päällekkäisiä liikennekustannuksia ja eri liikennemuotoja, ja sen vuoksi on aivan oleellista, että voitaisiin ohjata liikennettä, myös tavaraliikennettä, sille liikennemuodolle, joka on yhteiskunnalle edullisinta ja josta tulee vähiten haittaa. Myös nämä haitat, energian kulutus ja siitä aiheutuvat ympäristöhaitat, liikenneturvallisuushaitat jne., voidaan laskea kyllä rahassakin, mutta tähän saakka en ole nähnyt sellaista laskelmamallia, vaikka sitä on usein peräänkuulutettu eduskuntakeskustelussa.

Lopuksi viittaan Nordkolt-tutkimukseen jälleen kerran, kymmenen vuoden takaiseen. Siinä on sangen hyvät mallit henkilöliikenteen osalta, mutta kymmenessä vuodessa ei kukaan eikä mikään kaupunki ole lähtenyt sitä toteuttamaan, ja tässä kyllä on arvostelun aiheita. Siitä kantaa vähän useampi vastuun, vähiten tietysti liikenneministeri Kanerva virkakautensa lyhyiden johdosta.

Liikenneministeri Kanerva: Herra puhemies! Hieman tässä mietin, pitäisikö tämä keskustelu silläkin tavalla rekisteröidä, että ne samat kansanedustajat, jotka täällä paheksuvat sitä, että maassa rakennetaan toimintakykyisiä väyliä aktiivisen tiepolitiikan merkeissä — pistän heidän nimensä muistiin itselleni ainakin — ovat mukana lähetystöissä, jotka puolestaan vaativat omille alueilleen teitä. Mutta eihän sillä tavalla eteenpäin päästä. Te kaikki tiedätte sen varsin hyvin, että Suomessa tullaan rakentamaan teitä. Niitä tarvitaan. Jokainen tuntee ne erityisesti omien vaalipiiriensä kohdalla, ja tällä linjalla on tarkoitus saada kokonaisvaltainen ohjelma aikaiseksi niin, että tämä eduskunta vielä sen sinällään näkisi. Ei se varmaan sitä käsittele, koska ei meillä ole sellaista mekanismia, mutta on hyvä, että tehdään jotkin

suunnitelmat, jotkin linjaukset valmiiksi, ja sitä olen tässä tavoittelemassa.

Herra puhemies! Totean, että minun ehto- ni tähän liikennepoliittiseen linjaukseen on ollut ja on se, että se täyttää parhaimmat mahdolliset ympäristöpoliittiset kriteerit, jotka kestävät kansainvälisessä vertailussa, ja parhaat mahdolliset turvallisuusnormit, joissa Suomi on tällä hetkellä melkein luokan huonoin oppilas Euroopassa. Siinä asiassa ei saa antaa hetkeäkään periksi. Siinä ed. Knuuttila on täsmälleen oikeassa.

Olen osaltani pyrkinyt erääseen pahaan irvikuvaan turvallisuuspuolella jo puuttumaan nopealla teho-ohjelmalla, ja se oli rattijuoppouskysymys. (Ed. Knuuttila: Lisää toimia tarvitaan!) Siinä asiassa ei voi antaa periksi eikä seistä kädet taskussa, kun nähdään koko ajan, että kehitys menee valitettavampaan ja huonompaan suuntaan. Sen vuoksi koetan omalta osaltani tehdä kaiken sen, minkä yksi ministeri kykenee, enkä halua väittää, että ministeri olisi instrumentteja tai valtaa vailla. Kyllä ministerillä on halutessaan mahdollisuuksia toimia, ottaa vastuuta, eikä tarvitse mennä muiden selän taakse.

Sen lisäksi, herra puhemies, pieni kuriositeetti vielä tähän: Suuri ymmärtämys ainakin liikenneministeriltä löytyy kaikille niille näkökohdille, jotka puolustavat Lehmänkuren tien rakentamista.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Noin puolitoista tuntia sitten ed. Metsämäki käytti puheenvuoron liikenneministeriön pääluokan osalta todeten ilmeisen positiivisena sen, että tässä budjetissa olisi nyt reaalista kasvua, mutta ilmeisesti hän on lukenut sitä budjetia, joka eduskunnalle annettiin, eikä sitä, jonka valtiovarainvaliokunta on mietintönä tälle eduskunnalle saattanut. Nimittäin varmasti on käynyt jo niin, että se ns. reaali- kasvu on puoliintunut niiltä osin, mitä on hallituksen esityksestä valiokunta tehnyt supistuksia, ja toinen puoli on mitä todennäköisimmin häipymässä pois, kun öljyn hinta on sillä tasolla, millä se on. Ainakin liikennejaostossa tämän kaltaisen informaation silloin sain, kun ministeriön pääluokkaa käsiteltiin. Tosin öljyn hinta oli hieman korkeammalla silloin kuin se on nyt, mutta meidän emme tiedä, mihin tasoon se voi vielä kivuta Lähi-idän tilanteen vuoksi.

Herra puhemies! Että suomalaisesta politiikasta puuttuisi visionäärejä, se on minusta ihan tyhjää puhetta, ja tämä debatti, keskustelu, joka tässä hetki sitten käytiin, osoittaa, että näin ei taida olla. Kun pelkästään liikenneministeriön hallinnonalan kohdalta löytyy merkittävien yhteiskunnallisten tulevaisuusskenaarioiden esittäjiä useampia kapaleita, on tietenkin vain kansan ja journalistien laiskuutta, ettei innostunut ja kiihkeää, aatteiden elähdyttämää yhteiskunnallista liikennepoliittista keskustelua maassamme tahdo syntyä, ei, vaikka ainekset tähän tarjoaa tämä täällä moneenkin kertaan mainittu liikenneministerin puhe samoin kuin pääjohtaja Saarisen haaveet VR:n kehittämisestä ja pääjohtaja Vennamon aiheet teurastaa postikonttoreita.

On tietysti niin, että valmisteilla oleva parlamentaarisen liikennekomitean ehdotus avaa mahdollisuuden sitten, kun se kokonaisuudessaan julkistetaan, laajaan liikennepoliittiseen keskusteluun, mutta keskustelussa tuli tähän mennessä jo esille, että tämä eduskunta sitä keskustelua ei suinkaan tule käymään. Sen sijaan tietysti ministeri valitsemalla siltojen tai tienpätkien vihkiäisiä voi käydä tätä keskustelua niitten luonnosten pohjalta, jotka hänellä tässä suhteessa käytettävissä on.

Liikenneministeri Kanerva on esittänyt moottoriteiden rakentamistarpeeksi täällä usein mainitun 700 kilometriä. Puuttumatta ministerin esityksen hintaan on täysin käsitämätöntä, että Suomen kaltaisessa maassa, jossa yksityisautoilua ja kumipyöräliikennettä yleensä on suosittu raideliikenteen kustannuksella täysin piittaamatta esimerkiksi onnettomuus- ja ympäristökustannuksista, ollaan suuntaamassa ylisuuriin moottoritiehankkeisiin.

Suomen liikennepoliitikalle on viime vuosina ollut tyypillistä ratkaisujen perustaminen ahtaisiin liiketaloudellisiin perusteisiin. Niissä ei oteta huomioon esimerkiksi sitä, että nykyinen raideliikenne säästää onnettomuuskustannuksina vuosittain yli miljardi markkaa tai että saatekustannukset ovat noin 400 miljoonaa markkaa pienemmät raiteilla kuin maanteilla.

Vaikka hallitus virallisesti haluaa pitää koko Suomen asuttuna, merkitsee ministeri Kanervan liikennepoliittinen linja aivan muuta. Moisen moottoritien rakentamisen

jälkeen saakin koko muu tieverkosto ilmeisesti ruohottua, vaikka ministeri Kanerva äsken repliikkipuheenpuhevuorossaan korosti alemman asteisen tieverkon tarpeellisuutta. Mutta tähän tämä tilanne johtaa. Jos kaikki käytettävissä olevat niukat rahat ohjataan moottoriteiden rakentamiseen, eihän silloin mitään alemman asteista tieverkkoa rakenneta tai edes pidetä välttävissä peruskunnossa. Ei kai sentään kuvitella, että alemman asteisten teiden tarpeelliseen korjaukseen ja kehittämiseen tarvittavien varojen lisäksi moottoriteiden rakentamiseen suunnattaisiin ministeri Kanervan suunnitelmien edellyttämät varat.

Me satakuntalaiset kansanedustajat olemme useissa yhteyksissä puuttuneet liikennepoliittikan alueelliseen tasapuoliseen hoitamiseen ja varojen kohdentumiseen tasapuolisesti. Tässä yhteydessä otan esimerkiksi Turun ja Porin läänistä, jossa hyvin vinoutuneella tavalla Satakunnan tappioksi on määrärahoja hoidettu jo pitemmän aikaa, ja näyttää olevan niin, että sama linja jatkuu vuosiksi 1989—95 tehtyjen tieinvestointien suunnitelmien mukaan. Olemme lähteneet siitä, että emme vaadi mitään muuta kuin sen osuuden, joka tieliikennesuorituksen mukaan Satakuntaan maakunnallisesti kuuluisi tulevan. Mutta tällä suunnittelujaksolla on tilanne niin, että Satakunnan osuus tieliikenne-rahoista on 16—28 prosenttia eli huomattavasti alle sen, mikä on liikennesuorite. Sen pitäisi olla tasaisella jaolla 35 prosenttia. Annoin tämän positiivisen esitteen ministeri Kanervalle hänen poistuessaan salista, jotta hän voi tutustua tähän tilanteeseen, joka koskee oman läänimme sisäistä määrärahojen jakoa. Siis me emme vaadi yhtään sen enempää kuin kohtuullista on. Mielestämme Satakunnassa jo alemman asteinen tieverkosto, joka on pääosassa, on jäänyt huomattavan huonolle hoidolle, ja tässä suhteessa tietysti vaadimme kovasti korjausta.

Nykyisen suuntauksen sijasta liikennepoliittikan tulisi perustua myös aivan toisenlaisiin lähtökohtiin. Peruslähtökohtana tulisi olla tavaraliikenteen puolella liikenteen mahdollisimman laaja siirtäminen maanteiltä rautateille ja henkilöliikenteen puolella joukkoliikenteen kehittäminen ja yksityisautoilun rajoittaminen erityisesti kaupungeissa ja tiheään asutuilla seuduilla, joilla on riittävä väestöpohja joukkoliikenteen kehittämiseksi.

Toinen visioiden esittäjä, joka edustaakin jo aivan toisenlaisia, huikean tulevaisuuden näkymää, on VR:n pääjohtaja Saarinen, joka havittelee maahamme 250 kilometrin tuntinopeudella kulkevia superjunia, joita myös luotijuniksi on kutsuttu. Olisi tietysti aika mukava kansanedustajan tällaisella junalla huristella kotiin istuntopäivän päätteeksi, mutta asiaa on paikallaan tarkastella vähän toisestakin näkökulmasta, ja omasta puolestani esitän näille luoti- ja superjunien haaveilijoille ainakin tässä tilanteessa vähän jätähattuun, nimittäin ei asia ihan niin yksinkertainen ole.

Suomen olosuhteissa ne valitettavasti edellyttäisivät aivan juurta jaksain uutta rataverkostoa ja kalustoa, toisin sanoen mielikuvituksellisen kalliita investointeja verrattuna siihen hyötyyn, mikä superjunista saataisiin. Nyt jos esimerkiksi voitaisiin rataosuutta Tampereen ja Helsingin välillä parantaa niin, että nykyistä aikataulua nopeutettaisiin ja nopeus olisi noin 200 kilometriä tunnissa, aikasäästö olisi vain 12 minuuttia. Mitä se sitten olisi, jos nopeus olisi 250 kilometriä tunnissa? Se ei olisi kovinkaan paljon enempää, mutta investoinnit olisivat monin kerron kalliimpia kuin esimerkiksi tavoite tähän 200 kilometriin tunnissa pääsemiseksi. Sama koskee Turkua. Jos päästäisiin Turku — Helsinki välillä 200 kilometrin nopeuteen, säästö olisi ajallisesti vain 8 minuuttia. Mutta huomattavasti enemmän jouduttaisiin investoimaan perusrataverkkoon, kaikkeen siihen turvallisuuteen, jonka se vaatisi. Se juna olisi sitten sellainen tunnelijuna, mikä menisi vain Tampereelta Helsinkiin ja päinvastoin eikä paljon pysähtelisi välillä. Mutta siitä aiheutuvat kustannukset olisivat todella mitatavat.

Ihan esimerkinomaisesti voisi tästä todeta, että jos perusparannus toteutettaisiin niin, että ajettaisiin 200 kilometriä tunnissa Helsinki — Tampere välillä vuoteen 2000 mennessä, niin tällä välillä pitäisi löytyä rahoitusta 300 miljoonaa markkaa, kun nykyinen taso on vain 100 miljoonaa markkaa. Eli ei edes nykytason rahoituksella olla pääsemässä näihin nopeuksiin vuosituhannen vaihteeseen mennessä.

Valiokunnan mietintöön laitettu selvityspyyntö on mielestäni sikäli oikean suuntainen, että tässä yhteydessä kun keskustellaan junaliikenteen kehittämisestä ja nopeuksien

kasvattamisesta, on paikallaan myös selvittää kotimainen vaihtoehto mm. työllisyysyistä. Koska nykyistä kalustoa ja raideverkkoa kehittämällä, sähköistämistä nopeuttamalla voitaisiin mahdollisesti päästä 180:een, jopa 200 kilometriin tunnissa samalla, kun tuettaisiin kotimaista työllisyyttä. Superjuniin verrattuna investoinnit pysyisivät huomattavasti siedettävämmissä puitteissa.

Mitä tulee sähköistämishjelmaan, niin siitäkin alueellinen näkökulma: Tampere — Pori — Rauma-rataa on peruskorjattu vuosikymmenien ajan, melkein tekisi mieli sanoa kuin iisakinkirkkoa. Peruskorjaus on vieläkin tekemättä, se on keskeneräinen, ja VR:n suunnitelmissa on, että vasta vuonna 2012 se olisi sähköistetty ja nykyohjelmien mukaan Porista olisi mahdollisuus tulla Helsinkiin tällaisella nopealla junalla, joka saavuttaisi noin 200 kilometrin tuntinopeuden. Mielestäni sähköistysohjelmaa ja rataverkon kuntoon saattamista tulisi painottaa paljon voimakkaammin, ennen kuin haaveillaan luotitai superjunista.

Kolmas eikä vähäisin visionääri, pieni suuri mies, on pääjohtaja ja kuinka ollakaan entinen liikenneministeri Pekka Vennamo. Vennamo esittää, kuinka postitoimipaikkojen lopettaminen parantaa unohdetun kansan elämänlaatua haja-asutusalueella. Vennamon visioissa Telelaitos näyttäytyy kannattavana ja voittoa tuottavana liikelaitoksena, samanaikaisesti ystävällisenä pikku hauhana, joka noutaa ja tuo kirjeet kotiin ja paketit syrjäseuduilla aina kotoa tai navetasta saakka. Uskokoon tähän, kuka haluaa. Jos Postin palveluverkko on voitu rakentaa pienemmän kansantuotteen oloissa, on käsittämätöntä, ettei sitä voida ylläpitää ollessamme rikkaampia kuin koskaan aikaisemmin. Eli kyllä kansa tietää, mikä on Vennamon linja.

Olemme vasemmistoliiton vastalauseessa edellyttäneet postitoimipaikkojen säilyttämistä. Se voidaan toteuttaa sillä tavalla kuin vastalauseeseen on kirjoitettu, eli Postin tuototavoitetta alennettaisiin 270 miljoonaa markkaa, jota esitämme. Tällä tavalla voitaisiin nykyinen postikonttoriverkosto säilyttää ja näin ollen kansalaisille tarvittavat peruspalvelut.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): En ole ihan samaa mieltä ed. Laaksosen

kanssa siitä, että vähempiarvoinen tai sanotaan syrjäteiden muodostama verkosto olisi jäänyt kokonaan vaille huomiota. Sinä aikana, kun olen ollut eduskunnassa ja kun tämä pieni suuri mies, Vennamo ja vähän isompi mies Vistbacka ovat olleet liikenneministerinä, on aika paljon ainakin esimerkiksi omassa vaalipiirissäni ja myöskin asuinpiirissäni teitä paranneltu. (Ed. Laaksonen: Joululahjarahoilla!) Joululahjarahoilla ei mitään teitä tehdä. — Mutta aika paljon on kiinnitetty huomiota myöskin sivutieverkostoon. Monta tietä on aloitettu tämän neljän vuoden aikana. Katson, että ainakin siltä osin SMP:läisillä liikenneministereillä on puhtaat paperit.

Mitä tulee rahojen jakoon piireittäin, huomautan eräästä seikasta. Se on se, että eri tiepiirit ovat vähän erilaisessa asemassa. Esimerkiksi Häme on lähes kauttaaltaan sen tyyppistä maapohjaa, jossa teiden kunnossapito ja rakentaminen vaatii huomattavasti enemmän rahoja kuin esimerkiksi Pohjois-Satakunnassa, jossa on valtaosin hiekkaperäinen maasto. Aivan samalla tavalla kaukaisessa Lapissakin, jossa on erinomaiset tiestöt tänä päivänä, ne eivät vaadi myöskään kunnossapitoa. Näin ollen, jos laskeaan ihan tiekilometrien mitan ja määrän mukaan markkoittain, niin ei tällä tavalla voida tietysti ajatella. Myönnän sen minäkin, että lisäähän tietysti tarvittaisiin, mutta jotakin on sentään ainakin neljän vuoden aikana sivutieverkostollekin tehty.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tartin tuohon sanontaan ”superjunien haaveilijat”. Itse kuulun niihin haaveilijoihin, ja perusteena on se, että teemme tänä päivänä ratkaisuja kenties tulevaa sataa vuotta varten. Toisaalta superjunat kilpailevat tulevaisuudessa kotimaan sisäisen lentoliikenteen kanssa, joka mielestäni on Suomenmaassa tarpeellista oikeastaan vain kaukoetäisyydellä eli etelästä aivan pohjoiseen. Näin ollen meillä ei sisäisiä pienlentokenttiä epävarmoine turvallisuustekijöineen ym. edes tarvittaisikaan.

Se, mitä pääjohtaja Saarisen suunnitelmat olisivat kokonaisuudessaan kustannuksiltaan, jos toteutettaisiin kaikki ne, mitä henkilöliikenteen eteen ollaan suunnittelemassa, niin se kokonaispotti maksaisi 16,5 miljardia 10 vuoden aikana. Eli se tekisi noin 300 markkaa per suomalainen nenä vuodessa.

Luulen, että se menee moneen muuhunkin asiaan, paljon turhempaan.

Toisaalta, jos ajatellaan, että supernopeille junille tehdään raideliikennettä, sitä ei tehdä raskaalle liikenteelle laisinkaan, eli rata on paljon kevytrakenteisempi kuin nykyiset raskasliikenteen radat. Todennäköisesti entiset radat säilyisivät silloin tavaraliikenteelle. Toisaalta, jos supernopeat junat kulkevat, niin tavaraliikenne siellä kulkee huomattavasti hitaammin ja häiritsee myös henkilöliikenteen kulkua. Tavarajunissa on niin paljon tonneja, että tiedän, ettei niillä voida samoja nopeuksia saavuttaa. Tulevaisuuden ihminen arvostaa vielä enemmän aikaa kuin tänä päivänä.

Ed. Saari: Herra puhemies! Ed. Laaksonen lopetti puheenvuoronsa puhumalla posteista. Itse haluan aluksi jatkaa hieman samasta aiheesta. Nyt näyttää siltä, että postien lopettamisohjelma todellakin toteutuu sen vuoksi, että valtiovarainvaliokunnan budjettimietintö on sillä tavalla, ylimalkainen, epätarkka ja mitään tarkoittamaton, että jos ja kun eduskunnan enemmistö nähtävästi tulee sen tällä viikolla hyväksymään, toteuttamisohjelmaa voitaneen Postin johdon ja hallituksen toimesta suunnitellulla tavalla jatkaa. Aivan kuten täällä aikaisemmin ed. Pokka totesi, vastuunkantajia olisi nyt syytä löytää. Todellisuudessa vastuunkantajat kylä löytyvät tästä salista.

Aikanaan, kun Posti-Telen liikelaitoslakia säädettiin, liikennevaliokunta antoi valtiovarainvaliokunnalle lausuntonsa laista. Lausunnossaan liikennevaliokunta yksiselitteisesti lausui, ettei Postin palveluverkosta tule oleellisesti supistaa. Jos tuo lausuma olisi tullut myös valtiovarainvaliokunnan mietintöön, joka sisältyi eduskunnan vastaukseen, nykyisenlainen kehitysvaihe ei olisi lainkaan mahdollinen. Mutta silloinkin valtiovarainvaliokunta pyöritti ja vesitti liikennevaliokunnan lausunnon sellaiseen muotoon omassa mietinnössään, että se on, mennessään eduskunnan vastaukseen tehnyt mahdolliseksi Postin johdon, liikenneministeriön ja hallituksen toimenpiteet supistamisohjelmassa. Aivan yksiselitteisesti on todettava, että maaseutua uhkaavat hyvin monet muutkin synkeät uhkakuvat tällä hetkellä, paitsi että tällainen palveluverkoston purkaminen on sinänsä hyvin valitettava ja uhkaava tilanne

maaseudulle. Tämä ajankohta vielä moninkertaistaa sen synkeän vaikutuksen.

Herra puhemies! On ollut miellyttävä seurata, että liikenneministeriön pääluokka on synnyttänyt näin voimakkaan ja intensiivisen keskustelun kerrankin, sen vuoksi, että liikenteen merkitys Suomelle on tavattoman suuri. Meillä liikenteen osuus bruttokansantuotteesta on selvästi suurempi kuin lähes millään muulla Euroopan maalla johtuen siitä, että me olemme laaja maa, meidän alue- ja tuotantorakenteemme on hajautunut. Vielä se tekee liikenteen merkityksen ja sujuvuuden erityisen tärkeäksi meille, että olemme tärkeimpiin kilpailijoihimme nähden päämarkkinaalueilla syrjäisestä sijainnistamme johtuen noin vuorokauden myöhässä, takamatkalla, ja nykyisessä jot-ajattelussa se on aikamoinen rasite. Sen vuoksi liikenteen sujuminen ja edullisella tavalla sujuminen on koko talouselämällemme erinomaisen tärkeä asia.

Keskustelussa on aika paljon keskitytty pohdiskelemaan, väittelemään ja mitteleämään voimia siitä, kumpaan suuntaan tulisi liikennepolitiikkaa kehittää, maanteiden vai rautateiden. Itse aivan mielelläni ilmoittaudun siihen joukkoon, joka tukee rautatieliikenteen kehittämistä. Siinä on monia erinomaisia asioita: erityisesti saasteettomuus ja liikenneturvallisuus. Näyttää siltä, että molemmat ovat vuosi vuodelta nousemassa tärkeämmäksi ja tärkeämmäksi tekijäksi.

Kuitenkin, vaikka miellyttävää olisi esittää idealistisia visioita, että me voimme liikenteemme rataverkon kehittämisellä ja rautatieliikenteen kehittämisellä hoitaa, jos me realistisesti asioita tarkastelemme, niin ei se todellisuudessa ole maantieliikenteen vaihtoehto. Meillä rataverkon pituus kokonaisuudessaan on noin 5 800 kilometriä. Siitäkin lähes 1 000 kilometriä on jo sellaisessa kunnossa, että siellä voidaan suurin piirtein hevoskyydin nopeudella liikennöidä. Liikenteestä noin 6 prosenttia tällä hetkellä tapahtuu rautateitse, ja maanteiden osuus on 90 prosentin selvästi paremmalla puolella. Lopu on vesi- ja ilmaliikennettä.

Hyvin perusteellisen tutkimuksen mukaan, jonka suoritti arvostettu konsulttitoimisto, ainoastaan vajaa 5 prosenttia on sellaista liikennettä, joka millään investoinnilla tai taloudellisella ohjauksella käytännössä kuitenkaan voitaisiin siirtää maanteiltä rauta-

teille. Maantiekuljetuksista ja -liikenteestä pääosa on sellaista, joka ei kerta kaikkiaan voi siirtyä rautateille. Esimerkiksi maa-ainekuljetukset, jotka muodostavat hyvin suuren osan maanteiden kuormituksesta, ovat poikkeuksetta sellaisia; puutavarakuljetuksista niin suuri osa kuin mahdollista on siirretty rautateille. Samoin kaikki keräily- ja jakeliikennettä ei ole mahdollista hoitaa rautatieliikenteellä. Valtion hallussa olevan maantieverkkomme pituus, kun muistetaan rautatieverkon pituus 5 800 kilometriä, on noin 76 000 kilometriä. Koko tieverkko, kun siihen lisätään kuntien kaavatie- ja katuverkot ja yksityistieverkot, on noin 240 000 kilometriä. Se jo sinänsä kertoo siitä, että nämä asiat eivät ole vaihtoehtoja vaan toistensa täydentäjiä. Molempia tulee kehittää niin, että meidän liikennejärjestelmämme voi mahdollisimman hyvin kansaa ja talouselämää palvella.

Herra puhemies! Ensi vuonna budjetin mukaan tiestön ylläpitämiseen ja kehittämiseen käytetään noin 6 miljardia markkaa. Saman kirjan mukaan liikenteeltä erillisveroina kerättävien rahojen määrä on noin 17 miljardia markkaa. Eli noin 11:tä miljardia markkaa erilaisia ympäristö- ym. veroja ei käytetä tieverkon kehittämiseen.

Täällä on hyvin paljon puhuttu moottoritien tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta. Itsekin näkisin, että nyt julkistettu moottoritieohjelma, noin 700 kilometriä, on kyllä selvästi ylimitoitettu, ei niinkään sen vuoksi, että se veisi rahaa ratojen kehittämisestä, vaan siksi että se aivan selkeästi verottaa alemman tieverkon kehittämismahdollisuuksia.

Kun meidän aluerakenteemme ja tuotantorakenteemme on hajautettu, kun me pääsääntöisesti kuitenkin vielä ja vielä pitkään tulevaisuudessakin elämme metsistä, niin meillä on välttämätöntä olla riittävän kantava ja riittävän hyväkuntoinen ja mahdollisimman tiheä tieverkko niin, että me pystyisimme hoitamaan tuon vihreän kultamme jalostettavaksi.

Toki erityisesti Helsingin ulosmenoteillä on sellaisia aikoja, jolloin liikenne ei suju tyydyttävällä nopeudella. Mutta kun pääsääntöisesti nuo ruuhka-ajat, jolloin Helsingin ulosmenoteillä madellaan, sattuvat kesäisiin perjantai- ja sunnuntai-iltoihin, voidaan kysyä, onko moraalisesti oikein rakentaa

väylät sellaisiksi, että helsinkiläisten mökillelähtijöitten on mahdollista lähteä kaikkien samalla kellonajalla ilman, että se aiheuttaisi mitään ruuhkaa teillä. Onko tähän yhtä suuri moraalinen oikeus ja vaatimus kuin siihen, että jokaisen syrjäkulman asukkaankin, joka joutuu liikkumaan jokapäiväisissä askareissaan elantonsa hankkiakseen, täytyy myös yhtä hyvin ja yhtä edustavasti päästä liikkumaan?

Minusta nyrkkisääntö, jota voitaisiin pitää tiestön ja väylästön kehittämisessä pohjana, olisi se, että joka puolella maata päästäisiin suurin piirtein samalla nopeudella ja saman tasoisesti liikennöimään. Erityisesti hieman valtatiestöä alempiasteisen tiestön kehitys on sellainen tekijä, jolla on tavattoman suuri aluepoliittinen merkitys. Kyllä useimmat edustajat varmasti ovat joutuneet tapaamaan hyvin vakavaimmeisiä kunnallismiehiä, jotka kerta kaikkiaan ovat todenneet, että heidän kuntansa kehitys on uhattuna ja estyneenä, ellei tieverkkoa sinne heidän suuntaansa jollakin tavalla kehitetä.

Herra puhemies! Ehkä lopuksi muutama sana liikenneturvallisuudesta, josta tietenkin aina kun liikenteestä puhutaan on syytä muutama sana lausua.

Meillä viime vuonna liikenteessä menehtyi noin 700 henkeä, mikä on luonnollisesti meidän jokaisen käsityksen mukaan liian korkea määrä. Kuitenkin meidän tässä katsannossa on muistettava se, että 70-luvulla, jolloin liikennesuorite, liikenteen määrä, oli noin neljäsosa nykyisestä, meillä menehtyi vuosittain liikenneonnettomuuksissa toistatuhatta henkeä. Eli kehitys sinänsä ei ole ollut aivan huono. Päinvastoin kehityksessä päästiin erinomaisiin tuloksiin sen jälkeen kun säädettiin katonopeudet ja liikenteen valvontaan kiinnitettiin kasvavaa huomiota.

Kuitenkin parin viime vuoden aikana onnettomuusluvut ovat kääntyneet kasvuun ja valitettavan runsaasti noita onnettomuuksia ovat aiheuttaneet törkeässä humalatilassa olevat rattijuopot. Ilolla onkin mielestäni tervehdittävä liikenneministeriön avausta tältä osin, jossa päädyttiin esittämään törkeän rattijuoppouden promillerajan alentamista nykyisestä 1,5:stä yhteen. Samalla on palautettava mieliin tänään julkisuuteen tullut oikeusministeriön lausunto tuosta asiasta. Se ei loppujen lopuksi kovin ratkaiseva tekijä liikenneturvallisuuden parantamisessa ole,

vaan nimenomaisesti valvonnan tehostamisella tuloksiin ehkä parhaiten liikenneturvallisuuden osalta päästään.

Siinä suhteessa nykyiselle hallitukselle ei erinomaista arvosanaa voi antaa, koska poliisin toimien lisäys on ollut pienempi kuin se, mitä esitutkintapaketti lisää poliisille tehtäviä. Käytännössä asia on ollut niin, että nähtävästi esimerkiksi liikennevalvonnasta poliisi on joutunut voimavarojaan muihin tehtäviin siirtämään.

Ed. Viljanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saarelle toteaisin vain sen, että tässäkin budjetissa on lisätty voimavaroja nimenomaan liikkuvalla poliisille eli siellä on nyt 500 000 markkaa lisää rahaa. Sen lisäksi siellä on lausuma siitä, että liikenneturvallisuuteen ja liikkuvan poliisin työhön on nimenomaan suhtauduttava niin, että voimavarat riittävät. Tosin, niin kuin on tiedossa ja todettu, hiukan organisaatiojärjestelyihin jouduttiin puuttumaan ja puolustusjaostossa nimenomaan tahdottiin, että liikkuvan poliisin organisaatio olisi säilynyt sellaisena kuin se on, mutta se ei onnistunut.

Hallintolaki, joka on tällä hetkellä eduskunnassa käsittelyssä ja tulee ilmeisesti vielä tämän eduskunnan aikana ennen valtiopäivien päättämistä käsitellyksi, lähtee siitä, että organisaatio liikennevalvonnassa myös säilyy. Nyt me teimme tämän päätöksen jaostossa. Toivon mukaan se nyt toteutuu eli hallintolaki tulee säädetyksi, koska siinä viimeistään tullaan siihen, mitä me haluamme. Liikenteen valvonnan osuus on merkittävä, ja sen tulee säilyä, niin kuin me olemme monta kertaa todenneet.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mitä ed. Saari toi esiin tästä moraalista oikeudesta helsinkiläisten, eteläsuomalaisten ja muiden suomalaisten välillä, niin allekirjoitan täysin sen. Kyllä 700 kilometrin moottoriteiden määrä tuntuu jollakin tapaa ylimitoitetulta. Sen sijaan minusta pitäisi pyrkiä nykyisten jo olemassa olevien runkoteiden ohitusmahdollisuuksien, ohitusilanne- ja liikennöitävyysmahdollisuuksien parantamiseen.

Minun mielestäni ongelma nimenomaan näillä runkoteilla on tällä hetkellä se, että siellä on liian paljon mutkia ja liian vähän turvallisia ohituspaikkoja, kun ajatellaan

meidän liikenteellisiä sää- ym. olosuhteitamme. Esimerkiksi jos Pieksämäeltä lähdetään autolla tulemaan tänne Helsinkiin, niin ennen Lahtea siellä on täysin turvallisia ohituspaikkoja kaksi. Toinen on Mikkelin lentokenttäsuora ja toinen on Lusin lentokenttäsuora.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ed. Viljaselle todeta, että, jos oikein muistan, liikkuva poliisi oli ainoa poliisiyksikkö, joka ei saanut pään päätä lisäresursseja. Jos se saa puhalluslaitteita ja pistoolitutkia, mitä niillä on merkitystä, kun ei ole ihmistä puhalluttamaan eikä ole ihmistä pitämään sitä tutkaa vasten tulevaa autoa ja valvomaan sen nopeutta? Tämä on totuus.

Promillerajan laskeminen ei vaikuta mitään, koska eivät rattijuopot puhalla ennen kuin lähtevät ajamaan. Ne tuntevat vain, että ollaan tässä nyt näin mukavassa tilassa, lähdetään ajelemaan ja sillä siisti. Ei mitään merkitystä ole sillä 1 promilleen laskemisella, mutta sillä olisi merkitystä, jos olisi puhalluttajia. Minä olen vuonna 1982 syksyllä Helsingissä ainoan kerran elämässäni puhaltanut poliisin ojentamaan putkeen ja minä olen sentään ajanut hirmuisen paljon autolla. Täällä eduskunnassa on varmasti moni ajanut paljon autolla ja olisi mukava tietää, kuinka montaa täällä on puhallutettu. No, ed. Häkämies näyttää, että häntä on puhallutettu, mutta hyvin harvaa. Se on täysin minimaalinen tämä kiinni joutumisen riski, joka olisi a ja o. Siinä eivät promilleraajat merkitse mitään. Mutta kun ihminen lähtiesään liikkeelle 100 kilometrin matkalle pitää hyvin todennäköisenä, että häntä puhallutetaan jossakin vaiheessa, se lopettaa Suomesta rattijuoppouden.

Toinen asia on tietysti se, että jos Seutulan ojat olisivat vielä kaivamatta, nämä rattijuopot kaivelisivat lapionsa kanssa ja nauttivat terveestä ulkoilmasta ja tulisivat pulskina ja punakoina takaisin sieltä. Perhekin oli onnellinen, kun mies oli saanut rattijuoppoustuomion: sai vaimo olla vähän aikaa vapaana ja mies oli terve ja ulkoillut, kun tuli takaisin.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saari on ilmeisesti unohtanut sen, että 70-luvun puolivälissä Suomessa tie-

toisesti vähennettiin pääteiden rakennusvaroja muistaakseni noin 2 miljardin nykymarkan tasosta alle puoleen. Sen sijaan alemman tieverkon rahat ovat jatkuvasti hitaasti olleet nousussa niin, että tällä hetkellä ollaan siinä tilanteessa, että päätieverkko aivan täällä etelässä on kelvoton ja nyt on moottoritiet rakennettava. Moottoritiellä on jatkuva ohituskaista eikä tarvitse erikseen odotella. Minusta kyseessä on myös koko Suomen etu. Silloin kun täällä näistä ruuhkaisista ja huonoista teistä päästään eroon, on yritystoiminnalla mahdollisuus laajentua ja toimia tehokkaammin koko Suomessa, kun yhteydet ovat hyvät esimerkiksi pääkaupunkiin. Ei ole suinkaan Etelä-Suomen etu pelkästään se, että tiet saadaan täällä kuntoon.

Tietenkin on se vaara, että kun tiepiirien rahanjako on sitä kuin se on, niin niissä tiepiireissä, missä rakennetaan moottoriteitä, pyrkii jäämään hyvin vähän rahaa muuhun rakentamiseen, ja nämä alemmat tiet voivat niillä alueilla jäädä hätää kärsimään. Siihen toivoisi parannusta.

Kaiken kaikkiaan kuitenkin eduskunta on lausunut, että pääteihin on kiinnitettävä huomio, ja nykyinen hallitus on niin tehnyt. Tämä lasku, joka 70-luvulla aikaansaatiin, on nyt pikkuhiljaa kurottu kiinni, niin että minusta on menty oikeaan suuntaan.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Viljaselle toteaisin, että toivon mukaan ensi vuonna poliisin virat lisääntyvät, mutta joka tapauksessa tosiasia oli, että esimerkiksi kuluvalle vuodelle viime vuonna tehdyssä budjetissa poliisin virkojen lisäys oli pienempi kuin se, mitä esitutkintalain edellyttämät tehtävät vaativat. Se oli budjetin perusteluissa selvästi sanottu.

Ed. Tiurille toteaisin, että en ole suinkaan kiistänyt, ettei tiepolitiikassa 70-luvulla olisi tehty virheitä. Silloin öljykriisin jälkeen tehty arviot menivät pieleen. Ne olivat liian pieniä, ja sen vuoksi tieverkon kehittäminen osaltaan jäi liian heikoksi. Kuitenkin sanoisin, että ei pitäisi mennä laidasta toiseen äärimmäisyyteen ja osoittaa varoja pelkästään Etelä-Suomen päätieverkolle. Minä kyllä ymmärrän ed. Tiurin ajattelutavan: Kun tehdään Helsingin ja Hämeenlinnan välille moottoritietä, niin hänen käsityksensä mukaan siitä hyötyy koko maa, aivan samoin kuin ed. Tiurin mukaan koko maa hyötyy

siitä, että Töölönlahden rannalle tehdään valtion varoin miljardin markan Oopperatalo.

Ed. Viljanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saarelle edelleenkin toteaisin, että eihän kysymys ole resurssista eikä vakansseista, kysymys on vain siitä, että ne kohdennetaan oikein. Nyt on kysymys siitä, että liikkuvan poliisin resurssit kohdennetaan liikenteen valvontaan. Se on tärkeintä. Ed. Aittoniemi totesi äsken, ettei asia ole näin. Yhtä hyvin hän tietää sen, että ei ole muusta kysymys kuin siitä, että asiat hoidetaan ja ne asiat, mitä on sovittu ja luvattu, toisin sanoen liikkuvan poliisin resurssit säilytetään ja ohjataan mieluummin pois esimerkiksi Seutulan tullivalvonnasta liikkuvalle poliisille. Silloin asiat ovat kunnossa. Puolustusjaosto, kun teki tulevan vuoden budjetin, lähti siitä, että osoitetaan valvontaan resursseja ja nimenomaan niin, että otetaan pois voimavaroja muualta byrokraatiasta ja papereiden selauksesta, se on oikea suunta, ja sitä me haluamme.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurille: Minä tartuin siihen, kun hän sanoi, että jatkuva ohituskaista on moottoriteillä. Kyllä mielestäni on aika pieni säde Helsingistä, missä jatkuvaa ohituskaistaa todellisuudessa Suomen liikenteessä tarvitaan. Mielestäni meidän pitäisi ennemminkin kehittää muita ohittamismahdollisuuksia. Mutta myös täytyy kiinnittää huomiota siihen, missä tilanteessa ohitustarpeita tulee. Niitä tulee tilanteissa, joissa meidän tieverkostossamme liikkuu eri katto nopeuksilla olevia kulkuneuvoja. Ehkä tähän pitäisi myös kiinnittää huomiota eikä pelkästään teiden kunnostamiseen.

Ed. Anttila: Herra puhemies! On tavatoman valitettavaa, että liikenneministeri on täältä keskustelua käymästä pois, vaikka toisaalta annan hänelle täyden tunnustuksen siitä, että hän osallistui keskusteluun sen alkuvaiheessa.

Budjettiesityksessä on aivan oikein todettu, että liikenne on yhteiskunnan kasvava sektori ja pääteiden liikennemäärät ovat kasvaneet ennakoitua enemmän, jopa niin paljon, että monilta suunnitelmilta on mennyt pohja pois. Liikennemäärien kasvusta on

sitten seurannut rahoituksen painopisteen siirtyminen selvästi päätieverkostolle. Tätä taustaa vasten alemmanasteinen tieverkko on joutumassa varsin kurjaan tilaan. Kun tiemestaripiirien rakentamiskohteina niitä tehdään, ne kestävät vuosia, ja jo 30–40 miljoonan markan hankkeiden rakentaminen vie ainakin kymmenen vuotta.

Tähän on pakko vaalien jälkeisen hallituksen hallitusohjelmassa puuttua, koska tällä hetkellä tilanne näyttää siltä, että suuntaa emme tällä vaalikaudella enää pysty kääntämään, vaikka liikenneministeri eräitä visioita asian hoitamiseksi käytännössä esittikin. Häme on hyvä esimerkki siitä. Valtatie 3:n rakentaminen on siirtänyt meillä kaikki alemman asteisen tieverkon hankkeet tiemestaripiirin rakentamiskohteiksi. Se ei suinkaan ole hyvä asia. Käytännössä on käymässä niin, että pääkaupunkiseudun liikennetarpeet maksatetaan hämäläisillä sillä tavalla, että meidän omalle väestöllemme tärkeät hankkeet ovat saaneet väistyä, ja toivottavasti eivät enää kovin pitkään. Meitä on lohdutettu sillä, että kun kolmostien rakentaminen päättyy, sen jälkeen ovat piirin rahoituskehitykset varsin korkealla. Tämä on huono lohtu sikäli, että alueellamme on useita isoja kaupunkeja, joiden ohi moottoriteitä varmasti jatkossakin suunnitellaan ja rakennetaan.

Arvoisa puhemies! Muutama sana liikenneturvallisuudesta. Kuten jo ministeri Kanervalle vastauspuheenvuorossani totesin, liikenneonnettomuudet ovat Hämeen läänissä lisääntyneet 44 prosenttia vuodesta 88 vuoteen 89. Se on suurin koko maassa. Mikä on syynä tähän? Vika on ratin ja selkänojan välissä. Mitä pitäisi käytännössä tehdä?

Ensinnäkin minusta pitäisi hyväksyä sellainen tosiasia, että tiellä liikkujia on hyvin monenlaisia eli hyvin monenlaisilla ajo-ominaisuuksilla varustettuja ja myös tietysti hyvin erilaisilla ajoneuvoilla liikkuvia ihmisiä. Siellä on heikompiosaisia henkilöitä, jotka ovat mm. vanhuksia, jotka ajavat hiljaa jne. Tarvittaisiin entistä enemmän suvaitsevaisuutta, joka on ehto liikenteen sujumiselle, ja pois syyllisten etsiminen, että vanhukset siellä ovat tien tukkona, hiljaa liikkuvat ovat tien tukkona.

Toivoisinkin, että jatkossa kiinnitettäisiin tähän vakavaa huomiota. Se pitää ihan kasvatusteitse autokouluista alkaen saada

ihmisiin iskostetuksi. Suvaitsevaisuus, eräänlainen kohteliaisuus on nostettava uuteen arvoon liikennöitäessä. Hyvin usein näkee lehdissä kirjoituksia siitä, kuinka vanhus taikka hiljaa liikkuva töppäsi tiellä. Samoin autoilijoilta kysytään suvaitsevaisuutta silloin, kun tiellä liikkuu traktoreita taikka vastaavia. Toisaalta traktorinkuljettajakin voisi vähän vilkaista taakseen. Jos on kovin pitkä jono takana, syrjään ajaminen auttaisi tavattoman monta tyytyväistä autolla ajajaa pääsemään ohi.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi muutama sana postien tilanteesta. Varsin valitettavaa on, niin kuin sanoin, että ministeri Kanerva ei ole täällä nyt kertomassa tarkemmin suunnitelmistaan, millä aiotaan maaseutupostien tulevaisuus turvata. Valmistelut ovat varsin pitkällä pääjohtaja Vennamon johdolla, valmistelut, joiden tarkoituksena on lakkauttaa 1 700 päätteellistä postitoimipaikkaa. Osa niistä korvataan ns. postin palvelupisteillä pankkien, kauppojen ym. yhteyteen. Sekin on pieni lohtu, mutta se ei suinkaan vastaa sitä palvelupistettä, joka näissä kylissä on tähän saakka ollut. Jos huomenna käytävässä äänestyksessä ei tähän tarkoitukseen tule rahaa, niin pelkäänpä vain, että suunnitelmat siitäkin, että sinne tulisi näitä postin palvelupisteitä, joissa myytäisiin postimerkkejä ja vastaavaa pientä postitoimintaa harjoitettaisiin, saattavat romuttua, koska niidenkin ylläpitäminen vaatii tietyn rahasumman.

3 päivänä lokakuuta eduskuntatalon edessä yli 300 kylätoimikuntien ja kaupunginosayhdistysten edustajaa tivasi eduskuntaryhmiltä kantaa postipalveluihin. Jos tietoni ovat oikeat, niin joka ainut eduskuntaryhmä lämpimästi lupasi turvata maaseudun ja kaupunginosien postipalvelut. Missä nyt ovat nämä lupaukset? Kuinka ne aiotaan lunastaa, koska niitä ei löydy valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä? Tässä on hyvä esimerkki siitä, miten suuri kuilu poliittisten puheiden ja todellisten päätösten välillä käytännössä on.

Hyvät kollegat! Teillä on vielä, erityisesti hallituspuolueiden edustajilla, aikaa huomiseen päivään miettiä, miten tässä asiassa menettelette. Tulemalla tukemaan sitä 200 miljoonan markan määrärahaa, jonka useat ryhmät ovat jättäneet valtiovarainvaliokunnan mietinnön vastalauseeseen, voidaan

tämä asia hoitaa pois päiväjärjestyksessä. Ei meillä ole varaa autioittaa maaseutua eikä meillä ole varaa ensimmäisenä viedä sieltä julkisia palveluita pois. Siellä pitää tietty palveluvarustus turvata, ja nyt on todella yhdestoista hetki. Muuten ne suunnitelmat, jotka ovat jo varsin pitkällä ja joissa on todella lueteltu tarkkaan, mitä kullekin postille tapahtuu, toteutuvat varmasti viimeistään alkutalvesta.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttilan on turha kadehtia Uudenmaan tierahoja. Muistaakseni Uusimaa on saanut noin 14 prosenttia vuosittain tienrakennusrahoista, vaikka asukasmäärä on neljäsosa ja liikenne ilmeisesti vielä suurempikin kuin neljäsosa. Tässähän on vikana se, että tierahat jaetaan niin kuin ennenkin tiepiireihin. Ei voida vähentää jonkin tiepiirin rahoja, vaikka kaikki tiet on jo rakennettu. Hyvä esimerkki on Kainuun tiepiiri, jossa nyt halutaan jo rakentaa tie Oulujärven poikki, kun ei enää mitään järkevää tietä ole rakennettavissa. Tässä pitäisi tietenkin saada parannus aikaan niin, että viimeinkin rahat suunnattaisiin sinne, missä niitä tarvitaan.

Uudellamaalla on käynyt ilmeisesti aivan samalla lailla kuin Hämeen läänissäkin, että kun rakennetaan moottoriteitä, niin jotta tiepiirin rahat eivät kovin paljon kasvaisi, täytyy jättää kaikki sivutiet rakentamatta. Ei tilanne siis parane siitä, että Uudenmaan vaatimattomia rahoja siirrettäisiin Hämeen läänisiin, vaan kyllä niitä täytyy löytyä jostakin pohjoisempaa.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmaisin ilmeisesti itseäni liian epäselvästi, jos ed. Tiuri todella tällaisen käsityksen sai. Puheenvuoroni ja kannanottoni siitä, että nyt valtatie 3:n rakentaminen maksatetaan hämäläisillä, tarkoittaa käytännössä sitä, että Hämeen tiepiirin rahoitusbudjetti ohjataan pääsääntöisesti valtatie 3:n rakentamiseen eikä ole ohjattu sitä lisärahoitusta, mikä tarvittaisiin paikalliselle väestölle tärkeän alemman asteisen tieverkon kehittämiseen. Minun nähdäkseni sama ongelma on myös Uudellamaalla. Ei meidän, ed. Tiuri, kannata tästä asiasta keskenämme riidellä, vaan me olemme aivan samassa veneessä. Lisää rahaa, koska liikennettä on paljon!

Ed. Paloheimo : Herra puhemies! Olen aikaisemmin parissa vastauspuheenvuorossa arvostellut ministeri Kanervan julkisuuteen saattamaa Liikennepolitiikan linjat -paperia. Tämä johtuu siitä, että vaikka edellinen ministeri Vistbacka on erityisesti vastuussa tästä budjetista, hän ei kuitenkaan ole vastuussa Suomen liikenteen tulevaisuudesta tällä hetkellä. Sen sijaan ministeri Kanerva on, ja hänellä on siihen mahdollisuus vaikuttaa. Koska ministeri Kanerva ei ole paikalla, en aio nyt ensisijaisesti paneutua hänen paperinsa arvosteluun, mutta lyhyesti mainitsen ne kohdat, missä suhteessa se mielestäni on puutteellinen.

Se alkaa lauseella: "Valtiovallan roolina liikennepolitiikassa on aktiivisesti luoda edellytyksiä ja pelisääntöjä sellaisten liikennejärjestelmien kehittymiselle, joilla ajan mittaan on näköpiirissä kestävä ja taloudellisesti terve elinkaari." Tämä lause on hyvä lause, siihen voi yhtyä. Olisi toivonut, että paperissa jatko olisi antanut jonkinlaisen vastauksen tälle lauseelle, mutta näin ei kuitenkaan ole.

Lähdetään liikkeelle liikenteen kysynnästä, tämänhetkisestä kysynnästä ja tähänastisesta kehityksestä, mikä on täysin väärä lähtökohhta. Ei pidä lähteä menneisyydestä silloin, jos suunnitellaan tulevaisuutta 50 vuoden päähän.

Sitten puhutaan liikenteen infrastruktuurista, siitäkin entisten teknisten keinojen ja välineiden pohjalla. Ei nähdä niitä mahdollisuuksia, mitä tekniikan kehitys tuo tullessaan seuraavien 20—30 vuoden kuluessa.

Viimeisenä, kun puhutaan ympäristökysymyksistä, siihen käytetään paljon palstatilaa, mutta keskitytään erittäin suppealle alueelle, puhutaan ainoastaan autojen teknisistä uudistuksista, uusista lisäyksistä, joita autoihin voidaan teknisesti tehdä. Jos halutaan puuttua liikenteen ympäristövaikutuksiin, täytyy puuttua siihen huomattavasti laajemmalla tavalla.

Minusta olisi ollut erittäin hyvä, jos ministeriössä ministeri tai hänen virkamiehensä olisivat tämän julistuksensa alussa todenneet, että liikenteen suunnittelu on yhteiskunnan eri lohkoista pisimmälle tulevaisuuteen ulottuvaa ja että menneisyyden trendeihin tukeutuminen on ajopuumaista ajalehtimistä ja että siitä pitäisi päästä mahdollisimman nopeasti eroon.

Siinä olisi myöskin pitänyt todeta, että

liikenteen suunnittelun tulisi olla paitsi pitkälle tulevaisuutta ennakoiavaa myös päämäärätietoista, tulevaisuutta luovaa toimintaa. Olisi pitänyt todeta, että lainsäädäntöä pitää jatkuvasti kehittää niin, että liikennettä ohjattaisiin toivottavaan suuntaan.

Mitään tällaista siinä ei sanota. Siinä vain pyritään menneisyyden pohjalta ennustamaan, mitä tulossa on. Liikennepolitiikka tämän tyyppisellä strategialla ei ole suunnattua päämäärätietoista toimintaa. Se on ajalehtimistä, passiivista ajalehtimistä. Jos lähtökohta olisi ollut toisenlainen, aktiivinen, niin ministeri Kanerva olisi silloin päätnyt käynnistämään osatutkimuksia ainakin seuraavilta aloilta.

Hän olisi käynnistänyt tutkimuksen energiatuotannosta, sen tulevasta kehityksestä, miten vaikuttavat energiatuotantoon fuusioenergian kehitys, amorfiseen puihin perustuva ohutkalvotekniikka, kasvihuoneilmiön eteneminen ja fossiilisten polttoaineiden hupeneminen maailmasta. Tämä olisi voitu käynnistää esimerkiksi KTM:n alaisena erillisenä projektina. Hän olisi myös kysynyt, miten eri energiamuotojen hintasuhteet tulevaisuudessa tulevat kehittymään ja miten energian hinta kaikkiaan muuttuu verrattuna muihin tuotteisiin.

Hän olisi käynnistänyt erillisen tutkimuksen sähköisen tiedonsiirron odotettavissa olevasta kehityksestä. Hän olisi pyrkinyt vastaamaan kysymykseen, miten esimerkiksi optisen kuidun varaan rakennettu tietoverkko tulevaisuudessa vaikuttaa tiedonsiirtoon ja sitä kautta henkilöliikenteeseen. Hän olisi pohtinut kysymystä, milloin sähköiseen viestintään perustuvat kokoukset ovat arkipäivän rutiinia. Tämä olisi myös ollut erillinen selvitys, jonka hän olisi käynnistänyt ehdottomana lähtökohtana, jotta tulevaisuutta voitaisiin suunnitella.

Sitten hän olisi pohtinut maankäytön tulevia muutoksia. Hän olisi pohtinut sitä, ollaanko etenemässä paikallisesti keskitettyyn ja valtakunnallisesti hajautettuun maankäyttöön vai johonkin muuhun malliin. Hän olisi todennut, että aluepolitiikka ja liikennepolitiikka sitoutuvat kiinteästi toisiinsa, ne ovat erottamattomat. Toisesta ei voida puhua ilman toista.

Sitten hän olisi näiden teknisten kysymysten lisäksi pohtinut sitä, minkälaisia ihmisten asennemuutokset ovat tulevaisuudessa, kuin-

ka paljon ympäristöeduista halutaan maksaa, mikä hinta annetaan ilman puhtaudelle, meluttomuudelle ja maiseman kauneudelle tulevaisuudessa, miten paljon halutaan maksaa huolettomasta liikkumisesta, jossa liikkuja voi keskittyä muuhun kuin ohjaamiseen, mitä maksetaan turvallisuudesta, mikä hinta tulevaisuudessa annetaan riippumattomalle ajankäytölle yleensä.

Sitten hän olisi edelleen teknisenä selvityksenä pyrkinyt pohtimaan, mikä on kulkuneuvojen ja muun tekniikan kehitys seuraavan 20 tai 30 vuoden aikana, milloin ensimmäiset nopeat junat tulevat Suomeen, mikä on sähköauton tulevaisuus, minkälainen mahdollisuus olisi pienbussien yhdistämisessä sähköiseen tilausjärjestelmään.

Kaikkia näitä kysymyksiä hän olisi pohtinut, hän olisi pannut selvitykset käyntiin, hän olisi ottanut ne eräällä tavalla lähtökohdaksi paperissaan Liikennepolitiikan linjat, jos hänellä olisi ollut näkemystä.

Sen jälkeen hän olisi kirjoittanut, että kun nämä selvitykset on tehty, tarvitaan laskentamalli, jota ei toistaiseksi vielä ole mutta joka pitäisi myös tehdä, jonka avulla erilaisia yhteiskunnallisia kustannuksia voidaan summeerata ja sitten eri vaihtoehtoja vertailla keskenään. Näin hän olisi pohtinut, miten esimerkiksi ympäristökysymykset, melu, päästöt jnp., voidaan muuttaa rahaksi, miten ihmisten ajankäyttö, aika auton ratissa ruuhkassa, voidaan muuttaa rahaksi. Sitten hän olisi summeerannut nämä varsinaisiin pääomakustannuksiin, käyttökustannuksiin ja lopulta turvallisuuteen.

Nyt, kun hän puhuu paperissaan 17 miljardista markasta vuosittain ja mainitsee, että ympäristö- ja haittaveroja kerätään runsaat 10 miljardia, tästäkin voi jo todeta, että pelkästään onnettomuuskustannuksiksi lasketaan Suomessa nykyisin 10 miljardia vuodessa. Tämä johtuu juuri siitä, että hänellä ei ole kokonais käsitystä asiasta.

Sen jälkeen olisi pitänyt pohtia sitä, mitä aikaväliä tarkastellaan, olisi pitänyt todeta, että liikennettä ei voida suunnitella esimerkiksi 10 tai 20 vuoden tähtäyksellä vaan pitää olla pitempi tähtäys siitä syystä, että liikennematkat, joita tehdään tänään, vaikuttavat 50—100 vuoden päähän. Tämä olisi ollut suurin piirtein se haarukka, jossa olisi pitänyt liikkua.

Tämän jälkeen, kun hän olisi lähtenyt

näistä perustavista, eräällä lailla työkaluiksi luonnehdittavista lähtökohdista. Hän olisi pohtinut, mitä eroa on pitkän tähtäyksen malleilla, joista ensimmäinen olisi eräänlainen passiivinen malli, jossa ajaututaan kohti tulevaisuutta menneisyyttä ekstrapoloimalla. Sitten hän olisi luonut siihen erilaisia aktiivisia malleja, joissa pyritään muuttamaan liikennepolitiikkaa.

Hän olisi esimerkiksi vertaillut passiivista mallia sellaiseen malliin, missä ihmisten ei pelkästään annettaisi muuttaa haja-asutusalueilta taajamiin vaan kehitystä jopa kannustettaisiin. Eri puolille maata synnytettäisiin kasvukeskuksia, joiden ympärillä olisi melko harvaan asuttua maaseutua.

Tietoliikennettä kannustettaisiin tiedonvälityksen vuoksi sinänsä mutta myös tavara-liikenteen erityisenä ohjailukeinona. Elektronisten markkinoiden ideaa kehitettäisiin.

Henkilöliikennettä suunnattaisiin aktiivisesti raiteille, mille edellytyksenä olisi modernin liityntäliikennejärjestelmän kehittäminen. Rautateiden ongelmahan ei ole rautatiet itse vaan se, että rautateille ei ole liityntäliikennettä. Rautatiet ovat niin kuin kelloseppä ilman sormia tänään. Tämä ongelma täytyy ymmärtää. Se on pullonkaula. Tähän on monia mahdollisuuksia. Niitä ei ole pohdittu, niitä ei ole pyritty kehittämään.

Samanaikaisesti, kun raideliikennettä kehitettäisiin nopeana, modernina liikennemuotona, pohdittaisiin myös sitä, kannattaisiko ottaa raideliikenteeseen käyttöön moottoritien vastine: neliraiteiset väylät, jolloin hitaampi liikenne kulkisi kahdella vastakkaisella väylällä ja nopea liikenne näiden ohi kahdella näitä ulompaa kulkevalla väylällä.

Kehitettäisiin myös selvästi nykyistä parempi tavaraliikenteen jakeluverkko rautatieasemien yhteyteen. Luotaisiin elektroniset markkinat. Yhdistelmäkuljetukset saatettaisiin nykyistä juohevammiksi. Tavaraliikennettä automatisoitaisiin, yritettäisiin saada miehittämätöntä tavaraliikennettä, eräänlaista putkimallia. Ulkomaista kehitystä seurattaisiin koko ajan tarkasti, oltaisiin mieluummin askel edellä kuin jäljessä.

Näin, jos pyritäisiin liikennettä pitkällä tähtäyksellä suunnittelemaan toisaalta poh-tien sitä, mihin ajaututaan, jos passiivisesti ajelehditaan, toisaalta, mihin voidaan päästä, jos aktiivisesti suunnitellaan tulevaisuutta, näitä tulevia malleja voisi sitten vertailla

keskenään sen jälkeen, kun olisi se työkalu, jolla pystytään liikenteen kokonaisvaikutuksia vertailemaan keskenään. Mutta sitäkään ei toistaiseksi ole, eikä sitäkään vielä ehdota Kanervan paperissa.

Nämä ovat kaikki eräällä tavalla lähtökohtia, miltä pohjalta voitaisiin tulevaisuuden liikennettä suunnitella ja ennakoida. Sen jälkeen vasta voitaisiin pohtia, minkälaisilla lainsäädännöllisillä päätöksillä ja taloudellisilla ohjauskeinoilla voidaan ohjata kehitystä siihen suuntaan, joka katsotaan myönteiseksi. Se olisi loppujen lopuksi tämän tyyppisen paperin lopputuloks, joka voitaisiin esittää eduskunnalle, ja eduskunta voisi siitä lähteä eteenpäin. Tällaistaahan ei tässä paperissa ole alkuunkaan esitetty.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Palataksemme vihreän utopian jälkeen varovasti maan pinnalle haluan todeta ed. Paloheimon alkupuheenvuoroon viitaten, kun hän mainitsi ministeri Vistbackan: Hän ei ole täällä paikalla eikä tietysti voi ollakaan, koska emme ole voineet olla siinä hallituksessa mukana, joka nykyisin valtaa pitää. Mutta on otettava huomioon ministeri Vistbackasta, että hänen aikanaan, jos muistetaan asiat oikein, kun hän oli valmistelemaan liikenneministeriön budjet-tiosuutta — ja käytännössä se oli se budjetti, joka hyväksyttiin budjettiriihessä — hänen työnsä tuloksena tien rakentamisen ja kun-nossapidon loppusumma kasvoi reaalisesti enemmän kuin koskaan sitten öljykriisin.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Paloheimon puheenvuoro oli varsin mielenkiintoinen. Tämän tyyppistä pohdintaa toki kaipaisi politiikan muillakin sektoreilla. Itse jäin puheenvuorosta hiukan kaipailemaan vastauksia ed. Paloheimon kysymyksiin, jotka — niin kuin hän itse totesi — liippaavat 50:n, jopa 100 vuoden päähän. Ne eivät valitettavasti tunnu olevan tällä hetkellä politiikan teon arkipäivää.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos kaikki ed. Paloheimon selvitykset tehdään, ainakin kaikki nykyiset kansanedustajat ovat pitkään jo kasvaneet koiranputkea, ennen kuin eduskunnalle voidaan

yhtään mitään antaa. Nyt täytyy kuitenkin ne pahimmat ongelmat, jotka tällä hetkellä ovat, ratkaista. Saman tien minäkin kannatan sitä, että pidemmän tähtäyksen asioita selvitellään. Mutta ne eivät tosiaan tuo ratkaisua siihen, mitkä nyt ovat ongelmat, koska ne ovat jo selviä.

Minusta menneestä voidaan kuitenkin jotakin oppia ottaa. Esimerkiksi öljykriisi vuoden 1973 lopulla aiheutti sen, että öljyn hinta nousi kolminkertaiseksi ja bensan hinta vastaavasti. Mutta ei suinkaan tieliikenne siitä juuri paljonkaan notkahtanut. Prosentin verran se putosi seuraavana vuonna mutta sitä seuraavana taas nousi 7 prosenttia. Me näemme, että autoa ja tieliikennettä pidetään hyvin tärkeänä ja arvossa.

Muutenkin vierastan vähän sitä periaatetta, että lainsäädännöllä ohjaillaan valtavasti yhteiskuntaa. Markkinataloudessahan ohjailu tapahtuu kysynnän ja tarjonnan perusteella, eikä liikenne ole mikään itsetarkoitus, liikenne on väline. Jos liikenne tällä hetkellä aiheuttaa ympäristö- ja muita haittoja, silloin tekniikkaa on kehitettävä niin, että niistä päästään eroon, ja se voidaan tehdä. Emme voi lopettaa syömistäkään siitä syystä, että maatalous tuottaa ympäristöhaittoja, vaan meidän täytyy parantaa sitä. Tällä tavalla varmasti päästään hyvään tulokseen. Vetyautot ja sähköautot ratkaisevat monet ympäristöongelmista tulevaisuudessa.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puutun ainoastaan yhteen kohtaan ed. Tiurin puheenvuorossa, koiranputkikohtaan. Kysymys on siitä, kuinka tarkkoja selvityksiä halutaan tehdä. Riittävän tarkkoja tämän tyyppisiä selvityksiä voidaan nähdäkseni tehdä parin kolmen vuoden aikana. Minä toivoisin, että kovin moni ei silloin vielä kasvaisi koiranputkia.

Ed. Laine: Herra puhemies! Täällä on käytetty useita puheenvuoroja, jotka ovat liittyneet postin peruspalvelujen turvaamiseen. Olen useimpien tästä asiasta puhuneiden kanssa samaa mieltä. Haluaisin viitata tässä yhteydessä professori Ylikankaan esitelmässä eduskuntatalossa taannoin esitettyyn toteamukseen siitä, että vuosisadan alussa tässä maassa oli merkittäviä joukko- liikkeitä, joiden avulla tavoitteita eteenpäin kehiteltiin.

Nyt varsin monelta on varmasti jäänyt huomaamatta se, että postipalvelujen turvaamisen puolesta maassamme tapahtui hyvin voimakas liike. Ehkä se ei näkynyt niinkään kaduilla ja toreilla kuin erityisesti kirjetulvana ja eräinä lähetystöikäynteinä eduskunnassa. Jos olen oikein osannut arvioida esimerkiksi eduskuntaryhmille saapuneiden kirjeiden, vetoomusten, määrää postipalvelujen säilyttämisen puolesta, niin tuskin mikään muu asia viime kuukausien, ehkä viime vuosien, aikana on saanut niin suuren määrän kirjeitä, vetoomuksia, vaatimuksia liikkeelle kuin uhka postipalvelujen menettämisestä. Minusta myös tuntuu, että ainakin eräät eduskuntaryhmät ovat unohtaneet sen lupauksen, jonka ryhmien edustajat antoivat eduskuntatalon rappusilla ja ryhmien puheenjohtajat myös talon sisällä, kun eräät lähetystöt kävivät vaatimuksiaan esittämässä.

Haluaisin myös omalta osaltani korostaa sitä, että tässä asiassa tarvitaan tuottotavoitteen alentamista varmasti siten kuin esimerkiksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmän vastalauseessa valiokuntamietintöön on kirjattu, mutta tarvitaan varmasti myös rahaa budjettiin, jotta voitaisiin postipalvelut turvata. Vetoan monien muiden kansanedustajien tavoin myös hallituspuolueiden kansanedustajiin, jotta tämä asia voitaisiin nyt budjetin yhteydessä ratkaista toisin kuin Posti- ja telelaitoksen johto on kaavaillut.

Lyhentääkseni puheenvuoroani viittaan ed. Astalan puheenvuoron siihen osaan, jossa hän käsitteli tielaitoksen Turun konekorjaamon rakentamisen tarvetta. Ed. Astala on tästä asiasta tehnyt ehdotuksen, jotta budjettiin lisättäisiin 5 miljoonan markan määräraha. Tulen tätä ehdotusta tukemaan.

Vaikka olen raideliikenteen ensisijaisen kehittämisen kannalla, puheenvuorossani kuitenkin puhun muutaman sanan ensin tieverkostosta ja nimenomaan alemman asteisesta tieverkostosta. Haluaisin antaa tunnustuksen valtiovarainvaliokunnalle mm. siitä, että valiokunta on ed. Perhon aloitteen pohjalta ilmeisesti kiinnittänyt huomiota Loimaa — Alastaro-tien jatkamiseen muuttamalla nimeä niinkään, että tietä voidaan jatkaa Virtaalle saakka. Olisikin ollut nimittäin hyvin naurettavaa, jos tuo tie, joka suuntautuu kohti Uuttakaupunkia, jätettäisiin kesken Alastaron kirkolle ja tuo osuus, muutama kilomet-

ri, joka siitä on Virttaalle, katkaisisi sen liikenteen, joka muutoin on järjestettävissä Forssasta Uuteenkaupunkiin. Tältä tieosuudelta 10 prosenttia suurin piirtein on rakennettava.

Toivon, että valtiovarainvaliokunnan kanssa johtaa siihen, että tämä tieosuus todella rakennetaan loppuun. Ehkä tuon varmistaisi vielä varmemmin se, että eduskunta hyväksyisi aloitteeni mukaisesti parin miljoonan markan lisäyksen tuota tarkoitusta varten.

Toinen tiehanke, josta puhun, on Lehmänkurkun tiehanke. Olen tähän tarkoitukseen ehdottanut nyt 1,5 miljoonan markan määrärahaa. Kaikki kansanedustajat tietävät, että tällä asialla on eduskunnassa ollut laajaa kannatusta, mutta virkamiesportaassa byrokratia jarruttaa tämän työn toteuttamista. Aloitteen perusteluissa olen viitannut siihen, että Vakka-Suomen kuntien liikenneolosuhteiden kehittämisen ja erityisesti Kustavin ja Lokalahden yhteyksien sekä näistä kunnista muualle maahan ja takaisin suuntautuvien henkilö- ja tavarakuljetusten parantamiseksi Lehmänkurkun tieyhteyden toteuttaminen olisi välttämätöntä.

Viittaan myös siihen puheenvuoroon, jonka kansanedustaja Kanerva, nykyinen ministeri, käytti tässä salissa kaksi tai kolme vuotta sitten. Hän hyvin pitkään perusteli tämän hankkeen tarvetta. Viittaan myös entisen ministerin Vennamon tässä asiassa eduskunnassa lausumiin toivomuksiin, lupauksiin sekä edesmenneen liikenneministerin Aition aikoinaan tässä asiassa jo tekemiin aloitteisiin ja vetoan kaikkeen tähän viitaten eduskuntaan, että vihdoinkin tämä asia pistettäisiin alulle sen aloitteen pohjalta, joka nyt käsitellyssä on.

Vaikka rantarata, raideliikenne, on mielestäni ensisijainen kehittämisen kohde, totean myönteisenä sen, että valtiovarainvaliokunta on ottanut huomioon Salon kaupungin alueella tapahtuvat eritasoristeysten rakentamistarpeet ja kiinnittää tähän asiaan erään salolaisen kansanedustajan aloitteen pohjalta huomiota. Toivon, että tämä asia saa valiokunnan mietinnön mukaisen lopputuloksen.

Mutta tässä yhteydessä viittaan myös siihen Varsinais-Suomen kansanedustajien, Turun eteläisen vaalipiirin kansanedustajien, yhteisaloitteeseen, johon perustuen olemme tehneet ehdotuksen 50 miljoonan markan lisäyksestä rantaradan peruskorjaamiseen.

Nimittäin toisin kuin ed. Metsämäki arveli, nyt ehdotettu markkamäärä ei riitä työn valmistumiseen suunnitellun aikataulun mukaisesti, vaan määrärahan pienuus tulee aiheuttamaan perusparannustyön valmistumisen viivästymistä. Jotta näin ei tapahtuisi ja jotta sähköistämistä voitaisiin toteuttaa myös siten kuin ed. Metsämäen hyvässä puheenvuorossa osoitettiin, toivon, että eduskunnalta saataisiin ymmärtämystä määrärahan korottamiseksi aloitteessa ehdotetulla 50 miljoonalla markalla.

Tässä nämä toivomukseni, jotka jäivät 8,5 minuuttiin, ed. Renlund.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten ed. Laine, minäkin pidän hyvin tärkeänä sitä, että tuo rantaradan peruskorjaus etenee. Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että hyvin selkeästi nyt on päätetty rantaradan tason nostamisesta, mikä merkitsee kyllä samalla kovempia nopeuksia ja tiheämpää junayhteyttä.

Tässä yhteydessä tietyistä turvallisuuskysymykset nousevat esille, turvallisuuskysymykset myös muun liikenteen osalta. Toteaisin, että meillä on lainsäädännössä sellainen hankala ongelma, että kaava-alueet etenkin kaupungeissa tulevat kohdelluiksi aika lailla eri tavalla kuin maaseutujen tiet. Maaseudulla VR kyllä rakentelee eritasoristeyskysymyksiä moottoriajoneuvoliikenteelle, mutta sen sijaan kaupungeissa kaava-alueilla oletetaan kaupunkien itse selviävän tuosta tehtävästä. Tässä käy helposti niin, että on turvallisinta liikkua siellä, missä vähiten liikutaan, koska kaupunkien resurssit ovat aika vähäisiä.

Tämän vuoksi minäkin olen kovasti ilahduneena todennut, että valtiovarainvaliokunta on jollain tavalla ottamassa tässä jos ei nyt uutta niin ainakin hyvin kohtuullista linjaa juuri Salon eritasoristeysten kohdalla. Minusta sen, mitä valiokunta nyt lausuu, tulisi olla kyllä sitten vuoden 1992 budjetin valmistelun pohjana. Silloinhan nimenomaan Salon kaupungin kohdalla nuo eritasoristeukset tulevat rakennettaviksi.

Ed. Renlund: Herr talman, herra puhemies! Postens radikala saneringsprogram får inte förverkligas. Statsutskottets uttalande: "För att utvecklingen i glesbygderna skall bli bättre strukturerad och tillgången på service tryggas förutsätter riksdagen en så-

dan nivå på servicen att de bycentra och delcentra i tätorter som enligt planen skall utvecklas regionalt får ett permanent postväsende som ett led i servicen" förpliktar regeringen att följa upp förslaget så att detta också förverkligas. Man måste förutsätta att delcentra och bycentra skall ha kvar sin postservice enligt nuvarande modell. Det betyder också att de s.k. primärkommunerna i sammanslagna kommuner åtminstone skall ha kvar en permanent postfunktion och det här tycker jag är särskilt viktigt av den orsaken att statsmakten nu har avgett en lag, den s.k. morotslagen, som har som målsättning att stimulera små kommuner att gå samman till större enheter, och det har vi gjort i Österbotten. Men om posten nu förverkligar sina planer så betyder det att många av dessa s.k. mindre kommuner, och många av dem är till och med rätt stora, skulle bli helt utan postfunktion. Det tycker jag är underligt mot bakgrunden av att man försöker stimulera kommunsammanslagning.

Om än posten syns vara oemottaglig för argument måste regeringen se till att en ändring kommer till stånd. Trycket mot förändringar är stort och leder inte riksdagens uttalade vilja till något resultat bör den nya riksdagen ta till omprövning postens ställning som affärsverk. Något alternativ finns egentligen inte. Posten bör inse realiteterna och att allt inte kan räknas i mark och penni när det gäller ett statligt serviceverk som därtill är i monopolställning.

Arvoisa puhemies! Postin radikaalia saneerausohjelmaa ei saa toteuttaa. Valtiovarainvaliokunnan lausuma haja-asutusalueiden jäsentyneen kehityksen aikaansaamiseksi sekä palvelusten saatavuuden turvaamiseksi — "Eduskunta edellyttää palvelutasovaatimuksena, että alueellisesti kehitettäväksi suunnitelluissa kyläkeskuksissa ja taajamien alakeskuksissa pysytetään osana palveluvarustusta kiinteä postitoimi" — velvoittaa hallitusta seurantaan siten, että tämä myös toteutuu. On edellytettävä, että alakeskukset ja kyläkeskukset säilyttävät postipalvelunsa nykyisen mallin mukaisesti.

Tämä merkitsee myös, että ainakin ns. peruskunnilla yhdistetyissä kunnissa olisi pysyvä postitoimi jäljellä. Tämä myös sentakia, että hallitus antoi äsken eduskunnalle ns. porkkanalain, jonka tavoite on, että

kunnat menisivät yhteen ja siitä tulisi ns. kuntainliitos. Mutta jos Posti tällä tavalla toimii, se merkitsee käytännössä sitä, että kunnat eivät ole edes halukkaita tekemään kuntaliitoksia. (Ed. Aittoniemi: 200 miljoonaa huomenna!)

Vaikka Posti ei nytkään ole vastaanottavainen argumenteille, hallituksen on huolehdittava muutoksen aikaansaamisesta. Paine muutoksiin on suuri. Jos eduskunnan lausuma tahto ei johda tuloksiin, uuden eduskunnan on otettava Postin asema liikelaitoksena uudelleen harkittavaksi. Muuta vaihtoehtoa ei oikeastaan ole. Postin on nähtävä tosiasiat ja se, ettei kaikkea voi laskea markkoina ja penneinä valtion palveluviraston ollessa kyseessä, viraston, joka kaiken lisäksi on monopoliasemassa.

Ed. Häkämies: Herra puhemies! Tässä salissa kuulee harvoin puhuttavan satamapolitiikasta, joten muutama sana lienee paikallaan.

Suomalaista satamapolitiikkaa ei ole hoidettu veronmaksajan näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. Tämä johtunee siitä, että satamarakentamisessa on mukana monia tahoja ja aina ei toimita markkinatalouden periaatteiden mukaisesti. Satamathan on yleensä rakennettu kuntien toimesta valtion osallistuessa rakentamiseen korkotukilainojen muodossa. Edelleen valtio usein joko rakentaa rautatien tai ainakin osallistuu rautatien rakentamiseen. Tämän lisäksi valtio rakentaa ja syventää laivaväylät, mitä tapahtuu oikeastaan jokaisen satamainvestoinnin yhteydessä.

Tällaisesta investointitavasta johtuen Suomen satamissa on selvää ylikapasiteettia. Erään selvityksen mukaan Suomen satamien ylikapasiteetti on noin 32 miljoonaa tonnia tarkoittaen siis sitä, että nykyisiin satamiin mahtuisi lisää liikennettä mainittu 32 miljoonaa tonnia. Kokonaan eri asia tietysti sitten on se, onko satamakapasiteetti rakennettu oikeaan paikkaan ja oikeille paikkakunnille.

Suomessa on tehty myös selviä virheinvestointeja, parhaana esimerkkinä tästä vaikkapa Loviisan kaupunki, jossa suoritettiin varsin mittava satama-, väylä- ja rautatieinvestointi silmälläpitäen Lahden kaupungin hiilen kuljetusta Loviisan sataman kautta Lahteen. Kuljettaminen kuitenkin loppui lyhyeen, ja sataman liikenne on vähentynyt

lähes olemattomiin. Liikenteen vähydestä parhaana esimerkkinä oli satamajohtajan irtisanoutuminen tehtävästään, ja irtisanoutumisen perusteena oli se, että hän katsoi, etteivät päätoimiseen virkaan sataman toiminnot vieneet tarpeeksi aikaa, sanoisinko varsin historiallinen virkamiehen eronpyyntö.

Mainitusta ylikapasiteetista huolimatta maassa on vireillä uusia investointeja. Helsingin Vuosaaren ollaan puuhaamassa uutta suursatamaa, ja myös Kirkkonummen Kantvikissa on vireillä ns. yksityinen satamahanke.

Kantvikin hanketta on pidetty hyväksyttävänä sen vuoksi, että kyseessä olisi yksityinen hanke, joka voisi olla suunnannäyttävä suomalaisessa satamapolitiikassa. Kuitenkin on muistettava, että tässäkin tapauksessa valtion investoinnit eivät ole vähäisiä. Erään arvion mukaan tässäkin yksityisessä hankkeessa valtio joutuisi investoimaan satoja miljoonia markkoja. Edelleen tästä olisi seurauksena se, että Suomenlahden muista satamista liikennettä siirtyisi Kantvikiin, eli kysymyksessä ei olisi investointi, joka välttämättä toisi uutta liikennettä, vaan aiheuttaisi ainoastaan olemassa olevan liikenteen siirtymisen paikasta toiseen.

Satamahankkeessa tulee usein myös esiin eri valtion viranomaisten työn koordinoimattomuus. Liikenneministeriön virkamiesjohto on näyttänyt vihreätä valoa niin Kantvikin kuin Vuosaarenkin satamille, kun taas työministeriön vastaavat viranhaltijat ovat lausuneet vankkoja epäilyksiä uusista satamista ja ovat päinvastoin kehottaneet kehittämään liikenneyhteyksiä siten, että liikennettä voidaan ohjata itäisen Suomenlahden muihin satamiin.

Tuntuu myös jokseenkin hullulta, jos liikenneministeriön toimialalla samaan aikaan tutkitaan ns. Heli-radan rakentamisvaihtoehtoja, jotka ainakin ns. eteläisen vaihtoehdon toteutuessa loisivat kasvuedellytyksiä Kotkan ja Haminan satamille, ja toisaalta ministeriössä otetaan myönteinen kanta näihin kahteen uuteen satamahankkeeseen, jotka olisivat toisaalta vähentämässä kasvuedellytyksiä Kotkan ja Haminan satamilta.

Satamaliikenteessä selvästi voimakkaimmin on kasvanut ns. transitoliikenne eli Neuvostoliitosta käsin tuleva kauttakulkuliikenne. Esimerkiksi itäisen Suomenlahden sa-

tamien liikenteen lisäyksestä transitoliikenne edustaa noin kolmea neljänestä. Tämän vuoksi olisikin erinomaisen tärkeää saada vauhtia Heli-radan rakentamiseen ensisijaisesti välillä Lappeenranta — Hamina — Kotka.

Transitoliikenne on myös Valtionrautateille erinomaisen kannattavaa, vaikka VR:n kantamat maksut ovat liikesalaisuus, mutta joka tapauksessa transitoliikenteestä johtuen Kaakkois-Suomen alue on ollut VR:lle hyvin kannattava. Myös on muistettava se, että nykyisten ratojen ollessa ainoa vaihtoehto myrkkyyvaunuja on jouduttu sijoittamaan aina Pieksämäkeä myöten, kun niitä ei ole satamiin tarpeeksi nopeassa aikataulussa saatu kuljetettua.

On selvää, että pääkaupunkiseudulla on myös satamaliikenteessä johtava asema, mutta jos liikennettä on mahdollista suunnata muihin satamiin, on se mitä parhaita alueja ympäristöpolitiikkaa.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Häkämiehen satamapuheenvuoroon pieniä kommentteja: Kun hän kielteisesti otti kantaa Kantvikin satamaan ja Vuosaaren satamaan, jotka ovat pääkaupunkiseudun lähisatamia, ja hän perusteli kantansa sillä, että rakennetaan uusia satamia. Hän unohtaa sen tosiasian, että Helsingin keskustassa olevien tavarasatamien toimintaa ollaan lakkauttamassa, eli nämä satamat ovat välttämättömiä ja tonnimäärät eivät kovin paljon lakkautusten jälkeen uusissa satamissa kasva, joten pelko siltä osin on aiheeton.

Sitä voidaan tietysti jonkin verran pohtia, kannattaako molemmat hankkeet toteuttaa. Kotkan sataman asemaa en näe kovin uhatuna. Kotkalla on varmasti perinteisenä satamakaupunkina ja hyvän sijaintinsa vuoksi tulevaisuudessakin vankka asema.

Jos satamapolitiikkaa yleensä ajatellaan, niin siinä on ongelmana se, niin kuin monessa muussakin liikennepolitiikan asiassa, että jokainen merenrantakaupunki pitkin rannikkoviivaa haluaa oman satamansa, niin kuin halutaan moottoritien pätkä juuri omaan kaupunkiin, lentokenttä ja tietysti luotijuna vielä siihen päälle.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Häkämies oli aikanaan

itse innokkaasti ajamassa Kotkan satamaa ja muistaakseni hän aikoi siirtää Turun sataman liikennettä Kotkaan. Onko nyt käynyt niin, että tuo Kotkan hanke sitten heijastuu näissä ylikapasiteettiluvuissa?

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totesin puheenvuorossani, että satamapolitiikasta tässä salissa puhutaan kovin harvoin, ja se varmasti johtuu myös siitä, että kovin harvat tätä asiaa ymmärtävät. Joskus on tullut mieleeni, että kun satamasta puhutaan, pitäisi olla voimassa vähän samanlainen pykälä kuin kirkkolain osalta eli keskusteluun saisivat osallistua vain ne, jotka ovat kotoisin satamakaupungista.

Ed. Rauramolle toteaisin, että on aivan totta, että Vuosaaren satama osittain on korvaava investointi ja toki Helsinki satamansa tarvitsee. Jos liikennettä siirretään Vuosaaren kantasatamasta, joka on keskellä kaupunkia, niin se on järkevä investointi, mutta Kantvik taas sitä ei ole.

Mitä tulee Turun satamaan, niin silloin oli kysymyksessä se, että tietyt tullitoimenpiteet eivät siinä satamassa tarpeeksi nopeasti edistyneet, ja silloin ehdotin, että sitä voitaisiin siirtää itäiselle Suomenlahdelle. Ed. Niinistö Salosta kotoisin olevana voisi tietysti pyrkiä vaikuttamaan siihen, että Turunkin satama toimisi ripeästi ja rationaalisesti.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Yritän paikaltani sanoa muutaman sanan. Täällä on puhuttu liikenneturvallisuudesta ja siitä, miten sitä voitaisiin Suomessa kohentaa. Minä olen aina ollut sitä mieltä, että valvonta ja sen kautta syntyvä kiinnijoutumisriski ovat ainoa keino, millä voidaan liikennevalvontaa tehostaa. Sen lisäksi tietysti asennekasvatuksella on merkitystä.

Kun hiljattain eduskunnassa tehtiin laki, joka antaa poliisille oikeuden ottaa ajokortin pois jo yhden törkeän rikkomuksen vuoksi, niin autoilijoiden keskuudessa levisi heti tieto tästä asiasta ja siellä se vaikutti aivan selvästi ja selkeästi autoilijoiden käyttäytymiseen tien päällä.

Mutta vaikka kansa luottaa poliisiin, 83 prosenttia ihmisistä luottaa poliisiin, tämä eduskunta, joka on kaiken luottamuksen ulkopuolella, ei luottanut poliisiin sen vertaa, että olisi jätetty siitä pois säännös, että jos

valittaa tästä, niin poliisi joutuu heti luovuttamaan kortin takaisin. Eihän tällä ole mitään muuta merkitystä kuin tehdään poliisi pilan alaiseksi. Tässäkin hyvä asia tällä tavalla eduskunnassa aivan loppuvaiheessa mestattiin.

Liikennevalvonnasta vielä voin todeta sen, että liikkuva poliisi ei ole saanut minkäänlaisia resurssinlisäyksiä, ja kun todennäköisesti, niin kuin poliisihallintolaki osoittaa, siitä tehdään todella lääninpoliisin osa, niin tulevaisuudessa motivaatio liikenteen valvontaan poliisilta katoaa ja myös liikennevalvontaan suuntautuvat resurssit. Työ vähenee, koska liikkuvasta poliisista entistä enemmän tehdään juoppokuski ajelemaan juoppoja poliisipiireihin.

Lopuksi, rouva puhemies, kun moni on minulta kysynyt, mikä on sen ehdotuksen numero keltaisessa kirjassa, jolla saadaan postit Suomessa pysymään eikä niitä lakkauteta, niin tämä minun tekemäni ehdotus tulee olemaan n:o 114, siis n:o 114, 200 miljoonaa postien ylläpitämiseen. Laittakaapa, arvoisat edustajat, siellä huoneissa ja täällä oikein muistiin, että muistatte.

Ed. Ranta: Arvoisa puhemies! Julkisuuksessa on viime viikkojen aikana esitetty arvioita, joiden mukaan kaupallisuus ja liiketaloudellisuus olisi se tekijä, joka määräisi eri liikennemuotojen kehityksen. Liikenne on kuitenkin kokonaisuus, ja toisaalta liikenteellä on kiinteät yhtymäkohdat yleiseen yhteiskuntapolitiikkaan. Siksi liikennemuodoittain on asetettava selkeät kehittämistavoitteet ja liikennepolitiikalla on toteutettava yleistä yhteiskuntapolitiikkaa. Siksi eräitä arvioita.

Ensinnäkin merenkulun osalta on todettava, että tonnisto on supistunut koko 1980-luvun ajan erittäin voimakkaasti, ja mikäli tuo kehitys olisi jatkunut, se olisi merkinnyt sitä, että Suomen lipun alla olisi muutaman vuoden päästä purjehtinut korkeintaan Korkeasaaren lautta. Eduskunnassa erityisesti valtiovarainvaliokunnassa ja sen liikennejaostossa on korostettu alushankintojen korotuksen jatkamista sekä merikarhukohtaista subventiota käyttömenoihin. Näin onkin nyt tapahtumassa. Oli kuitenkin valitettavaa, että valtioneuvosto suunnitellessaan omaa budjetin säästöratkaisuaan oli karsimassa tätä momenttia erittäin voimakkaasti. Kanta

kuitenkin onneksi muuttui, mutta tuo määräraha muuttui kiinteäksi.

Kun 80 prosenttia viennistämme kulkee meritse, tarvitaan suomalaista tonnistoja. Sitä on saatava lisää. Siksi on turvattava se, että niin investointituki kuin myös tuki käyttömenoihin tulee olemaan riittävä. Samalla on valmisteltava sitä, että aikanaan siirrytään omaan kansainväliseen rekisterijärjestelmään.

Lentoliikenteellä on kasvava merkitys tulevaisuudessa. Maailmankaupan rakenteet muuttuvat, ja se merkitsee sitä, että meillä on oltava suorat lentoliikenneyhteydet maailmankaupan valtakeskukseen. Se on myös erittäin tärkeä ajatellen valtakunnan alueen tasapainoista kehitystä, ja se puolestaan edellyttää potentiaalisten lentoliikennealuekokonaisuuksien muodostamista valtakuntaan.

Viime vuosien kehityksestä on todettava se, että rakenteelliset ratkaisut ovat selvästi jääneet jälkeensä. Voimavarat eivät ole riittäneet. Toisaalta esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalla on riideltä vuositolkulla räystäskorkeudesta, rakennustöihin ei ole ajoissa päästy. Muutkin lentokentät ovat rakentuneet hyvin vaivalloisesti, ja toisaalta emme voi pitää oikeana sitä, että Vantaan lentokentän 300 miljoonan ylijäämästä rahoitetaan 200 miljoonalla markalla muitten lentokenttien kehittämistä ja ylläpitämistä. Eli lentoliikenteen harjoittajan tuottamasta tulosta rakennetaan sellaisia kenttiä, joita lentoliikenteen harjoittaja ei juurikaan käytä.

Julkisuudessa erityisesti ministeri Kanervan toimesta on esitetty ratkaisuksi, että valtio antaisi pitkäaikaista lainaa tämän tyyppisiin investointeihin. Se kuitenkin merkitsee sitä, että laina on aina maksettava takaisin, ja korko se on valtionkin lainalla. Se merkitsi sitä, että nytkin korkeita lentoliikennemaksuja jouduttaisiin edelleen korottamaan, ja sehän vain näivettäisi lentoliikenteen kehityksen edellytyksiä. On pystyttävä ajattelemaan uudella tavalla. On pystyttävä yhtiöittämään toimintoja, jolloin saadaan mukaan muitakin investoijia kuin valtio. On pystyttävä rationalisoimaan toimintoja, erityisesti kuntien kanssa. Mutta ennen kaikkea maankäytön suunnittelun kautta on pystyttävä lentämiseen kytkemään yhteiskunnallisia toimintoja sekä tuotannollista toimintaa. Tällöin lentämisen tuomasta maan arvonnoususta osa voitaisiin käyttää lentoliiken-

teen struktuureitten rakentamiseen, jolloinka voimavaroja voitaisiin saada huomattavastikin lisää.

Ilmailuhallintolaissa, jonka tasavallan presidentti vahvisti viime viikolla, nämä perustelut onkin kirjoitettu yleisperusteluihin, ja paikkakunnittain olisi lähdettävä nopeasti tämän tyyliseen kehittämistyöhön. Sen lisäksi lentoliikenteen osalta on tehtävä täysin selvästi, että valtion ensisijainen tehtävä on huolehtia siitä, että kiitoradat ovat kunnossa ja lennonvarmistus on aina huipputasolla. Se edellyttää sitä, että Ilmailulaitoksen peruspääomaa tasaisesti korotetaan ja lennonvarmistuksen kustannuksia ollaan valmiita rahottamaan myös budjettivaroilla.

Valtioneuvoston säästöpäätöstä, jonka mukaan integroidusta lennonvarmistuksesta vähennetään 5 miljoonaa markkaa, onkin tältä kannalta pidettävä erittäin kielteisenä asiana. Koko lennonvarmistus on nähtävä yhtenä kokonaisuutena. Se on tehokkain ja takaa myös parhaan turvallisuuden. Turvallisuus on puolestaan osana lentoliikenteen käytettävyyttä.

Täällä on tänään keskusteltu myös hyvin paljon rautatieliikenteestä. Sen osalta on todettava, että se ei ole mikään irrallinen osa liikenteestä. Se on merkittävä osa joukkoliikennettä, ja toisaalta sen erityisominaisuus on ympäristöystävällisyys. Sen käytettävyyttä on siis lisättävä, nopeuksia on nostettava aina 200 kilometriin tunnissa asti pääradoilla ja kantavuutta on yksinkertaisesti lisättävä, jotta raskaita kuljetuksia voidaan taloudellisesti siirtää enemmän rautateille. Rautatiet toteuttavat myös liikkumisen tasa-arvoa. Myös sen takia rautateiden kehittämiseen on otettava myönteinen suhtautumistapa.

Valtioneuvoston supistamispäätös edellytti sitä, että henkilöliikenteen tuesta olisi vähennetty 25 miljoonaa markkaa, joka olisi merkinnyt sitä, että eläkeläisiltä ja opiskelijoilta olisi otettu pois alennukset. Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto kuitenkin muutti tätä valtioneuvoston säästöratkaisua, se supisti radanpidon määrärahoja 50 miljoonalla markalla ja säilytti eläkeläisten ja opiskelijoiden alennusjärjestelmän.

Rautateitä ei pidä nähdä erillisenä. Se on osa koko liikennejärjestelmää ja sitä on kehitettävä siten, että rautatieliikenne voi pärjätä. Se edellyttää sitä, että tieinvestointeja suunnataan asianmukaisella tavalla. Se

edellyttää sitä, että koko joukkoliikennejärjestelmää, jonka ketjusta osa rautatieliikenne on, kehitetään kokonaisuutena. Suppea kustannusvastaavuusajattelu ei saa ratkaista rautatieliikenteen kehittämistä, koska se ratkaisee asian yksinkertaisesti väärin.

Maantieliikenteellä on ylivoimainen merkitys kuljetusten järjestämisessä ja kapasiteetin käytössä, mutta se on erityisen tärkeä myös valtakunnan aluerakenteen kehittämisen kannalta. Matkoista yli 90 prosenttia tehdään maanteitse, ja toisaalta kuljetuksistakin valtaosa tapahtuu maanteitse. Juuri tämä dominointi vaikuttaa siihen, että se aivan ratkaisevalla tavalla vaikuttaa valtakunnan rakenteeseen. Silloin sitä tuleekin käyttää juuri aluerakenteen muovaamiseen, jolloin voidaan alueellisesti integroida tuotannollista toimintaa, voidaan parantaa palvelusten saatavuutta ja voidaan muodostaa yhtenäisiä, laajempia työmarkkina-alueita.

Se, että suureen ääneen julistetaan rakennettavan 700 kilometriä moottoritietä, ei sano yhtään mitään. On keskusteltava siitä, missä ja millä tavalla valtakunnan päätieliikettä kehitetään. Yksinkertaisin tapa on se, että lasketaan, paljonko tuosta poikkeikkauksesta meni autoja läpi, pannaan siihen tietty kerroin ja sitten metrimitalla levitetään siitä kohtaa tietä. Se on sokeaa tiesuunnittelua.

On otettava selvä tavoite voimakkaitten talousalueitten muodostamiseen eri puolilla maata, ja Etelä-Suomi on saatava toimimaan yhtenä kokonaisuutena. Se edellyttää sitä, että päätieliikettä parannetaan Helsinki — Lahti — Tampere — Turku-alueella ja esimerkiksi päätieliikettä kehitetään voimakkaasti Kemi — Tornio — Oulu-alueella, Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja esimerkiksi Savossa päätieliikettä nopeasti parannetaan Varkaudesta Iisalmeen saakka, jolloin ka myös siellä muodostetaan mahdollisimman voimakas taloudellinen kokonaisuus. Samaten Itä-Suomessa Kotka — Hamina — Lappeenranta — Imatra-päätteitten kehittämishankkeet ovat tältä kannalta kiireellisiä.

Kun tieverkkoa näin kehittämällä voidaan muodostaa voimakkaita taloudellisia aluekokonaisuuksia, se auttaa myös muiden liikennemuotojen kehittämistä. Näin muodostetaan potentiaalisia lentoliikennealuekokonaisuuksia, ja toisaalta myös esimerkiksi rautatieliikenne voi tällöin pärjätä, koska näiltä

alueilta tulee rautateittenkin tarpeisiin riittävästi kuljetettavaa.

Joukkoliikenteen osalta on todettava, että sen asemaa on yleisesti parannettava, se antaa liikkumiselle yleisiä edellytyksiä ja on myös ympäristönsuojelun kannalta ehdottomasti myönteinen ratkaisu.

Mutta on aivan yhtä selvästi todettava myös se, että joukkoliikenne ei pärjää erillisinä. Erillisinä joukkoliikenteen muotoina se häviää aina yksityisautoilulle. Se edellyttääkin sitä, että joukkoliikennejärjestelmistä muodostetaan yksi kokonaisuus. Eri joukkoliikenteen muodot on sovittava yhteen, saatava toimimaan kokonaisuutena ketjunomaisena kulkumuotona. Se puolestaan edellyttää sitä, että kaupunkeihin rakennetaan joukkoliikenteen terminaalit, jonne kaikki joukkoliikenne solmukohtana kerätään, jolloin joukkoliikenteen muodosta toiseen siirtyminen on mahdollisimman sujuvaa.

Se edellyttää sitä, että liikennelupapolitiikkaa kehitetään niin, että se suuntaan liikennettä oikealla tavalla eikä ole esimerkiksi yritysten markkinaosuuden perusteella määrättyä. Se edellyttää myös sitä, että kehitetään joukkoliikenteen lippujärjestelmä, jossa yksityinen ihminen pystyy yhden lipun ostamalla kulkemaan ovelta ovelle. Tavarahan nyt jo kulkee, ihmisellä ei tätä mahdollisuutta tällä hetkellä ole. Se edellyttää myös sitä, että Posti- ja teletoimeen kehitetään yleinen tietojärjestelmä, jossa yksittäinen henkilö voi aina valita edullisimman kulkuyhteyden.

Tänään on puhuttu myös hyvin paljon Postista ja postitoimipaikoista. Suomi ei ole enää jääkauden peittämä maa. Myös Postin on pystyttävä mukautumaan yhteiskunnan kehitykseen niin alueellisesti kuin myös teknologisesti. Se edellyttää sitä, että Posti kehittyy ja muuttuu, mutta sen kehityksen ehtona ei saa olla Postipankin ehdot. Nythän supistuspäätös on tehty täysin siitä lähtökohdasta.

Valtiovarainvaliokunta edellyttikin palvelutason vaatimuksena, että suunnitelluissa kyläkeskuksissa ja taajamien alakeskuksissa säilytetään kiinteä postitoimi. Mielestäni tässä ei ole mitään epäselvää. Valtakunnassa on tällainen suunnitelma olemassa ja Postin on yksinkertaisesti uudistettava suunnitelmansa, sen on kehitettävä itseään osana yhteiskunnan rakennetta, ei Postipankin rakennetta.

Arvoisa puhemies! Liikennepolitiikka ko-

konaisuudeksi järjestäen, ei katsoen sitä erillisinä osina, sillä voidaan toteuttaa yleistä yhteiskuntapolitiikkaa. Se kääntää kehitystä kestäväen kehityksen tielle, se vähentää kustannuksia, se parantaa ympäristön tilaa, se kehittää yhteiskuntaa alueellisesti tasapuolisemmin sekä parantaa yleistä hyvinvointia.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En voi olla vastaamatta ed. Rannan puheeseen sikäli, kun hän mainitsi valtiovarainvaliokunnan mietinnön. Viittasin samaan myös ensimmäisessä puheenvuorossani ja totesin, että valtiovarainvaliokunnan mietinnön lausumat ovat samanlaista varjonyrkkelyä, jota salissa on harrastettu jo puolen vuoden verran, kun on puhuttu posteista. On tehty tietynlaisia ehdotuksia, jotta väistetään vastuu huomiossa äänestyksessä, jolloin on kysymys siitä asiasta, mistä täällä on puoli vuotta keskusteltu.

Puhutaan "suunnitelluista kyläkeskuksista", en muista, miten valtiovarainvaliokunnan mietinnössä sanotaan. Suomessa saa etsiä etsimällä ihmisiä, jotka tietävät, mitä tällä sanonnalla tarkoitetaan. Kaiken lisäksi valtiovarainvaliokunnan tämän lausuman jälkeen, jossa puhutaan suunnittelun alla olevista kyläkeskuksista, joissa kiinteä postipaikka säilyisi, mainitaan selvästi, että haja-asutusalueilla postin kanto tulee tapahtumaan juuri sillä tavalla kuin Pekka Vennamon tekemissä tai hänen johdollaan tehdyissä suunnitelmissa lausutaan. Valtiovarainvaliokunnan mietintö ei muuta asiaa tuumakaan mihinkään suuntaan siitä pohjasta, mikä Pekka Vennamon Posti- ja telelaitoksen taholta on suunniteltu. Tällaisten "suunnittelujen kyläkeskusten" tuominen on utopiaa. Eihän kukaan tiedä, mitä niillä tarkoitetaan. Minä en tiedä kotipaikkakunnallani Ikaalissa yhtä ainutta tällaista kyläkeskusta.

Ed. Ranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ei tunne tilannetta tältä osin Suomessa. Ensinnäkin on toistettava valtiovarainvaliokunnan teksti. Se siis lähtee siitä, että "alueellisesti suunnitelluissa kyläkeskuksissa säilytetään kiinteä postitoimi". Alueellisesti, suunnitellut kyläkeskukset tarkoittavat seutukaavaliittojen koko maata kattavia kyläkeskussuunnitelmia, jotka ovat täysin yksiselitteisiä. (Ed. Aittoniemi: Ensi kertaa kuullaan niistä.) Nyt

palvelutason vaatimuksena eduskunta on edellyttämässä sitä, että näissä kyläkeskuksissa säilytetään kiinteä postitoimi.

Kun vertaamme sitä koko maata kattaviin Postin lakkauttamissuunnitelmiin, se poikkeaa huomattavasti Postin suunnitelmista. Eduskunnassa on nyt pidettävä erittäin tiukasti huoli siitä, että kun palvelutasovaatimus täällä tulee päätökseksi, on Postin noudatettava lakia ja palvelutasovaatimus on tältä osin ehdottomasti täytettävä. Aivan vastaavan yksiselitteinen ratkaisu on olemassa taajamien alakeskusten osalta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin Posti noudattaa vain sitä lakia, joka tehdään. Liikelaitoslain säädökset eivät tässä tapauksessa tunnu riittävän, ja esimerkiksi sen vuoksi meillä on huomenna esillä ponsi, jossa edellytetään sellaisen lainsäädännön laatimista, jonka perusteella eduskunta voi selkeästi määritellä palvelutavoitteet.

Mitä tulee kyläkeskuksiin, niin ne ovat kaukaisessa tulevaisuudessa olevia suunnitelmia, joilla ei ole mitään merkitystä tällä hetkellä — nyt, huomenna, ylihuomenna, tänä vuonna ja ensi vuonna — tapahtuviin postien saneeraussuunnitelmiin. Tällaisia kyläkeskuksia ei ole kuin paperilla jossakin hyllyn laidalla, mihin ne on epämääräisesti suunniteltu. Kukaan, keneltä olen kysynyt, ei ole edes tiennyt tämän tyyppisistä suunnitelmista mitään. Mutta tämä on varjonyrkkelyä, johon on viimeisenä hätävaiheena otettu utopistiset kyläsuunnitelmat.

Ed. Ranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi on todettava, että ed. Aittoniemi on ilmeisesti kysynyt aivan vääriltä henkilöiltä näitä asioita. Postin liikelaitoslain mukaan, aivan yksiselitteisesti, eduskunta päättää Postin palvelutason tavoitteista. (Ed. Aittoniemi: Ei päättä!) — Kyllä päättää. — Siihen sisältyy aivan selvästi kiinteän postitoimipaikkaverkon tavoiteasettelu. Se on valtiovarainvaliokunnan lausumassa aivan selvästi muotoiltu, ja se on käytännössä elävää elämää ympäri maan. Ei ole kysymys mistään epämääräisestä tulevaisuuden suunnitelmasta.

On kysymys nykyisistä kyläkeskuksista, niistä kyläkeskuksista, jotka ovat riittävän elinvoimaisia elämään myös tulevaisuudessa.

Monia erilaisia palveluja kehittäen ja ne näissä säilyttäen ne myös pysytetään elinvoimaisina, kehitettävänä kyläkeskuksina. Yhtenä muuna keinona siihen sisältyy esimerkiksi rakennuslupien ohjaaminen näihin kyläkeskuksiin, jolloin myös väestöpohja näissä kasvaa.

Ed. Elo: Rouva puhemies! Ensinnäkin pahoittelen sitä, että ministeri Kanerva, joka varsin aktiivisesti kello kuuden seitsemän aikoihin osallistui keskusteluun, joutui poistumaan, koska mielestäni ministerin läsnäolo aina antaa oman panoksensa eduskunnan käymään keskusteluun, olipa kysymys mistä pääluokasta tahansa.

Ed. Rannan puheenvuoron lopussa tuli esiin kysymyksiä, jotka koskivat nimenomaan liikenteen merkitystä. Haluaisin oikeastaan aloittaa siitä, että liikenteellä, niin kuin varmasti ymmärrämme, on myös varsin suuri kansainvälinen merkitys. Sillä, miten Suomi kuljettaa vientitavaroitaan, on suuri merkitys maamme kannalta.

Ainakin minun mielestäni liikennepoliittikan merkitys on vielä suurempi maan rajojen sisällä eli kysymys on aika pitkälti aluepolitiikasta. On aivan selvää, että alueiden kehitys riippuu hyvin paljon eräiltä osin siitä, minkälaiset liikenneyhteydet alueella on. Tällöin tietysti lähinnä tulevat kysymykseen lento-, juna- ja tieliikenteen yhteydet.

Olen jo aikaisemmin täällä maininnut vastauspuheenvuorossani siitä, että rautateillä on todettu olevan merkittävät kehitysmahdollisuudet kaikkialla Euroopassa. Niinpä Keski-Euroopassa on viime vuosina panostettu sekä rautateiden että kuljetuskaluston parantamiseen. Keski-Euroopan rautateillä 300 kilometrin tuntinopeudet alkavat olla jo varsin yleisiä. Näin eurooppalainen rautatieliikenne pystyy kilpailemaan tasapäisesti muun liikenteen, myös lentoliikenteen, kanssa. Tämä on mielestäni hyvin vartenotettava näkökohta myös Suomessa. Rautatieliikenteen suosion kasvu perustuu moniin eri tekijöihin. Ympäristökysymysten tullessa yhä tärkeämmiksi rautateiden kehittäminen on osoittautunut luontevaksi vaihtoehdoksi. Toisaalta junat ovat luonnollisista syistä myös turvallisia moniin muihin liikennemuotoihin verrattuna.

Edellä mainittujen tekijöiden eli ympäristöystävällisyyden ja turvallisuuden lisäksi no-

peudet ovat luonnollisesti rautateiden kehittämisen avainkysymys. Myös Suomen rautatielaitoksessa on viime vuosina entistä paremmin ymmärretty nopeuksien lisääntyvä merkitys rautateiden kilpailuvalttina muiden liikennemuotojen kanssa. Nopeuksien lisäämisen ehdottomana edellytyksenä ovat rautateiden perusparantaminen sekä sähköistäminen.

Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan junien suunnitellut nopeudet nousevat Suomessa parhaimmillaankin vain 160–200 kilometriin tunnissa 1990-luvulla. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että myös Suomessa olisi tähdittävä Euroopassa jo yleiseksi tullessiin 240–300 kilometrin tuntinopeuksiin mahdollisimman nopeasti. Tämä merkitsisi luonnollisesti ratojen perusparantamista, sähköistämistä sekä entistä parempaa kuljetuskalustoa. Myös uusia ratoja, jotka nopeuttaisivat suurempien paikkakuntien välistä rautatieliikennettä, tulisi suunnitella mahdollisimman pikaisesti.

Eurooppalaisessa aluepolitiikassa annetaan infrastruktuurin kehittämiseksi entistä suurempi paino. Tällöin eri liikennemuotojen kehittäminen on avainasemassa. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää niiden alueiden liikenteen kehittämiseen, jotka sijaitsevat etäällä esimerkiksi pääkaupunkiseudulta. Voidaankin todeta, että Satakunta ja erityisesti Satakunnan pääpaikkakunnat Pori ja Rauma sijaitsevat suhteellisen etäällä pääkaupungista. Näin ollen rautateiden kehittämisellä on näiden alueiden kannalta erittäin suuri merkitys. Viime vuosiin asti jatkunut käytäntö, jossa supistettiin junavuoroja, on osoittautunut huonosti suunnitelluksi ja tällä hetkellä Valtionrautateillä onkin suunnitelmia junayhteyksien lisäämiseksi pääkaupunkiseudulta Satakuntaan.

Tässä yhteydessä haluan erityisesti korostaa nykyisen pääjohtajan roolia VR:n kehittämisessä. Hänen tultua virkaansa VR:n kehittämistoimenpiteet ovat saaneet aivan uutta vauhtia.

On myös hyvät perustelut sille, että esimerkiksi Pori — Helsinki-matkojen nopeutta parannetaan, sillä näiden matkojen kasvu on ollut kokonaisuudessaan viimeksi kuluneen vuoden aikana lähes 80 prosenttia. Valtionrautateiden taholta on myös todettu, että Porin aseman myyntisuoritteet ovat prosentuaalisesti kasvaneet VR:n myyntipisteistä

kaikkein parhaiten. Kuitenkin VR:n markkinaosuus Porista Helsinkiin on tällä hetkellä vain noin 10 prosenttia, kun esimerkiksi lentoliikenne kuljettaa porilaisia pääkaupunkiin kaksinkertaisen määrän.

Junayhteydet Porin ja Helsingin välillä nopeutuvat nyt jonkin verran entisestään. Kuitenkin junayhteydet saavat entistä suuremman merkityksen vasta, kun nopeuksia voidaan oleellisesti lisätä. Niinpä Porin ja Helsingin välille tulisi mahdollisimman nopeasti mielestäni saada yhteys, joka kestäisi kyseisellä välillä 2,5 tuntia sekä viimeistään vuonna 2000 yhteys, joka kestäisi 2 tuntia. Tämä edellyttää luonnollisesti perusparannuksen suorittamista myös välillä Kokemäki — Pori/Rauma sekä rataosuuden Tampere — Pori/Rauma sähköistämistä suunnitellussa aikataulussa vuosina 1992—95. Satakunnan kehityksen kannalta olisi myös oleellista luoda uusi ratasuunnitelma 2000-luvun alkuvuosina.

Samalla tavoin kuin VR on suunnitellut radan oikaisemista välillä Helsinki — Mikeli, tulisi myös harkita radan oikaisua Helsingin ja Porin välillä. Näin voitaisiin oleellisesti entisestään nopeuttaa junayhteyttä Helsingin ja Porin välillä ilman, että jouduttaisiin kulkemaan Tampereen kautta.

Aikaisemmin käydyssä keskustelussa ministeri Kanerva kovasti edusti sitä näkemystä, että moottoriteiden rakentaminen, hän on esittänyt julkisuudessa 700 kilometrin moottoritieosuuden rakentamista, olisi todella oikeata liikennepolitiikkaa Suomessa. Oma käsitykseni on, ettei näin ole asianlaita. Uskon, että Suomen kansan enemmistö on kanssani tästä asiasta samaa mieltä. Kovin suuri liikennepoliittinen oivallus ei ole se, että liikenneministeri esittää 700 kilometrin moottoritieosuuden rakentamista lähivuosien aikana, kun otetaan huomioon se, miten liikennepolitiikkaa tähän asti on hoidettu.

Kuten olen jo aikaisemmin vastauspuheen-vuorossani todennut, eurooppalainen suuntaus on kuitenkin rautatieliikenteen nopeuttaminen ja täten sen aseman parantaminen. Monista eri syistä, joihin jo äskén viittasin, olen sitä mieltä, että rautatieliikenteeseen meidän pitää panostaa. Sikäli kuin on teistä kysymys, meidän pitää toisaalta panostaa pääteiden rakentamiseen, mutta myös pitää huoli siitä, että maaseudun tiet pysyvät hyvässä kunnossa.

Rouva puhemies! Haluan tässä yhteydessä lyhyesti todeta oman vaalipiiriini osalta sen, että valtakunnalliset päätiehankkeet Turun ja Porin läänissä vähentävät nykyisellään kohtuuttomasti tiepiirin muun tienpidon rahoitusta. Tielaitoksen Turun piirissä toimenpideohjelman 1989—95 mukaan rakennetaan valtatie n:o 1 moottoritienä vuosina 1990—96 osuudella Paimio — Turku, kustannusarvio 999 miljoonaa markkaa, ja vuodesta 1995 alkaen osuudella Muurla — Paimio, kustannusarvio 1 042 miljoonaa markkaa. Valtatien n:o 1 investointitarve jatkuu koko 1990-luvun ja sen jälkeenkin. Vuosina 1990—95 valtatie n:o 1 osuus koko tiepiirin investoinneista on lähes 40 prosenttia.

Satakunnan alueen eli Turun ja Porin läänin pohjoisen alueen tieinvestointien osuus on aikaisempina vuosina 1980—87 keskimäärin vastannut alueen liikennesuoriteosuutta eli ollut noin 35 prosenttia. Tämän jälkeen Satakunta on selvästi jäänyt alle liikennesuoriteosuutensa. Uusimman toimenpideohjelman mukaan Satakunta saa tiehankkeisiinsa vuosina 1989—95 yhteensä 667 miljoonaa markkaa, joka merkitsee Satakunnalle keskimäärin 23 prosentin osuutta vuosina 1989—95, kun taas liikennesuoriteosuus edellyttäisi edellä mainitun keskimäärin 35 prosentin osuutta rahoituksesta. Parhailaan laaditaan valtakunnallisen päätieverkon suunnitelmaa. Tässä yhteydessä tulisikin valtakunnallisesti siirtyä sellaiseen päätieverkon erityisrahoitukseen, että tiepiireille turvataan mahdollisuus myös muun tienpidon alueellisesti riittävään tasapuoliseen hoitamiseen.

Rouva puhemies! Tässä yhteydessä haluan todeta, että olen tehnyt toukokuun 29 päivänä tänä vuonna kirjallisen kysymyksen, jossa olen tiedustellut, mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä turvatakseen Satakunnalle sille kuuluvan osuuden tienpidon rahoituksesta. Mielestäni ministeri Vistbackan allekirjoittama vastaus on varsin erikoislaatuinen. Siinä todetaan, että ”edellä esitettyyn viitaten voidaan todeta, että ”Satakuntaan ohjataan sille kuuluva osuus tienpidon rahoituksesta”, mutta se ei ole suinkaan sama kuin liikennesuoriteosuus”. Minun on erittäin vaikea ymmärtää, miten voidaan ministerin vastauksessa sanoa, että Satakuntaan ohjataan sille kuuluva osuus tienpidon rahoituksesta, jos siis Satakunta saa 23 prosenttia seuraavien viiden vuoden aikana ja kun

osuuden pitäisi olla 35 prosenttia. Tämä jää minulle arvoitukseksi.

Nämä kirjalliset kysymykset ovat muuten eräänlainen arvoitus. Ministeri oikeastaan saa vastata mitä tahansa, ja niihin meidän on aika vaikea puuttua tulevaisuudessa.

On aivan selvää, rouva puhemies, että suurten päätiehankkeiden rahoittaminen on ongelma 1990-luvun Suomessa. Tässä yhteydessä tulisikin mielestäni pohtia sitä, olisiko mahdollista ottaa päätiehankkeet, kuten on aikaisemmin esitetty, omalle momentilleen, niin etteivät ne rasittaisi muita tiehankkeita. Tai sitten — asia, joka myös on ollut esillä — voitaisiin perustaa erityinen tierahasto, jonka avulla voitaisiin osoittaa entistä enemmän varoja maamme teiden rakentamiseen.

Tässä yhteydessä haluan myös aivan lyhyesti kiinnittää huomiota tieliikenteen turvallisuuteen, johon ministeri Kanerva puheenvuorossaan puuttui.

Haluan erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että autonkuljettajien työ- ja lepoajat ovat olleet eduskunnan käsittelyssä koko 1980-luvun. Alkulähtökohtana oli se, että Suomi oli allekirjoittanut Ilon, siis Kansainvälisen työjärjestön, sopimuksen. Sen mukaan Suomen piti siirtyä eurooppalaiseen käytäntöön autonkuljettajien työaikojen osalta eli lyhentää autonkuljettajien työaikoja ja pidentää lepoaikoja. Kuitenkin voin valitettavasti tässä yhteydessä todeta, ettei tämä hanke ole oikeastaan millään tavalla edennyt eduskunnassa, vaan porvarillisten tai voisinko sanoa oikeistolaisen puolueiden vastustuksesta johtuen hanke on aina kaatunut — ei eteenpäin vaan on oikeastaan pysynyt paikallaan, eikä autonkuljettajien työaikoja ole voitu saattaa eurooppalaiselle tasolle.

Tässä yhteydessä sanoisin, että on oikeastaan suuri häpeä suomalaisille poliitikoille se, etteivät meidän autonkuljettajiemme työ- ja lepoajat ole vielä Euroopan yhteisöjen tasolla. Eduskunnassa on usein sanottu, kuinka Euroopan yhteisöjen sosiaalinen ja työsuojelutaso on alempi kuin meidän tasomme. Tässä yhteydessä voin todeta, että mitä tulee autonkuljettajien työ- ja lepoaikoihin, me olemme vanhoillisempia kuin Euroopan yhteisöjen maat tässä yhteydessä. Valitettavasti voin sanoa, että syy on kokonaan meidän oikeistopuolueidemme eduskunnassa.

Eivätkö todella oikeistolaiset piirit Suo-

nessa ole kiinnostuneita tieliikenteen turvallisuudesta tai autonkuljettajien työolosuhteista? Se on minun viimeinen kysymykseni.

Ed. Lamminen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo tarttui ihan oikeisiin asioihin puheensa alussa, kun hän mainitsi Satakunnan olevan motissa tieyhteyksissä. On totta, että esimerkiksi kakkosatie, joka johtaa pääkaupunkiin, kulkee kolmen maakunnan kautta, ja oikeastaan nämä kaksi muuta maakuntaa eivät ole kiinnostuneita millään tavalla yhteistyöstä parantamaan tätä valtasuuntaa kehätien sisälle.

Kun taas tarkastellaan esimerkiksi taloudellisen argumentin mukaan, Pori on sekä ilma- että rautatieyhteyksissä tasaveroinen, mitä tulee juuri tänne etelään suuntautuvaan liikenteeseen, mutta se edellyttää sitä, että kalusto ja tiet ovat kunnossa. Olen kuullut sellaista väittämää esimerkiksi Finnairin taholta, että esimerkiksi aamuinen kello 8:n vuoro DC 9:llä on melko kallis Finnairille ja he suunnittelevat sen muuttamista halvempaan konetyyppiin, ja se on tietysti tämä ATR 72, joka on hieman hitaampi ja epä-mukavampi. Näin ei tietysti saisi olla, koska, kuten ed. Elon puheenvuorossa tuli selvästi mainituksi, Porin ja Rauman yhteys Helsinkiin on vielä kaukana tulevaisuudessa, sen nopeuttaminen ja sähköistäminen. Oikeastaan rautatie on ainoa, joka kilpailisi tulevaisuudessa lentoliikenteen kanssa, mutta se edellyttäisi sitä, että keskustasta keskustaan päästäisiin alle kolmessa tunnissa.

Ed. Pohjanoksa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo katsoi Satakunnan liikennetilannetta. Olen samaa mieltä, että siinä on kehittämisen varaa, koska liikenneyhteydet Satakuntaan eivät suinkaan ole kiitettävässä kunnossa. Hän näkee kuitenkin asian keskeisen Satakunnan eli Porin kohdalta eikä tarkastele niinkään pohjoisen tai eteläisen Satakunnan kohdalta, missä tilanne on vielä huonompi. Esimerkiksi Rauma — Eura — Huittinen-tie on ainoastaan puoliväliin kunnossa, ja loppuosa ei ole edes tielaitoksen suunnitelmassa, kuten kirjalliseen kysymykseen vastattiin viime viikolla.

Jos raideliikenne on henkilöliikenteen osalta Poriin hoidettu, ei suinkaan ole muualle sitä, esimerkiksi Raumalle, jossa ei ole Kokemäki — Rauma-osuudella ollenkaan hen-

kilöjunaliikennettä enää. Kuitenkin tämä raideosa on tavaraliikenteen puolelta erittäin tärkeä Rauman satamalle, ja se pitäisi saada siinä nopeudessa kuntoon kuin myös Kokemäki — Pori-rataosuus.

Jos ed. Elo väitti, että porvarit eivät ole huolissaan tieliikenteen turvallisuudesta, siinä hän toki oli aivan väärässä. Kyllä meidän huolestamme turvallisuudesta on aivan yhtä suuri kuin teidänkin.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! ”Kunta ei hyväksy Postin suunnitelmaa maaseutupostien lakkauttamisesta.” Näillä sanoilla viestitti Pohjois-Karjalan kansanedustajille syyskuun lopulla Polvijärven kunta. Uskon, että monet muut kunnat kautta maan, samoin kylätoimikunnat, tietysti myös kaupungit, ovat olleet syvästi huolissaan Postin suunnitelmista toimipaikkojen lakkauttamisesta.

Postihan sai liikkeelle näyttävän tapahtuman eduskuntatalolle, Postin lakkautussuunnitelmat saivat liikkeelle suuren kirjekampanjan kansanedustajille, uskon, että myös liikenneministeriöön ja -ministerille on viestejä tullut. Arvostelu, jota loppukesällä ja syksyllä syntyi, oli aiheellinen. Postin menettelytapa, ehdotettu aikataulu ja kylien identiteetin murentaminen postitoimipaikan lakkautuksen myötä koettiin vakavana uhkana.

Kylissä on tähän saakka pidetty tärkeinä palvelupisteinä koulua, kauppaa ja postia. Ne ovat sitä edelleen. Kunnissa taas syntyi huoli siitä, että työ maaseutualueiden elinolojen kehittämiseksi ja työpaikkojen lisäämiseksi mm. pienyritystoiminnan osalta valuu tätä kautta palvelujen heiketessä osittain hukkaan. Koettiin niin, että postien lakkautus on isku valtion taholta tilanteessa, jolloin maaseudun ja yleensä kuntien peruspalvelut ovat entistä tärkeämmät.

Arvoisa puhemies! On välttämätöntä, että eduskunta ottaa postipalveluihin, toimipaikkojen säilyttämiseen selkeän kannan. On välttämätöntä, että postitoimipaikkojen palvelua päinvastoin monipuolistetaan ja kehitetään ja tehdään se yhdessä kyläläisten, alueen yritystoiminnan ja kuntien kanssa.

Keskustan eduskuntaryhmän kanta on selvä. Me näemme niin, että tässä tilanteessa eduskunnan on sisällytettävä ensi vuoden tulo- ja menoarvioon riittävä määräraha kannattamattomien postitoimipaikkojen säi-

lyttämiseksi. Me uskomme, että huomista äänestystä asiasta seurataan hyvin tarkoin.

Arvoisa puhemies! Pohjois-Karjalan tierahat ovat nykyisen hallituksen aikana suorataan romahtaneet. Kun Pohjois-Karjalassa on maantieliikenteessä noin 4 prosenttia valtakunnan liikennesuoritteesta, tierahat ovat pudonneet noin 2,5 prosenttiin valtakunnan rahoista. Maakunnan teistä yli puolet on edelleen sorapäälysteisiä maanteitä. Tie on kuitenkin käyttäjälleen hyvin tärkeä osa arkipäivän elämisen edellytyksiä. Kylissä asuvat, siellä työtä tekevät sekä maa- ja metsätalouden että muun yritystoiminnan parissa toimivat tarvitsevat tietä joka päivä.

Pohjois-Karjalan kaltaisessa maakunnassa juuri maatalouden, metsätalouden ja myös lisääntyvän matkailutoiminnan kannalta alempiasteistenkin teiden kunto on mitä tärkein menestymisen edellytys. Pohjois-Karjalassa halutaan kehittää omaa aluetta, omaa maakuntaa luontaisten voimavarojen pohjalta niitä tehokkaasti hyväksi käyttäen. Maakunnan ihmiset haluavat, että työtä, toimeentuloa ja elämisen edellytyksiä järjestyy kotiseudulta omasta maakunnasta. Tässä tilanteessa korostuvat palvelut ja myös liikennepalvelut ja liikenneyhteydet.

Useissa puheenvuoroissa jo aiemmin on hyvin selkeästi todettu, että liikennepolitiikka on tärkeä osa koko maan alueellista kehittämistä, osa aluepolitiikkaa. Maakunnan sisäisten yhteyksien rinnalla ovat tietysti tärkeitä yhteydet muualle maahan, Pohjois-Karjalasta niin etelään kuin pohjoiseen, eritoten Oulun suuntaan, Kainuun suuntaan kuin myös länteen.

Maantieliikenteen ohella hyvin tärkeällä sijalla nähdään myös Pohjois-Karjalassa rautateiden ja rautatieliikenteen kehittäminen. Sähköistystä on jatkettava. Rautatieyhteys Nurmeksista pohjoiseen Kontiomäkeen ja edelleen Ouluun on mielestämme tulossa entistä tärkeämmäksi mm. puunjalostusteollisuuden kehityksen myötä. Yhteys Onkamoista valtakunnan rajalle Niiralaan on entistä suuremmassa käytössä Uimaharjun tehtaiden kehityksen ja Enocell-hankkeen toteutumisen myötä.

Pohjois-Karjalan lentoliikenneyhteydet olivat muutama vuosi sitten hyvin heikossa jamassa. Edelleenkin Joensuun lentokentän kiitotie odottaa jatkamistaan. Pienlentokenttä Kiteellä, joka on jo pitkälti toteutumassa,

samoin kuin Lieksan ja Nurmeksien yhteinen lentokenttähanke ovat täydentämässä jatkossa Pohjois-Karjalan yhteyksiä maailmaan.

Fyysisten liikenneyhteyksien ohella hyvin tärkeällä sijalla ovat tietoliikenneyhteydet. Muutama vuosi sitten Pohjois-Karjala oli jäämässä selvästi jälkeen mm. puhelinliikenteen kehityksessä, eikä tätä jälkeenjääneisyyttä ole vielä kukaan saatu kiinni. On kuitenkin yhä tärkeämpää, että tietoliikenneyhteyksillä parannetaan niitä puutteita, joita alueellinen sijainti muuten mm. yritystoiminnalle tuo. Tästä syystä pitäisikin nähdä pikemminkin niin, että liikenneyhteyksiin on aluepolitiikan kehittämistä edistettäessä ja aluepoliittisia eroja tasattaessa panostettava heikoimmilla alueilla ensisijaisesti ja voimakkaimmin.

Arvoisa puhemies! Kolme vuotta sitten tiedustelin silloiselta liikenneministeriltä Vennamolta, milloin hallitus aikoo asettaa parlamentaarisen liikennekomitean suunnittelemaan ja pohjustamaan maan liikennepoliittikan kehittämistä niin, että se tukisi mahdollisimman hyvin koko maan alueellista kehitystä ja eri liikennemuotojen oikeaa kehitystä. Silloin ministeri Vennamo vastasi, että tällaiseen ei ole tarvetta. Hän katsoi, että vapaa kilpailu ja antaa mennä -tyyli sopii parhaiten, se johtaa, näin ymmärsin, edullisimpaan tulokseen.

Pohjois-Karjalan kansanedustajana tämän politiikan oikeutusta oli hyvin vaikea nähdä. Onkin hyvä, että nyt ollaan suunnittelemassa, kun muutama vuosi on kulunut, liikennepoliittista ohjelmaa. Toivottavasti tässä ohjelmassa otetaan koko maa tasapuolisesti huomioon. Toivottavasti siinä otetaan huomioon pitkällä sihdillä eri liikennemuotojen kehittämistarpeet niin, että oikea tasapainoinen kehitys myös tässä mielessä voi toteutua.

Maantie- ja lentoliikenteen ohella on hyvin tärkeää myös vesiliikenteen kehittäminen. Tähän asiaan on paneuduttu myös Pohjois-Karjalassa. Eräs hanke, joka on osittain jo toteutunut ja toimii, on Puhoksen syväväylä. Siellä on kuitenkin jatkuvasti korjattavaa, ja on tärkeää, että myös rautatieyhteys Puhoksessa saadaan yhteensopivaksi laivakuljetuksen kanssa. Edelleen on tärkeää, että kiinnitetään huomiota vesiliikennekaluston kehittämiseen niin, että se mahdollisimman hyvin soveltuisi meidän sisävesillemme.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiukan ajatukseni harhautuivat, kun ed. Väistö puhui parlamentaarista liikennekomiteasta ja ministeri Vennamon vastauksesta hänelle. Sikäli kuin oikein muistan, parlamentaarinen liikennekomitea asetettiin ministeri Vennamon aikana. Olen itsekin parlamentaarisen liikennekomitean jäsen, en tosin niitä kaikkein ahkerimpia muista kiireistä johtuen. Liikennepoliittinen suunnittelu on lähtenyt jo silloin liikkeelle ja nimenomaan liikenneministeri Vennamon aloitteesta.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi muistaa aivan oikein. Ministeri Vennamo asetti parlamentaarisen liikennekomitean, mutta silloin syksyllä 87, jolloin esitin hänelle aiheesta suullisen kysymyksen, hän ei nähnyt komitean asettamista lainkaan tarpeellisena. On hyvä, että hänelle tuli tässä asiassa uudet aatokset ja hän todella asetti komitean pari vuotta myöhemmin.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Liikennepoliittikka on ollut nykyisen hallituksen aikana aika kovankin kritiikin kohteena, ja täytyy sanoa, ettei aivan aiheetta. Tämä hallitus, kun se muodostettiin, verrattuna aikaisempiin muutti varsinkin maantieninvestointien painopistettä hyvin selkeästi niin, että voimavarat on nyt osoitettu päätieverkon parantamiseen. Kuinka siinä on onnistuttu, siitä emme tarkkaan tiedä, mutta näin on tapahtunut. Tämä on tietysti tapahtunut varsin pitkälti alemman asteen tieverkon kustannuksella. En halua asettaa mitenkään voimakkaasti vastakkain näitä eri tarpeita ja asioita. Ymmärrän, että Etelä-Suomessa tiet ovat ruuhkautuneita ja tarvitaan parantamista, jolloin saadaan myös tehoa, nopeutta ja säästöä ja näin ehkä ympäristönkin kannalta tervettä kehitystä aikaan, kun tieinvestointeja tehdään ja teistä tehdään paremmin vetäviä kuin tällä hetkellä.

Kuitenkin pitkä hyvä taloudellinen nousukausi, joka nyt on ilmeisesti aika pitkälti ohi, on kulunut ilman, että olisi saatu maakuntien tiestöä kuntaan. Nyt näyttää siltä, että juuri alemman asteiset tiet tulevaisuudessa lähivuosina saavat odottaa vuoroaan edelleenkin, niin kuin ne ovat saaneet odottaa

vuoroaan viime vuodetkin ja monet koko 80-luvun, valitettavasti.

Kun ed. Aittoniemi salissa kävelee, totean, että kun hän puhui Tampereen kolmosmoottoritietä, itse en ole aivan varma, tarvitaanko Tampereen ja Helsingin välille koko matkan mahtavaa moottoritietä, riittäisikö tuollakin välillä ainakin pääosin moottoriliikennetie. Näin voitaisiin säästää ne kauniit ympäristöt, harjut ja muut, joista on paljon kiistelty. Toisaalta voitaisiin säästää kymmeniä, ehkä satoja miljoonia markkoja rahaa ja siitä huolimatta saataisiin kenties aika joustava liikennemuoto, valtatie, tuolle tärkeälle välille.

Sitten voitaisiin ehkä säästyvillä varoilla tehostaa junaliikennettä, joka on erittäin otollinen juuri tällaisissa yhteyksissä kuin on esimerkiksi Tampereen ja Helsingin väli. Se on pituudeltaan sellainen, että siinä hyvä junayhteys on hyvinkin mukava ja edullinen. Lisäksi se on turvallinen ja ympäristön kannalta erittäin hyvä ja myös siinä mielessä hyvä, että jos me teemme Tampereen ja Helsingin välille ja myös Turun ja Helsingin välille oikein hyvät ja mahtavat moottoritiet joita pääsee Helsinkiin, tiedämme, että Helsingissä sen kuin vain ruuhka kasvaa ja vaikeudet lisääntyvät, saastuminen ja autojen määrä, seisominen eri paikoissa, pysäköintiongelmät, kaikki muut kasvavat ja kasautuvat.

Tässä jos missä on syytä miettiä hyvin tarkkaan nimenomaan raideliikenteen kehittämistä. Sitä ei oikeastaan voi sanoa, että hallitus olisi kovin hyvin ajatellut, kun on hyväksymässä ja esittämässä taksojen nousua ensi vuodellekin junaliikenteessä jopa selvästi yli inflaation edellyttämän määrän.

Raideliikennettä pitäisi ruuhka-alueilla hyvinkin voimakkaasti miettiä ja kehittää. Olin näkemässä, että voisimme reilusti tinkiä ministeri Kanervan esittämästä 700 kilometrin moottoritiehankkeesta. Se on todella yliimitoitettu Suomen oloissa. Ei meidän tällä tavalla kannata lähteä eurooppalaiseksi Suomea muuttamaan. Jos emme muuten eurooppalaisia kehtaa olla, ollaan sitten joitakin muita, vaikka metsäläisiä enemmän kuin rakennetaan 700 kilometriä lisää moottoritietä. Jonkin verran niitä varmasti tarvitaan, mutta uskon, että tuo määrä on liian iso. Nimenomaan rajalliset voimavarat on nyt suunnattava erityisen harkiten niin tarpeitten

sanelemina kuin myös ympäristö huomioon ottaen. Tässä suhteessa ei voi antaa ministeriölle kovinkaan paljon kiitosta suunnitelmista, joita on esitetty.

Toisaalta joukkoliikenteen kehittäminen myös muuten kuin raideliikenteen osalta on tarpeen. Nyt näyttää siltä, että on suuri vaara, että haja-asutusalueilla ja maakunnissa kuntien vastuulle siirtyy joukkoliikenteen kehittäminen entistään voimakkaammin. Se on huonoa kehitystä. Tiedämme, että ne kunnat, joissa haja-asutusalueiden liikennepalvelut ovat heikoimmat, ovat myös taloudellisesti kaikkein vaikeimmassa asemassa ja niiden sivukylillä elävät ihmiset ovat niitä, jotka ovat yhteiskunnan aika lailla "heitteille jättämiä". Heillä ei palveluja enää ole, kun nyt postitkin tapetaan. Näitä ihmisiä, jotka ovat siellä eläneet elämänsä, useat iäkkäät ihmiset ja myös nuoremmat, ei tule kohdella kaltoin, niin kuin on tämän hallituksen toimesta valitettavan jyrkästi tapahtunut. Joukkoliikenne on hiljentynyt, ja kuntien vastuulle on siirtynyt ja siirtymässä entistä enemmän vastuuta sen ylläpitämisestä. Se on ikävää ja väärin menetelty.

Alemman asteisten teiden puolesta on syytä voimakkaasti puhua täälläkin. Omassa maakunnassa, läänissä: Keski-Suomessa, meillä on ikäviä kokemuksia valtakunnallisen tiepolitiikan väärästä suunnasta juuri siinä suhteessa, että alemman asteiset tiet ovat joutuneet antautumaan. Niitten suhteen ei ole päästy eteenpäin juuri ollenkaan.

Taannoin Keski-Suomen maakuntaliitto, tiepiiri ja Keski-Suomen kansanedustajat käytännössä yksimielisesti esittivät, että Jyväskylästä etelään muutaman kilometrin mittainen moottoritiehankkeen nykyisen nelostien osalta siirrettäisiin pari kolme vuotta eteenpäin ja käytettäisiin näinä vuosina säästyvät varat alemman asteisten teiden parantamiseen. Tämä ei käynyt Helsingin herroille, vaan läänin päättäjiä, asukkaiden tahto jyrättiin valtakunnallisella tiepolitiikalla.

Tällaista valitettavasti tiepolitiikkamme tämän hallituksen aikana on ollut ja näyttää olevan edelleenkin. Haluan, että asiassa tulee selkeä suunnanmuutos. Parempi tapa olisi, että annettaisiin könttäsümminä tiepiireille rahaa käytettäväksi ilman, että määrätään niitä käytettäväksi johonkin tiettyyn kohteeseen. Mutta jos tämä ei käy, pitäisi ministeriössä, hallituksessa ja eduskunnassa hyväk-

syä se, että alemman asteisiin teihin voidaan rahaa käyttää, kun läänissä on tällainen tarve ja painopiste tällä hetkellä hyvin voimakas niin kuin Keski-Suomessa tällä hetkellä.

Tämä liikennepolitiikasta.

Liikenneturvallisuudesta on keskusteltu, ja siihen muutama ajatus. Liikenneturvallisuuteen ei voida niin kauan kun onnettomuuksia tapahtuu niin paljon kuin meillä tapahtuu, olla tyytyväisiä. Sitä pitää koko ajan miettiä ja parantaa, etsiä parannuskeinoja hyvin avomielisesti. Valitettavasti meillä ei tällainen avomielisyys ole saanut kuitenkaan kovin paljon jalansijaa päätöksentekijöiden parissa.

Pitäisi päästä nopeusrajoituksissa joustavuuteen. Se on ehkä jossain määrin kustannuskysymys, ja ehkä siinä jonkin verran eteenpäin päästykin, mutta vielä enemmän pitäisi nopeusrajoituksia saada tilanteen mukaisesti vuodenaikojen mukaan vaihtuviksi ja näin ottaa huomioon paremmin ne tarpeet ja tilanteet, joita liikenteessä eri aikoina eri paikoissa on. Tämän lisäksi tarvitaan investointeja kevyen liikenteen väyliin ja ongelma-kohtiin, joita yhä löytyy monien kirkonkylänsalalta maakunnissa ja monien muidenkin paikkojen, valtateidenkin, osalta.

Kun olin kriittinen moottoriteiden runsaaseen lisärakentamiseen, niin totean, että kuitenkin pääteitä pitää levittää sillä lailla, että tulee eri kaistoja eri vauhtia ajaville ajoneuvoille. Jos moottoriliikenneteitä suosittaisiin, niin silloinhan siellä ei ole kevyttä liikennettä eikä muita kuin moottoriajoneuvoja, jolloin voidaan ehkä turvallisuutta näin kohtuullisin kustannuksin parantaa.

Kysymys, joka täällä on ollut esillä ja tänään ollut myös uutisissa, on rattijuoppouden promillerajat. Meillä on ikävällä todettava, että yleinen vastuuttomuus toisen ihmisen hengestä, elämästä, terveydestä ja turvallisuudesta on hiipunut vakavalla tavalla. Siihen ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota. Minä en ymmärrä suorastaan, miksi ei voitaisi edes kokeilla vaikka vuodeksi 1991 tiukempia promillerajoja. Kenen vahingoksi se on, jos pudotettaisiin törkeä 1:een ja lievempi 0,2 promilleen. Tätä pitäisi kokeilla. Kun ministeri Kanerva on ollut innokas ainakin puheissaan, niin toivoisi, että hän olisi innokas myös ajamaan tämän läpi. Valitettavasti oikeusministeriökin tänään il-

moitti, että tämä ei käy ja että sillä ei saada paljon mitään aikaiseksi. Vaikkei niin paljon saataisikaan, niin saataisi edes vähän ja nähtäisiin, saataisiin kokemusta, miten se vaikuttaa. Siihen pitäisi nopeasti päästä.

Siitä on paljon puhuttu ja kansa on aika lailla huolissaan. Ymmärrän sen, että kun on toisen ihmisen elämästä ja monella tietysti omastakin elämästä kysymys, niin tämä on yleinen moraalinen ja eettinenkin kysymys. Siihen pitäisi meidän päättäjien vakavammin suhtautua kuin nyt tapahtuu. Siitä ei ole kenellekään haittaa.

Kun puhuin nopeusrajoituksista ja rattijuoppoudesta, näihin liittyy ilman muuta voimakkaasti valvonnan tehostaminen, ilman ei tulosta saada. Nyt on syytä valvontaa kaikin puolin tehostaa. Poliiseja näkyviin teille hieman enemmän. En ole mikään poliisivaltion kannattaja, mutta todella, kun on ihmisten turvallisuudesta, toisen ihmisen elämän kunnioittamisesta kysymys ja vahingon tuottamisesta tällä tavalla, niin siihen pitäisi kiinnittää voimakkaammin huomio ja näin lisätä valvontaa.

Neljäs asia on postiasia. Täytyy surulla todeta, että valtiovarainvaliokunta ei ole muutosta saanut aikaiseksi, vaan näyttää siltä, että Posti- ja telelaitos saa pääjohtajansa johdolla tappaa 1 700 kiinteää postia lähes kertarysäyksellä. Tämä on murheellinen asia, kun ollaan 1990-luvun hyvinvointi-Suomessa. Että pitää ihmisiltä niin maaseudulla kuin monissa taajamissakin tuhota peruspalvelu. Monella kylällä viimeinen julkinen palvelu tuhotaan tällä tavalla. Tämä on suruliputuksen aihe ensi vuoden aikana niinä päivinä, kun tämä toteutuu maakunnissa. Esimerkiksi Keski-Suomessa Viitasaaren kunta menettää kaikki muut postitoimipaikkansa, ainoastaan yksi jää. Se on sellainen isku näitä ihmisiä kohtaan, että he eivät siitä helposti selviä. Maksulliset, korvaavat palvelut eivät niitä korvaa sillä tavalla kuin näille ihmisille kuului.

Meillä on niin korkea hyvinvointi ja palvelutaso yleensä, että meillä on varaa pitää nämä peruspalvelut ihmisille heidän lähellään. En vaadi enkä väitä, että kaikki pitää nykyisellään pitää, mutta tällainen kertarysäys ei tule kysymykseen. Siksi meillä on esitys määrärahan osoittamisesta siihen, että näin ei tarvitse tapahtua. Eduskunnalla on valta. Tässä salissa tehdään huomenna asia-

ta päätös. Tällaista tuholinjaa on mahdoton hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti totean, että liikenneministeriön alaan kuuluu myös tietoliikennepuoli. Siinä suhteessa totean, että meillä Suomessa on aika paljon puhuttu ja on syytä puhua edelleenkin radion ja television ohjelmapolitiikasta siltä osin, että ohjelmistossa on hyvin paljon väkivaltaa. Meillä väkivalta lisääntyy myös kaduilla ja muualla. Tässä suhteessa pitäisi saada muutoksia eli saada tervehdytettyä erityisesti television ohjelmistoa tältä osin.

Tässä yhteydessä haluan myös todeta, että tänä päivänä naapurimaassamme Neuvostoliitossa valtakunnallisessa televisiossa — ei siellä yksityisiä televisioverkkoja varmasti olekaan — lähetetään hengellisiä ohjelmia paljon enemmän kuin Suomessa, joka on kuitenkin ns. kristitty maa ja kansa. (Ed. Rinne: Pakanakansa tämä on!) — Valitettavasti osittain näinkin. — Tästä meillä olisi syytä oppia ottaa ja Suomessakin muuttaa ohjelmapolitiikkaa. Toivon, että eduskunta osaltaan ja jokainen kansanedustaja tekisi tässä voitavansa, että me saisimme hyviä, rakentavia ohjelmia ja myös hengellisiä ohjelmia nykyistä enemmän kaikille kanaville myös televisiossa. Otetaan jotakin oppia Itä-Euroopastakin tänä päivänä.

Ed. Rauramo: Arvoisa puhemies! Haluaisin illan tässä vaiheessa tuoda esiin vain yhden liikennettä koskevan asian. Se on Helsingin ja pääkaupunkiseudun liikenneongelmat, mitkä eivät tunnu kiinnostavan juuri ketään. Kun ed. Moilanen on salissa paikalla, niin voin hänet nimeltä mainita, että hän on ainoa edustaja, joka on tehnyt lisäysehdotuksia pääkaupunkiseudun liikenneolojen parantamiseksi.

Tosiasiassa on, että pääkaupunkiseudun liikenteeltä kerätään valtaosa niistä varoista, joilla suuri osa tämän maan liikennehankkeista toteutetaan. Ongelmat pitäisi hoitaa siis myös siellä, missä liikennettä on todella paljon. Erittelemättä sen enempää pääkaupunkiseudun ongelmia toteaisin vain sen, että pääkaupunkiseudulle pitäisi osoittaa sille kuuluvat määrärahat eikä lisämaksuilla raskaita ja vaikeuttaa entistä enemmän pääkaupunkiseudun liikennettä. Kohdennettakoon nämä rahat mm. liikenteestä johtuviin ympäristöhaittoihin.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Edustajien Ranta ja Kankaanniemi puheenvuorot innoittivat vielä tässä vaiheessa tänne korokkeelle muutaman ajatuksen esittämiseen.

Ed. Kankaanniemi toivoi puheenvuorosaan, sen loppuosassa, että Yleisradion ohjelmistossa väkivaltaa sisältäviä ohjelmia voitaisiin karsia, ja toisekseen, että hengellisten ohjelmien määrää voitaisiin Yleisradion ohjelmissa lisätä.

Mitä tulee enemmän tai vähemmän väkivaltaa sisältäviin ohjelmiin, haluan tässä yhteydessä kertoa, että sen jälkeen kun eduskunta oli hyväksynyt muutama vuosi sitten ns. videolainsäädännön, Yleisradion hallinto-neuvosto teki muutamia periaatepäätöksiä, joilla se normitti oman ohjelmistonsa sanoi-siko minimi tasolle tai maksimit, mitä mainittu videolainsäädäntö pitää sisäl-lään. Ajatus on, ja siitä Yleisradion mielest-äni myös tarkkaan noiden päätösten mukai-sesti tulee pitää kiinni, ettei Yleisradio näytä sellaisia tv-elokuvia eikä sellaista väkivaltaa, joka on videolainsäädännön perusteella kiel-letty näitten tallenteitten jakelun osalta. Yleisradio on siinä riman asettanut samalle kohdalle kuin mainittu videolaki asettaa eri-laisille tallenteille.

Tämän lisäksi Yleisradio on tehnyt pää-töksen siitä, että ylipäänsä väkivaltaa edes jossakin mitassa sisältävät ohjelmat on sijoit-tettava aikakartassa myöhempään iltaan, joka käytännössä tarkoittaa lähinnä myöhäi-suutisten jälkeisiä aikoja eli aivan myöhäisen illan tunteja. Näistä periaatepäätöksistä mie-lestäni on kohtuullisesti Yleisradio pitänyt kiinni, ja jatkuva seuranta kyllä on näiden periaatepäätösten noudattamisen suhteen.

Olen kuitenkin henkilökohtaisesti aika pit-käلتi samaa mieltä, mitä ed. Kankaanniemen puheenvuorosta oli aistittavissa. Minunkin mielestäni huolimatta siitä, että nuo periaa-tepäätökset ovat olemassa samalla tasolla kuin videolainsäädännössä, on ehkä silloin tällöin todella nimenomaan väkivaltaa sisäl-täviä ohjelmia sellaisina katseluaikoina, joina ei syytä eikä suotavaa olisi olla. Toki vastuu on tässä suhteessa hyvin paljon perheissä. Näiden toki tulee huolehtia siitä, että lapset, joille eivät tuollaiset ohjelmat ole tarkoit-et-tuja, eivät niitä ohjelmia myöskään katsele.

Mitä tulee hengellisiin ohjelmiin, niin myös niiltä osin voin yhtyä tuohon ajatus-

suuntaan, mitä ed. Kankaanniemi sanoi. Erilaisia hengellisiä ohjelmia on Yleisradiossa kohtuullisen vähän. Olen tätä mieltä. Katsoja- ja kuuntelijatutkimukset, jotka nykyään ovat aika päteviä, valitettavasti myös osoittavat sen, että tällaisten ohjelmien katselu ja kuuntelu on tavattoman vähäistä, tavattoman vähäistä.

Ed. Rinne kertoi meistä suomalaisista jotain. En nyt tiedä, onko hänen väitteensä paikkansapitävä, mutta ehkä nuo katsojaluvut ja kuuntelijaluvut heijastelevat kuitenkin jotain tästä ajasta ja meistä ihmisistä tässä ajassa. Voi olla myös asia niinpäin, että sentapaisesti ja sellaisia hengellisiä ohjelmia, jotka ns. menisivät kaupan, ei tällä hetkellä osata tuottaa. Voi olla, että kohentamisen ja parantamisen varaa on myös tässä.

Ed. Ranta puheenvuorossaan toi esille valtiovarainvaliokunnassa kirjatun maininnan niistä periaatteista, joilla paljon puhutun postien lakkauttamiskysymykseen tulisi suhtautua. Se, että valtiovarainvaliokunta on kyennyt jotain tästä asiasta oikean suuntaista kirjaamaan, on toki hyvää jo se. Minusta tuossa kirjauksessa on jotain hyvää ja oikean suuntaista.

Kuitenkin kun olen keskustellut eri henkilöiden kanssa, jotka ovat panemassa toimeksi näitä Postin päätöksiä, keskustellut tuosta lausumasta, niin minulle on ainakin heitetty vastaan kommentti siitä, että eivät tällaiset lausumat käytännössä johda mihinkään, vaan niitä suunnitelmia, jotka ovat olemassa, ollaan joka tapauksessa panemassa toimeksi ja sillä siisti. Suurin piirtein tämä on se kommentti ollut, mikä tuosta lausumasta on vastaan tullut. Minä olen taipuvainen kyllä uskomaan, että nuo kommentit tulevat pitämään paikkansa. Ed. Rannan optimismi tässä asiassa ei ole ehkä sittenkään kovin paikkansa pitävä. Minä luotan siihen, että ed. Ranta puhui vilpittömästi asiansa puolesta, mutta pelkään, että nuo lausumat eivät tule kovin vankkoja ja pitäviä olemaan.

Kuten ed. Kankaanniemi puheenvuorossaan jo esille toi, todella esimerkiksi Keski-Suomessa useampien paikkakuntien kohdalla ne suunnitelmat, jotka ovat olemassa, tulevat tekemään noiden pitäjiä maaseutukylille aika armotonta ja karkeaa jälkeä. Yhdistettyinä moniin muihin sellaisiin toimenpiteisiin, lähinnä liikenteellisiin toimenpiteisiin, mitä ollaan samaan aikaan toteuttamassa,

postien lakkauttaminen tulee tekemään todella vaikeata jälkeä.

Samaan aikaan nimittäin tämä tiepolitiikan linja, jossa painopiste on päätieverkossa ja jossa alemman asteinen tiestö on koko lailla unohtunut tämän hallituksen aikana, omalta osaltaan vaikeuttaa monien kylien kehittymistä ja elämänuskoa kylällä varsinkin niiden nuorten kohdalla, jotka ovat miettimässä, jatkaako elämää kylällä asuen, niissä ammateissa, joita sieltä käsin voi harjoittaa, vai muuttaako keskuksiin monen sellaisenkin tapauksen kohdalla, jossa kylällä elämän jatkaminen voi hyvin tulla aineellisesti ja henkisesti kysymykseen. Nämä näkymät, mitkä maaseudun palvelusysteemin osalta ovat olemassa, pelottavat noita nuoria, ja liian monesti tarpeeton muutto keskuksiin on tuon pelon seurauksena.

Arvoisa puhemies! Minä toivon omalta osaltani, että kun huomenna äänestetään Postin palveluverkoston säilymisestä, siinä yhteydessä hallituspuolueista riittävän moni kansanedustaja uskaltaa toimia siihen tapaan kuin ovat puhuneet ja kertoneet toimivansa tämän syksyn aikana kenttää kiertäessään. Minulla on mielessäni näin sanoessani monen kansanedustajan vakava puhe, erinomaisen hyvä puhe, jonka hän on pitänyt maakunnassa, ja nyt minä kovasti toivon ja vetoan sen puolesta, että näiden puheiden takana huomenna tapahtuvissa äänestyksissä täällä seisotaan. Toivon myös tietysti, että SMP:n eduskuntaryhmä on sitten elokuun päivien muuttanut todella kantansa ja tässä tilanteessa seisoo Postin palveluverkoston turvaamisen takana. Elokuussahan heillä olisi ollut mahdollisuus ministeri Vistbackan kautta toimia siihen tapaan, että ministeri Vistbacka olisi tuonut tarvittavat määrärahat budjettineuvotteluihin ja sitä kautta ajanut ne siellä läpi. (Ed. Vähäkangas: Seisotteko te tämän takana?) Näinhän tunnetusti ei tapahtunut.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en oikeastaan vastaa tässä ed. Pekkariselle muuta, kuin että tänä iltana ed. Vistbackalla on ollut mukanaan paperi, jonka hän on esittänyt budjettineuvotteluissa, budjettiriihessä, ja se on täysin selvä eikä tätä täällä pyrkinyt edes ministeri Kanerva kumoamaan. Meidän paperimme ja asiamme ovat siinä mielessä puhtaat.

Mitä tulee varovaiseen optimismiin, mitä ed. Pekkarisella oli valtiovarainvaliokunnan mietinnön johdosta, niin kun ed. Rannalta tivasin vieressä, minkälaisia hän tarkoittaa niiden kyläkeskusten olevan, joista valtiovarainvaliokunnan mietinnössä puhutaan, hän viimein lausui, että Nuijamaan keskusta olisi sellainen. Minä en ole käynyt koskaan Nuijamaalla. Ei kai se kaksinen keskusta ole, mutta eihän tämä asiaa miksiäkään muuta. Onhan näihin suuriin kyläkeskuksiin jäämässä posti tänäkin päivänä, suunnitelmienkin mukaan se yksi postitoimisto, joka siellä on ollut aikaisemminkin.

Sen sijaan valtiovarainvaliokunnan mietinnön viimeinen lause, jossa puhutaan haja-asutusalueista, tarkoittaa juuri sitä, että tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön pohjaltakin Postin saneeraukset tapahtuvat juuri suunnitellussa muodossa. Tämä on olemassa olevan kertausta ja selvää varjonyrkkeilyä valtiovarainvaliokunnan mietinnön taholta. Tämä ei tuo yhtään mitään uutta Postin suunnitelmiin siitä huolimatta, että tässä ed. Pekkarinen oli varovaisen myönteinen valtiovarainvaliokunnan mietintöä kohtaan. En minä uskonut, että niin kokenut poliitikko menee noin halpaan kuin ed. Pekkarinen on tässä nyt mennyt.

Ed. Lamminen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä muistuttaisin ed. Pekkariselle, kun hän puhui postien lakkauttamisesta, että on aivan selvää, että maasamme on tänä päivänä paljon nk. tyhjäkäyntiposteja, jotka ovat olleet ikään kuin sosiaalilaitoksia. Kun Posti- ja telelaitos on liikelaitos, se joutuu tietysti karsimaan verkostoaan.

Jotta tämä tapahtuisi järjestelmissä puitteis- sa, valtiovarainvaliokunnan mietinnössä sanotaan, että peruspääomaa korotetaan 200 miljoonaa, jolloin saadaan lisää pääomaa juuri näihin lakkautettaviin posteihin eli siis kaikki ... (Ed. Kettunen: Yhdestä taskusta toiseen taskuun!) — Kyllä, mutta siitä huolimatta postien lakkauttamiset saadaan järkevälle pohjalle. — Niin kuin ed. Aittoniemi äsken juuri sanoi, nämä nk. kuntakeskusten postit säilyvät jatkossakin.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle: Ed. Vistbacka on täällä kuulemma tänä iltana

esitelty paperin, jonka hän on budjettiriihes- sä tuonut esille. Ed. Vistbacka, me molemmat tiedämme, (Ed. Aittoniemi: Hän tietää paremmin, kun oli mukana!) tekin nuorempana valtiopäivämiehenä, että ministeriö esittää vakavasti ajattelemansa asiat hallituksen budjettiriiheen siinä virallisessa ministeriön budjettiesityksessä, minkä ministeriö tekee. Sen paperin allekirjoittaa ministeri eli Raimo Vistbacka. Ed. Aittoniemi, minä tiedän varmasti, että sellaisessa paperissa, mikä on ministeriön virallinen paperi ja annettu budjettiriiheen, ei ole Postin hoitamiseen tarvittavia määrärahoja. Ne eivät ole olleet siellä mukana.

Jos sitten yön pimeinä hetkinä ministeri on vetänyt takataskustaan jonkin paperin, jossa on esitetty sitä tai tätä miljoonamäärää sen jälkeen, kun ensiksi ei ole esittänyt niitä miljoonia, eihän semmoista paperia oteta huomioon. On se rintataskussa tai takataskussa, se on ihan samantekevää, eihän sellaista paperia enää oteta vakavasti. Minusta tämä asia on loppuun käsitelty.

Mitä tulee valtiovarainvaliokunnan mietintöön, minäkin kyllä ajattelen saman suuntaisesti siinä asiassa kuin ed. Aittoniemi, että eihän tuo lupaus varmastikaan paljon anna, mutta on se kumminkin vähän oikeaan suuntaan, parempi kuin ei yhtään mitään, joten tässä mielessä täytyy antaa silloin pieni tunnustus, kun pieneen tunnustukseen on vähäistä aihetta.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Täällä puututtiin radion ja television ohjelmiin ja todettiin mm. perheiden vastuusta niiden ohjelmien osalta, jotka yritetään ajoittaa myöhempään ajankohtaan. Ed. Pekkarinen niin kuin muutkin tietää varsin hyvin sen, että perheitä on tänä päivänä kovin monenlaisia, ja jos lähdetään siitä, että myöhään tulevat ohjelmat eivät ole lasten ulottuvilla, se on harhaa etenkin, kun tiedetään, että ohjelmat videoidaan eikä kukaan pääse estämään lapsia näitä ohjelmia katsomasta, jos videoita kotona on.

Sitten täällä puhuttiin ohjelmistosta. Paitsi väkivalta- ja porno-ohjelmia on myös eritasoisia viihdettä: on huonotasoisia, on hyvä- tasoista ilman, että se on kuitenkaan väkivaltaa tai muita mainittuja. Yhtä hyvin televisiosta ja radiosta voisi tulla korkeatasoisia viihdettä, hauskaa ja virikkeellistä

sekä rakentavaa sen hömpötyksen sijaan, mitä sieltä tänä päivänä niin paljon tulee, ilman että se on välttämättä pahennusta herättävää ohjelmaa.

Mitä tulee hengellisiin ohjelmiin, muistaakseni muutama vuosi sitten meni varsin pitkään mm. sellainen televisio-ohjelma kuin Sinua rakastetaan, ja ymmärtääkseni sen katsojaluvut olivat varsin suuria, mutta jostain syystä ohjelma lopetettiin. Sen tyyppiset ohjelmat varmasti olisivat varsin suosittuja ja olisivat nimenomaan omiaan täyttämään tarvetta, mitä tällä alueella on.

Mitä taas tulee esimerkiksi jumalanpalveluksiin, Ruotsin televisiosta kyllä sunnuntaihin näkyy jumalanpalveluksia, vaikka Suomen televisiossa niitä ei näy. Kuitenkaan nämä yhteiskunnat eivät välttämättä niin kovin erilaisia ole.

Eräs alue, johon haluan vielä puuttua on ilmailuhallinnon ala. Ilmailuhallinnosta ollaan muodostamassa liikelaitos. Toivottavasti silloin lentoasemien turvallisuus ja palvelutaso nykyisestäään parantuu. Viime aikoina lentoliikenne on varsin nopeassa tahdissa kasvanut ja siten myös palvelutarpeet lentokenttäpalvelujen ja lennonvarmistuksen osalta ovat kasvaneet. Ilmailuhallinto ei ole pysynyt tässä tahdissa mukana eikä ole pystynyt vastaamaan haasteisiin palvelutason ja turvallisuuden osalta. Meillä on Suomessa ollut hyvin useilla kentillä useita läheltä piti-tilanteita, jolloin syynä on nimenomaan ollut lennonvarmistuksen vanhanaikaisuus toisaalta ja henkilöstön puute toisaalta. Henkilöstö toimii kapasiteettinsa äärirajoilla ja inhimillisen erehdyksen tai tiedonkulussa olevan eston vuoksi johtuneet uhkatilanteet ovat ilmausta osin nimenomaan siitä, että henkilöstö toimii kapasiteettinsa äärirajoilla.

Lennonlähestymisjärjestelmää tulisi myös nykyaikaistaa, ja Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusinta ja laitehankkeet tulee pikaisesti toteuttaa. Erityisesti näillä alueilla meillä on heikkouksia ilmailuliikenteen osalta.

Täällä puhuttiin myös liikenneturvallisuudesta, ja siinä on useita tekijöitä. Hyvät tiet ja hyvä teiden huolto on eräs asia. Nopeudet ovat toinen ja sitten liikennemäärät ja se, että pyritään lisäämään raideliikennettä, julkista liikennettä henkilöautoliikenteen sijasta. Nämä tietysti vaikuttavat turvallisuuteen. Mutta eräs hyvin olennainen tekijä liikenne-

turvallisuutta niin vesillä kuin maissa ajattelun on nimenomaan alkoholin ja muitten huumaaavien aineitten vaikutuksen alaisena ajo. On kummallista, että tieliikennelakiin ei voida saada täysraittiuuden periaatetta kirjatuksi, kun kuitenkin jopa Alkon liikenneraittiusvalistus lähtee täysraittiuuden periaatteesta: Jos otat, et aja, jos ajat, et ota.

Ne kaavailut olivat myönteisiä, joita promillerajojen alentamisessa esitettiin, eikä mitenkään voi ymmärtää oikeusministeriön kannanottoa, että promillerajan alentamisia esimerkiksi törkeän rattijuopumuksen osalta ei tarvittaisi. Esimerkiksi länsisaksalaisten tutkimusten mukaan jo 0,2—0,3 promillen tasolla aiheutuu olennaista havaintokyvyn heikentymistä ja etäisyyksien ja tilanteiden arviointikyvyssä olennaisia heikennyksiä. Kun liikennemäärät kasvavat, liikenne vilkastuu ja tilanteet tulevat yhä enemmän sellaisiksi, että nopeata reagointia vaaditaan, ei ole varaa hyväksyä liikenteessä niitä, jotka ajavat alentuneella reaktiokyvyllä. Sen vuoksi tähän puoleen tulisi erityisen tehokkaasti kiinnittää huomiota ja lähteä periaatteesta ”raittiina ratissa”, olipa auton tai muun moottoriajoneuvon tai vesillä kulkevan ajoneuvon ratissa.

Muuta ei tässä vaiheessa myöhäisen ajankohdan johdosta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

Pääluokka 32

Yleiskeskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Vertaamatta budjetin kauppaja- ja teollisuusministeriön pääluokan energiapolitiittista osaa aikaisempiin hallituksen budjettiehdotuksiin totean, että budjettikirjassa on hyvin lyhyt jakso energiapolitiikan osalta. Vielä vähemmän asiaa on käsitellyt valtiovarainvaliokunta. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyissä vastalauseissa on eräitä konkreettisia ehdotuksia koskien energiapolitiikkaa.

Halusin tässä yhteydessä viitata edellisen pääluokan alkukeskusteluissa esitettyyn mielipiteiden vaihtoon, jossa yhteydessä muun

muassa ed. Elo totesi olevansa ydinvoimasta samaa mieltä ed. Tiurin kanssa. Kun tähän ilmoitukseen tai toteamukseen yhdistää sen tosiasian, että kokoomus ja sosialidemokraatit vastustivat kansanäänestyksen toimeenpanoa, jota koskeva ehdotus käsiteltiin aikaisemmassa vaiheessa asianomaisessa valiokunnassa, niin tulee mieleen sellainen kysymys, onko sosialidemokraattien ja kokoomuksen kesken sovittu ydinvoimaa koskevista ratkaisuksista, esimerkiksi juuri viidennen ydinvoimalan rakentamisesta. Onko siitä tehty jokin sopimus? Kun ministeri Suominen saapui nyt paikalle, niin hänen ainakin pitäisi olla tietoinen, jos tällainen sopimus on olemassa.

Toisena energiapolitiittisena asiana kiinnitän huomiota maakaasuverkoston laajentamiseen. Tätä koskevia aloitteita on budjettiin tehty useita. Tein jo viime keväänä aloitteen siitä, että budjettiin varattaisiin 25 miljoonaa markkaa maakaasuputkiverkon jatkamiseksi Riihimäeltä Uuteenkaupunkiin. Eräät seikat ovat varmasti vaikuttaneet siihen, että hallituksen taholla ei ole tätä pidetty tarpeellisena. Hallituksen budjettiesityksessä ei tätä koskevaa mainintaa ole, ja myöskään valtiovarainvaliokunta ei ole tarpeelliseksi katsonut sen paremmin tämän aloitteen kuin eräiden muiden samaa asiaa sekä pohjoista maakaasuputkea tarkoittavien aloitteiden toteuttamista. Siis nämä asiat ovat jääneet toistaiseksi myönteistä ratkaisuehdotusta vaille.

Pöydille on kuitenkin jaettu mm. vasemmostoliiton edustajien taholta ehdotus siitä, että budjettiin otettaisiin määräraha maakaasuverkoston jatkamiseksi, ja toivon, että tämä ehdotus saisi eduskunnassa laajempaa kannatusta.

Viime aikoina on esitetty sellaisia käsityksiä, että Suomen ja Neuvostoliiton taloudellisen yhteistyön osalta tulisi tapahtumaan ensi vuoden aikana noin kolmanneksen pudotus. Tiedän, että ministeri Suominen on tänään ainakin televisiouutisten mukaan ollut läsnä ja muistaakseni myös käyttänyt puheenvuoron eräässä Suomen ja Neuvostoliiton talousyhteistyöseminaarissa. Jos ministerillä jotain kerrottavaa eduskunnalle olisi, niin mielelläni ainakin olisin kuulemassa, mitä tietoja tai informaatiota tältä osin voidaan antaa.

Itse esittäisin tässä yhteydessä pari kolme

asiaa koskien mahdollisia yhteistyökohteita. Eräs niistä on ehdotukseni määrärahan ottamisesta erityistalousvyöhykkeellä tapahtuvaa yhteistyötä varten. Tällä erityistalousvyöhykkeellä tarkoitan Leningradin — Viipurin alueen erityistalousvyöhykettä.

Toisena asiana toteaisin sellaisen mahdollisuuden kuin tieteellis-teknisen yhteistyön kehittämisen teknologiakylien puitteissa, ja vastaavan kaltaisia ehdotuksia on mm. tämän budjetin käsittelyn yhteydessä tehty. Olen mm. ehdottanut suomalais-neuvostoliittolaisen laivanrakennusalan yhteisyrityksen perustamista. Olen ehdottanut tulo- ja menoarvioon otettavaksi 30 miljoonaa markkaa neuvostoliittolaisen osapuolen kanssa tapahtuvan pk-yritysten tuotannolliseen yhteistyöhön osallistumisen helpottamiseksi asianomaisia palveluja ja käynnistysrahoitusta ajatellen jne. En lähde tässä pitempään näitä ajatuksia ja ehdotuksia toistamaan.

Helsingin Sanomat kertoi kolmen päivää sitten, että Neste on sopinut ulkomaisen lainan ottamisesta, 900 miljoonan markan suuruudesta lainasta. Laina on vaihtuvakorkoinen monivaluuttalaina ja sen laina-aika on viisi vuotta. Tässä uutisessa kerrotaan, että yhtiö käyttää lainan ensi vuonna investointiansa rahoittamiseen. Öljypuolella Neste investoi mm. Porvoon jalostamon puhdistusinvestointeihin. Tämä tuntuu hyvältä asialta. Mutta jatkossa tässä uutisessa kerrotaan, että varustamopuolella rahaa tarvitaan mm. Etelä-Koreasta tilatun säiliölaivan maksamiseen.

Tämä on asia, johon haluaisin pysähtyä. En voi ymmärtää sitä, että suomalainen valtiojohtoinen yhtiö tilaa laivansa ulkomailta, kun meillä kuitenkin Suomessa varmasti pystytään rakentamaan vastaavan kaltaisia laivoja ja se on tarpeellista telakka-alan työllisyydenkin turvaamiseksi. Näistä syistä toivon, että kauppa- ja teollisuusministeriö ja maan hallitus pyrkivät vaikuttamaan Neste Oy:n suuntaan siten, että tällaisia laivatilauksia Neste ei ulkomaille suuntaa, vaan tilaukset suunnataan kotimaahan. Kysyisin tässä yhteydessä: Aikovatko ministeri Suominen ja hallitus omalta osaltaan huolehtia siitä, että Neste ainakin jatkossa tilaa laivansa suomalaisilta telakoilta?

Meillähän on telakka-alalla tapahtunut sellainen kehitys, että sanokaamme viimeisen 10 vuoden aikana noin puolet työvoimasta

on ajautunut ulos tältä alalta. Valtio on itse ajautunut tunnetun telakkafuusion yhteydessä ulkopuolelle, mutta palasi osaomistuksella mukaan Masa-Yardsiin. Kuitenkaan ei ainaakaan eduskunnan tietoon ole saatettu mitään sellaista ohjelmaa, joka valtiolla olisi telakkateollisuuden tulevaisuuden turvaamiseksi. Tässä olen ikään kuin kysymässä perään, aikooko kauppa- ja teollisuusministeriö valmistaa mitään sellaista ohjelmaa, joka pidemmän päälle näyttäisi mahdollisuudet telakkateollisuuden turvaamiseen. Pöydille on jätetty vasemmistoliiton eduskuntaryhmän, kansanedustaja Laaksosen, ehdotus, jossa edellytetään, että hallitus tällaisen ohjelman valmistaisi.

Olen myös aikaisemmin tehnyt aloitteen siitä, että budjettiin kirjattaisiin määräraha sellaisen teollisuus- ja työllisyyspoliittisen ohjelman valmistamiseen, joka ottaisi huomioon laivanrakennusalan ja kriisiytyneen konepajateollisuuden tarpeet. Tämä aloite tulee käsitellyksi työministeriön pääluokassa, viittaa vain tässä yhteydessä siihen.

Lopuksi toivon, että kauppa- ja teollisuusministeriö voisi tähänastista suuremman huomion kiinnittää pienen ja keskisuuren teollisuuden toimintaedellytysten turvaamiseen. Mielestäni pienyrityslainojen merkitys on jossain määrin jäänyt vähäisemmälle huomiolle kuin aikaisemmin. Kuitenkin juuri pienten- ja keskisuurten yritysten kannalta lainoitusergelmien ratkaisu olisi hyvin tarpeellinen.

Viime viikolla kyselytunnilla esitin ministeri Louekoskelle vastattavasti kysymyksen: Onko tarkoituksena tehdä ehdotus väliaikaisen kontrolloidun telakkatuen antamisesta ja toisaalta onko tarkoitus suunnata suomalaisen yritysten tilaukset suomalaisille telakoille? Kun ministeri Louekoski ei silloin ehkä ajan puutteen vuoksi tai huomaamatta vastannut kysymykseen väliaikaisen kontrolloidun tuen maksamisesta, niin toistan tämän kysymyksen nyt ministeri Suomiselle.

Ed. Andersson: Arvoisa rouva puhemies, fru talman! Kello on paljon, enkä aio puhua pitkään, mutta kahdesta asiasta kuitenkin hieman. Toinen koskee Suomen energiahuoltoa, energiaratkaisuja ja energialinjauksia, jotka tulevat päätettäväksi pian, varmaan heti ensi vuoden puolella.

Kun keskustellaan Suomen energiapolitiikasta, niin usein tulee sellainen kuva, että

toisaalta on olemassa realistit, jotka edustavat Imatran Voimaa ja Teollisuuden Keskusliittoa. Realisteilla on selkeät laskelmat, miten paljon energiaa Suomi tulee tarvitsemaan lähivuosina ja lähivuosisikymmeninä. Toisaalta on jonkinlaiset energiaidealitit tai vihreät idealitit, jotka puhuvat siitä, että meidän pitäisi muuttaa energiapoliittista linjausta ja investoida enemmän energian säästämiseen uusien energiamuotojen kehittämiseen ja varsinkin uusimman ja energiaa säästävemmän teknologian käyttöön ottamiseen. Itse en ole teknistä koulutusta saanut, mutta olen kuitenkin puhunut ja yrittänyt ottaa asioista selvää. Meillähän on paperiteollisuus, puunjalostusteollisuus, suurin energian käyttäjä, ja totta kai tämä teollisuusala on energiaa nielevää teollisuutta.

Kuitenkin, kun olen käynyt esimerkiksi Tampellassa puhumassa paperi-insinöörien kanssa, kun olen keskustellut professori Jussi Gullichsenin kanssa ja lukenut hänen tutkimuksiaan, olen ainakin henkilökohtaisesti tullut vakuuttuneeksi siitä, että meillä jo tänä päivänä olisi olemassa sellaista teknologiaa, sellaisia teknillisiä ratkaisuja, paperin valmistuksessa, jotka säästäisivät jopa 50 prosenttia energiaa verrattuna nykyisiin metodeihin. Lisäksi nämä olisivat paljon puhtaampia menetelmiä ja kuulemma lausuntojen mukaan myöskin tulos olisi vähintään yhtä hyvä kuin nyky menetelmillä valmistettu tuote.

On myöskin hämmästyttävää, että meillä on niin vähän käytetty voimavaroja energian säästämisen tutkimiseen. Myös hyvin vähän voimavaroja on käytetty toistaiseksi pienempien energiamuotojen kehittämiseen. Olen jostain lukenut, että Ruotsissa on jo käytetty noin miljardi kruunua tämän tyyppiseen vaihtoehtoisen energian kehittämistutkimukseen, kun Suomessa tietävästi vastaava summa toistaiseksi on muutaman kymmenen miljoonan markan suuruinen.

Vaalien jälkeisen hallituksen eräs tärkeimmistä ohjelmakysymyksistä on ratkaisu tulevasta energialinjauksista ja myöskin viiden vuoden ydinvoimalan rakentamisesta. Nyt minusta tuntuu vahvasti siltä, että on turha puhua siitä, että nämä vaalit olisivat mikään ydinvoimavaali. On paljon merkkejä siitä, että nykyiset hallituspuolueet ovat keskenään jo sopineet tulevan hallituksen keskeisestä energiaratkaisusta eli viidennen ydinvoimalan rakentamisesta.

Ministeri Suominen on useasti liputtanut viidennen suurvoimalan puolesta ja samoin muut kokoomuslaiset. Demarien ministeriryhmä on istunut enteilevän hiljaa tässä kysymyksessä eikä ole ottanut selvää suoraa kantaa asiaan. Hallituksen yhteinen hyvä on maalisvaaleissa se, ettei kysymys viidennen ydinvoimalan rakentamisesta nousisi vaalien keskeiseksi asiaksi.

Perjantaina 30 päivänä marraskuuta kuluva vuotta perustuslakivaliokunnassa suoritettua äänestyksessä oli vasemmistoliiton aloitteesta syntynyt, vihreitten ja keskustan kannatusta saanut lakialoite kansanäänestyksen järjestämisestä nimenomaan Suomen energialinjauksista ja energiatulevaisuudesta. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja oli ed. Alho. Aloitteen perusteluteksti oli kirjoitettu niin, ettei siinä otettu kantaa sen paremmin ydinvoiman puolesta kuin sitä vastaanakaan. Teknisesti aloite oli tarkastettu valtiosääntöjuristeilla niin, että se olisi sellaisenaan ollut toteuttamiskelpoinen.

Aloitteen perustelut lähtivät siitä, että kysymys Suomen energiatulevaisuudesta on hyvin tärkeä, keskeinen poliittinen päätös. Mielestämme ratkaisua ei voida jättää pelkästään asiantuntijoille jo siitäkään syystä, että asiantuntijat ovat tässä kysymyksessä kaukana yksimielisyydestä. Aloite puolusti eri vaihtoehtoista julkisuudessa käytävää avointa keskustelua.

Oman käsitykseni mukaan tämän tyyppisen kansanäänestyksen merkitys olisi myöskin siinä, että ihmisten tieto näistä asioista voimakkaasti lisääntyisi, ja se olisi omiaan tekemään tulevat päätökset demokraattisiksi ja kansanvaltaisiksi. Lehtitietojen mukaan edustajat Ben Zyskowitz, Juhani Laitinen, Sauli Niinistö, Heikki Ollila ja Kalevi Lammien kokoomuksesta sekä edustajat Markku Pohjola ja Matti Vähänäkki sosialidemokraateista ja Ahvenanmaan ed. Gunnar Jansson äänestivät enemmistöllään tämän lakialoitteen kumoon.

Viime keväänä käsitellessämme eduskunnassa hallituksen esitystä tasavallan presidentin vaalitavan muuttamisesta suoraksi kaksivaiheiseksi kansanvaaliksi sosialidemokraattiset ja kokoomuslaiset perustuslakivaliokunnan jäsenet puolustivat yhtenä miehenä siirtymistä suoraan kansanvaaliin mm. sillä perusteella, että Suomen kansa on jo riittävän kypsä itse päättämään siitä, kenet

se tahtoo valita valtion päämieheksi. Tätä esimerkkiä en ota jatkaakseni keskustelua presidentin vaalitivasta, vaan halusin muistuttaa hallitusrintaman arvoisia kansanedustajia heidän omista sitoumuksistaan suoran kansanvaalin perusteluihin.

Miten hallitusenemmistön käyttäytymistä energiakansanäänestyksessä oikein pitäisi tulkita? Onko todella niin, että kansa on kypsä valitsemaan suorassa vaalissa maalle monarkistisilla valtuuksilla toimivan presidentin, mutta se ei ole näiden samaisten kokoomuslaisten ja demariedustajien mielestä kypsä ilmaisemaan kantaansa edes neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä Suomen energiatulevaisuudesta ja energialinjauksista?

Haluan vielä muistuttaa, että lakialoitteen sisältämät kansanäänestyksen kysymykset oli muotoiltu niin, että sekä ydinvoiman kannattajien että vastustajien ja energian kulutuksesta pidättymistä puoltavien ääni olisi tullut yhtä lailla huomoiduksi. Äänestysesitys piti myös sisällään kolmannen vaihtoehdon, jota olisivat voineet äänestää ne kansalaiset, jotka eivät olisi kannattaneet kumpaakaan ensin mainituista linjauksista. Minusta tuntuu vahvasti siltä, että syy hallituspuolueiden kansanedustajien käyttäytymiseen onkin alussa mainitsemani hallituspuolueiden tekemä sopimus, jota kuitenkin ei ole vielä julkistettu.

Arvoisa puhemies, vördade fru talman! Aivan muutama sana teollisuudesta, teollisuuspolitiikasta ja telakkateollisuudesta. Puheet jälkiteollisesta yhteiskunnasta ja palvelujen tulemisesta ensisijaiseksi työllistäjänä saavat usein unohtamaan, että merkittävä osa yksityisistä palveluista on nimenomaan palveluja elinkeinoelämälle. Ne palvelut ovat siis olemassa vain, jos on olemassa perustyöpaikkoja eli meillä teollisuutta. Nyt on kuitenkin käynyt niin, kuten tiedämme, että teollisuus on meillä yksipuolistumassa ja on jo yksipuolistunut.

Nykyisen hallituksen aikana telakkateollisuus on ajautunut kriisiin. Metallin alihankintaa uhkaa Euroopan mullistus, ja jäljelle jää melkein vain yksipuolisesti metsään perustuva teollisuus, joka sekin oireilee lama, suurelta osin siitäkin syystä, että Suomen markka on noin 15–20 prosenttia yliarvostettu, jolloin vienti ei vedä. On paljon merkkejä siitä, että laivojen kysyntä kansainvälisillä markkinoilla on kasvussa. Oecd:n piiris-

sä neuvotellaan parhaillaan telakkatukien poistamisesta vuoden 1992 aikana. Tällainen kehitys parantaisi toteutuessaan huomattavasti suomalaisen telakkateollisuuden kilpailuasemaa. Siksi telakkateollisuuden kiihdyttämisen juuri nyt olisi anteeksiantamatonta ja lyhytnäköistä.

Valtion tulisikin huolehtia telakkateollisuuden säilymisestä lähimpien vuosien aikana osoittamalla telakoille tilapäistä tukea vuoden 1992 loppuun saakka. Telakoille annettava tuki on nimenomaan suunnattava tuotantoon eikä telakoiden omistajille.

Hallitusohjelmassa luvataan myös parantaa työvoimavaltaisten yritysten asemaa ja, kuten sanotaan, kiinnittää erityistä huomiota pienen ja keskisuuren yritystoiminnan toimintaedellytysten ja työllistämismahdollisuuksien parantamiseen. Nämä lupaukset ovat hyviä ja tärkeitä, mutta toistaiseksi teot ovat jääneet hyvin vähiin. Eräs paljon puhuttu, mutta ei vielä toteutunut konkreettinen parannus pienten ja keskisuuren yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi olisi sosiaaliturvamaksujen porrastaminen niiden hyväksi.

Arvoisa puhemies! Tässä muutama näkökohta, jotka liittyvät kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan.

Ed. von Bell: Arvoisa puhemies! Vaikka Neuvostoliiton ja Suomen välinen kauppa on tällä hetkellä yleinen puheen- ja huolenaihe, ei se näytä suuremmin kiinnostavan kansanedustajia, ainakaan, jos asiaa arvioi täällä käytettyjen puheenvuorojen perusteella. Yritän osaltani jotakin sanoa.

Suomen ja Neuvostoliiton kauppa- ja talousyhteistyö on liukunut kriisitilaan samaan aikaan, kun Neuvostoliiton taloutta järjestyttää yhä syvempi kriisi. Ulkomaankaupan monopolia ja keskitettyä suunnittelua on purettu, mutta siirtyminen markkinoihin on yhä edelleen kesken. Entinen järjestelmä on purettu toimimattomaksi, mutta uusikaan ei vielä toimi. Seuraukset ovat vakavat Neuvostoliiton kansantaloudelle ja meidän kaupallis-taloudelliselle yhteistyöllemme Neuvostoliiton kanssa. Clearing-kaupan poistuminen vuodenvaihteessa on luonnonmukainen seuraus neuvostotalouden tilasta ja muutoksista. Keskitettyä kauppaneuksemia ei enää ole, ja kaikki viennistä saatu valuutta on suunnattava kriisitalouden tarpeisiin. Jo pitem-

män aikaa ovat Suomen ja Neuvostoliiton kauppa- ja taloussuhteita rasittaneet entisten aikojen jäänteet. Erityisasema on mennyt, mutta asian tunnustaminen ja uuden ajattelun aloittaminen on ollut meille suomalaisille, niin poliitikoille kuin liikemiehillekin, vaikeaa. Neuvostoliittoa ja sen muutoksia on kritisoitu, joskus täysin asiattomastikin, mutta harvemmin on haluttu löytää yhteisiä taloudellisia ratkaisuja ongelmille. Kauppamme ja taloussuhteittemme tila on vajoma tasolle, jossa ratkaisujen on pakko löytyä ja naapureiden välinen kauppa on kasvatettava jälleen viidesosaan ulkomaankaupastamme.

Arvoisa puhemies! Tämä mielestäni edellyttää ainakin seuraavaa: Asenteemme on muututtava perestroikan kauden edellytysten mukaisiksi, uusia mahdollisuuksia etsiviksi. Clearing-kauden kilpailukyvyttömyydestä on päästävä ja vastattava muiden länsimaiden neuvostomarkkinoille vasta tullevien yritysten kilpailuhaasteisiin. Hinnoittelua on tarkistettava, luototusta parannettava ja takuita laajennettava. Tieteellis-teknistä ja tuotekehitysyhteistyötä on syvennettävä ja maiden välistä lisenssien, patenttien, teknisen tietämyksen ja konsultoinnin kauppaa on lisättävä.

Tärkeä lohko on mielestäni yhteistyön kehittäminen maatalouden alalla. Naapurialueidemme, erityisesti Karjalan ja Leningradin alueiden, maatalous on pikaisesti myös meidän avullamme saatava tilaan, jossa alueiden elintarvikehuolto voidaan turvata. Olisi lisättävä avustusvaroja juuri mallimaatilojen luomiseksi näille alueille. Silloin täälläkään ei tarvitsisi puhua nälkäpakolaisista ja pelätä heitä.

Naapurialueillamme voitaisiin myös toteuttaa mittava pienyritysten kehittämisprojekti. Neuvostoliiton lainsäädäntö suosii pienyritysten perustamista. Niiden määrän tulisi noin viidessä vuodessa nousta kymmenkertaiseksi, lähes puoleen miljoonaan. Tässä tehtävässä voimme olla avuksi kouluttamalla ja yrityksiä kehittämällä. Täten voisimme turvata myös rajan lähellä olevien alueitten työllisyyttä.

Valtiovallan tulisikin tunnustaa Koston vaikutus Kainuuseen, Sortavalan Keski-Karjalaan ja Svetogorskin ja Viipurin Etelä-Karjalaan ja myöntää erityisiä määrärahoja juuri näiden alueiden välisen yhteis-

työn edistämiseen. Näillä alueilla tehdään jo nyt paljon työtä yhteistyön kehittämiseksi.

Yhteiskuntarakenteen kehittämistä, liikenteestä, tietoliikenteestä ja tiestön parantamisesta tulisi myös meidän huolta kantaa. Näissä asioissa pitäisi olla monella tavalla yhteistyössä. Ilman näitä kauppa- ja taloussuhteet eivät kehity. Näitä tarpeita varten olisikin luotava erityinen investointilainarahasto, johon yhdistettynä perusteellinen yhteistyön tutkimus. Se vasta takaisi idänkaupparamme tulevan kehityksen maamme ja väestömme kannalta edullisesti.

Yhdyen ed. Laineen toivomukseen siitä, että mikäli ministeri Suomisella on jotain uutta kerrottavaa neuvostokaupastamme, hän sen täällä tekisi.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ensinäkin ed. Anderssonin mainitsemasta kansanäänestysaloitteesta. Vaikkakaan minä en tietysti vastusta tällaista ajatusta, vierastan sitä kyllä. Minä ihmettelin sitä, minkä takia täällä on eduskunta, jos se ei pysty päättämään kansaa koskevista asioista, kun aina neljän vuoden välein eduskunta kuitenkin vaihdetaan. Sillä pitäisi olla selkärankaa ratkaista vaikeitakin asioita. (Ed. Laineen välihuuto) — Jos meillä sodasta ja rauhostakin tehdään ratkaisuja, ed. Laine, ei siinä kansanäänestystä suoriteta. Se on monta kertaa ankarampi asia kuin uuden ydinvoimalan hankkiminen siihen liittyvine riskeineen. Tällaiset asiat ovat jonkinlaista kansalaisten kosiskelua. Minä en ainakaan pidä siitä. (Ed. Andersonin välihuuto) — Pitäisi lähteä siitä, että kun ensi vaaleihin mennään, ed. Anderson, jokainen, joka on ehdokkaana, sanoo selkeästi näkemyksensä uuden ydinvoimalan suhteen ja sillä siisti.

Mutta minä vähän epäilen, että siihen yritetään etsiä viittä kuuttakin erilaista vastausmallia, jotta se miellyttäisi kaikkia, niin ydinvoiman kannattajia kuin vastustajia. Ja siinä se on ongelma. Ihmiset eivät silloin tiedä, mitä ehdokas tarkoittaa. Siitä on kysymys. Jos me selvitämme ajankohtaisiin kysymyksiin näkemyksemme selkeästi tupailloissa ja vaalitulaisuuksissa, selkeästi nimenomaan, valitaan meidät tai ei, sen jälkeen ei kansanäänestyksiä tarvita. Me olemme täällä kansan edustajina, niin kuin nimikin sanoo, ja sillä selvä. Mutta se siitä.

Oikeastaan minä en ollut varannut tähän

puheenvuoroa lainkaan, mutta äsken kävin sen varaamassa, kun katselin televisiota, se oli kai eilen illalla — tässä alkaa käydä vähän viikkohulluksi ja päivähulluksi, kun hommat pyörrähtelevät yön puolelle — ja se liittyy Wärtsilä-asiaan tietyllä tavalla.

Wärtsilän tapahtumat aikanaan kuohuttivat meitä täällä, jos nyt meitä mikään kuohuttaa yleensä, mutta ainakin kansalaisia. Toivottavasti niistä otettiin myös jotakin oppia. Eilen illalla kansliapäällikkö Bror Wahlroosin johtama oliko se nyt komitea tai työryhmä luovutti ministeri Suomiselle mietintönsä tai työnsä tuloksen joka tapauksessa. Se koski tilintarkastustapaa ja tilintarkastuslausunnoissa mainittavia sellaisia asioita, jotka eivät juuri liity kyseisen tilikauden tapahtumaan, siis purkautuvasti, mutta on viitteitä siitä, että tulevaisuudessa, seuraavien tilikausien aikana, on todennäköistä, että senhetkinen kehitys johtaa johonkin taloudellisesti negatiiviseen tapahtumaan, näistä pitäisi siis tilintarkastuskertomuksessa myös mainita.

Tämä liittyy Wärtsilään sikäli, että jos olen oikein ymmärtänyt, niin Wärtsilä-tapahtumissa eivät tilintarkastajien tilintarkastuslausunnot antaneet, näin väitetään, selvää kuvaa siitä, mitä oli Wärtsilä-konsernilla tulevaisuudessa odotettavissa. Lasken, että tämä liittyy tällä tavalla asiaan.

Työryhmän työ, minkä se on suorittanut, on aivan hyvä sellaisenaan. Minä vain epäilen, että se on tuulen kohinaa. Sellaisia tilintarkastajia on vaikea löytää sanktion uhallakaan, jotka arvelevat ja ennustavat kolmen neljänkin vuoden päästä tai vaikka seuraavalla tilikaudella tapahtuvia negatiivisia tapahtumia. Minä epäilen vähän, että niitä on vaikea löytää. Mutta tarkoitus on hyvä.

Mutta, rouva puhemies, se mikä minua tuossa asiassa ällistyi, oli se, että työryhmän työn luovuttajana ja työnjohtajana oli kansliapäällikkö Bror Wahlroos, joka aikanaan tietyllä tavalla ryvetettiin Wärtsilä-yhtymän tapahtumissa. Nyt minä korostan: ei ole mitään näyttöä siitä, että kansliapäällikkö Wahlroos olisi millään tavalla syyllistynyt tahalliseen tai huolimattomaan tekoon tuossa yhteydessä. Asioita koskevat tutkimukset ovat kesken. SMP:n eduskuntaryhmä teki aikanaan tutkintapyyntöä asiasta. Nehän asiat selviävät sitten, mitä silloin siinä

näkyä. Korostan sitä: kansliapäällikkö Wahloos on varmasti taitava, energinen ihminen jos kuka tämän tyyppisen tutkimuksen johtajaksi. Korostan sitä, että hänen Wärtsilään liittyvistä negatiivisista piirteistään ei ole näyttyä. Mutta siitä huolimatta, jos ajatellaan niitä kansalaisia, jotka tätä katsoivat, niiden yhteydenottojen perusteella, mitä minullekin on tänään otettu, sitä paheksuttiin kansalaisten keskuudessa aika paljon: Näin läheisesti samanlaiseen asiaan liittyen ehkä — en tiedä, koska tämä työryhmä on pantu alulle, saattaa olla aikaisemminkin — kuitenkin asiallisesti liittyen näihin Wärtsilä-tapahtumiin henkilö, joka on ollut niin voimakkaasti mukana, on tällaista työtä tekemässä tietyllä tavalla kuin omassa asiassa, ja tällainen mietintö tai työryhmän työn tulos sitten kansan edessä ojennetaan kauppa- ja teollisuusministerille. Tämä ehkä sattumalta tapahtunut negatiivinen asia on minua ärsyttänyt, varmaan monta muutakin. Toivottavasti kauppa- ja teollisuusministeri lausuu asiasta, niin kuin varmasti, oman näkemyksensä. Tässä puheessani, joka on pöytäkirjaan merkitty, en ole loukannut enkä halunnut loukata kansliapäällikköä. Kysymys on vain sattumasta, tai jos ei se ole sattuma, se osoittaa kyllä huonoa makua.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Teollisuuden Voima Oy on suorittanut kalliope-
rätutkimuksia sekä Hyrynsalmen että Kuhmon kunnan alueella Kainuussa. Lisäksi tutkimuksia on suoritettu Sievissä Keski-Pohjanmaalla Oulun läänin puolella. Teollisuuden Voima Oy:llä on käsitykseni mukaan tarkoitus 2000-luvun alkupuolella haudata Olkiluodon ydinvoimalan korkea-aktiivisia jätteitä jonkin tutkimuspaikkakunnan kallio-
perään.

Arvoisa puhemies! Ilmoitan eduskunnan pöytäkirjoihin sekä omana, kainuulaisten että sieviläisten kannanottona, että me kieltäydymme kunnasta ja toteamme, että emme ota ydinjätteitä sen enempää Kainuuseen kuin muuallekaan Oulun lääniin. Me Oulun läänissä olemme jo riittävästi uhrautuneet mielestämme valtakuntamme energiahuollon turvaamiseksi, kun olemme joutuneet luovuttamaan hyvät ja kauniit jokemme ja vesistömme valtakunnan sähköenergiahuollon alttarille. Nyt näyttää siltä, että jatkossa valtion sähköyhtiöt eivät tule mak-

samaan sijaintikunnille edes haittakorvauksia.

Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri Suominen! Siis ilmoitan meidän kainuulaisten ja koko oulunlääniläisten kantana, että me kieltäydymme ottamasta ydinjätteitä sekä Kainuuseen että muuallekaan Oulun lääniin.

Kauppa- ja teollisuusministeri Suominen: Arvoisa rouva puhemies! Näissä puheenvuoroissa, joita on pääluokasta 32 käytetty, on lähinnä puututtu energiakysymyksiin, Neuvostoliiton-kauppaan ja telakoihin tai niihin liittyviin asioihin. En pyri vastamaan jokaiselle kysyjälle henkilökohtaisesti vaan keskityn näihin osa-alueisiin.

Täällä on parissakin puheenvuorossa esitetty väite, joka on poliittinen, ei asiallinen, että kahden puolueen, SDP:n ja kokoomuksen, välillä olisi sovittu ydinvoiman jatkorakentamisesta. Arvoisa puhemies! Tämä on tietysti aivan mahdotonta. Mahdotonta paristakin syystä: Ensinnäkin eduskunta siitä asiasta tulee päättämään, ja toiseksi, jos te vaivaudutte katsomaan, hyvät kansanedustajat, mielialoja kokoomuksen tai SDP:n piirissä, sielläkin on erilaisia käsityksiä siitä, mitä pitäisi tehdä, joten en nyt lähde polemisoimaan tätä sen enempää, vaan totean vain, että tämä on täysin poliittinen väite, jota halutaan käyttää hyväksi, ja se ei siis pidä paikkaansa.

Sen sijaan minä kuten ed. Aittoniemi ihmettelen sitä, että jatkuvasti tuodaan esiin tällaista pakoilun halua, että eduskunta ei päättäisi, miten energiapolitiikkaa hoidetaan. Jos oikein muistan, silloinen SKDL — SKP olivat yhtä mieltä muun eduskunnan kanssa, että eduskunnan nimenomaan tulee päättää lopullisesti, rakennetaanko ydinvoimala vai ei. Mikä ihme teidän ajatuksenne on muuttanut, että nyt pitäisi järjestää kansanäänestyksiä? Eikä sitä kansanäänestystä voida järjestää vain siitä, rakennetaanko ydinvoimaa vai ei tai säästetäänkö energiaa. Ne eivät ole toinen toistensa kanssa riittäviä kysymyksiä. Sitten täytyy kysyä, käytetäänkö fossiilista energiaa, aiheutetaanko niitä haittoja, joiden vähentämiseen Suomi on jo kansainvälisesti sitoutunut ilmakehän suhteen, rikommeko niitä nykyisiä ja tulevia sopimuksia ilmaan päästöjen suhteen, jos fossiilista energiaa käytetään. Näin ollen kyllä energiasta päättäminen täytyy jättää

varmastikin seuraavan hallituksen ehdotusten varaan ja seuraavalle eduskunnalle.

Täällä on myös todettu, että Suomessa ei käytetä riittävästi varoja vaihtoehtoisten energian lähteiden tutkimukseen. On sanottu, että Ruotsissa on käytetty noin miljardi, Suomessa muutama kymmenen miljoonaa. Minä en halua asettaa väitettä vääräksi, mutta kysyisin, mitä ruotsalaiset ovat sillä miljardin markan panostuksella saavuttaneet. Kysymys on kai lähinnä siitä, että tulee olla jokin järjestelmäinen saavutettavissa oleva vaihtoehto, jos veronmaksajien rahoja todella paljon uhrautaan johonkin tarkoitukseen. Eivät he sillä miljardilla ole mitään saavuttaneet. He tulevat jatkamaan ydinlaitostensa käyttöä, koska muuta vaihtoehtoa, ei edes maakaasua, heillä pidetä realistisena tänä päivänä. Maakaasu kuitenkin on käyttökelpoinen, realistinen, mutta huomattavasti kalliimpi vaihtoehto.

Mitä tulee maakaasuun Suomessa, olen yhtä mieltä ed. Laineen kanssa, että se olisi erinomaisen hyvä tapa energian lisätuotantoon. Tällä hetkellä meillä kuitenkin ei ole riittävästi varmuutta maakaasun saannin suhteen. En tarkoita mitään poliittisia epävarmuuksia. Tarkoitan yksinomaan sitä, että me olemme teknisesti vain Leningradin lävitse tulevan putken varassa. Meillä ei ole nesteytetyn maakaasun laivausmahdollisuuksia. Ruotsalaiset ilmeisesti eivät aio vetää putkea Norjasta Tukholman alueelle, mikä mahdollistaisi putken meistä länteen, heistä itään. Taas Barentsinmeren — Shtockhmanovskoyen esiintymät ovat vielä pitkällä seuraavalla vuosituohannella, joten tänä päivänä me emme voi lisääntyvää sähköenergian tarvetta rakentaa maakaasun varaan.

Tämä ehkä ydinvoimasta ja yleensä energiapolitiikasta tulevan eduskuntakauden ja tästä eteenpäin olevalla ajalla.

Mitä tulee Neuvostoliiton-kauppaan, totean ed. von Bellille, että viranomaisten kesken on ollut erinomaisen hyvä yhteistyö Neuvostoliiton viranomaisten ja Suomen viranomaisten välillä löytää yhteisiä ratkaisuja. Meillä ei ole hetkeksikään ollut neuvottelutaukoa eikä -katkoa, ja olemme hyvin suuressa yhteisymmärryksessä etsineet ratkaisuja tilanteesta, jossa meillä Suomessa ei mikään muutu, mutta Neuvostoliitossa muuttuu erinomaisen moni asia. Lisäksi he ovat tietysti joutuneet vaikeuksiin valuuttamaksuongel-

miensa kanssa, mutta myös järjestelmä muuttuu niin paljon, että uusia kaupan maksu- ja muita tapoja pitää löytää. Me olemme ne löytäneet. Olemme sopineet siitä, että ensi vuonna siirrytään vapaisiin valuuttoihin. Muitakin vaihtoehtoja oli matkan varrella mukana.

Mitä tulee erilaisiin ehdotuksiin siitä, että me menisimme osittain suomalaisten veronmaksajien varoin erilaisiin projekteihin Neuvostoliiton alueella, totean, että siinä on ensinnäkin noudatettava Neuvostoliiton omaa käsitystä, kun heidän alueellaan operoidaan, ja toiseksi, kun he esimerkiksi Viipurin ja Leningradin alueelle selkeitä erityisalue ratkaisuja tekevät, sen jälkeen kysymys on siitä, että suomalaiset tai muut länsieurooppalaiset yritykset operoivat noilla alueilla. Aivan erikseen aivan tulee sitten erityinen Neuvostoliiton hyväksymä ja hyvänä pitämä mahdollinen avustusohjelma, jota varten pääministeri on juuri asettanut koordinaattorin, joka lähinnä tarkoittaa sitä, että lähialueillemme tullaan toimittamaan erilaisia heidän mahdollisesti kaipaamaansa elintarvikkeja ja muuta apua.

Neuvostoliiton-kauppaan uskon uuden maksujärjestelmän tuovan aikanaan ja hyvin nopeastikin uutta dynamiikkaa. Uudet kaupapakumppanit tulevat löytämään toinen toisensa, tavaravalikoima varmastikin jonkin verran muuttuu. Uskoisin jonkin verran kauppaan tuntevana, että valikoima muodostuu aika tavalla samaksi kuin se, minkä me pystymme myymään länsimarkkinoilla joutuessa siitä, että missä olemme kilpailukykyisiä muualla maailmassa, siinä olemme ilmeisesti kilpailukykyisiä Neuvostoliitossa. Missä emme ole kilpailukykyisiä, siinä me emme ole kilpailukykyisiä myöskään Neuvostoliitossa. Tämä on tietysti bisneksen rautaista lakia.

Jossakin puheenvuorossa kaivattiin lisääntyviä mahdollisuuksia lainoitukseen ja takuihin. Tämä on tietysti Neuvostoliiton markkinoille eräs kilpailukeino, joka meidän on otettava erinomaisen vakavasti. Tässä me olemme harvoin olleet pienine voimavaroinemme kovin kilpailukykyisiä. Olen sanonut tänään neuvostokaupan symposiumissa, jossa olin muutenkin kuin television mukaan — ed. Laine, kyllä minä siellä oikein todella olin — että seuraava eduskunta joutuu tekemään poliittisen päätöksen, jos poliittisesti

hyväksi nähdään, esimerkiksi takuiden laajentamisesta.

On erinomaisen kova ratkaisu, jos nykyistä noin 30 prosenttia meidän kaikista ulkomaankaupan vientitakuistamme käsittävää Neuvostoliiton osuutta lisätään aikana, jolloin kauppa nyt on noin 10 prosentin luokkaa ja ensi vuoden näkymät realistien katsomina ovat ne, että kauppa ei ainakaan kasva vaan mieluummin laskee. Silloin sellaisen eduskunnan tulee tehdä päätös, joka vastaa maan asioista seuraavat neljä vuotta. En missään tapauksessa haluaisi asettaa esimerkiksi tätä eduskuntaa sen tehtävän eteen, eduskuntaa, joka lähtee muutamana kuukauden kuluttua lomalle.

On tietysti aivan toivottavaa, niin kuin ed. von Bell sanoi, että kaupan on kasvettava yhteen viidennekseen ulkomaankaupastamme. Näillä prosenttiosuuksilla kuitenkin arkipäivän kauppamiehet tietysti eivät pelaa. Jokaisesta kaupasta täytyy taistella, ja tulevaisuus sitten näyttää, pääsemmekö me asiassa eteenpäin.

Osittain käsiteltiin myös telakoiden tilaa. Ministeri Louekoski mielestäni vastasi, ed. Laine, viime torstaina siihen, miten hallitus antaa tukea. Hallitus antaa tukea, jos telakoille tulee tilauksia, aluskohtaisesti. Olemme ihan menneellä viikolla tehneet jälleen kerran korkotukiluottopäätöksiä. Eduskunnan hyväksymä korkotukilaki tulee presidentin vahvistettavaksi muistaakseni tällä viikolla ja koskee nimenomaan alusluottoja, joten tällä alueella on pyritty huolehtimaan telakoiden kohtuullisesta tukemisesta ja nimenomaan alus- ja tilauskohtaisesti.

Me olemme kuitenkin tällä hetkellä siinä tilanteessa, että aivan yleisesti työllisyys on valitettavasti heikkenemässä, ja meillä on hyvin paljon veronmaksajien varoin tuettavaa teollisuutta, jos me lähdemme kaikkea teollisuutta tukemaan, joka tällä hetkellä joutuu jonkin verran väkeään vähentämään.

Vielä ihan lopuksi totean ed. Aittoniemelle, että se toimikunta, joka jätti eilen minulle mietintönsä, oli kirjanpitolainsäädännön uudistamistoimikunta. Se ei varsinaisesti edes kosketellut tilintarkastustoimintaa vaan nimenomaan uutta kirjanpitolainsäädäntöä, jossa todettiin, että kirjanpitolovelvollisen tilinpäätösinformaation tulee sisältää oikeat ja riittävät tiedot siitä, mikä on yhtiön tila, ja aivan oikein, kuten ed. Aittoniemi sanoi,

myös näköpiirissä olevasta tulevaisuudesta. Tämä on ehkä niitä kokemuksia, joita Wärtsilä-asiasta on saatu. Tuo toimikunta asetettiin pitkälti ennen Wärtsilän tapausten ilmoittoa, ja siinä olivat mukaan lukien Bror Wahlroos meidän parhaat eksperttimme kirjanpitolainsäädännön alueelta, joita inhimillisesti katsoen voidaan maasta löytää.

Ed. Kettusta oikeastaan onnittelen siitä, että hän on varma Kainuun alueella SMP:n sataprosenttisesta vaalituloksesta, kun hän ilmoitti koko Kainuun alueen puolesta ottavansa määrätynlaisen vastuun ja koko Kainuun kansan puolesta kertoi, mitä Kainuun kansalle kuuluu. Teillä on mahtava vaalivoitto, jos te todella saatte sataprosenttisen tuloksen tällä alueella. Tohdin sitä epäillä.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni ei ollut mikään vaaligallup, arvoisa ministeri Suominen. Totesin vain Kainuun kansan tunteja, mitä siellä on ollut lehtien palstoilla jne., keskusteltua asiasta. En ole tavannut ydinjätteiden sijoittamiseen kehtään muuta myönteistä henkilöä kuin Kuhmon kaupunginjohtajan, hän on poikkeus kainuulaisista.

Ed. von Bell: Herra puhemies! Ministeri Suominen totesi aivan oikein, että Neuvostoliitossa kaikki muuttuu, ja valitettavasti kaikki se muutos ei ole positiivista. Hän totesi myös, että meillä ei muutu mikään, ja se tässä asiassa onkin huolestuttavaa, kun meidän nimenomaan pitäisi asenteiltamme muuttua, niin kuin totesin, uusia mahdollisuuksia etsiviksi, kun käymme Neuvostoliitonkauppaa. Tässä mielessä meidän on myös joksikin muututtava. Meidän on ainakin seurattava, mitä muut tekevät, kun muualta Euroopasta tulee markkinamiehiä, jotka vievät niitä markkinoita, jotka meillä ovat ehkä aikaisemmin olleet.

Vaikka meillä ei enää ole entistä suositummuusasemaa, niin meillä kuitenkin on tuntemusta ja kokemusta. Meillä on tietoa ja taitoa, jota me tässä tilanteessa lähialueilla ainakin ja laajemminkin voimme Neuvostoliitolle antaa ja näin myös edistää maittemme välistä kauppaa.

Kauppa- ja teollisuusministeri Suominen: Arvoisa herra puhemies! En nyt millään tavalla halua tulla ed. von Bellin kanssa

väittelemään mutta korjaan väärinkäsityksen. Tarkoitin, että meidän järjestelmässämme ei mikään ainakaan kovin nopeasti muutu. Toivottavasti järjestelmäkin muuttuu parempaan suuntaan, markkinatalouden suuntaan. Jos verrataan Neuvostoliiton järjestelmän muuttumiseen, niihin pyörteisiin, joita heillä on, meidän kaupallista, hallinnollista ja poliittista järjestelmäämme, se on aika tavalla stabiili.

Kaikkeen siihen voin yhtyä, että meidän pitää koko ajan olla nokkelia, joustavia, nopeita, ripeitä, kun me teemme kauppaa Neuvostoliiton markkinoilla, mutta sitä meidän kauppamiehemme ovat. Sitä pyrin kertomaan sillä, että meidän viranomaisillamme ja Neuvostoliiton viranomaisilla ei ole ollut pienintäkään vaikeutta pyrkiessään löytämään yhteistä säveltä aikana, jolloin heillä on näin nopeat muutokset. Mutta meidän täytyy tietysti Suomessa olla realisteja. Muutokset ovat niin suuria, että edes me suomalaiset emme pysy niissä kaikissa mukana. Totean, että meidän kauppamme Neuvostoliiton kanssa ei suinkaan ole pudonnut enempää tai ole uhkaamassa pudota enempää kuin valtaosan muista Neuvostoliiton kanssa kauppaa käyvistä maista.

Kuten jo totesin, vaikeutemme varmasti tulevaisuudessa tulevat olemaan meidän kansantaloutemme koosta johtuvat pienet luototus- ja siihen liittyvät muut, esimerkiksi takausresurssit. Ne tulevat olemaan se ahtain portti, jota kautta meidän kauppamme kulkee, kun jostakin Länsi-Euroopasta, USA:sta mahdollisesti, virtaa hyvinkin runsaasti luototusta. Toisaalta tämä luototus saattaa antaa heijastumana meille myös kaupanteon mahdollisuutta.

Emme ole ed. von Bellin kanssa ollenkaan eri mieltä näistä asioista, mutta ajattelin korjata, ettei nyt tule sitä käsitystä, ettei asenteita ja asennoitumista voi muuttaa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ministeri Suominen muisti oikein meidän käyttäytymisemme siinä vaiheessa, kun oli kysymys siitä, ratkaiseeko hallitus vai eduskunta ydinvoimapäätökset. Me olimme todella sitä mieltä, että asia on ratkaistava eduskunnassa. Me olimme myös sitä mieltä, että eduskunta voisi valita presidentin.

Mutta, ministeri Suominen, nythän on käynyt niin, että hallitus ja eduskunta ovat

päättäneet toisin. Presidentin valinta on kansanvaali. On säädetty laki neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä. On säädetty laki neuvoo-antavasta kunnallisesta kansanäänestyksestä. Mihin, ministeri Suominen, näitä lakeja tarvitaan, ellei niitä käytetä silloin, kun on suuresta, tärkeästä ratkaisusta kysymys? Ei tämä tarkoita pakoilua. Meillä on jokaisella istuvalla kansanedustajalla vasemmistoliitossa selvä käsitys siitä, että viidettä ydinvoimaa ei pidä rakentaa. Ei se ole mitään pakoilua, kun me kansanäänestystä puollamme.

Ministeri ei vastannut Nesteen laivatilautta koskevaan kysymykseen.

Kauppa- ja teollisuusministeri Suominen: Herra puhemies! Muistaakseni ed. Aittoniemi heitti kysymyksen, miten kysymys sodasta ja rauhasta ratkaistaan. Huomasin ed. Laineen hieman hymähtävän tälle kysymykselle. Ei sille pidä hymähtää. On sellaisia asioita, joita ei kansanäänestyksillä ratkaista. Nimenomaan, vaikkei ydinvoima ole läheskään niin vakava kaikkine vaaroineenkaan kuin sota ja rauha, ei sekään ole sellainen asia, joka voidaan asettaa kohtuudella kansalaisten tietomäärän varaan.

Henkilöstä voidaan aina esittää myös kansalle kysymys: Oletteko sitä mieltä, että henkilö X vai Y vai Z on paras presidentiksi? Julkiset tiedotusvälineet hoitavat kyllä ihan riittävästi meistä kaikista sitä oikeata tai väärää kuvaa, mikä onkin, kansalaisten ratkaistavaksi, luottavatko he tähän ihmiseen niin paljon, että he voisivat ajatella häntä esimerkiksi presidentiksi. Minusta tällainen on kansanäänestyksellä erinomaisesti ratkaistavissa.

Jos kansa sanoo kyllä tai ei, varsinkin ei ydinvoimalle, täytyy olla ratkaisu, mitä sitten tehdään. Kun vastaukseksi ei riitä ns. vaihtoehtoinen energia, koska ei ole vaihtoehtoja muita kuin hiilienergia, täytyy silloin ainakin kysyä: Haluatteko te hiilienergiaa? Viimeaikaiset tiedustelut osoittavat, että kaksi kolmasosaa kansasta vastustaa hiilienergiaa, vain hieman alle puolet vastustaa ydinenergiaa, joten vähintäänkin tämä rinnastus pitäisi tehdä. Silloin mennään aika mutkikkaihin kansanäänestyksiin, jos tälle tielle lähdetään.

Mitä tulee Nesteen laivoihin, totesin jo, että on tehty eräitä korkotukipäätöksiä, jot-

ka toivottavasti mahdollistavat myöskin Nesteelle alusten hankkimista kotimaasta. Mutta lähdemme tässäkin siitä, että valtiönnyhtiöillä vuoden 83 periaateratkaisujen mukaan on oikeus tehdä sellaisia päätöksiä, jotka ovat liiketaloudellisesti oikeita. Olemme tulleet Nestettä vastaan ja toivomme, että vastaantulomenettelyillä Nesteen laivatilaukset ohjautuvat kotimaahan. Tänä yönä en vielä voi olla siitä varma.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Muutamia näkökohtia ministeri Suomisen kannanottojen perusteella, ensinnäkin siitä, mitä voitaisiin saada irti kansalta sen mieltä neuvoa-antavasti kysymällä: Esimerkiksi se, suorastaan sitovalla tavalla, onko kansa valmis energiaa säästämään, vai haluaako se sen kulutuksen lisäämistä. Lausumalla tästä näkemyksensä sitoutuu jo siihen kantaan. Se on jo erittäin arvokas asia, ja sitä tietoa esimerkiksi tässä salissa ei liene, mihin kansa tässä suhteessa on valmis.

Mikä koskee vaihtoehtoisia energioita, kyllä kai arvoisa kauppa- ja teollisuusministeri tietää, että KTM itse on tutkinut näitä asioita, julkaisusarjassaan selvityksiä meille luettavaksi saattanut, ja niistä käy selville, että useita miljoonia öljyekvivalenttitonneja vastaava energia on saatavissa Suomessa vaihtoehtoisista energiamuodoista. Jos olisi maakaasu käytettävissä, se olisi erinomaisen hyvä asia.

Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että hallituksen toimesta on menetelty viidennen ydinvoimalan rakentamiseen tähtäävässä toiminnassa aivan samalla tavalla kuin jos hallitusohjelmassa lukisi, että valmistaudutaan viidennen ydinvoimalan rakentamiseen. Kaikki valmistelutyöt ovat menneet täsmälleen samalla tavalla, se vain, että nyt sitten sanotaan, että ei valmistella.

Vielä Neuvostoliiton-kaupasta se, että olen odottanut, että tässä uudessa tilanteessa ruvetaan puhumaan Neuvostoliiton-kaupasta aivan samalla tavalla kuin puhutaan länsi-kaupasta tällä hetkellä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

Pääluokka 33

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tarkkaavaiset ovat voineet seurata, että puheeni termospullosta ja odottelusta kello kuudelta aamulla kanslian oven edessä pitävät paikkansa! Äsken en saanut ensimmäistä puheenvuoroa kauppa- ja teollisuusministeriön osalta, mutta nyt taas tässä. Älkää nyt sentään uskoko, että asia oli näin, vaikka joka kerta siitä täältä korostankin. Satuinkin vain kulkemaan, ed. Gustafsson, ohii 2 minuuttia yli 10, ja lappuja oli taskussani. Tästä tämä onni sitten ratkesi.

Herra puhemies! En kovin pitkälti vie eduskunnan aikaa tältä osin. Tästä on puhuttu niin paljon, erityisesti kansaneläkkeistä, että ne ovat kaikkien tiedossa. Sen asian jauhaaminen tällä erää on tietysti turhaa. Uusi taistelu on vain pikkuhiljaa aloitettava. No, tämän eduskunnan aikana se ei enää tule. Seuraavaan tuskin valitaan. Näin ollen voin tietysti heittää ajatukset siltä osin pois, mutta muutama sana kuitenkin kuin menneitä muistoja.

Ensinnäkin hallitus on tehnyt tietysti sosiaaliturvan puolella aika paljon hyvääkin työtä. Ensinnäkin on todettava lapsilisien osalta tämän hallituksen aikana: lapsilisät ovat merkittävästi kohonneet. Se on ollut kyllä hyvin tärkeäkin asia, jopa väestöpoliittisesti, uskoisin näin. Suomen kansa hyvin helposti lukumäärältään alkaa käydä vuosi vuodelta pienemmäksi. Tähän saakka sellaista ei toki ole tapahtunut. Sellainenkin mahdollisuus on, ellei perhepoliittisia asioita hoideta kunnolla.

Suomen väestökehitykselle on menneinä vuosina tai vuosikymmeninä varmasti ollut merkitystä sillä, että esimerkiksi lapsilisien muodossa lapsiperheiden asemaan ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Nythän puhutaan tällä hetkellä lapsibuumista vai mistä tutkija Merenheimo Helsingin Sanomien haastattelussa mainitsi. Tiettyinä aikavälinä on syntynyt Suomeen 5 000 lasta enemmän kuin on odotettu. Se on tietysti merkittävä asia ottaen Suomen väestökehityksen suunnan huomioon. Varmasti myönteisellä perhepolitiikalla, lapsiperheiden muistamisella, on tässäkin asiassa ollut merkitystä. Tämä on tyydytyksellä todettava. Uskon, että tähän

suuntaan liikkuminen tulevaisuudessakin vaikuttaa siihen, että rakennekaaviot, joita joskus on lehdessä nähty, ovat muodostumassa toisenlaisiksi, jolloin meidän ei aikanaan tarvitse turvautua siirtolaisiin, vaan pärjäämme omillakin voimin.

Toinen myönteinen piirre tämän hallituksen aikana on ollut rintamalisän korottaminen useitakin kertoja. Koska se on riittävä, sitä ei pysty tietysti sanomaan kukaan. Suuntaus on ollut joka tapauksessa positiivinen, ja se on myös rintamaveteraanien suunnassa huomioitu, en voi sanoa kiitoksella, tyytyväisyydellä kuitenkin. Onko ihminen riittävän tyytyväinen koskaan, sitä ei voi sanoa, eikä rintamalisä tänä päivänäkään tietysti vastaa niitä kärsimyksiä, joita sillä ikäluokalla on ollut ja niillä veteraaneilla, jotka aikanaan ovat olleet maata puolustamassa.

Nämä kaksi asiaa ovat joka tapauksessa positiivisia. On paljon muitakin, mutta jos minä alan niitä ladella, aikaa menee liian paljon.

Menen seuraavaksi lyhyesti negatiiviseen seikkaan ja tarkoitan tietysti kansaneläkeju-pakkaa, joka hallituksen budjettiriihestä aikanaan kello 4.10. lähti tietyllä tavalla eräänä aamuna purkautumaan — kesällä kello 4, niin kuin jossakin romaanissa sanotaan.

Hallituksen taholta on yritetty esittää, että eläkeläiset saivat jotakin todellista, mikä tarkoittaa sitä, että valtion kustannukset kansaneläkkeistä olisivat kasvaneet niin ja niin paljon, niin kuin budjetissa mainitaan. Kansaneläkelaitoksen suunnasta henkilö, joka todennäköisesti nämä asiat tietää, on aikanaan laskenut meille siinä vaiheessa, kun sosialidemokraattien hätäkorjausta ei ollut vielä tapahtunut, että kansaneläkeläiset eivät hallituksen budjettiriihessä tekemän ratkaisun perusteella saaneet yhtään mitään.

Korjaus on muodollinen, ja vuonna 1992 valtion kustannuspuoli kääntyy voittopuolelle, mihin vaikuttaa tietysti se, että vuonna 1991 syyskuun alusta alkaen ensimmäisenä eläkkeelle jäävät puoliset alkavat saada 270 markkaa kuukaudessa vähemmän lisäosaa kuin tänä päivänä ja siihen saakka. Tämä on siis se, mikä korvaa sen positiivisen puolen eli 4 prosentin korotuksen lisäosaan kansaneläkeläisille, mistä täällä on niin monta kertaa puhuttu. Kansaneläkeläiset eivät siis reaalisesti saaneet yhtään mitään, jos katsotaan keskiarvoa heidän osaltaan, toisin sa-

noen sitä, kuinka paljon enemmän valtio joutuu maksamaan kuin ensi vuoden syksyyn saakka, lukuunottamatta asumistukea, joka on tietysti katsottava positiiviselle puolelle.

Ei tästä sen enempää, herra puhemies, totean vain sen, minkä aikaisemminkin olen todennut, että kun otetaan huomioon käytössä olevan indeksin laatu, kansaneläkeläiset, joiden asioihin vaikuttaminen saattaa siirtyä vuosikausia eteenpäin, ovat tällä hetkellä toimeentulominimin rajalla, osa jo sen alapuolella. Eräänä päivänä on tilanne se, että kansaneläkeläiset eivät nykyisillä kansaneläkkeillä ja indeksikorjauksilla pysty elämään niukkaakaan elämää, vaan heidän on käännäyttävä yhä useammin toimeentulotuen puolelle, jopa kerjuulle, niin kuin tässä maassa on aikanaan porvarivallan aikana vuosikymmeniä sitten tapahtunut. (Ed. Tainan välihuuto). Se on sitten eri asia, mutta se on niitten aikojen murheita, kun asiat nähdään. Tällä systeemillä tulee näin käymään. — Sen tietää edustaja Tainakin, joita arvostan hyvin paljon, nimenomaan tämän alan asiantuntijana hän tietää, miten tässä käy näillä systeemeillä, siitä eivät kokoomuslaiset pysty muuta väittämään.

Käytän vielä lyhyen puheenvuoron veteraneläkkeistä. Olen seurailut, miten innostuksella ja tietyn propagandan valossa tehdyille veteraneläkealoitteille eduskunnassa käy. Täällä on toistasataa kansanedustajaa allekirjoittanut veteraneläkkeistä aloitteen 4 500 markan kuukausieläkkeestä. Se on häipynyt johonkin valiokunnan kätköihin eduskunnan enemmistöstä huolimatta ja raukeaa sitten aikanaan. Tämä on aika typerä homma, täytyy sanoa tällä tavalla. Tehdään aloitteita, joita kukaan ei aja eteenpäin. Myös sosialidemokraattien ja kokoomuksen taholta on tehty aloitteita. Te, joilla on valta ja voima, voisitte valiokunnissa nostaa ne esille, että nämä käsitellään nyt. Tuloksena tällä hetkellä on se, että ne eivät enää ehdi hyvällä tahdollakaan tämän jälkeen, ja tulos on varsin populistinen. Minä uskon, että kukaan ei siitä mitään hyötyäkään saa. Tuskinpa veteraanit, jotka ovat kuulleet, että tuollaisia aloitteita on tehty, ovat uskoneet, eivät he niin tyhmiä ole.

Lopuksi yksi asia. On puhuttu Viron veteraaneista, joita Hannu Karpo, tämä perunakauppias, käsitteli taannoin ohjelmassaan. Minä en ohjelmaa nähnyt, mutta sa-

nottiin, että Vironmaalla oli hyvin surkeita-kin näkemyksiä sotaveteraaneilla, jotka olivat aikanaan puolustamassa Suomea kuin isänmaataan, niin kuin sanotaan, ja he elävät huonoissa ja kurjissa olosuhteissa. Muistelen, että ed. Kohijoki aikanaan teki ehdotuksen, jossa puhuttiin rintamalisän maksamisesta ulkomailla asuville. Silloin minä arvostelin tätä, koska katsoin, että saksalaisillekin, jotka olivat Suomessa, aletaan maksaa ylimääräistä rintamalisää Saksaan. Sitä minä en ymmärtänyt alkuunkaan, mutta niin käy monta kertaa tällaiselle yksinkertaiselle kansanmiehelle, että käsittää asiat väärin. (Ed. Rinne: Eikö se tarkoittanut sitä vuoristoarmeijaa?) — Aivan oikein.

Kuitenkin Viron veteraanien osalta voisi mielestäni ajatella järjestelyjä, kun heidän asemansa on tukala, tietysti niin kuin monen muunkin siellä. Olemmehan mahdottoman rikkaita, ja tuonne Norsunluurannikollekin ja ties mihin muualle rahaa viljellään runsaasti välittämättä yhtään mitään, mihin se menee, kunhan se sinne tipautetaan ja ajatellaan, että omatunto on tällä suojattu. Virolaiset, jotka ovat Suomen sodissa olleet mukana, ansaitisivat kyllä jonkinlaisen kokennuksen elinoloihinsa.

Kuitenkin näkisin henkilökohtaisena näkemyksenäni, että tietynlaisen rintamalisän maksaminen siihen suuntaan, kun ei tiedä, kuinka kauan pankkiyhteydet enää toimivat taas tällä kertaa, on ehkä perusteetonta. Mutta ehkä jonkinlaisen kokonaiskorvauksen suunnitteleminen heidän suuntaansa olisi ehkä mahdollista ja tarpeellista. Tuo rahsumma, vaikka ei olisi kovin suuri, auttaisi heitä aika paljon elämässään, ja tämä rikas maa ei siitä kovin notkahtaisi, jos nämä, joiden nimet ilmeisesti Sota-arkistossa ovat, sieltä kaivettaisiin ja heille jonkinlainen korvaus maksettaisiin, nyt kun asia on tullut niin voimakkaasti kansan tietoisuuteen. Tuskinpa kukaan suomalainen oikealta vasemmalta sitä kovinkaan paljon vastustaisi.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain kannattaa ed. Aittoniemen ajatusta, että jollakin tavalla virolaiset sotaveteraanit otettaisiin huomioon, koska meillä on oikeastaan kaikki vuosikymmenet vaiettu siitä, että nämä ihmiset ovat olleet täällä sotimassa Suomen puolesta. Minun käsittääkseni jollain tavalla

ruotsalaisia sotaveteraaneja on muistettu ja osoitettu heille kunnioitusta. Kyllä nämä virolaiset ansaitsevat vähintään sen saman.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Mitä tulee ed. Aittoniemen esille ottamaan virolaisten veteraanien muistamisasiaan, siitä ei ole vaiettu. Sitä on tutkinut nk. Perälän toimikunta. Se on saanut mietintönsä valmiiksi ja on jättänyt käytännön toimenpide-ehdotukset auki, millä lailla heitä muistettaisiin. Mutta kaikki mukana olleet tahot eli veteraanijärjestöt, sotainvalidien liitto ja muut vastaavat ovat olleet yksimielisiä siitä, että heitä pitäisi muistaa. Asia on lausuntokierroksella. Parin kuukauden kuluttua se päättyy ja sen jälkeen päätetään käytännön toimenpiteistä, miten heitä muistetaan. Asia on siis etenemässä myönteisessä mielessä.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puuttui puheenvuorossaan veteraaniläkealoiteasiaan, joka lähti liikkeelle viime keväänä Sotkamon rintamamiesveteraanien toimesta ja eteni tosiaan eduskunnassa jopa sille asteelle, että täällä jätettiin lähes kaikkien eduskuntaryhmien toimesta aloitteet sisälle ja allekirjoittajia kai kokoomuksen jälkijättöisen aloitteen kanssa on yli 100.

Arvoisa puhemies! Minulta Sotkamon rintamamiesveteraanit ja heidän nokkamiehensä Valte Kononen kyselivät jo syksyllä, kun kuultiin, että näin paljon on allekirjoituksia, yli puolet eduskunnasta, että kyllä kai nyt tämä eläkeasia varmaankin heillä tulee kuntoon, kun yli puolet eduskunnan vahvuudesta on tämän asian takana.

Ed. Aittoniemelle voin kertoa, että minä pehmensin jo tätä tilannetta, kun kerroin Valte Konoselle, että kyllä minusta tuntuu, että eduskunta taas luistelee tässä asiassa. Nämä aloitteet tulevat todennäköisesti raukeamaan maaliskuun eduskuntavaaleihin. Niitä ei oteta käsiteltäväksi valiokunnassa ainakaan tässä vaiheessa, kun kokoomus ja sosialidemokraatit ovat enemmistönä. Niin näyttää tässä asiassa käyvän. Se on kyllä valtavan suuri pettymys näille veteraaneille, kun näin taas kerran heitä narrataan. Tällä tavalla eduskunnan arvovalta menetetään.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Tämä hallitus ei ainakaan

ole narraamassa ketään, ei varsinkaan veteraaneja. Siinä muodossa kuin se aloite sieltä Kainuusta tuli, itsekin Kajaanissa käydessäni otin sen vastaan, verotukselliset tekijät huomioon ottaen se eräissä tapauksissa olisi jopa heikentänyt veteraanien asemaa.

Tämän hallituksen tarkoituksena on tarkoituksenmukaisuusharkintaa noudattaen pyrkiä parantamaan nimenomaan heikommassa taloudellisessa asemassa olevien veteraanien asemaa, mihin tähtää ylimääräisen rintamalisän kolminkertaistaminen, ja sitä kautta myös asumistuki mielessä pitäen ja verottomat edut huomioon ottaen päästä siihen tavoitteeseen, joka kainuulaisilla on ollut.

Siis ketään ei ole narrattu. Tavoitteeseen pyritään yhteisesti, täysin ei luonnollisesti ole päästy. Seuraavalle hallitukselle jää myös tässä suhteessa tehtävää.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta, niin kuin olen useaan otteeseen eduskunnassa todennut, että kun sosiaalivaliokunta käsiteli tätä ylimääräisen rintamalisän korotusestystä, asiantuntija valiokunnassa sanoi, että ensi vuonna rintamaveteraanit tulevat saamaan käteen niin paljon, että se vastaisi noin 4 000—5 000 markan palkkatuloja. Tämä hallitus on tavallaan toteuttanut tämän aloitteen silloin.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Budjetissa on merkittäviä parannuksia lapsiperheiden aseman kohentamiseksi. Sosiaalidemokraattien tavoite tämän vaalikauden alussa oli kaksinkertaistaa lapsilisät (Läsnä olevat vasemmistoliittolaiset: Kolminkertaistaa!) ja näin on nyt tapahtunut. Jokaisella alle kolmivuotiaalla lapsella on nyt mahdollisuus kunnalliseen päivähoitoon. Lisäksi hallitus ministeri Hämäläisen esittelemänä on antanut merkittävän päivähoitolakiesityksen, jonka mukaan myös jokaisella alle seitsemänvuotiaalla lapsella olisi mahdollisuus kunnalliseen päivähoitoon vuoteen 1995 mennessä.

Lasten kotihoidon tukea korotetaan 6 prosenttia ensi vuoden lokakuun alusta, ja tarkoituksena on laajentaa sitä vuoteen 1993 mennessä koskemaan perheitä, joissa on alle nelivuotiaita lapsia.

Vaikka lapsiperheiden asemaan on tehty merkittäviä parannuksia, on vielä useita lapsiperheitä, jotka jäävät päivähoitopalvelujen ulkopuolelle. Esimerkkinä mainitsen vuorotyötä tekevien vanhempien lapset. Hoidon järjestely ei ole kunnille kaikilta osin ollut mahdollista laista huolimatta. Lisäksi vammaisille lapsille on usein lähes mahdoton saada hoitopaikkaa. Sen vuoksi olisi tärkeää, että vammaisten lasten hoitotukea parannettaisiin ja tulevaisuudessa turvattaisiin vammaista lasta hoitavan omaisen eläke-etuudet, koska usein toinen vanhemmista jää kotiin hoitamaan lasta, vaikka olisikin ennen lapsen syntymää ollut täysipainoisesti työelämässä.

Budjettiin lisättiin aloitteeni pohjalta vammaista hoitavan henkilön kuntoutuslomia varten 120 000 markan määräraha tulevalle vuodelle, mutta toivon, että myös tulevaisuudessa tämä määrärahan tarve otettaisiin huomioon budjeteissa.

Sairaiden lasten asema on edelleenkin maassamme heikko, minkä olen joutunut konkreettisesti näkemään toimiessani Lastenklinikan tuki ry:n hallituksen jäsenenä. Lasten sydänleikkausjonot ovat mielestäni kansallinen häpeä. Lastenklinikan kirurgisella teho-osastolla on esimerkiksi hoitajien viroista täyttämättä noin parikymmentä. Ja mikä on tähän syynä? Asuntotilanne pääkaupunkiseudulla eli pula vuokra-asunnoista estää hoitohenkilökunnan rekrytoinnit. Lisäksi esimerkiksi Lastenlinikalle tarvittaisiin koneita ja laitteita noin 30 miljoonalla, jotta edes jollain muotoa pystyttäisiin vastaamaan tämän päivän tarpeisiin sairaiden lasten auttamisessa.

Jo budjetissa olevien määrärahojen lisäksi on valtiovarainvaliokunnan mietinnössä onneksi hyväksytty 400 000 markan aloite Lastenklinikan tuki ry:lle, jota kautta ne rahat kanavoituvat suoraan sairaiden lasten hyväksi.

Lapset ovat tulevaisuutemme, mutta me emme kuitenkaan saa unohtaa muita ryhmiä. Eläkekomitea 87:n mietinnön pohjalta on eläkeasioita valmisteltu myös tulevan vuoden budjettiin. Eläkeläisten, ennen kaikkea omakotitaloissa asuvien asumistuki on ollut tähän saakka lähes olematon. Nyt käsillä olevassa budjetissa parannetaan juuri omakotitaloissa asuvien eläkeläisten asumistukea.

Lisäksi paljon porua aiheuttanut aviopuo-

lisoiden kansaneläkkeen lisäosa korotetaan 81 prosentista 85 prosenttiin yksinäiselle maksettavasta lisäosasta. Tämän saimme aikaan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän pitkäjänteisellä ja määrätietoisella työllä.

Usein puhutaan, ettei mitään tehdä veteraanien hyväksi, ja tämä asia oli äsken juuri esillä, mutta tämä ei pidä paikkaansa. Tämän hallituksen aikana on vuosittain lisätty mm. veteraanien kuntoutusmäärärahoja, ja esimerkiksi tulevana vuonna on lähes 25 000 veteraanilla mahdollisuus päästä kuntoutukseen.

Arvoisa puhemies! Vaikka sosiaalisektorille on saatu paljon uudistuksia tulevan vuoden budjettiin, niin silti vielä moni asia vaatii korjausta. Kansaneläkkeen ja pienten työeläkkeiden tasokorotus on asia, johon on palattava välittömästi seuraavan budjetin valmistelussa, sillä ei voi olla oikeudenmukaista, että joku tässä maassa saa eläkettä noin 2 200 markkaa kuukaudessa ja joku taas kymmeniätuhansia.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari kommenttia vain ed. Hurskaisen puheenvuoroon.

Ensinnäkin lapsilisistä. Tämä oli ylistys tämän hallituksen sosiaalipolitiikalle, mutta minusta se ei kyllä ole ollut kovin kaksista. Lapsilisät kyllä kuuluvat niihin puoliin, joita kannattaa kehuakin, vaikka lupauksena kyllä oli kolminkertaistaa lapsilisät. Nyt ne ovat kuitenkin nousseet ehkä 70 prosenttia, riippuu vähän laskentatavasta, mutta ainakin 70 prosenttia, se on kyllä hyvä saavutus.

Mutta sitten tämä kehuminen, että pitkän työn jälkeen kansaneläkkeen lisäosa saatiin nostetuksi 4 prosenttiyksikköä 81:stä 85:een, oli kyllä heikko lohtu verrattuna siihen, että uusien eläkkeensaajien eläke samalla reformilla laski noin 270 markkaa kuukaudessa johtuen siitä, että aikaisemmin sai 100 prosenttia lisäosaa ja nyt vain 85 alusta saakka, jolloin tämä ns. parannus kyllä kansaneläkeläisen rahapussissa ensi syksystä lähtien on selvää miinusta eikä plussaa. Tämä täytyy nyt sanoa, jotta pysyttäisiin totuudessa.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedän kyllä, että ed. Hurskainen sosialidemokraateista taitaa olla ainoa, joka kannattaa lasten kotihoidon tuen kehittä-

mistä, (Ed. Rinne: Kyllä, niitä on muitakin!) mutta haluaisin muistuttaa siitä, että nimenomaan kokoomuksen vaatimuksesta lasten kotihoidon tuki nousee ja nousu on toki huomattavasti suurempi kuin 6 prosenttia, kun se nousee 1 850 markkaan kuukaudessa, (Ed. Hurskainen: Ei olisi onnistunut ilman sosialidemokraatteja!) taitaa olla useampi kymmenen prosenttia siitä, mitä se on tällä hetkellä.

Myös päivähoitolaissa, jonka ed. Hurskainen mainitsi, laajenee kotihoidon tuki koskemaan neljävuotiaita, ja sekin tapahtuu kokoomuksen vaatimuksesta.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hurskainen esitti kaikki positiiviset asiat ja näkökohdat, joita sosiaali- ja terveydenhuollon kysymyksiin liittyy, ja pääosin aivan oikein, mutta hän kuitenkin unohti kertoa muutamia asioita varmaankin hiukan valikoiden siinä mielessä, että kannattaisi nyt tutkia nimenomaan myös verotuksen vaikutusta esimerkiksi lapsiperheiden kohdalla. Kyllä me varmasti joudumme toteamaan, kunhan saataisiin verotus joskus valmiiksi, että tuloerot ovat kuitenkin lisääntyneet ja mitä ilmeisimmin lapsiperheiden tappioksi ja nuorten perheiden osalta huonompaan suuntaan. Tämä tietysti vaatii jo hyvän tukon rahaa esimerkiksi kotihoidon tukeen, lapsilisiin ja muihin suoriin tulonsiirtoihin, jotta ne tulevat korvatuiksi. Ehkäpä on käynyt niin, että vaikka meillä on ollut paljon puhuttu hyvä nousukausi ollut, on kuitenkin menty tämänkin kauden aikana valitettavan hitaasti eteenpäin hyvissä tavoitteissa, joista tietysti hallitukselle on annettava tunnustus.

Ikävä on, että korkopolitiikka, asuntopolitiikka ja veropolitiikka eivät ole olleet vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten aseman kohentumisen kannalta oikein hyvän suuntaisia. Tämä koskettaa osaltaan myös veteraaneja, perusturvan varassa eläviä työttömiä ja muita erityisryhmiä, joista eduskunnan pitäisi kantaa paljon voimakkaampi huoli kuin tällä kertaa tapahtuu, koska esimerkiksi ammattiyhdistysliike ei näistä huolta kann.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Viime vaalien alla suosituimpiin vaaliteemoihin kuului lupaus panna perusturva

kuntoon. Uudesta hallituspohjasta jo saattoi ennakoida, ettei lupauksia pidetä.

Kun nyt ollaan tekemässä Holkerin hallituksen tilinpäätöstä, voidaan todeta, että heikoimmassa asemassa olevat kansalaiset on jätetty oman onnensa nojalle. Kansaneläkeisiin ei ole tehty tasokorotusta eikä puolisoiden lisäosan alenemaa ole korjattu kuin pieneltä osin. Samalla ensimmäiseksi eläkkeelle jäävän puolison asemaa on heikennetty nykyisestä.

Työttömyysturvan peruspäivärahaan on tehty 2 markan tasokorotus tänä vuonna ja luvassa on huikea 3 markan korotus ensi vuonna. Sairausvakuutuksen minimipäivärahaan ei ole tehty mitään korjauksia. Se jää vielä ensi vuonnakin alle 1 500 markan kuu-kaudessa. Eduskunta on pitänyt kaikkein kiireellisimpinä korjausta vaativina kohtina juuri sosiaaliturvan vähimmäisetuuksien korottamista sellaiselle tasolle, että hakija ei joudu niiden riittämättömyyden vuoksi ha-keutumaan sosiaalitoimistoon toimeentulo-tuen hakijaksi, mutta nämä kiireellisimmät tavoitteet hallitus on unohtanut tarkoituksel-la. Tästä on edelleen seurauksena se, että järjestelmämme on erittäin monimutkainen ja pakottaa ihmisiä juoksemaan luukulta toiselle.

Haluaisi tuoda esille joitakin tuoreita näkemyksiä eikä toistaa aina toistamasta pääs-tyä sitä, mitä on ennenkin joutunut sano-maan. Niin kuin totesin, varsinkaan puolueet eivät ole vaalilupauksiaan toteuttaneet, ja tältä hallitukselta ei paljon ollut aihetta odottaakaan, kun pohja tiedettiin, mutta ei se ole myöskään lupauksiaan toteuttanut näiltä osin.

Tuoreita näkemyksiä löytyy esimerkiksi Aila-Leena Mattheuksen tuoreesta kirjasta Kapinasta muutoksen malliksi. Muutama sitaatti täältä on syytä esittää. Kirja on tehty hänen lisensiaattityönsä pohjalta, ja hän to-teaa mm. seuraavaa: ”Silmiinpistävin ja yhä uudelleen toistuva havainto tutkimuksessani on kohteiden elämänpiirien ja sosiaalivaltiol-listen auttamisjärjestelmien lopultakin voi-makas eriytyminen ja välimatka. Huolimatta erilaisista lähentymis-, alueellistamis- ja osal-listumismanöövereistä auttamisjärjestelmät hahmottuvat monen kansalaisen mielessä kä-sittämättömäksi mysteerioksi. Siihen sopii Luhmannin kuvaus modernista yhteiskun-nasta: ’Funktionaalisen eriytymisensä kautta

moderni yhteiskunta on muuttunut niin kompleksiseksi, että se ei enää muodosta itsessään kokonaisuutta. Sillä ei ole huippua eikä keskustaa, siinä ei ole kohtaa, joka ilmentäisi sen yhtenäisyyttä (...) Ainoa yh-teiskuntaa koossapitävä tekijä on sen komp-lexisuus.’ Tai asiakkaan arkikokemus kuvaa tätä ehkä vielä osuvammin ja yksinkertai-semmin: ”Tää yhteiskunta on niinku jättiläis-kokonen arkistolaatikko — —”. Sinä löydät sosiaaliturvatunnuksella siitä. Tämä on mei-dän sosiaaliturvajärjestelmämme monimut-kaisuuden hyvä kuvaus, tämä viimeainittu sitaatti ihmiseltä, joka joutuu byrokratian rattaissa pyörimään.

Vielä yksi sitaatti tästä kirjasta: ”Sosiaa-lietuuksien varaan joutunut henkilö ei näe mieltä erillisissä osajärjestelmissä, vaan hä-nen kannalta on samantekevää, muodostuu-ko tulo työttömyyspäivärahasta, sairaspäivä-rahasta, toimeentulotuesta vai asuntotuesta. Hänestä on vain käsittämätöntä, miksi elan-on saamiseksi on käytävä niin monessa eri virastossa.”

Tässä tulee esille se, minkä sosiaalivalio-kunnassa erittäin hyvin tiedämme ja mitä olemme halunneet viestittää hallitukseen päin, että tätä järjestelmää on yksinkertaistettava ja luotava yhtenäinen perusturvajär-jestelmä tai perustulojärjestelmä ja sen en-simmäisenä askeleena yhtenäinen perusturva, jossa vähimmäisetuudet on nostettu sellaisel-le tasolle, että ei tarvitse ainakaan toimeen-tulotukeen niiden lisäksi turvautua. Mutta juuri tällä alueella tämän hallituksen aikana ei ole edetty, ja se on erittäin valitettavaa. En toista enää sitä, minkä äsken luin, mutta tulos on se, että meillä on niin monimutkai-nen systeemi, että siitä ei kukaan ota enää selvää.

Tämän hallituksen osalta ei kannata enää paljon toivomuksia esittää, mutta ainoa toi-vomus, jonka olen jo muutamassa yhteydes-sä esittänyt, on, että toivottavasti saamme sellaisen eduskunnan, että on mahdollista muodostaa sellainen hallitus, joka lupauten sijaan ryhtyy näissä asioissa tositoimiin.

Sitten haluan hypätä toiseen asiaan, joka kyllä tietysti tavallaan liittyy tähän edellä-mainittuun eli siihen, että ne, jotka ovat heikoimmassa asemassa, halutaan jättää oman onnensa nojaan.

Eläkekomitea 87 on todennut mm. seuraa-vaa: ”Eläkkeensaajan kannalta indeksin mer-

kitys on huomattava. Esimerkiksi kymmenen vuotta sitten alkaneissa eläkkeissä on niiden nykyisestä markkamäärästä jo yli puolet indeksitarkistusten osuutta." Tässähän onkin se kohta, mistä katsotaan, että jatkossa voidaan nypätä. Erilaisia indeksijärjestelmiä ollaan kehittämässä, ja tämä komitea tuo esille mm. sen, että eläkkeensaajaryhmät ovat eri-ikäisiä, erilaisessa elinvaiheessa ja tarpeiltaan erilaisia. Näillä perusteilla on pidetty mahdollisena indeksiturvan eriytymistä eläkkeensaajien elinvaiheen mukaan.

Jatkan: "Vanhuuseläkkeen saajilla taas yleensä ei ole huoltovellisuutta. Asumiseen ja kestokulutushyödykkeisiin liittyvät sekä mahdollisesti muutkin kulutustarpeet pienenevät iän mukana. Heille eläkkeen ostovoiman säilyttävä indeksiturva voisi olla riittävä."

Tässä jo perusteluja sille, mitä ilmeisesti tuleman pitää. Kun vielä tuo esille sen tästä komiteanmietinnöstä, että vuoden 1989 alussa toteutettu indeksitarkistus lisäsi kokonaiseläkemenoa 3,1 miljardia markkaa, niin on riittävästi perusteluja sille, että voidaan olettaa, että eläkekomitea, joka parhaillaan jatkaa eläkekomitea 87:n työtä, ilmeisesti on käymässä kiinni eläkkeiden indekseihin eikä niin kuin eduskunta on kerta toisensa jälkeen toivonut, että indeksit yhtenäistettäisiin. Tai kyllä tässäkin on sama ajatus. Ilmeisesti ollaan toteuttamassa, mutta jälleen samalla tavalla kuin kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamisessa, ei niin kuin eduskunta on tarkoittanut, vaan siten, että kyllä tullaan yhtenäistämään järjestelmää, mutta niin, että joillakin kuitenkin tilannetta heikennetään.

Se, mikä lienee tässä tarkoitus, on se, että alle 65-vuotiailla sekä kansaneläke- että työeläkeindeksi yhtenäistetään niin, että se sidotaan nykyiseen TEL-indeksiin tai siis molemmat eläkkeet sidotaan nykyiseen TEL-indeksiin, mutta 65 vuotta täyttäneiden kohdalla tullaan myös työeläkeindeksiä heikentämään ja pudottamaan se kuluttajahintaindeksiin. Toivon, että ainakin tuleva eduskunta on riittävän valpas ja nimenomaan valitsijat nyt äänestäessään seuraavaa eduskuntaa, että eivät valitse sellaisia kansanedustajia, jotka ovat valmiit eläkkeiden indeksijärjestelmän yhtenäistämiseen sillä tavalla, että otetaan käyttöön ns. taitettu indeksi, jossa 65 vuotta täyttäneiden indeksiä tullaan heikentämään.

Viimeisenä asiana tässä puheenvuorossa haluan ottaa esille erityisesti yksilöllisen varhaiseläkkeen hylkyprosentit. Vuoden 1989 syksystä alkaen itsestäni tuntui, kun näitä asioita olen hoidellut, että selvästi on eläkkeellepääsy kiristynyt. Kun katsoo hylkyprosentteja niin huomaa, että juuri näin on käynyt. Jo kolmannella neljänneksellä vuonna 89 kansaneläkkeiden hylkyprosentti yksilöllisessä varhaiseläkkeessä hyppäsi edellisen neljänneksen 21 prosentista 30:een ja neljänellä neljänneksellä peräti 37 prosenttiin. Tällä 37 prosentin tasolla se on sitten kansaneläkejärjestelmässä pysynyt myöskin tämän vuoden ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä.

Tätä varmasti osittain selittää se, että julkisella sektorilla tuli myöskin yksilöllinen varhaiseläke voimaan. Mutta se nimenomaan selittää sitä, että sillä puolella hylkyprosentti on ollut vielä suurempi kuin yksityisellä sektorilla, jossa se on ollut 30 prosentin yläpuolella. Siis valtion ja kunnan yksilöllisiä varhaiseläkkeitä hakeville hylkypäätöksiä on tullut tuhkatieheään. Erityisesti tämä koskee naisia.

Esimerkkinä voidaan ottaa vuoden 90 toinen neljännes. 25 prosenttia on miesten hylkyprosentti ja naisilla 39,5 prosenttia. Muutama vuosi sitten toin esille tasa-arvovaltuutetulle tämän ongelman, ja siitä alkaen tätä asiaa on tutkittu, mutta valitettavasti vieläköän ei ole saatu mitään konkreettisia toimia aikaiseksi. Nämä merkittävät erot naisten ja miesten välillä on kyllä todettu.

Meillä ei ole muutettu eläkelakeja, mutta sen sijaan on ollut voimakas propaganda sen suhteen, että ei pitäisi ihmisiä päästää eläkkeelle. Se näkyy välittömästi, ja mielestäni tässä olisi aivan oikeuskanslerille tai oikeusasiamiehelle tutkimisen paikka, miten nämä prosentit voivat yhtäkkiä näin paljon kasvaa, kun ei lakia ole muutettu. Varsinkin nyt, kun työttömyys alkaneena talvikautena uhkaa huomattavasti kasvaa, parempi tapa hoitaa työttömyyttä kuin pitää nuoria ihmisiä työttömänä on, että päästetään iäkkäät jo työkykyään huomattavasti menettäneet ihmiset eläkkeelle.

Mitä tulee kuntoutusjärjestelmiin, tällä hetkellä on ollut puutteena se, että ne eivät ole hoitaneet asioita niin, että monet ihmiset ovat joutuneet hakemaan eläkettä, kun heitä ei ole kuntoutettu. Mutta tästä uudesta

kuntoutusjärjestelmästä ei saa tulla sellaista, joka vain edelleen lisää eläkkeiden hylkyprosenttia. Mielestäni on tärkeätä, että tämä asia selvitetään, ja toivoisin, että ministeri Miettinen, jolle tämä puoli kuuluu, esittäisi tähän jotain näkemyksiä.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Puutun vain indeksitarkistukseen, josta olemme toki moneen kertaan puhuneet tässä salissa välikysymyksen tai tehtyjen kysymysten muodossa. Jos me hyväksymme sen, että työeläke on säästöön pantua palkkaa, niin tähän lähtökohtaan perustuu se, että indeksijärjestelmä on erilainen. Se noudattaa palkkojen kohdalla tapahtunutta kehitystä. Taas kansaneläkkeen tehtävänä on antaa perustoimeentuloturva, ja silloin sitä tarkistetaan kuluttajahintaindeksillä.

Mutta niin kuin ed. Stenius-Kaukonen sanoi, eläkekomitea 87:ssä ja nyt parhaillaan istuvassa eläkekomitea 90:ssä nämä asiat on otettu keskusteluun, että löytyisi tasapuolinen ja oikeudenmukainen indeksitarkistusjärjestelmä, joka ei suinkaan ainakaan minun tietojeni mukaan leikkaisi keneltäkään. Lopullista kantaa komitea ei ole ottanut, ja tässä suhteessa olen optimistinen, että löytyy ratkaisu, joka tyydyttää kaikkia osapuolia. Lähtökohdiltaan kuitenkin työeläkejärjestelmä ja kansaneläkejärjestelmä ovat erilaiset, joten siltä osin on ymmärrettävä nämä erilaiset tarkistusmenetelmät, joissa toisina vuosina tapahtuu toisen kohdalla suurempia korotuksia kuin toisen kohdalla.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Stenius-Kaukoselle jälleen todeta, että kyllä nimenomaan tämä hallitus on aloittanut perusturvan parannuksen kiireellisimmästä päästä aloittamalla sen rintamaveteraaneista. Kohtahan rintamaveteraaneja ei enää ole, joten tässä vaiheessa tehty parannus on aivan välttämätön. Siitä varmasti kaikki voimme olla iloisia.

Tämä hallitus on myös parantanut huomattavasti nuorten lapsiperheiden asemaa. Aivan niin kuin jo täällä käydyissä puheenvuoroissa on tuotu esiin, on parannettu lapsilisiä merkittävästi ja myös kotihoidon tukea tullaan ensi vuonna parantamaan. Tämä on alkua, ja tästä on hyvä jatkaa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Miettisen puheenvuoro enteili sitä, että kuvailemani indeksiheikennys on tekeillä. Kun hän sanoi, ettei keneltäkään tulla leikkaamaan, niin se tarkoittaa juuri samanlaista systeemiä, mikä kansaneläkeuudistuksen neljännessä vaiheessa on toteutettu: pienennetään jo valmiiksi, niin ei tulla keneltäkään myöhemmin leikkaamaan, vastaavanlainen ajattelutapa. Sen verran tämä hallitus on oppinut edellisten hallitusten virheistä, että se ei uskalla suoraan mennä leikkaamaan niin, että jonkun käteen jäävä tulo alenee. Mutta on näköjään löydetty uusia menetelmiä, joilla voidaan välttää se, että suoraan käteen jäävä tulo pienenee, mutta kuitenkin leikataan selvästi eläketurvaa.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Nyt olisi hyvä odottaa komitean työn tuloksia ja sen jälkeen tehdä niistä esityksiä, joten ei lähdetä ennakoimaan liian pitkälle tässä vaiheessa, mitä sieltä on tulossa. Tarkoituksena ei ole — eikä komitean tehtävänantoon kuulu — suinkaan kenenkään etujen leikkaaminen. Sitä myöskään tämä hallitus ei ole tehnyt, vaan parantanut, niin kuin ed. Louvo totesi, monilla tavoin nimenomaan heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien eläkeläisten asemaa asumistuen korottamisen myötä jne.

Ministeri Hämäläinen: Herra puhemies! Ajattelin kuunnella keskustelun ensin, mutta näyttää siltä, että edustajat ovat jo pitkän päivän uuvuttamia. Jos heille haluaa vastata, niin ei taida ehtiä, mikäli kuuntelee keskustelun loppuun. (Ed. Rinne: Kyllä vielä jaksetaan!) Ed. Rinne ei olekaan vielä saanut puheenvuoroa. Tarkoitin niitä, jotka olivat ehtineet puheenvuoronsa käyttä.

Ihan muutama sana perusturvasta ja siitä perusfilosofiasta, jota sen ympärillä on harastettu. Mielelläni näkisin, että perusturvakustelua voitaisiin käydä laaja-alaisemmin sillä tavalla, että voitaisiin ajatella, että perusturva on paitsi ihmisten vakuuttamista erilaisten elämän riskien varalta myös hyvin toimivat palvelujärjestelmät. Se on hyvin toimiva oikeus koulutukseen ja opiskeluun sekä hyvä ja terveellinen ympäristö eli kaikkea sitä, mitä hyvän elämän perusedellytyk-

siin kuuluu. (Ed. Aittoniemi: Hyvä olisi syödäkin joskus.)

Perusturvaa antavat vakuutusjärjestelmät ovat aika pitkälti rakennettu syyperusteisiksi. Minusta tuntuu, että suomalaiset myös aika laajalti hyväksyvät syyperusteisuuden. Minusta perusturvan ongelma ei niinkään ole järjestelmässä. Tasoista voidaan aina keskustella. Aina voidaan keskustella myös siitä, pitäisikö järjestelmien olla yksinkertaisempia saajan kannalta. (Ed. Stenius-Kaukonen: Pitäisi!) — Niin pitäisi. Olen ihan samaa mieltä ed. Stenius-Kaukosen kanssa, että siitä vain sitten.

Kerroinko hyvän esimerkiksi siitä, kun omasta puolestani sinä lyhyenä aikana, jonka olen ollut ministerinä, pyrin järjestelmää yksinkertaistamaan. Tehtiin kaikki mahdollinen, mitä voitiin, päivähoidon maksujärjestelmän yksinkertaistamiseksi niin, että päivähoidon tarvitsijat saivat oikeusturvaa. Järjestelmä oli niin monimutkainen, että päivähoidon maksajat eivät kyenneet selvittämään, miten heidän maksunsa määräytyvät. Se oli monimutkainen myös kuntien ja niiden virastojen kannalta, jotka maksujärjestelmiä hoitivat. Sillä hetkellä, kun maksujärjestelmä yksinkertaistettiin, ei siitä tullutkaan maksajan edun mukainen, vaan kunnat vetivät välistä ja nostivat päivähoitomaksuja, kun ensimmäisen kerran ymmärsivät sitä järjestelmää. Tämä oli ainakin minulle ministerinä tavaton pettymys, että siinä näin kävi. Eivät ihan kaikki kunnat, mutta aika monet kokivat tilanteensa tulleen. Tämä oli kyllä minulla hyvä esimerkki siitä, että järjestelmät olivat todella monimutkaisia. Kernaasti näkisin, että me yhdessä ponnistelisimme niiden yksinkertaistamiseksi niin, että ihmisten oikeusturva säilyy.

En olisi kovin valmis suoralta kädeltä liputtamaan sellaisten järjestelmien puolesta, joista hyvin usein erilaisten perustulojen nimikkeellä puhutaan. Jos ne eivät ole syyperusteisia niin kuin nykyiset järjestelmämme, perustulo tulee jäämään ihmisille tavattoman pieneksi. Tai sitten joudutaan miettimään aivan uutta ulottuvuutta sosiaaliturvamme rahoittamiseen. On tavattoman helppo puhua ikään kuin uuden käsitteen nimissä ja antaa ihmisille sellainen vaikutelma, että kaikki tulisimme sen avulla vauraiksi, rikkaiksi ja pääsisimme uuteen onneen. Mutta kaikki laskelmat, joita karkeistakin hahmo-

telmista olen nähnyt, osoittavat, että uudella tavalla jakaen jakaisimme vain niukkuutta niille, jotka todellisuudessa apua eniten tarvitsevat. Järjestelmää pitäisi mielestäni hakeusmenettelyjen ja luukutuksen kannalta helpottaa.

Olisin toivonut, että ed. Hurskainen olisi ehtinyt olla paikalla vielä. Hän ilokseni kiinnitti huomiota lasten asioihin niin kuin moni muikin täällä. Minua jäi hiukan kaivertamaan se, kun hän sanoi, että vuorotyötä tekeville ei ole voitu järjestää kaikissa kunnissa vielä päivähoitoa. Haluan kuitenkin sen kertoa, jos jollakin on epäilyjä, että mikään hallinnollinen säädös tai laki ei ole esteenä. Olen nähnyt monilla paikkakunnilla, myös ed. Hurskaisen omassakin vaalipiirissä, hyvin toimivia päivähoitojärjestelyjä vuorotyötä tekevien vanhempien lapsille paikkakunnilla, joilla on esimerkiksi jatkuvasti viisivuorotyötä tekeviä paperityöntekijöitä.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Hämäläinen puhui siitä, että syyperusteisuus perusturvassa hyväksytään. Niin varmasti onkin, mutta kyllä siinä kieltämättä se epäkohta on, että syystä, minkä tähden perusturvan varassa on, riippuu myös perusturvan määrä. Eli työttömyyskorvaukset, sairauspäivärahat, opiskelun perusteella maksettavat etuudet, eläkeetuudet ja lasten hoidon perusteella maksettavat etuudet ovat kaikki erisuuruisia. Ehkä tällä hetkellä on niin, että eläkeläisten etuudet ovat sittenkin parhaat perusturvaetuuksista. Minun mielestäni tavoitteena pitää olla sen, että riippumatta syystä, minkä tähden joutuu elämään perusturvan varassa, sen pitäisi olla saman suuruinen. Kaikkein kiireisin asia on tietysti opiskelijoiden perusturvan parantaminen. Opiskelijoiden perusturva on tällä hetkellä kaikkein heikoin, ja siitä syystä sen parantaminen on myös kiireisin tehtävä.

Ministeri Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Kernaasti olen ed. Tainan kanssa valmis keskustelemaan vielä näiden syyperusteistenkin järjestelmien tasosta. Tuskin kukaan sosiaali- ja terveysministeri tai ministeri sosiaali- ja terveysministeriössä koskaan vastustaa, jos heille enemmän jaettavaa löytyy. Näillä on tietysti tarkoituskin korvata vähän erilaisia asioita: jotkut korvaavat sairaudesta

aiheutuvia kustannuksia ja jotkut ovat pal-
kan vastiketta. Sen vuoksi näistä tietys-
ti myös hiukan erilainen tulos. Meidän pitäisi
sitten ryhtyä keskustelemaan siitä, mitä näil-
lä järjestelmillä todellisuudessa halutaan kor-
vata, ja lähteä kohdentamaan tukea tästä
käsin.

Kun tulin uudelleen vastaamaan, niin
muistin, että kukaan ei vastannut ed. Tainal-
le, kun hän jossakin vaiheessa epäili ed.
Hurskaisen olevan sosialidemokraateista ai-
noa, joka kannattaa lasten kotihoidon tukea.
Hallitus on juuri antanut esityksen, jossa
lasten kotihoidon tuki sisältyy yhtenä kiin-
teänä elementtinä kaikkiin hoitojärjestelyi-
hin, enkä kuullut kenenkään vastustavan sitä
hallituksessa.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies,
herr talman! Oikein mukava, kun pääsee
puhumaan jo "huomenna". Olen kovasti
samaa mieltä niiden kanssa, jotka ehdotta-
vat, että sekä sosiaalipuolen lainsäädäntö
että myös käytäntö tulisi yksinkertaistaa.
Muistan, kun tulin taloon vajaat neljä vuotta
sitten, niin varsinkin työläinsäädäntöä on
niin monta kertaa paikattu ja petrattu, että
se on täysin käsittämätöntä varmasti useim-
mille. Ehkä jotkut ekspertit ymmärtävät,
mutta jo se kieli on niin mahdotonta, ettei
millään tahdo ymmärtää.

Mitä tulee yhden luukun periaatteeseen,
josta täällä paljon puhutaan, niin esimerkiksi
Vappu Taipale —oliko se viime keväänä —
selkeästi kirjallisesti ilmoitti ainakin minulle,
että hän vastustaa yhden luukun periaatetta.
Siinä on kai kissanhännänvetoa Kansanelä-
kelaitoksen ja sosiaalihallituksen välillä.

Itse olen sitä mieltä, että hallitus on aika
huonosti hoitanut niitä ihmisiä, joilla on
pienimmät tulot ja jotka eniten tarvitsevat
peruspalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon
alalla. Hallitus on kehittänyt kahden kol-
manneksen yhteiskuntaa, missä kaksi kol-
masosaa väestöstä pärjää suhteellisen hyvin,
mutta yksi kolmasosa on pahasti unoitettu.
Olen myös huolestunut koko sosiaali- ja
terveyspalvelujärjestelmästä ajatellen sen ke-
hitystä tästä eteenpäin: miten suuria paineita
on supistaa, leikata, pienentää julkista sek-
toria ja erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelu-
ja.

Paine tulee mm. Euroopan yhteisön mais-
ta. Keski- ja Etelä-Euroopassa on esimerkik-

si tulovero alhaisempi kuin meidän maas-
samme. Se johtuu siitä, että näissä maissa
naisten työssäkäyntiosuus on huomattavasti
pienempi kuin meidän maassamme. Joissakin
maissa se on alle 50 prosenttia, kun se meillä
on 80 prosenttia, jolloin voidaan pitää alhai-
sia tuloveroja, koska ilmainen työvoima tulee
tietysti hyvin edulliseksi valtiolle.

Toinen trendi, siis lisätään välillisiä veroja,
mikä meilläkin on tehty tämän hallituksen
aikana, korotettu liikevaihtoveroa ja nyt,
kun se ulotetaan vielä palveluihin, tulee vielä
eriarvoisuutta yhteiskunnassa lisäämään ja
polarisaatiota syventämään. Olen tästä syys-
tä huolestunut sosiaali- ja terveyspalvelujen
tulevaisuudesta tässä maassa.

Tähän liittyvät myös uudet tulosvastuu-
vaatimukset, siis liikemaailmasta otetut kri-
teerit, arvot ja menetelmät, jotka tietysti
sinänsä voivat olla järkeviä, jos ajatellaan,
että pitää tehostaa esimerkiksi terveydenhoi-
don tai sosiaalihuollon organisaatiota. Mutta
sitten kun tulosvastuullisuus tai kannatta-
vuus siirretään esimerkiksi hoitopuolelle niin,
että ruvetaan vaatimaan, että hoidon kan-
nattavuus voitaisiin mitata jonkinlaisin kvan-
titatiivisin mittarein, silloin ollaan hyvin vaa-
rallisilla teillä. Tänä päivänä kuulee yllättä-
vän paljon ihmisiä, kunnanjohtajia ja muita,
jotka jo tänään sanovat, että meillä ei ole
varaa auttaa ja hoitaa esimerkiksi kaikkia
vanhuksia, kaikkia kroonisesti sairaita ihmi-
siä. Sitten kun tulosajattelu tulee tähän mu-
kaan, ollaan erittäin vaarallisilla teillä ja
tulevaisuudessa sitä enemmän, mitä pienempi
verovaroin saatu kakku on, jolla voidaan
rahoittaa sosiaali- ja terveyssektoria.

Perusturvasta täällä on puhuttu. Mielestä-
ni perusturva on paitsi se, mitä ministeri
Hämäläinen sanoi, myös sitä, että saa riittä-
västi rahaa, pystyy kunnolla syömään, mak-
samaan vuokransa ja pukeutumaan ja jää
vähän muutakin rahaa elämiseen.

Se, että esimerkiksi työeläkkeiden ja kan-
saneläkkeiden erot ovat kasvaneet, kansane-
läkkeet ovat jääneet 8,5 prosenttia työeläke-
keiden jälkeen viiden vuoden aikana, on
minun mielestäni myös tällaista 2/3:n yhteis-
kunnan kehittämistä eikä sitä voida puolus-
taa millään. Ne pitäisi nopeasti korottaa
samassa tahdissa.

Mielestäni pitäisi myös miettiä sitä, onko
kohtuullista, että joku tulee toimeen vähän
päälle 2 000 markan kansaneläkkeellä tai

2 500 markan eläkkeellä ja sitten on työeläkekeitä, jotka todella ovat erittäin suuria tässä maassa. Vasemmisto on aikaisemmin ehdottanut eläkekattoa. Olisin tänäkin päivänä sitä ehdottamassa, vaikka en markkamääräisesti sitä haluaisi määritellä, mutta on kohtuutonta, että jollakin on eläkettä ehkä 20 000, 30 000, 40 000 markkaa kuukaudessa, ehkä vieläkin enemmän.

Olen myös miettinyt sitä, kun valitetaan, että terveydenhoidossa on pulaa voimavaroista, on pulaa rahasta, palkat ovat liian alhaiset. Keskipalkka, jos lääkärit luetaan pois, on jotain 6 000 markan luokkaa, kun se teollisuudessa on jo melkein 9 000 markkaa kuukaudessa. Tämä kuvastaa tietysti meidän arvostustamme, miten me arvostamme sitä työtä, mitä tehdään ihmisten parissa ja ihmisten hyväksi.

Tällaisessa tilanteessa, missä tarvittaisiin enemmän voimavaroja sekä palkkoihin että yleensäkin terveydenhoidon puolelle, lisätään valtion panosta yksityisen terveyssektorin tukemiseen, siis pyritään lisäämään esimerkiksi sairausvakuutuksen kautta takaisin subventoituja rahamääriä. Minusta tämä on väärä suuntaus. Minä en oikein ymmärrä, mikä ajatus tämän suuntauksen takana on.

Yksityinen terveydenhoito voi olla ja on tarpeellinen ja hyvä, mutta tulkoon toimeen kilpailun ehdoilla. Miksi yksityistä sektoria pitäisi subventoida niin paljon kuin tänä päivänä sitä subventoidaan? Tämä nakertaa julkista terveydenhoitoa ja vähitellen helposti johtaa sitä tällaiseen syöksykierteeseen, että taso laskee, ihmiset hakeutuvat yhä enemmän pois julkisista palveluista yksityisiin palveluihin, joita subventoidaan yhä enemmän. Minusta tämä ei ole mikään hyvä kehitys.

Kello on paljon. Tässä olisi paljon puhuttavaa. Mutta mielestäni pitäisi, tässä lopuksi, kiinnittää huomiota siihen, että ihmiset todella joutuvat eläkkeelle tänä päivänä usein vähän yli viisikymppisinä. 55-vuotiaana huomattava osa ihmisistä on jo eläkkeellä. Tässä pitäisi kyllä vakavasti miettiä, mitä työelämässä on pielessä, kun ihmiset kuluvat loppuun.

Tiedämme, että robotisointi, tietokoneistuminen ja työtempon nostaminen ovat lisänneet psyykkistä rasitusta työelämässä. Tiedämme, että psyykkiset syyt ovat suurin eläkkeelle johtava sairausryhmä. Minun mie-

lestäni tähän pitäisi erittäin voimakkaasti nyt yrittää ennalta ehkäisevässä mielessä puuttua. Siinä eivät riitä traditionaaliset työsuojelumenetelmät, vaan siinä pitäisi kokonaisvaltaisesti miettiä, miten koko työn prosessi ja luonne ja myös koko työpaikan ja työelämän ilmapiiri ja olosuhteet voitaisiin muuttaa niin, että ihmiset pysyisivät terveinä työssä, olisivat motivoituneita ja tällä tavalla eivät myöskään hakeutuisi eläkkeelle ennen aikaansa.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Arvoisa puhemies! Ed. Andersson puuttui moneen varsin tärkeään asiaan, liian varhaiselle eläkkeelle lähtöön viimeksi puheenvuorossaan. Kyllä kaikki nämä asiat on todella selvittävä meillä tarkkaan, työilmasto, burn out, nämä kysymykset myös terveydenhoito-sektorilla ja sosiaalihuoltosektorilla. Siihen tähdätäänkin, kun uutta tulostavoitejohtamista, uudenlaista henkilöstöpolitiikkaa pyritään soveltamaan soveltuvien osin ottaen muusta työelämästä oppeja, ei niin, että se tapahtuu työntekijän selkänahasta, ei niin, että potilasturvallisuus, hoidon taso, vaarantuu, vaan soveltuvien osin sairaalamiljöö huomioon ottaen. Eli kyllä tämä on innostuksella vastaanotettu silloin, kun oikein sitä sovelletaan.

Hän hieman vähätteli näitä asioita, mutta kyllä hallinnossa tämän hallituksen aikana on pyritty erikoissairaanhoidollain myötä ja muin lainsäädännöllisin ja hallinnollisin toimin sitä taloudellisuutta, tehokkuutta oikealla tavalla terveydenhoitosektorille tuomaan, jotta tulevaisuuden haasteisiin vanhusväestön myötä jne. voidaan vastata.

Erään yksityiskohdan haluan oikaista. Täytyy olla jokin väärinkäsitys ed. Anderssonilla pääjohtaja Taipaleen suhtautumisesta yhden luukun kokeilun periaatteeseen, sillä kyllä me olimme yhdessä ja ihan yhtä mieltä myös ollessamme avaamassa kokeilua Lauritsalassa. Hän oli ainakin puheissaan ja käytännön toimissaan hyvin innostunut kokeilusta, josta on saatu jo hyvin myönteisiä kokemuksia. Tässä täytyy olla väärinkäsitys ed. Anderssonilla.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Andersson kommentoi aluksi puheenvuorossaan ministerin puhetta, mitä perusturvan pitäisi

pitää sisällään. Tähän lisäkommenttina haluaisin tuoda vielä tästä kirjasta, jota jo äsken siteerasin, erään mielestäni erittäin tärkeän näkökohdan. Lainaan tätä, koska se on tässä tiivistetysti todettu: ”Yhteiskuntapolitiikan kasvava kyvyttömyys hallita esimerkiksi asuntopolitiikkaa kansalaisten perusoikeuksia tyydyttävällä tavalla on paisumassa ongelmaksi, joka tekee tyhjäksi muutkin hyvinvointivalttiolliset toimenpiteet.” Tässä me olemme hyvin pitkällä jo, me kehitämme muita järjestelmiä, mutta kun nämä perusasiat ovat epäkunnossa, monet muut toimenpiteet valuvat hukkaan. Niistä tulee merkityksettömiä, kun ei tätä perusasiaa saada kuntoon. Tietysti kaikki palveluun liittyvät kysymykset kuuluvat osaltaan tähän, mutta niitä ei saa tuoda esille sillä tavalla, että niillä perustellaan sitä, miksi perustoimeentuloturvaa ei tarvitse laittaa ensisijaisesti kuntoon.

Sitten vielä ed. Andersson puhui yksityisistä palveluista. Tähän haluaisin tuoda esille myös sen näkökulman, mikä viime aikoina on tullut esille, että sairaaloiden lääkärit perustavat yksityisiä firmoja ja yhteiskunnan palveluksessa olevat lääkärit yksityisten firmojen omistajina sitten hoitavat leikkauksia. Mielestäni tästä toiminnasta pitäisi tehdä loppu, ennen kuin se pääsee laajenemaan liian pitkälle.

Ministeri Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Asumisen oikeuteen perusturvan osana meillä varmasti on mahdollisuus puuttua sitten, kun me pääsemme seuraavien pääluokkien pariin. Luulen, että voimme silloin käydä keskustelua niistä rakenteista nimenomaan, jotka ovat olleet esteenä siihen, että asuminen ei tällä hetkellä ole sellainen perusoikeus kuin sen toivoisi olevan. Toivon, että silloin laajemmin voimme myös puhua niistä toimenpiteistä, joilla rakenteita on pyritty korjaamaan, kuntien maansaantia helpottamaan, hinnanmuodostukseen vaikuttamaan jne.

En malttanut olla pyytämättä puheenvuoroa erityisesti tämän tehokkuuskäsitteen ympärillä. Olen huomannut, että toisaalta suhtaudutaan pelolla siihen, että hoitoon ja hoiva-aloille esimerkiksi ollaan vaatimassa uudenlaista tehokkuutta. Minä toivoisin, että yhdessä voitaisiin kehittää ehkä uuden tyyppinen sanasto, uuden tyyppiset mittarit sille,

mitä tällä asialla oikeastaan perimmältään tarkoitetaan. On varmasti niin, että hoidon ja hoivan järjestämisessä ja hallinnoimisessa on hyvin paljon parantamisen varaa. Mutta kaiken kaikkiaan, jos me yritämme ajaa hoito- ja hoivatyöhön itsessään sellaisia mitareita, jotka ovat tuotannolliseen toimintaan tarkoitettuja ja tuotannollisen toiminnan tehokkuutta mittaavia, pahoin pelkään kyllä, että epäonnistumme.

Sen vuoksi minä olen yrittänyt puhua tuloksellisuudesta tehokkuuden vastineena. Tuloksellisuuden minä koen myönteisenä ja kuvittelisin, että esimerkiksi terveydenhuollon tuloksellisuutta ei voida mitata sillä summalla, joka näkyy budjettimomentin loppusummana, vaan tuloksellisuus näkyy entistä terveempänä Suomen kansana. Tämän tyyppinen ero ja erittely meidän kannattaa yrittää löytää, kun tehokkuus-, taloudellisuus- ja tuloksellisuuskäsitteistöä jatkossa pohdimme.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla puuttumatta ed. Anderssonin puheenvuoroon, jossa hän terveydenhuollon kilpailun negatiivisia vaikutuksia toi esiin, mikäli julkinen sektori ja yksityinen sektori kilpailevat keskenänsä. Minä kyllä olisin sitä mieltä, että taso ei silloin laske vaan pikemminkin päinvastoin, koska esimerkiksi yksityisellä sektorilla, jos epäonnistut hoitotyössäsi, osoite on selvä, mihin epäonnistuminen ja syytökset kohdistetaan. Potilas ja asiakas ei tule sen jälkeen uudestaan siihen paikkaan, hän valitsee. Myös yksityisellä sektorilla joudutaan hyvin tarkkaan ajattelemaan, mitä kukin tutkimus maksaa, ja niitä ei ihan yhtä hulvattomasti tehdä kuin yhteiskunnallisella sektorilla. Voin sanoa, että minulla on kokemuksia kummastakin sektorista.

Mitä taas terveydenhuollon tehokkuuteen ja tulosvastuuseen tulee, minä sanoisin, että on kyllä aika paljon myös byrokratiatalkoille tilaa terveydenhuollon organisaatiossa, sairaaloissa jne. Siellä pitäisi pystyä kehittämään uuden tyyppisiä työskentelyjä, uuden tyyppistä hoitomenettelyä jne.

Mitä tulee psyykkisiin syin eläkkeelle jäämisteen määriin ja niiden lisääntyneeseen osuuteen, siinä on monia muitakin tekijöitä kuin työyhteisön aiheuttamat. Minun mielestäni meillä on yhteiskunnallisia paineita aika

paljon, eikä meillä ole riittävästi kiinnitetty ennalta ehkäisevään psykiatriaan huomiota. Samaten psykiatrinen sairaanhoito ei ehkä ole kestänyt ajassaan mukana. Toisekseen meiltä puuttuu täydellisesti kuntouttavan psykiatrian professuurit.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ministeri Miettiselle. On hauskaa, jos Vappu Taipale on muuttanut mieltään, koska hän vielä noin puoli vuotta sitten oli toista mieltä. Minulla on hänen kirjeensä vielä tallellakin, minä voin näyttää todisteeksi. Se on erittäin hyvä, jos hän on muuttanut mieltään tässä asiassa.

Sitten mitä tulee ministeri Hämäläisen ajatukseen siitä, että pitäisi löytää uuden tyyppisiä käsitteitä eikä käyttää liikemaailman tulostavuita, minä olen samaa mieltä. Se myös ehkä muuttaisi sekä lähestymistapaa että myös koko suhtautumista, ihmisten asenteita näihin kysymyksiin. Tämä pätee erikoisesti siihen, mitä me nyt kutsumme psyykkiseksi työsuojeluksi. Se heti patologisoi toiminnan, kun sen pitäisi olla terveyden säilyttämistä ja edistämistä eikä patologisoida, ei myöskään terminologiaaltaan.

Ed. Kauppiselle sanoisin, että terveydenhuollossa tällainen kilpailutilanne ei oikein pelaa, koska usein on niin, että potilas, joka hakeutuu hoitoon, hakee sen hoidon ehkä kerran, jos on jokin leikkaus esimerkiksi kysymyksessä. Hän ei pysty vertaamaan, kumpi umpisuolileikkaus oli parempi, koska hänellä on vain yksi umpisuoli. Kilpailu ei pelaa sillä tavalla niin hyvin, että se säätelisi, minne hakeudutaan. Tietysti on sairauksia, jotka eivät koskaan parane, siis lääkärin kannalta ihanteellisia, jotka eivät myöskään tapa, silloinhan voi valita, mutta usein vakavat sairaudet ovat semmoisia, että hän ei pysty valitsemaan, vaan silloin hän hakeutuu sinne, minne hän pystyy hakeutumaan.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Ihan lyhykäisesti:

Minä toivon, ettei enää synny vastakkainasettelua julkisen vallan harjoittaman terveydenhuollon ja yksityisen välillä. On ihan selviö, sitä kukaan ei aseta kyseenalaiseksi, että julkisen vallan, yhteiskunnan, valtion ja kuntien, toimeenpanema kansanterveystyö terveyskeskuksineen, erikoissairaanhoitoineen on se kulmakivi, jonka varaan meidän

maamme terveydenhuolto rakentuu, mutta sitä sopivalla tavalla potilaitten parhaaksi täydentää yksityinen terveydenhuoltojärjestelmä, jota valvoo lääkintöhallitus lain mukaan. Järjestelmällä on pystytty merkittävästi liian pitkiä leikkausjonoja, joita maahamme on muodostunut, lyhentämään, oli kysymys ohitusleikkauksista, kaihileikkauksista tai tämäntapaisista. Joka tapauksessa järjestys on tämä, ja kun me hallitusti molempia kehitämme, silloin potilaan parhaaksi järjestelmä, joka on varsin korkeatasoinen, maassamme toimii. Yhteinen ongelma on tietysti henkilöstöpula, mutta senkin kohdalla pyrimme yhdessä lääkkeitä löytämään.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mitä tulee umpilisäkkeen poistoon, en todellakaan pysty samaa asiaa vertaamaan, mutta tilanne on se, että hyvä kello kauas kuuluu ja paha kello kauemmaksi eli yleensä ihmiset tietävät aika tarkoin itse kunkin lääkärin taidot ja tiedot. Aika pian se julki tulee ainakin pienemmällä paikkakunnilla, ehkä se Helsingissä hukkuu suureen massaan.

Mutta minkä minä näen tänä päivänä vielä pahempana esteenä potilaan hoidon kannalta, on nimenomaan se, jos lääkärille tulee diagnostisia ongelmia niin, että potilas ei saa oikeata diagnoosia, oikeata hoitoa. Suurempia ongelmia ovat todella erikoissairaanhoitolaki tulevaisuudessa ja tällä hetkellä Valtava-laki ja siihen liittyvät maksusitoumusasiat. Niistä on jo lukuisia esimerkkejä minullakin vaikka tältä paikalta luetella, minkälaisia todella epäinhimillisiä tapauksia on ollut, kun ei keskussairaala ole antanut esimerkiksi yliopistolliseen keskussairaalaan maksusitoumusta asianomaisen potilaan terveydentilan tarkistamiseksi ja sairauden saamiseksi asianmukaiseen diagnoosiin ja hoitoon.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Esitän tässä yhteydessä erään korjauksen siihen, minkä viime torstaina illan myöhäisinä tunteina menin sanomaan, ja koska kysymys on sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, se kuuluu nimenomaan tähän kohtaan.

Lausuin silloin: ”’On’, olkoon teillä ’on’ ja ’ei’, olkoon teillä ’ei’, ettette joutuisi tuomion alle.” Väitin, että kyseinen sanankohta on Jaakob 5:12. Puheen tämän kohdan lainasin

erään teologin palstalta, ja omasta Raamatustani en tarkistanut, pitääkö se paikkansa. Välittömästi, kun olin lausunut tämän, puhemies Pesälä kutsui minut korokkeelle ja ilmoitti, että Jaakob 5:12 ei ole tämän sisältöinen. Minäkin olen nyt jonkin näköinen Raamatun tuntija. Se johtuu siitä, että minun äitini aikoinaan kovasti koetti saada minua lukemaan Raamattua. Hän ei muulla saanut kuin lakritsirullilla, ja minä olin aivan hullu lakritsin perään ja minä luin Uuden testamentin kolme kertaa ja Vanhan testamentin kerran, tosin sukutauluissa hiukan fuskaten. Mutta niin oli, kun tarkistin, että puhemies Pesälä oli oikeassa. Minä olin seurannut väärää profeettaa, ja opin tästä sen, että tulen tästä eteenpäin luottamaan puhemies Pesälän sanantuntemukseen.

Ed. Puska: Herra puhemies! Perusturvakeskustelusta haluan vielä aluksi sanoa, että olin todella iloinen ministeri Hämäläisen pohdinnasta. Itse myös pidän erinomaisena lähtökohtana meidän perusturvamme kehittämiselle nimenomaan syyperusteista sosiaaliturvaa. Mutta kun kansaneläkekeskustelujen yhteydessä aikaisemminkin mm. edellinen ministeri Pesola pyrki tätä aina laajentamaan palvelujen suuntaan, että tähän kuuluvat myös hyvin toimivat palvelut, on tietysti muistettava, että meidän sosiaali- ja ainakin terveyspalvelujemme suhteen viime vuosina pulmat ovat pikemminkin lisääntyneet kuin vähentyneet johtuen syistä, joihin ministeri Miettinen viittasi, ja kuntien taloudellisista ongelmista.

Mutta yhtä kaikki, kuten todettiin, toimeentuloturvan suhteen meillä on se kiistan ongelma, että perustoimeentuloturvan varassa olevien etuudet hyvinvointivaltiossa ovat varsin pienet ja nimenomaan pelkän kansaneläkkeen varassa olevien eläke, joita vielä on aika paljon mutta jatkossa vähemmän, on kovin pieni.

Indeksijärjestelmästä vielä. En malta olla puuttumatta siihen, kun asia tulee kentällä vastaan niin usein. Tiedän erinomaisen hyvin ministeri Miettisen usein tuoman perustelun sille, mikä minullekin sosiaalipoliitikan kursseilla opetettiin, miksi meillä on erilaiset indeksit. Tilanne vain kerta kaikkiaan on se, että vaikka tätä kuinka selittää, Suomen kansa ei ymmärrä, miksi pienet kansaneläkkeet nousevat pienemmällä prosentilla kuin

suuret eläkkeet. Kun demokratiassa ollaan, kansaa ei voida vaihtaa mutta jotakin muuta voidaan vaihtaa, jos ja kun kansa tuntuu ymmärrettävästi pitävän kiinni mielipiteestään.

Mutta oikeastaan tarkoitus ei ollut tässä keskustelun vaiheessa käydä laajempia terveys- tai sosiaalipoliittisia pohdintoja.

Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron ottaakseni lyhyesti esille, jos ei muuta, niin eduskunnan pöytäkirjaa varten, kaksi eduskunnassa viime vuonna hyväksyttyä pontta, joita olisi voinut tai pitänyt toteuttaa käsiteltävän budjetin yhteydessä, mutta näin ei ole tapahtunut. Olen näistä kahdesta asiasta jättänyt lausumaehdotukset, joten tämä puheenvuoro on nähtävissä myös näiden perusteluna.

Toinen ponsi koskee vuoden 1988 valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä hyväksyttyä järjestelmää. Tällöin nimittäin muutettiin kansanterveys- ja sairausvakuutuslakeja siten, että kuntien tulee korvata sairausvakuutusrahastolle sieltä maksetut ns. nuorten aikuisten hammashuollon kustannukset. Tätä järjestelmäähän jo silloin epäiltiin, ja muistan itsekin siitä puhuneeni, ja kielteisten kokemusten vuoksi vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesitystä käsiteltäessä eduskunta hyväksyi yksimielisesti lausuman ja edellytti, että hallitus vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksessä purkaa tämän järjestelmän.

Tiedustelin asiasta kirjallisella kysymyksellä, johon vastattiin 7. marraskuuta. Koska vastauksessa oli mielestäni epätarkkuuksia eikä se tyydyttänyt, haluan vielä jatkaa keskustelua. Vastauksessa korostettiin, että vuonna 1986 alkaneella nuorten aikuisten järjestelmällisen hammashuollon korvaamisella pyrittiin siihen, että yksityisten hammaslääkärien ja terveyskeskusten antama hammashuolto toimisivat yhdessä mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lähtökohtana oli, että potilaalle tarjotaan hammashoito siellä, missä se hänen kannaltaan on parhaiten saavutettavissa. Sairausvakuutuksen laajentamisella pyrittiin poistamaan hoitoon hakeutumisen esteitä, ja alkuperäisenä tarkoituksena lienee ollut myös se, että hoitopalveluista aiheutuneet kustannukset olisi lyhyellä aikajänteellä saatu likimain saman suuruisiksi riippumatta siitä, hankkiko potilas palvelut julkiselta vai yksityiseltä sektorilta.

Vuonna 1988 tehtyä päätöstä, jolloin kunnilta on peritty sairausvakuutuksen korvaukset nuorten aikuisten hammashuollon kustannuksiin, ei voida pitää perusteltuna eikä tarkoituksenmukaisena. Kirjalliseen kysymykseen annetussa vastauksessa esitettiin perustelu, että kunnassa asuvien nuorten aikuisten järjestelmällinen hammashuolto ja yksityislääkärien antama vastaava hammas- huolto kehittyisivät tasapuolisesti.

Kunnilta saatujen tietojen mukaan tämä ei vastaa todellisuutta vaan järjestely on esteenä hammashuollon kehittämislle. Kunnalliset keskusjärjestöt ovat tuoneet epäkohdan useasti esille mm. kuntien ja valtion välisissä neuvotteluissa ja niistä laadituissa järjestelyasiakirjoissa.

Ministerin vastauksessa todettiin edelleen, että ministeriö on lausuman johdosta selvittänyt mahdollisuuksia purkaa järjestelmä. Vaihtoehtona esitettiin ensinnäkin, että sairausvakuutuksen korvauskäytäntöä muutettaisiin siten, että tutkimuksen ja ehkäisevien toimenpiteiden korvaus alennettaisiin 90:stä 60 prosenttiin. Tätä on pidettävä outona, kun sitä verrataan eduskunnan sairausvakuutuksen laajennuksesta päättämään kantaan, joka korostaa sairauksien ehkäisyä ja järjestelmällistä hoitoa. Ratkaisumalli on myös outo, kun muistetaan, että sairausvakuutuslain muutoksen yhteydessä vuonna 1986 terveyskeskuksessa perittäviin maksuihin tehtiin asetuksella sellainen muutos, että tutkimus ja ennalta ehkäisevä hoito ovat nuorille aikuisille maksuttomat.

Toisena vaihtoehtona esitettiin, että sairausvakuutuskomitean mietinnössä olevan mallin mukaisesti sairausvakuutus maksaisi kunnille korvausta perusvelvoitteen ylittäväästä hoidosta. Myös tämä ajatus on outo, koska kyseinen komitea ei esitä tätä ratkaisua muun terveydenhuollon kohdalla harkittavaksi eikä perustele sitä myöskään hammashuollon osalta.

Viimein vastauksessa todettiin, että lakiesitystä kuntarahoituksen poistamisesta ei ole voitu eduskunnan toiveen mukaisesti budjetissa antaa, koska ongelma kytkeytyy sairaukskuluvähennyksessä mahdollisesti myöhemmin tehtäviin ratkaisuihin. Tämäkin on outoa, koska kysymys on kuntien ja valtion välisestä kustannusten jaosta eikä sairausvakuutuksen rahoituksen järjestelystä.

Olen halunnut ottaa asian esille, koska

emme ole saaneet tyydyttävää selitystä siihen, miksi hallitus ei ole toteuttanut eduskunnan yksimielisesti hyväksymää toivomusta purkaa käsiteltävässä tulo- ja menoarvioesityksessä kyseinen järjestelmä.

Toinen ponsi, herra puhemies, jota en malta vielä kerran olla ottamatta esille, kun nykyinen eduskunta on päättämässä työskentelyään, ja jota hallitus ei myöskään ole budjettiesityksessä toteuttanut, on tupakkaveroa ja sitä seuraten tupakkaterveyskasvatusta määrärahaa koskeva eduskunnan ponsi myös viime vuodelta, jonka ponnien alkuosa kuului seuraavasti:

"Ottaen huomioon tupakoinnin erittäin suuret kansanterveydelliset haitat, huolestuttavat tiedot tupakoinnin kehityksestä viime vuosina, tupakkateollisuuden voitot ja huomattavien varojen käyttämisen tupakan piilomainontaan sekä sen, että tupakkaveron noin 6 prosenttiyksikköä pienempi kuin kymmenen vuotta sitten, eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tupakkaveroprosentin korottamiseksi ja näin saatavien lisävarojen ohjaamiseksi tupakkaterveyskasvatuksen tehostamiseen."

Jälleen kerran korostan, että en puhu tupakan vähittäishinnasta. Sehän nousee hallituspuolueiden eduskuntaryhmien budjettilissäyksen rahoittamiseksi mielestäni ihan kohtuullisesti. Sen sijaan puhun veroprosentista eli siitä osuudesta, mikä tupakka-askin hinnasta menee valtiolle ja mikä osa teollisuudelle. Tämä prosenttiosuus on siis noin 6 yksikköä pienempi kuin kymmenen vuotta sitten. Silloinhan sitä 1970-luvun loppupuolella alennettiin osana elvytyspakettia. Dollari oli silloin lähellä 10 markkaa, ja tupakka-aine oli kallista. Nyt dollari on alamaissa, ja kaikki tiedot viime vuodelta osoittavat, että teollisuus rikastuu tupakalla, ja niin kuin ilkeästi sanotaan, teollisuus rikastuu suomalaisten syöville ja sydäntaukeilla. En vielä kukaan voi ymmärtää, miksi valtio ei ottaisi suurempaa osuutta tästä. Valtio saisi lisää tuloja. Tällaisia valtion lisätuloja näkyy muissa yhteyksissä arvostettavan. Samalla, kun näin tehtäisiin, pitäisi korjata se epäkohta, johon viime aikoina on viitattu, että sikarin ja irtotupakan vero on selvästi pienempi kuin savukkeilla. Tähän ei ole mitään järkevää syytä, koska tupakka on tupakkaa.

Sitten toinen asia. Äskeinen oli itse asiassa

tulopuolta, mutta tuloista ei saa erikseen puhua, ja lain mukaan tämä kytkeytyy suoraan menopuoleen, josta nyt puhutaan, eli terveyskasvatuselementtiin. Kerrataan vielä tausta: Kun eduskunta sääti tupakkalain, niin sen mukaan 0,5 prosenttia tupakkaveron tuotosta piti tulla pelkkään tupakkaterveyskasvatukseen. Valtiovarainministeriö supisti prosentin 0,45:een. Seuraavassa vaiheessa erillinen terveyskasvatusmääräraha yhdistettiin tähän, mutta kokonaissumma oli suurempi. Ministeri Liikanen lupasi, että näin tulee pysymään, mutta lupaus unohtui seuraavana vuonna, jonka jälkeen koko terveyskasvatuselementti oli tämän tupakkalain mukaisen 0,45 prosentin rahan varassa. Tämä tarkoittaa sitä, kuten uudemmatkin laskelmat ovat osoittaneet, että tupakkaterveyskasvatuksen rahat ovat viimeisten kymmenen vuoden aikana reaalisesti vähentyneet. Samaan aikaan maailmalla uusissa tupakkalaeissa on reilusti kymmenkertaisia tasot eli 5 prosenttia verosta menee pelkästään tupakkaterveyskasvatukseen.

Tämän ponnin toteuttaminen, jota eduskunta siis on edellyttänyt, antaisi lain mukaan automaattisesti ainakin jonkin verran lisävaroja, mikäli tupakkaveroprosenttia nostettaisiin, puhumattakaan siitä, että terveyskasvatukseen tulevaa osuutta verosta lisättäisiin.

Suomen ohjensa erittäin hyvien terveyspoliittisten ohjelmien, kuten Who-ohjelmien, toteuttaminen todella antaisi aiheen tehdä konkreettisia päätöksiä ennalta ehkäisevän terveydenhuollon tehostamiseksi. Tässä on eräs keskeinen asia. Jos terveyskasvatuksen ja sen edellytysten annetaan heikentyä, kuten 80-luvulla ainakin tässä asiassa on tapahtunut, ei voida odottaa kovin hyviä tuloksia, kuten nuorten kohdalla tupakka-asiassa nähdään.

Ministeri Hämäläinen viittasi toisessa yhteydessä tuloksellisuuteen, joka näkyy terveempänä Suomen kansana. Tässä on aivan kiistattomasti siihen todella mahdollisuus, jonka merkitys on nähty eri vaiheissa Suomessa ja muissa maissa.

Herra puhemies! Tämän puheenvuoron tarkoitus oli siis se, että hallitus on mielestäni selityksen velkaa, miksi nämä kaksi eduskunnan viime vuonna hyväksymää ja valtion budjettiin liittyvää pontta on tämän vuoden budjettiesityksessä jätetty huomioon ottamatta.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Yleisesti totean terveyskasvatusmäärärahoista, että en itsekään ole tyytyväinen siihen kehitykseen. Toisaalta on muistettava, että tätä työtä tehdään monella eri taholla ja mm. Raha-automaattiyhdistyksen kautta järjestöille menevä raha, toimintaavustus, kyllä palvelee merkittäväällä tavalla niitä terveyspoliittisia tavoitteita, joihin pyrimme yhteisesti hyväksytyssä kansallisessa terveyspoliittisessa ohjelmassa.

Mutta osaltaan ed. Puska on kyllä oikeassa myös siinä, että vaikka yritimme, niin tupakan piilomainnon kohdalla emme ehtineet eduskunnan aikataulun johdosta sellaista kiristävää toimenpidettä tehdä, joka valmiina oli.

Mitä tulee kuntien ja valtion välisiin kustannusjakoihin yleisesti ottaen ja erityisesti hammashuollon kohdalla, ehkä eräs selitys — hyväksyttävä vai ei, jätän ed. Puskan itsensä harkittavaksi — oli se, että niin kuin kaikki tiedämme, tämän vuosisadan ehkä suurin kuntien ja valtion välistä kustannusjakoa koskettava valtionosuusuudistus oli tulollaan tämän eduskunnan käsiteltäväksi, ja sen yhteydessä nämä asiat, joihin hän viittasi, eduskunnan hyväksymässä ponnessa olisivat tulleet uuteen valoon. Tuo uudistus kuitenkin jää seuraavan eduskunnan käsiteltäväksi. Tämä on ehkä eräs selitys siihen, että tuota eduskunnan lausumaa ei siltä osin aivan ole toteutettu, mihin ed. Puska viittasi.

Ministeri Hämäläinen: Arvoisa puhemies! En malta olla myöskään puuttumatta keskusteluun jota tässä viimeksi käytiin terveyskasvatuksesta ja tupakkaverosta. Olen havainnut, että terveydestämme huolestuneet lääkärit ovat hyviä lobbajia ja pyrkivät monissa yhteyksissä vaikuttamaan päätöksentekokoneistoon ihan oikea-aikaisesti ja oikeissa paikoissa ja tuntevat myöskin hyvin ne kanavat, joita pitkin heidän pitäisi vaikuttaa. Teidän ohellanne on muitakin hyviä lobbajia, joilla ilmeisesti on teidän ohellanne, arvoisat lääkärit, hyvin paljon vaikutusvaltaa, ja sitten se on se osapuoli, joka ilmeisesti olisi menettävä osapuoli, jos toivotut verouudistukset toteutuisivat esimerkiksi tupakan osalta. Voi olla, että ne samat tahot ovat olleet lobbaamassa myöskin, kun ministeri Miettisen havittelema mainonnanrajoit-

tusasia jäätyi, ennen kuin ehti tulla eduskuntaan.

Olen ollut valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, veroasiathan nimittäin esitellään valtiovarainministeriöstä ja käsitellään muualla kuin sosiaalivaliokunnassa. Olen verojaostossa ollut yrittämässä juuri sen kaltaista muutosta verolakeihin, nimenomaan tupakkaveroon, mitä ed. Puska totesi. Mutta eipä löytynyt valiokunnastakaan sen taakse silloin enemmistöä, vaikka se kuinka hyvältä kuulosti ja vaikka se olisi kuinka tuonut valtiolle lisää rahaa.

Eli ilmeisesti valistuksen tie jatkossakin on kuitenkin se, mihin pitää panostaa ja sitä kautta toivoa kärsivällisyyttä ja toivoa myöskin, että muutos siihen suuntaan, mitä ed. Puskakin toivoi, aukenisi.

Muuten, herra puhemies, olen iloinen siitä, että vaikka sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka aina perinteisesti myöhään yöllä käsitellään silloin, kun budjettia käsitellään, täällä on ollut valtavan hyviä puheenvuoroja, asiaan keskittyneitä. Minusta se osoittaa sitä, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus ei ole kadonnut, mitä ed. Rinne täällä peräänkuulutti. Kiinnostus yhteisten asioiden hoitoon myös sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilla on erittäin kova.

Ed. Puska: Herra puhemies! Kiitän molempia ministereitä kommenteista. Tupakkaveroasia on todella hämmästyttävä sen vuoksi, että kun niin kovin monella muulla alalla joudutaan veroja korottamaan valtion tulojen peittämiseksi kansan napinasta huolimatta, on tässä asiassa kysymys ainoastaan valtion ja teollisuuden välisestä kustannusten jaosta. Minusta on hämmästyttävää, että asiassa ei päästä eteenpäin. Toivon, että asiasta voidaan kansanvaltaisella foorumilla niin kauan puhua, että terve uudistus voi toteutua.

Tupakan piilomainonnan rajoittamisessa

on annettava ministerille tunnustus siitä, että asia pyrittiin saamaan ratkaisuun. On todettava, että terveyspuolen käsityksen mukaan nykyinen laki jo sen mahdollistaisi, mutta laki on tulkinnanvarainen. Korkein hallinto-oikeus päätti erään esimerkkitapauksen äänin 3—2 toisin. Sehän koski Marlboro-paitojen myyntiä. Nyt voidaan epäillä, myydäänkö lapsille seuraavaksi Marlboro-kaurapuuroa. Toivomme, että terveysviranomaiset voisivat asiassa olla aktiivisia. On myöskin toivottavaa, että tarvittavat lainsäädännölliset uudistukset tämänkertaisesta epäonnistumisesta huolimatta saataisiin mahdollisimman nopeasti toteutetuksi tulevassa eduskunnassa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Pääluokan ja asian käsittely keskeytetään.

13) Valtioneuvoston kertomus päihdeolojen kehityksestä vuonna 1989 (K n:o 14)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 10.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 19 päivänä joulukuuta kello 0.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

